

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

กันยายน 2554

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

กันยายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

กันยายน 2554

อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์. (2554). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพจากการสำรวจ ใน 9 ด้านคือ ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) และระดับปานกลาง (Moderate) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวม 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพประจำศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน รวม 8 แห่ง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการใช้คำถามปลายเปิด ด้วยการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction)

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

- 1) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพพบว่า ประสพปัญหาด้านการบริหารจัดการ การสนับสนุนในการฝึกอาชีพ และต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนทุกด้านที่เกี่ยวข้อง
- 2) ตามความคิดเห็นผู้ฝึกสอนงานอาชีพพบว่า ประสพปัญหาด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน และต้องการการสนับสนุนการฝึกอาชีพทุกด้านที่เกี่ยวข้อง
- 3) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือร้านค้าพบว่า มีปัญหาด้านการสื่อสาร การปรับตัวกับอาชีพและการควบคุมอารมณ์ และต้องการการสนับสนุนการฝึกอาชีพทุกด้านที่เกี่ยวข้อง
- 4) ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า นโยบายในการสนับสนุนการฝึกอาชีพไม่ได้รับความสนใจจากภาครัฐ และต้องการการสนับสนุน ส่งเสริมการฝึกอาชีพจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

5) จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพพบว่า ขาดทักษะที่จำเป็นในการทำงานและทักษะการดำรงชีวิต
ขาดบุคลากร มีปัญหาการจัดการงานฝึกอาชีพและการสนับสนุนการฝึกอาชีพ และต้องการการสนับสนุนการฝึก
อาชีพทุกด้านที่เกี่ยวข้อง

A STUDY ON PROBLEMS AND NEEDS OF PEOPLE WITH MENTAL RETARDATION ON
VOCATIONAL TRAINING

AN ABSTRACT
BY
ISARIYAPORN APORN RATANA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Special Education
at Srinakharinwirot University

September 2011

Isariyaporn Apornratana. (2011). *A Study on Problems And Needs Of People With Mental Retardation on Vocational Training*. MasterThesis, M.Ed.

(Special Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot Univesity.

Advisor Committee: Assist Prof. Dr. Siriparn Sriwanyong ,

Assist Prof. Dr.Paitoon Potisaan.

This research aimed to study the problems and needs on vocational training for people with Mental retardation over 9 topics: principle and objectives, training management, curriculum, job coaches, environment, teaching materials and facilities, training support, assessment and evaluation of training, and job opportunities. The sampling group consisted of 18 learners with mild and moderate mental retarded on vocational training with ages over 15 years; 8 directors, 73 job coaches; 8 parents; and 8 managers of the entrepreneurs or shop from 8 places, and was selected by purposive sampling. The tools used in data collection were questionnaire, interview, observation, group discussion. Descriptive statistics, content analysis, and analytic induction were used for statistic analysis.

The results of the research revealed that:

1) The problems involving management and administrations, and sponsorship for vocational training were indicated by the directors of vocational training center. The government full functional support is required for vocational training, accordingly.

2) The problems involving principles and objectives, and the achievement of job opportunities were indicated by job coaches. The full functional support is required for vocational training, accordingly.

3) The problems involving communication, career assimilation, and emotional control were indicated by the managers of the entrepreneurs or shop. The full functional support is required for vocational training, accordingly.

4) The parents indicated that vocational training support policy did not enough attention from the government. The vocational training is urgently required the prompt support and promotion from the government and agencies involved.

5) From the observation of vocational training for people with mental retardation,

the obstacles were the lack of task functional skills and living skills, lack of personnel, vocational training management and support problems. The full functional support is required for vocational training, accordingly.

Keywords: Problems on vocational training, Needs on vocational training, Mental retardation people, Vocational training

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการศึกษาศาสนาปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ
ของ

อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน กันยายนพ.ศ. 2554

คณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

(อาจารย์ ดร.กิงสร เกาะประเสริฐ)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ดร.กิงสร เกาะประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร เป็นอย่างสูง ที่กรุณาเป็นประธานและกรรมการสอบปากเปล่า พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจนทำให้ ปริญญาบัตรฉบับนี้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร.สดีไล คุ่มทรัพย์อนันต์, ดร.ชัญญา ลี้ศัตร์พ่าย และอาจารย์สุจินต์ สว่างศรี เป็นอย่างสูงที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อคิดจนได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูลและศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน, ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร, ผู้อำนวยการโรงเรียนปัญญาอุตมิก, ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง), ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย), ผู้อำนวยการมูลนิธิแสงสว่าง และผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง เป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ คุณชนิสรา เวชวิรุฬห์ นักจิตวิทยาชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูลและดร.กษมา อุทัยภักตกร ผู้ที่เสียสละและต่อสู้เพื่อผู้พิการตลอดระยะเวลามากกว่า 30 ปี ที่ชี้แนะแนวทางในการทำคู่มือการสนทนากลุ่ม นักสังคมสงเคราะห์จากสถาบันราชานุกูล และสถานสงเคราะห์บ้านราชาวดีหญิง, คณะผู้ฝึกสอนงานอาชีพจากมูลนิธิแสงสว่าง, สถานสงเคราะห์บ้านราชาวดีชาย, โรงเรียนปัญญาอุตมิก, ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูนและเจ้าหน้าที่พยาบาล ตลอดจนผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพทุกคนที่ได้ให้การช่วยเหลือผู้วิจัยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และตัวแทนผู้ปกครองทุกท่าน ที่ได้สละเวลาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และให้แง่คิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณคุณปัทม สุขารมณ และคุณมนต์สรวง สุขารมณ ที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด

คุณค่าปริญญาบัตรฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา พ.ต.ท ชินวุฒิ อภรณ์รัตน์ และมารดา นางจงจิต นุตาลัย ที่ได้เลี้ยงดูและสั่งสอนอบรมให้เป็นคนดีและเป็นครูที่ดี

อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการศึกษาศาสนาปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ
ของ

อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน กันยายนพ.ศ. 2554

คณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

(อาจารย์ ดร.กิงสร เกาะประเสริฐ)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดีเยี่ยมมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ดร.กิงสร เกาะประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร. ดารณี ศักดิ์ศิริผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร เป็นอย่างสูง ที่กรุณาเป็นประธานและกรรมการสอบปากเปล่า พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจนทำให้ ปริญญาบัตรฉบับนี้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ดร.สดี ไส้ คุ่มทรัพย์อนันต์, ดร.ชัญญา ลี้ศัตร์พ่าย และอาจารย์สุจินต์ สว่างศรี เป็นอย่างสูงที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อคิดจนได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูลและศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน, ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร, ผู้อำนวยการโรงเรียนปัญญาอุตมิก, ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง), ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย), ผู้อำนวยการมูลนิธิแสงสว่าง และผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง เป็นอย่างสูงที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ คุณชนิสรา เวชวิรุฬห์ นักจิตวิทยาชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูลและดร.กษมา อุทัยภักตกร ผู้ที่เสียสละและต่อสู้เพื่อผู้พิการตลอดระยะเวลาที่มากกว่า 30 ปี ที่ชี้แนะแนวทางในการทำคู่มือการสนทนากลุ่ม นักสังคมสงเคราะห์จากสถาบันราชานุกูล และสถานสงเคราะห์บ้านราชาวดีหญิง, คณะผู้ฝึกสอนงานอาชีพจากมูลนิธิแสงสว่าง, สถานสงเคราะห์บ้านราชาวดีชาย, โรงเรียนปัญญาอุตมิก, ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูนและเจ้าหน้าที่พยาบาล ตลอดจนผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพทุกคนที่ได้ให้การช่วยเหลือผู้วิจัยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และตัวแทนผู้ปกครองทุกท่าน ที่ได้สละเวลาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณคุณหม่อม สุชากรมณี ขอบใจลูกสาวมนต์สรวง สุชากรมณี ที่คอยให้กำลังใจโดยตลอด

คุณค่าปริญญาบัตรฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา พ.ต.ท. ชินวุฒิ อภรณ์รัตน์ และมารดา นางจงจิต นุตาลัย ที่ได้เลี้ยงดูและสั่งสอนอบรมให้เป็นคนดีและเป็นครูที่ดี

อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความบกพร่องทางสติปัญญา.....	10
ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา.....	10
สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา.....	13
ระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา.....	14
การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	17
พัฒนาการความสามารถด้านการศึกษา สังคม และด้านอาชีพ.....	20
ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา.....	21
ลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	23
การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	25
หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา.....	26
หลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	28
หลักการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	30
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	32
ความหมายของความต้องการ.....	32
ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความต้องการของคนพิการ.....	36
ความต้องการสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละช่วงวัย.....	38
ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา.....	39
การฝึกอาชีพและศูนย์ฝึกอาชีพ.....	41
ความหมายของการฝึกอาชีพ.....	41
ประเภทของการฝึกอาชีพ.....	43
การศึกษาด้านอาชีพและการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา.....	44
สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	48
หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	51
หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในต่างประเทศ.....	58
ความหมายของศูนย์ฝึกอาชีพ.....	71
ศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การสังเกต.....	81
การแบบสอบถาม.....	83
การสัมภาษณ์.....	83
การสนทนากลุ่ม.....	85
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	86
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	112
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	113
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	185
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	185
วิธีดำเนินการวิจัย.....	185
สรุปผลการวิจัย.....	186
การอภิปรายผลการวิจัย.....	190
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	199
บรรณานุกรม	201
ภาคผนวก.....	213
ภาคผนวก ก.....	214
ภาคผนวก ข.....	216
ภาคผนวก ค.....	260
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	262

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	116
2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย.....	118
3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านการจัดการ.....	120
4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านหลักสูตร.....	124
5 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ.....	127
6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม.....	130
7 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก.....	133
8 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการประเมินด้านการสนับสนุน.....	135
9 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจำแนกตามการการวัดและประเมินผล.....	139

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนกตามผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน.....	141
11 ค่าเฉลี่ยการประเมินสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ จำแนกรายด้าน.....	142
12 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	143
13 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	143
14 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานต่อสภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	147
15 ร้อยละของสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ.....	151
16 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพต่อความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	166
17 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อความต้องการการฝึกอาชีพให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	168
18 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อความต้องการการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	169
19 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานต่อความต้องการ.....	171
20 ร้อยละของความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการสังเกต.....	173

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่มุ่งหวังให้คนพิการทุกกลุ่มได้รับความสะดวกในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองเพิ่มขึ้นจากเดิม (ราชกิจจานุเบกษา. 2550: 2) นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 -2554 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไว้ว่า “คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาคภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค (สดสอ คัมภรพยนันต์. 2550: 2) แต่ทว่ามีคนพิการบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากในสังคมไทยมีมุมมองและทัศนคติในเชิงลบต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือบุคคลที่มีภาวะปัญญาอ่อน กล่าวคือ เป็นบุคคลที่น่าเวทนา หรือเป็นบุคคลที่ไร้ศักยภาพ ดังนั้นที่ผ่านมามนุษย์ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานี้ยังคงต้องเผชิญกับความยากลำบากมากกว่าคนพิการกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะโอกาสในการมีงานทำ ซึ่งการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความบกพร่องทางสติปัญญา (Discrimination of the Intellectual Disabilities) ไม่ว่าจะโดยการแบ่งแยก (Distinction) การกีดกัน (Exclusion) และ การจำกัด (Restriction) ล้วนส่งผลให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติ ปัญญาสูญเสียโอกาสในการพัฒนาความสามารถให้เต็ม ตามศักยภาพของตนเอง ซึ่ง ไม่เพียงจะส่งผลกระทบต่อการทำงานโดยตรงเท่านั้น แต่ยังปิดกั้นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมโดยทางอ้อมอีกด้วย (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์; และคนอื่นๆ. 2547: 36)

จากการประชุมวิชาการนานาชาติ “ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ครั้งที่ 2 ปี 2550” การสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีจำนวนคนพิการ 1,100,762 คน โดยประเภทของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและการเรียนรู้ มีจำนวนถึง 222,004 คน คิดเป็น 20.2 % ของจำนวนคนพิการทั้งหมดของประเทศ (กรมสุขภาพจิต. 2550) จากการสำรวจสำมะโนประชากรพบว่า คนพิการกลุ่มนี้อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-60 ปี) มีจำนวนมากถึง 49,407 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550: ออนไลน์) และจากสถิติการจ้างงานคนพิการทั่วประเทศในรอบปี 2551-2552 พบว่า อัตราการจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีเพียงแค่ ร้อยละ 0.31 เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าคนพิการประเภทอื่นอย่างเห็นได้ชัด

(มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. 2552: ออนไลน์) เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อเทียบกับคุณลักษณะของความพิการหรือประเภทความพิการที่สถานประกอบการต้องการ (สุรพล ปธานวนิช; และคนอื่นๆ. 2541: บทคัดย่อ) จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความต้องการการจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีข้อจำกัดอยู่เพียงแค่การทำงานให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในภารกิจอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้น และไม่ได้มีการขยายตัวออกไปสู่สังคมอื่น

อย่างไรก็ตามการปฏิเสธการจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน ดังที่กล่าวข้างต้น ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาเดียวที่บุคคลกลุ่มนี้ต้องเผชิญแต่ยังมีปัญหา ข้อจำกัดและอุปสรรคอีกหลายประการ เพราะเนื่องจากความไม่เข้าใจในศักยภาพของบุคคลกลุ่มนี้อย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านภารกิจอาชีพส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild) และระดับปานกลาง (Moderate) ซึ่งมีศักยภาพในการช่วยเหลือตนเอง และสามารถเรียนรู้ในระดับเบื้องต้น (Educable Mentally Retarded: EMR) และฝึกฝนได้ (Trainable Mentally Retarded: TMR) หากได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ฐนะภูมิ 2542: 210) ถึงแม้ในปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบและหยิบยื่นโอกาสให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอยู่มาแต่ยังขาดการประสานงานและความร่วมมือในการเอื้ออำนวยต่อบริการ เพื่อเชื่อมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะด้านการประสานงาน การจัดการศึกษา ด้านอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยรุ่น เพื่อการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ และโอกาสในการทำงานหลังจากจบการศึกษาแล้ว (กุลยา ก่อสุวรรณ 2553: 192) เพื่อวางรากฐานชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่องและมั่นคงให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความต้องการเป็นพิเศษ โดยการจัดรูปแบบการศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อ ความเป็นจริง ในสภาพชีวิตภูมิหลังที่เป็นจริง เพื่อให้ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างแท้จริง

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งการถูกปฏิเสธการจ้างงาน และการขาดการประสานงานในการศึกษาด้านอาชีพ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้ประกอบการ เช่น ผู้ประกอบการบางรายมีความละเอียดต่อสภาพความบกพร่องของบุตรหลานจึงไม่ไปจ้างเกิดหรือไม่ยอมนำบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนสถานศึกษาหรือสถานที่ให้บริการฝึกอบรมด้านอาชีพ (อังศณานุญเฉลิมศักดิ์ 2543: 2) หรือในกรณีที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีโอกาสเข้ารับการฝึกอาชีพแต่ผู้ประกอบการกลับมีความวิตกกังวลในเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะบางโครงการไม่มีที่พักที่เอื้อต่อคนพิการเหล่านี้ (วัลย์ธิดา สังข์ทองและคณะ. 2543: 37) ซึ่งการให้บริการสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในด้านการฝึกอาชีพพบอุปสรรคมากมาย

หลายประการ (ผดุง อาริยะวิญญู. 2523: 31) ได้แก่ ปัญหาการขาดข้อมูลทางสถิติสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่แน่นอน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ . 2550: ออนไลน์) ปัญหาการจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาด้านบุคลากรในการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีไม่เพียงพอ การขาดวิทยากรในการฝึกสอนงานและการประเมินผล(สถาบันราชานุกูล. 2530: 65; ผดุง อาริยะวิญญู. 2544; บทคัดย่อ; อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์. 2543: 2; สมนึก ดุริยศักดิ์. 2545: 58-59) ปัญหาด้านการขาดงบประมาณสนับสนุนการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาการขาดความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องและปัญหาการขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง (วัลย์ลิกา สังข์ทอง; และคนอื่นๆ. 2543: 37; เจนจิรา เทศทิม. 2544: บทคัดย่อ; ธิดา นพรัตน์. 2544: บทคัดย่อ; มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 17-18; สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. 2550: 2-3; สุจินต์ สว่างศรี. 2552: บทคัดย่อ) ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยเฉพาะ (สุจินต์ สว่างศรี. 2552: 116) ปัญหาเกี่ยวกับทักษะในการปรับตัวทางสังคมของผู้ที่เข้ารับบริการ (สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. 2550: 2-3) ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ (มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 20; อังอิงจาก ดารณี. 2544) ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เอื้ออำนวยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเหล่านี้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างแท้จริง (อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์ . 2543: 2-3) ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาฝึกทักษะอาชีพสำเร็จแต่ไม่มีงานทำ(ผดุง อาริยะวิญญู. 2523: 31; มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย 2548: 17-18) ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพที่มีจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา(มูลนิธิช่วยเหลือคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 17-18) ปัญหาเกี่ยวกับการไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน(สุรพล ปธานวนิช และคนอื่นๆ. 2540: บทคัดย่อ) ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถดูแลตนเองได้เป็นภาระของครอบครัวและสังคม หลังออกจากระบบการรักษาและระบบโรงเรียน ปัญหาในการแสดงพฤติกรรมกรปรับตัวที่เหมาะสม (สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. 2550: 2-3) ปัญหาการขาดโอกาสในการพัฒนาและเข้ามีส่วนร่วมในโครงการทดลองจ้างงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยทำงาน(สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. 2550: 4) และปัญหาการจำกัดสิทธิบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติ ปัญญาในการประกอบอาชีพสังคม (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. 2547: 3-5) เป็นต้น

เนื่องจากปัญหาหลายประการที่ได้กล่าวมานั้นซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพที่มี อุปสรรค ในการบริการ จึง ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of life) สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ (Independent Living) ตามนโยบายการให้บริการแก่บุคคล กลุ่มนี้ที่มุ่งเน้นถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไปนั้น (Normalization) (สไตส์ คัมทรีพย์อนันต์. 2550: 3) เป็นไปอย่างจำกัด รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับสถานที่สำหรับการฝึกอาชีพไม่เพียงพอและกระจายไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในการให้บริการ ซึ่งทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการบริการในด้านการศึกษาเพื่อฝึกอาชีพอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง (เอมอร์ ตั้งจิตรมณีสักดา. 2534: 39; อังอิงจาก มานัส ชาญรัตน์; และ บังอร ต้นปาน. 2524: บทคัดย่อ; อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์. 2543: 2)

การเรียนรู้เพื่อฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ/ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่จัดให้มีการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้บริการเพื่อฝึกอาชีพสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ต่างประสบกับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว การเข้าไปศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ หน่วยงาน หรือสถาบัน ซึ่งมีฐานะเป็นผู้รับบริการ เพื่อตอบสนองและเข้าถึงความต้องการของบุคคลกลุ่มนี้ได้ อย่างแท้จริง จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นในเรื่อง การศึกษาเฉพาะผลสัมฤทธิ์จากศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในช่วงวัยเรียน เป็นส่วนมาก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของบุคคลพิการนั้น ประเด็นการศึกษายังไม่ครอบคลุมทุกประเด็น ที่เกี่ยวกับการฝึกอาชีพ (พิมพา ขจรธรรม. 2546: บทคัดย่อ) และยังไม่พบงานวิจัยในประเทศไทย งานใดที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการฝึกอาชีพโดยตรง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับ การฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ หน่วยงาน หรือสถาบัน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาบุคคลที่ด้อยโอกาสเช่นบุคคล ลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้ได้รับโอกาสทางสังคมและการบริการด้านการศึกษา ในการฝึก อาชีพอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างจริงจัง และสอดคล้องกับบริบทความเป็นอยู่ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการฝึกอาชีพและบุคลากรให้เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและศูนย์ฝึกอาชีพอื่นๆต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพ สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ ให้ได้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ระดับ เซอร์วิญญูระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง (Moderate) ระดับเซอร์วิญญูระหว่าง 35-49 (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 34; อ้างอิงจาก สมิทท์ แอนด์ ไทย์เลอร์. 2010); (Jame C.Harris. 2006: 51-55; citing DSM-IV-TR (APA, 2000)) อายุ 15 ปีขึ้นไปที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพประจำศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้บริหารของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 8 แห่ง ประกอบด้วย สถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพโรงเรียนปัญญาวุฒิกกร กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพมูลนิธิแสงสว่าง กรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง) จังหวัดนนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย) จังหวัดนนทบุรี ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพปัญญาคาร จังหวัดปทุมธานี และ ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ระดับ เซอร์วิญญูระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง(Moderate) ระดับเซอร์วิญญูระหว่าง 35-49 และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวม 5 กลุ่ม ในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 8 แห่ง ได้แก่

1. ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 8 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากประชากรทั้งหมด รวม 8 คน
2. ผู้ฝึกสอนงานอาชีพประจำศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 73 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 73 คน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild) และระดับปานกลาง (Moderate) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 363 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 18 คน
4. ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 363 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 8 คน
5. ผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานผ่านศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 43 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 8 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพ
2. ความต้องการการฝึกอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สภาพปัญหาการฝึกอาชีพ** หมายถึง ลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึก และเหตุที่สังคมนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติ ดังนี้
  - 1.1 ลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึก โดยมีรายละเอียด 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผลสัมฤทธิ์ โอกาสในการทำงาน
  - 1.2 เหตุที่สังคมนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความบกพร่องทางสติปัญญา (Discrimination on the basis of intellectual disabilities) เพื่อขัดขวางโอกาสในการขอรับการฝึกอาชีพหรือปฏิเสธการจ้างงาน ซึ่งกระทำผ่านรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 การแบ่งแยก (Distinction) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความเสียหาย หรือทำให้ไร้ผลซึ่งการยอมรับจากสังคม

1.2.2 การกีดกัน (Exclusion) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลขัดขวางมิให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าถึงโอกาสในการดำรงอยู่และมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวง รวมถึงการปฏิเสธการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล

1.2.3 การจำกัด (Restriction) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลเป็นเหตุให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพึงเสียสิทธิที่พึงมีเท่าเทียมกับผู้อื่นตามกฎหมายทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นพลเมือง หรือด้านอื่นๆ

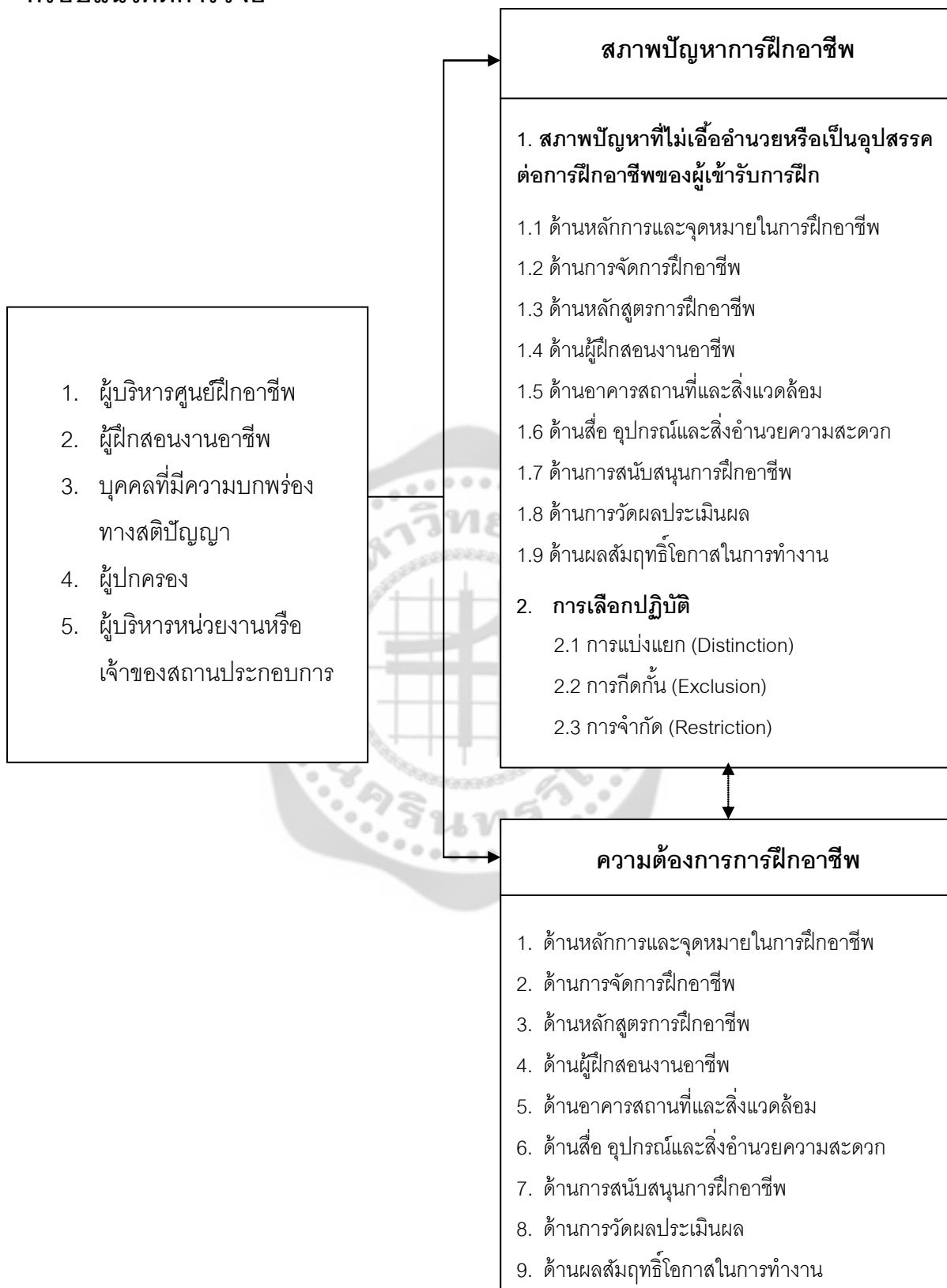
2. ความต้องการการฝึกอาชีพ หมายถึง ความมุ่งหวังของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ และ ผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการ ต่อการเข้ารับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อฟื้นฟูสมรรถนะทางอาชีพให้มีศักยภาพเพียงพอในทักษะอาชีพนั้นๆ ทั้ง 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน

3. ศูนย์ฝึกอาชีพ หมายถึง สถานที่ซึ่งให้บริการฝึกอาชีพแก่ประชาชนทั่วไป/ บุคคลที่ด้อยโอกาส และผู้ที่ขาดแคลนโอกาสทางสังคม ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ ฝึกอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมให้มีความรู้ ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ ตามความถนัด ความสนใจ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวและสังคม

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาล่าช้าและต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสติปัญญา และมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษาด้านพฤติกรรมปรับตัว การใช้ทักษะทางสังคม และการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่นที่อยู่รวมด้วย โดยลักษณะอาการเหล่านี้จะแสดงก่อนอายุ 18 ปี

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.3 ระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.5 พัฒนาการความสามารถด้านการศึกษา สังคม และอาชีพ
- 1.6 ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.7 ลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.8 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.9 หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.10 หลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.11 หลักการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

- 2.1 ความหมายของความต้องการ
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
- 2.3 ความต้องการของคนพิการ
- 2.4 ความต้องการสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละช่วงวัย
- 2.5 ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา

3. การฝึกอาชีพและศูนย์ฝึกอาชีพ

- 3.1 ความหมายของการฝึกอาชีพ
- 3.2 ประเภทของการฝึกอาชีพ
- 3.3 การศึกษาด้านอาชีพและการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.4 สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 3.5 หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.6 หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในต่างประเทศ
- 3.7 ความหมายของศูนย์ฝึกอาชีพ
- 3.8 ศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - 4.1 การสังเกต
  - 4.2 การสนทนากลุ่ม
  - 4.3 การใช้แบบสอบถาม
  - 4.4 การสัมภาษณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความบกพร่องทางสติปัญญา

1. ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental retardation หรือ Intellectual disabilities) มีดังนี้

กรอสส์แมน (Grossman, 1983: 11) ให้ความหมายของ ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ เป็นผลทำให้เกิดความบกพร่องพฤติกรรม การปรับตัว วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งแสดงออกในช่วงระหว่างพัฒนาการของเด็ก อายุ 0-18 ปี

วารี ธีระจิตร (2537: 111) ให้ความหมายของ ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะการพัฒนาทางสมองที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ด้วยประการใดๆ จึงจำเป็นต้องมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ อาจถูกชักจูงได้ง่าย ลืมง่าย ระดับความบกพร่องทางสติปัญญาที่ตั้งแต่วุฒิภาวะต่ำมาก ปานกลาง เล็กน้อย เป็นต้น ความเจริญเติบโตล่าช้าทางด้านร่างกายและสติปัญญา มีตั้งแต่ สมองเล็กและอาจมีหัวใจบกพร่องร่วมด้วย

ผดุง อารยะวิญญู (2539: 39-42) ได้สรุปความหมาย ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติ เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่ามีสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป เมื่อสังเกตจากพฤติกรรมจะพบว่าบุคคลประเภทนี้มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบุคคลปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีสภาพปัญหา ความต้องการ และความสามารถแตกต่างกันในแต่ละระดับ

สไตล คัมทรีพ้อยอนันต์ (2550: 17) ให้ความหมาย ภาวะคว มบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเรียนรู้ได้ แต่มีข้อจำกัดในการพัฒนาการ ความคิดที่เป็นมโนภาพสลับซับซ้อน พฤติกรรมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ การส่งเสริม และการยอมรับ

นพวรรณ ศรวงศ์พานิช(2552: 33-34) ได้ให้ความหมาย ระดับเซาว์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย หมายถึง ระดับเซาว์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของคนปกติอย่างมีนัยสำคัญคือ 2 เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) โดยทั่วไประดับเซาว์ปัญญาของคนปกติมีค่าอยู่ระหว่าง 90 – 109 ค่าเฉลี่ยคือ 100 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 15

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553: 22) ได้ให้ความหมาย ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ความจำกัดในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน มีความบกพร่องด้านรู้คิดที่ส่งผลต่อการปรับตัวและการจัดการ กับสถานการณ์ต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นจะเห็นได้จากความล่าช้าทางสติปัญญา การตอบสนอง ต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เหมาะสม และความสามารถด้านวิชาการ จิตวิทยา ภาษา และสังคม ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมในแต่ละวันได้ และเกิดร่วมกับ ปัญหาในทักษะการปรับตัว (Adaptive Skills) อย่างน้อย 2 ด้านดังต่อไปนี้

1. การสื่อความหมาย (Communication)
2. การดูแลตนเอง (Self-Care)
3. การใช้ชีวิตในบ้าน (Home-Living)
4. ทักษะทางสังคม (Social Skills)
5. การใช้สาธารณะประโยชน์ (Community Use)
6. การควบคุมตนเอง (Self-Direction)
7. สุขภาพและความปลอดภัย (Health & Safety)
8. ทักษะทางวิชาการ (Functional Academic)
9. การใช้เวลาว่าง (Leisure)
10. การทำงาน (Work)

ทั้งนี้ภาวะการบกพร่องทางสติปัญญานี้ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

เกณฑ์ของ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM- IV-TR) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ. 2543 ได้กล่าวว่า ความบกพร่องทางสติปัญญาหรือปัญญาอ่อน หมายถึง ความผิดปกติทางสติปัญญา ซึ่งมีระดับเซาว์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย พฤติกรรมการปรับตนบกพร่องตั้งแต่ 2 ด้านขึ้นไป

จากทั้งหมด 10 ด้าน ประกอบด้วย การสื่อความหมาย (Communication) การดูแลตนเอง (Self-care) การดำรงชีวิตภายในบ้าน (Home living) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม (Social and Interpersonal Skills) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน (Use of Community Resources) การควบคุมตนเอง (Self-direction) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academic Skills) การใช้เวลาว่าง (Leisure) การทำงาน (Work) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น (Health and Safety) ลักษณะความบกพร่องแสดงก่อนอายุ 18 ปี (Jame C.Harris. 2006: 50)

International Classification of Disease โดยองค์การอนามัยโลก(World Health Organization) ทางการแพทย์ ตาม ICD 10 ให้ความหมาย ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การหยุดพัฒนาหรือการพัฒนาของสมองที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความบกพร่องทางด้านสติปัญญา เกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจ และทักษะการปรับตัว ในระยะพัฒนาการซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมอง ระดับเชาวน์ปัญญาและทักษะด้านต่างๆ เช่น ความสามารถทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านการเคลื่อนไหว และด้านทักษะสังคม (Jame C.Harris. 2006: 46-47)

The American Association on Mental Retardation หรือ AAMR (สมาคมว่าด้วยภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาแห่งอเมริกา) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น The American Association on Intellectual and Developmental หรือ AAIDD (สมาคมว่าด้วยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการแห่งอเมริกา) (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 32; อ้างอิงจาก AAIDD. 2010) ได้ให้นิยาม ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นความจำกัดทั้งการทำหน้าที่ทางสติปัญญา และพฤติกรรมปรับตัว ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. ทักษะภาษา (Conceptual skills) ได้แก่ ทักษะการคิด และเข้าใจ เกี่ยวกับ เงิน, เวลาและความคิดเลขและทิศทางตนเอง
2. ทักษะทางสังคม (Social skills) ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติตน ในสังคมและความรับผิดชอบ ต่อสังคม เช่น ความระมัดระวัง การแก้ปัญหาสังคม ความสามารถในการปฏิบัติตามกฎข้อพึงกฎหมาย และเพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อ
3. ทักษะการปฏิบัติ (Practical skills) ได้แก่ ทักษะการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลตนเอง ทักษะอาชีพ ด้านสุขภาพ การเดินทางขนส่ง ตารางประจำวัน ความปลอดภัย การใช้เงิน การใช้โทรศัพท์ และครอบคลุมถึงทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม โดยความบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี โดยมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ 70 ถึง 75

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ความบกพร่องหรือภาวะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านพฤติกรรม การปรับตัว และการใช้ทักษะทางสังคม รวมถึงมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่นที่อยู่รวมด้วย นอกจากนี้พัฒนาการทางด้านสติปัญญามีความล่าช้าและต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสติปัญญาคือ 70 โดยลักษณะอาการเหล่านี้จะแสดงก่อนอายุ 18 ปี

2. สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา มี ปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย (วารี ธิระจิตร . 2545: 115-117); (สดีไส คุ่มทรัพย์อนัน . 2551: 13); (Hallahan; & Kauffman. 1994: 119-120); (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 52; อ้างอิงจาก Berk. 2000; Crane. 2002); (ยุวดี วิริยางกูร. 2553: 16-17) สรุปได้ดังนี้

2.1 สาเหตุจากพันธุกรรม พบประมาณร้อยละ 20 กล่าวคือ

2.1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรม เป็นความผิดปกติของยีนหรือโครโมโซมของชายหรือหญิง มีความผิดปกติ และถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป เช่น กลุ่มอาการดาวน์ ซินโดรม (Down syndrome) ซึ่งกลุ่มอาการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับความพิการทางร่างกายหลายด้าน ลักษณะทั่วไปของบุคคลกลุ่มนี้ คือ หน้าแบน ตาเล็ก ฉียงขึ้น ลิ้นจุกปาก ซึ่งจะช่วยให้วินิจฉัยได้ทันทีตั้งแต่แรกคลอด หรือความผิดปกติของโครโมโซมเกิดขึ้นระหว่างการปฏิสนธิ

2.1.2 ความผิดปกติของโครโมโซม ในระหว่างการพัฒนาของทารกในครรภ์ การติดเชื้อหัดเยอรมัน เอดส์ ซิฟิลิส หรือเชื้ออื่นๆของมารดาในขณะตั้งครรภ์ หรือมารดาได้รับสารที่ก่อให้เกิดความพิการต่อทารกในครรภ์ เช่น เหล้า บุหรี่ รังสี ยา มีความผิดปกติของรก เช่น มารดาที่มีครรภ์พิษ หรือทารกมีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางแต่กำเนิด

2.2 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม พบประมาณร้อยละ 80 กล่าวคือ

2.2.1 ปัญหาในระยะตั้งครรภ์ ได้แก่ การที่แม่ได้รับเชื้อหัดเยอรมัน เชื้อเอชไอวี เชื้อเอดส์ เชื้อซิฟิลิส ูสวัด หรือแม่ได้รับสารเสพติด เช่น แอลกอฮอล์ โคเคน เฮโรอีน หรือสิ่งแวดล้อมที่มีสารพิษ เช่น มลพิษ ยาฆ่าแมลง รังสี สารตะกั่วในน้ำหรืออากาศ หรือการขาดสารอาหารของมารดา นอกจากนี้ อาจเกิดจากการดูแลทารกในครรภ์อย่างไม่ถูกต้องทำให้ทารกขาดสารอาหารทำให้ทารกในครรภ์เติบโตไม่สมบูรณ์

2.2.2 ปัญหาในระหว่างคลอด ได้แก่ การคลอดก่อนกำหนด การติดเชื้อระหว่างการคลอด ภาวะคลอดยากซึ่งมีโอกาสทำให้สมองของทารกได้รับความกระทบกระเทือนหรือ การบาดเจ็บจากการที่แพทย์ต้องใช้เครื่องดูดหรือคีบหนีบศีรษะทารก ภาวะขาดออกซิเจนแรกคลอด เช่น สายรกพันคอ หรือภาวะการหยุดหายใจชั่วคราวในทารกที่คลอดก่อนกำหนด ล้วนทำให้สมองของทารกขาดออกซิเจน หรือการมีเลือดออกภายในกะโหลกศีรษะของทารก ซึ่งส่งผลให้สมองพิการได้เช่นกัน

2.2.3 ปัญหาในระยะหลังคลอด ได้แก่ การติดเชื้อที่สมอง เช่น สมองอักเสบหรือเยื่อหุ้มสมองอักเสบ การที่ทารกเกิดอุบัติเหตุจนสมองได้รับความกระทบกระเทือน การบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรงและมีภาวะสมองพิการ การรขาดออกซิเจนอาจเกิดจากการจมน้ำหรือซั้ก ความบกพร่องของอัยรอยด์ฮอร์โมน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง เช่น ตะกั่ว หรือการที่ทารกไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอ

2.2.4 ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมและความผิดปกติทางจิต ได้แก่ ความยากจนและครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก ความผิดปกติทางจิตของผู้เลี้ยงดู การถูกทารุณ หรือการไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เลี้ยงดูอย่างเหมาะสม

จากสาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นข้างต้นสรุปได้ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาของมนุษย์ สาเหตุประการแรกอันเนื่องมาจากพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม หรือยีนที่เป็นการถ่ายทอดมาจากบิดาหรือมารดา และสาเหตุประการที่สองที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่มารดาติดเชื้อ เช่น เชื้อหัดเยอรมัน และเชื้อต่างๆ หรือเป็นโรคที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ การที่มารดาได้รับสารพิษที่ก่อให้เกิดความพิการต่อทารกในขณะตั้งครรภ์ รวมทั้งในขณะคลอดทารก เช่น การคลอดก่อนกำหนด หรือภาวะคลอดยากและทำให้ทารกมีโอกาสได้รับ การบาดเจ็บ หรือการที่สมองถูกกระทบกระเทือนจนทำให้สมองขาดออกซิเจน หรือการที่สายรกพันคอ นอกจากนี้ในช่วงหลังคลอด ทารกมีโอกาสที่จะสมองพิการได้เพราะสาเหตุจาก การเกิดอุบัติเหตุและการที่สมองถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง การซั้ก การจมน้ำซึ่งทำให้ทารกขาดออกซิเจน การรับสารพิษที่มีผลต่อสมอง รวมถึงการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม การอยู่ในครอบครัวแตกแยก การถูกทารุณ หรือแม้กระทั่งการที่มีผู้เลี้ยงดูที่มีความผิดปกติทางจิต

3. ระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา โดยทั่วไปแบ่งตามระดับเซาว์ปัญญา ระดับความรุนแรง สาเหตุหรือความช่วยเหลือสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการ ซึ่งเป็น การแบ่งระดับที่ยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

การแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM-IV-TR (APA, 2000) (Jame C.Harris. 2006: 51-55); (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 9-10; อ้างอิงจาก วัลย์ลิกา; และ คนอื่นๆ. 2543) ได้แก่

3.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Grade) ระดับเซาว์ปัญญา ระหว่าง 50-70 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 10 ปี สังเกตได้ไม่ชัดเจนนักว่ามี ความบกพร่องทางสติปัญญาแต่การพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวช้า พูดช้า สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ฝึกทักษะได้ ปฏิบัติตามการสอน คำแนะนำได้ เขียนได้แต่ค่อนข้างช้า มีความสามารถในการฝึกหัด อาชีพ ต้องได้รับการแนะนำสั่งสอนอย่างเหมาะสม จึงจะสามารถกระทำหรือเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้ พบประมาณร้อยละ 75 ถึงร้อยละ 90 ของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้บางครั้ง เรียกว่า Moron หรือ Educable

3.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับกลาง (Moderate Grade) ระดับเซเว่นปีญญา ระหว่าง 35-49 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 3-7 ปี หัดพูดช้า สามารถฝึกให้ดูแล ช่วยเหลือตนเองได้ สื่อความหมายง่ายๆ ได้ สามารถอ่านเขียนได้บ้าง ทำเลขง่ายๆ ได้ สามารถฝึกอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้ฝีมือ หรือรายละเอียดมากนัก ต้องการการแนะนำสำหรับการดำเนินชีวิต พบประมาณร้อยละ 6 ถึงร้อยละ 21 ของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้บางครั้ง เรียกว่า Trainable หรือ Imbecile

3.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Grade) ระดับเซเว่นปีญญา ระหว่าง 20-34 มีความสามารถสูงพอกับเด็กปกติอายุไม่เกิน 2 ปี มักพบมีความพิการทางร่างกายร่วมด้วย มีพัฒนาการช้า เข้าใจการสื่อสารความหมายได้บ้าง พอหัดให้ดูแลความสะอาดและอนามัยของตนเองอย่างง่ายได้ หัดให้ทำอาชีพอย่างง่ายได้ โดยมีผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

3.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound Grade) ระดับเซเว่นปีญญาต่ำกว่า 20 ลงมา มีวุฒิภาวะและพัฒนาการที่ช้ามาก ได้ตอบเบื้องต้นทางอารมณ์ได้เล็กน้อย ไม่สามารถฝึกฝนอบรมให้สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ จึงต้องการการดูแลปกป้องตลอดเวลา ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมาก และระดับมากที่สุดรวมแล้วพบประมาณร้อยละ 4 ของประชากร ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บางครั้งเรียกว่า Idiot หรือ Total Dependent

การแบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาตามระดับความรุนแรงขององค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แบ่งระดับภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตาม (International Classification Disease) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ICD10 (พ.ศ.2536) โดยพิจารณาจากความบกพร่อง 2 ด้าน ดังนี้ (ดารณี ธนะภูมิ. 2542: 22-23) ดังตารางที่ 1

1. ระดับความสามารถทางสติปัญญา
2. ความสามารถในการปรับตัวตามความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อมปกติ

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงลักษณะ 4 ประการที่ใช้เพื่อบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่บกพร่องใน F70 - F79 ดังนี้

- .0 ไม่มีหรือมีพฤติกรรมบกพร่องเล็กน้อย
- .1 มีพฤติกรรมที่บกพร่องที่ชัดเจนที่ต้องสนใจหรือรักษา
- .8 พฤติกรรมบกพร่องอื่น
- .9 พฤติกรรมที่ไม่ได้ระบุ ไม่ชัดเจน แนนอน

การแบ่งระดับภาวะการบกพร่องทางสติปัญญาตาม ICD-10 ได้มีการใส่รหัส (Code) บอกไว้พร้อมทั้งบอกภาวะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ป่วยด้วย เช่น Autism, Epilepsy เป็นต้น

การแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะการบกพร่องทางสติปัญญา (दारणी ॠनऱुडु. 2542: 22-23) มีดังต่อไปนี้

ระดับความรุนแรง	ระดับเซา์ปัญญา (IQ)	รหัส(Code)
บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Mental Retardation)	50-69	F70
บกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation)	35-49	F71
บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation)	20-34	F72
บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation)	ต่ำกว่า 20	F73
บกพร่องทางสติปัญญาอื่น (Other Mental Retardation)	ไม่สามารถประเมินระดับเซา์ปัญญาได้ เนื่องจากมีความพิการทางกายอย่างมาก	F78
บกพร่องทางสติปัญญาที่ไม่สามารถระบุได้ (Unspecified Mental Retardation)	มีหลักฐานว่า มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะจัดไว้ในข้อหนึ่งข้อใดที่กล่าวมาแล้วได้	F79

ส่วนการแบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาตาม American Association on Intellectual and Developmental หรือ AAIDD (สมาคมว่าด้วยภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาแห่งอเมริกา) ซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ระดับสติปัญญาและแบบทดสอบทางสติปัญญา แต่เป็นการยากหากไม่มีเกณฑ์ในการตัดสิน ดังนั้นในค่านิยามปี ค.ศ. 2002 ได้ใช้คะแนนระดับสติปัญญามาช่วยอธิบายโดยใช้คะแนน Cutoff ที่ 70 ซึ่งได้มีการแบ่งระดับความรุนแรง (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 34-35; อ้างอิงจาก Smith; & Tyler. 2010) ดังนี้

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย (Mild Intellectual Disability) ซึ่งมีระดับสติปัญญา ระหว่าง 50-69 ผลของความบกพร่อง คือ มีความยากลำบากในการเรียนรู้ สามารถทำงานได้ สามารถสร้างรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้ สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Intellectual Disability) ซึ่งมีระดับสติปัญญา ระหว่าง 35-49 ผลของความบกพร่อง คือ มีพัฒนาการล่าช้าอย่างเห็นได้ชัดในวัยเด็ก สามารถทำทักษะต่างๆ ได้บางพอสมควร เช่น การดูแลตนเอง ทักษะการสื่อสารและทักษะทางวิชาการ แต่ต้องการความช่วยเหลือในระดับต่างๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้ในชุมชน
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Severe Intellectual Disability) ซึ่งมีระดับสติปัญญา ระหว่าง 20-34 ผลของความบกพร่อง คือ ต้องการความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Profound Intellectual Disability) ซึ่งมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 20 ผลของความบกพร่อง คือ แสดงให้เห็นถึงความจำกัดอย่างรุนแรงในด้านการดูแลตัวเอง การขยับถ่าย การสื่อสาร การเคลื่อนไหว และต้องการความช่วยเหลืออย่างมากและต่อเนื่องตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาหรือระดับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา สามารถแบ่ง ตาม ระดับ ความรุนแรง ของความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้เกณฑ์การประเมินทั้งระดับเซา์ปัญญา พฤติกรรมและลักษณะความต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจะไม่ประเมินเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เพื่อการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เหมาะสมในทุกด้าน ตามลักษณะ และระดับความรุนแรงของแต่ละบุคคลที่มีแตกต่างกัน

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ การสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีสภาพที่ดีขึ้นโดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมบุคคลปกติทั่วไป (ประภคติ พูลพัฒน์. 2547: 207; อ่างอิงจาก พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. 2543)

แม้ว่าเมื่อเกิดความบกพร่องทางสติปัญญาแล้วจะไม่อาจรักษาสมองส่วนที่เสียไปให้กลับคืนมาทำงานได้ตามปกติก็ตาม แต่ก็สามารถจะคงสภาพ หรือฟื้นฟูสภาพทางสมองส่วนที่คงเหลืออยู่ให้ทำงานได้เต็มที่ ดังนั้นการรักษาความบกพร่องทางสติปัญญาจึงเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของสมองและร่างกายมากกว่าการรักษาด้วยยาเพียงอย่างเดียว การวินิจฉัยให้ได้เร็วที่สุดและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ทันทีที่วินิจฉัยได้ และจะช่วยหยุดยั้งความพิการมิให้เพิ่มขึ้น เป้าหมายของการรักษาความบกพร่องทางสติปัญญาจึงมีชมุ่่งรักษาให้หายจากโรค แต่เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ใกล้เคียงกับคนปกติมากที่สุด ให้ช่วยตัวเองได้เกือบทุกอย่าง ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมมากเกินไป และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองเมื่อเป็นผู้ใหญ่ได้

การฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการดูแลต่อเนื่องตามวัย แบ่งเป็น 4 ประเภท (เสาวลักษณ์ ช่างสมบุญธน์ . 2544: 13-14); (สถาบันราชานุกูล. 2551: 10); (ศรีเรือน แก้วกังวล. 2545: 112-114) ดังนี้

4.1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ คือ การรักษาโรคที่เกิดร่วมกับความบกพร่องทางสติปัญญาการแก้ไขความพิการและการฟื้นฟูสภาพทางร่างกาย เช่น โรคลมชัก (Epilepsy), Retinism, Phenylketonuria, Cerebral palsy นอกจากการให้ยารักษาตามอาการแล้ว การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์มีการบำบัดด้านอื่นร่วมด้วย ได้แก่

4.1.1. กายภาพบำบัด

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะมีพัฒนาการด้านกลเคลื่อนไหวร่างกาย (Motor development) ช้ากว่าวัย นอกจากนี้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขนาดหนักและหนักมาก ส่วนใหญ่จะมีความพิการทางระบบประสาทส่วนกลาง (central nervous system) ด้วย ทำให้มีการเกร็งของแขน ขา ลำตัว จึงจำเป็นต้องแก้ไขอาการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ เพื่อช่วยลดการยึดติดของข้อต่อ และการสูญเสียกล้ามเนื้อเพื่อที่จะช่วยตัวเองได้มากขึ้นเมื่อเจริญวัยขึ้น

4.1.2. กิจกรรมบำบัด

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะมีปัญหาในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การใช้กิจกรรมเข้าช่วยในการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การใช้มือหยิบจับสิ่งของ ฝึกการทำงานของตาและมือให้ประสานกัน (eye-hand co-ordination) ในการหยิบจับสิ่งของ เช่น จับถ้วยกินน้ำ จับแปรงสีฟัน หยิบช้อนกินข้าว การใช้กิจกรรมบำบัด จะช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นไปอย่างราบรื่นและสะดวกขึ้น

4.1.3. อรรถบำบัด

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกินกว่าร้อยละ 70 มีปัญหาการพูดและการสื่อความหมาย กระบวนการฝึกในเรื่องนี้ มีไว้เพื่อให้เปล่งสำเนียงเป็นภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจเท่านั้น แต่จะเริ่มจากเด็กต้องฝึกใช้กล้ามเนื้อช่วยพูด บังคับกล้ามเนื้อเปล่งเสียง ออกเสียงให้ถูกต้อง ซึ่งการฝึกพูดต้องกระทำตั้งแต่เด็กอายุต่ำกว่า 4 ปี จึงจะได้ผลดีที่สุด

4.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางพัฒนาการ (Development Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางพัฒนาการ คือ การส่งเสริมพัฒนาการ ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) เนื่องจากโปรแกรมเหล่านี้สามารถบรรเทาความรุนแรงของภาวะบกพร่องและช่วยส่งเสริมทักษะที่สำคัญตั้งแต่ยังเป็นทารก (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 66) โดยการจัดโปรแกรมการฝึกทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่พัฒนาการปกติตามวัย จากการศึกษาวิจัยพบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาแต่ยังเยาว์วัย จะสามารถเรียนรู้ได้ ดีกว่าการฝึกเมื่อโตแล้ว ทั้งนี้ที่วิจัยชี้ว่าบุคคลนั้นมีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น เด็ก Down Syndrome หรือเด็กที่มีอัตราเสี่ยงสูงว่าจะมีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น เด็กคลอดก่อนกำหนด มารดาตกเลือดขณะตั้งครรภ์ เป็นต้น หากสามารถจัดโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กกลุ่มนี้ได้ทันที โดยไม่ต้องนำเด็กมาไว้ที่โรงพยาบาล โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการ คือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก บิดามารดา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการฝึกเด็กให้พัฒนาได้ตามโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอ ผลสำเร็จของการส่งเสริมพัฒนาการจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และความตั้งใจจริงของบุคคลในครอบครัวของเด็กมากกว่าผู้ฝึกที่เป็นนักวิชาชีพ (Professional staff)

4.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา คือ การสนับสนุนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้ชีวิตในสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลปกติได้ ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันจึงเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนร่วมกับบุคคลปกติมากที่สุด ระบบการจัดห้องเรียนหลักสูตรและการประเมินผล ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสเรียน รวมทั้งการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Special Education) โดยส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม และการเรียนรวม (Integration and Inclusion Education) ให้มากที่สุด

4.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ คือ การจัดเตรียมการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีอายุ 15-18 ปีขึ้นไป และการเตรียมทักษะที่ จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ ฝึกการตรงต่อเวลา รู้จักรับคำสั่งและนำมาปฏิบัติเอง โดยไม่ต้องมีผู้เตือน การปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงาน และมารยาทในสังคม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การทำงานหรือประกอบอาชีพต่อไปในวัยผู้ใหญ่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพควรได้รับการฝึกอาชีพในสถาบันหรืออาชีพที่ครอบครัวของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำอยู่ หรืออาชีพที่มีอยู่ในชุมชนที่บุคคลกลุ่มนี้อาศัย และควรเป็นอาชีพที่ปลอดภัยเหมาะสมตามความสามารถ อาชีพที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำได้ดี ได้แก่ อาชีพงานบ้าน งานบริการ งานในโรงงาน งานในสำนักงาน เช่น การรับส่งหนังสือ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพในบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพ ความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ เช่น กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด อรรถบำบัด ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีการพัฒนาการทาง ศักยภาพ ความเข้มแข็ง ความสามารถในการปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในครอบครัวและ สังคมอย่างเหมาะสมและมีความสุข

5. พัฒนาการความสามารถด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านอาชีพ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละระดับมีความสามารถแตกต่างกัน ความสามารถนี้นักจิตวิทยา สโลน และเบิร์ช (Sloan; & Birch. 1955) เรียกว่า “พฤติกรรมปรับตัว” (Adaptive behavior) ซึ่งสรุปพฤติกรรมด้านการศึกษาด้านสังคม และด้านอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยเรียนถึงวัยผู้ใหญ่ (ผดุง อารยะวิญญู. 2542: 41); (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน แห่งประเทศไทย. 2548: 11; อ้างอิงจาก เรือนแก้ว กนกพงศ์ศักดิ์; และกัลยา สุตะบุตร. 2536) มีดังนี้

5.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ในวัยเรียนอายุ 6-21 ปี ด้านการศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับนี้มีความสามารถในการเรียนรู้วิชา สามัญได้ถึงชั้นประถมปีที่ 6 เมื่อมีอายุในช่วงวัยรุ่นไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่าเทียมบุคคลปกติ ซึ่งควรได้รับการศึกษาที่จัดเฉพาะสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ และเมื่ออายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย สามารถ แนะนำให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผู้ใหญ่ อายุ 21 ปีขึ้นไป ที่มีทักษะทางสังคมและผ่านการฝึกอาชีพสามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้ หากได้รับการศึกษา และการฝึกอาชีพอย่างเพียงพอแต่ยังคงต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเมื่อ มีปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจและต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อประสบความเครียด ทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป แต่สามารถดำรงชีวิตแบบพึ่งพาตนเองในชุมชนได้

5.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate) ในวัยเรียนอายุ 6-21 ปี ด้านการศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับนี้มีความสามารถในการเรียนรู้ วิชาสามัญได้ถึงชั้นประถมปีที่ 4 เมื่ออายุเข้าสู่วัยรุ่นหากได้รับการศึกษาที่เหมาะสมสามารถฝึกทักษะ สังคมและอาชีพได้เรียนรู้การเดินทางตามลำพังได้ในสถานที่ที่คุ้นเคยดี สำหรับวัยผู้ใหญ่ อายุ 21 ปีขึ้นไป สามารถทำงานบางประเภทที่ไม่ต้องใช้ทักษะมากนัก (unskilled, semi-skilled) หรืองานที่ไม่ต้องใช้ ฝีมือ หรืองานกึ่งใช้ฝีมือเพื่อทำงานเลี้ยงดูตนเอง สามารถปรับตัวดำรงชีวิตในชุมชนได้ดี แต่ยังต้องการ การดูแลและคำแนะนำ เมื่อประสบกับความเครียดทางสังคมหรือเศรษฐกิจ

5.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง(Severe) ในวัยเรียน อายุ 6-21 ปี ด้านการศึกษาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับนี้ไม่สามารถเรียนหนังสือได้แต่สามารถ พูดคุยหรือเรียนรู้การสื่อสารความหมายได้ สามารถฝึกสุขนิสัยและอนามัยเบื้องต้นได้ ฝึกให้มีระเบียบ วินัย เรียนรู้ค่าและการนับอย่างง่าย ๆ สามารถฝึกทำงานอย่างง่าย ๆ ได้ หากมีโปรแกรมการฝึกที่เหมาะสม ในวัยผู้ใหญ่ อายุ 21 ปีขึ้นไปสามารถทำงานง่าย ๆ เลี้ยงดูตนเองได้บ้างภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด

5.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound) ในช่วงวัยเรียน อายุ 6-21 ปี บุคคลเหล่านี้สามารถฝึกทักษะการช่วยเหลือตัวเองได้บ้างแต่น้อย ในช่วงวัยผู้ใหญ่ อายุ 21 ปีขึ้นไป ส่วนมากช่วยเหลือตนเองได้น้อย และต้องการการดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าพัฒนาการความสามารถด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านอาชีพ ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยเรียนถึงวัยผู้ใหญ่ในแต่ละคน แต่ละระดับมีความสามารถ แตกต่างกัน คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild) ในช่วงวัยรุ่นไม่สามารถเรียน วิชาสามัญได้เท่าเทียมบุคคลปกติแต่ควรได้รับการศึกษาที่จัดเฉพาะ วัยผู้ใหญ่ หากได้รับการศึกษา ฝึกอาชีพและฝึกทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสมจะสามารถพึ่งพาตนเอง สามารถประกอบอาชีพและ อยู่ในสังคมได้ สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง(Moderate) ในช่วงวัยรุ่น หากได้รับการศึกษาที่เหมาะสมสามารถฝึกทักษะสังคมและอาชีพได้ เรียนรู้การเดินทางตามลำพังได้ ในสถานที่ที่คุ้นเคยได้ ในวัยผู้ใหญ่สามารถทำงานประเภทที่ไม่ต้องใช้ทักษะมากนักเพื่อทำงานเลี้ยงดู ตนเอง สามารถปรับตัวดำรงชีวิตในชุมชนได้ดี ส่วนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe) ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ แต่สามารถ ฝึกพูดคุยหรือเรียนรู้การสื่อสารความหมายได้ สามารถฝึกสุขอนามัยได้บ้าง ช่วงวัยผู้ใหญ่ต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และในส่วนของบุคคล ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound) ในช่วงวัยเรียน สามารถฝึกให้ช่วยเหลือ ตนเองได้บ้าง แต่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก ในวัยผู้ใหญ่ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้น้อยมาก และต้องการการดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในการเรียนรู้ การฝึกทักษะต่างๆ หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีพัฒนาการที่ใกล้เคียง กับบุคคลปกติทั่วไปจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใ้ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้(เสาวลักษณ์ ช่างสมบูรณ์ 2544: 15); (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 159-160) คือ

6.1 ระดับของ สติปัญญาใน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้ที่มีภาวะ ความ บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยมีโอกาสจะพัฒนาให้สามารถดำเนินชีวิตใกล้เคียงกับ บุคคลปกติได้ดีกว่าผู้ที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางหรือระดับรุนแรง

6.2 อาการแทรกซ้อนต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่บุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาทำให้ไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร

6.3 การส่งเสริมพัฒนาการ ถ้าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการส่งเสริม พัฒนาการตั้งแต่ในวัยเยาว์จะช่วยให้มีความพร้อมในการเรียนร่วมกับบุคคลปกติในโรงเรียนทั่วไป มากกว่าการฝึกเมื่อบุคคลนั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว

6.4 การร่วมมือของครอบครัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ครอบครัวมีความ สำคัญมากที่สุด ครอบครัวต้องให้ความเข้าใจความพิการ ข้อจำกัดของความสามารถ หรือ ความต้องการพิเศษ ตลอดจนวิธีการอบรมเลี้ยงดูและฝึกสอนทักษะต่างๆ ในทิศทางที่ถูกต้องเพราะ สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความสำคัญต่อพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อย่างยิ่ง

6.5 การช่วยเหลือของบุคลากรวิชาชีพ ตั้งแต่แรกเริ่มโดยบุคลากรทางด้านทางการแพทย์ เป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในระยะช่วงนี้ และควรทำงานช่วยเหลือร่วมกับบุคลากรวิชาชีพอื่นด้วย ได้แก่ การคัดแยก และระบุพัฒนาการขอบุคคลนั้นเกี่ยวกับความล่าช้า การป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดตามมา และการช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหาและครอบครัว การให้คำปรึกษาแก่ พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ครอบครัวมีภาวะวิกฤติ หรือช่วงเวลาที่ผู้ปกครอง เกิดความเครียดสูง ส่วนด้านการศึกษาการช่วยเหลือกระตุ้นพัฒนาการบุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา การจัดสิ่งแวดล้อมที่จะกระตุ้นพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและสังคมให้ บุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสามรถ ของแต่ละคน

อนงค์ คงถาวร (2540: 1) กล่าวว่า ในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาทักษะ การฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยภายใน(ปัจจัยพื้นฐาน) โดยปัจจัยภายในขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา(IQ) ความสนใจ หรือความถนัดของแต่ละบุคคล
2. ปัจจัยภายนอก(ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม) โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ในสถานศึกษา หรือสังคม ซึ่งปัจจัยภายนอกเหล่านี้สามารถเกิดได้จากแรงกระตุ้นของบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ครูอาจารย์ รวมทั้งบุคคลอื่นในสังคมเป็นสำคัญ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเรียนรู้และทำงานได้ หากได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้างอย่างถูกวิธีและเข้าใจถึงลักษณะความบกพร่องและข้อจำกัดของแต่ละบุคคล รวมถึงความต้องการพิเศษที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถดำเนินชีวิตได้ใกล้เคียงกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม

7. ลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดยทั่วไปเป็นที่ทราบกันดีว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีอัตราการเรียนรู้ช้ากว่าบุคคลปกติในวัยเดียวกันและความจำของเขามีความคงทนน้อยกว่า ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมทักษะทางการเรียนรู้ของบุคคลเหล่านี้จึงต้องทราบลักษณะทั่วไป เพื่อจะได้สามารถจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่บุคคลเหล่านี้ ซึ่งลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (กุลยา ก่อสุวรรณ 2553: 164) (กาญจนา สุขพิทักษ์. 2551: 24-25; อ้างอิงจาก พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. 2540: 5-8) มีดังต่อไปนี้

7.1 อัตราเร็วของการเรียนรู้ (Rate of Learning) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าบุคคลปกติ

7.2 ระดับการเรียนรู้ (Level of Learning) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนด้านวิชาการ แต่พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีในวิชาพลศึกษา เครื่องจักร ศิลปะ การงาน ทัศนกรรมและการเกษตร

7.3 อัตราเร็วของการลืม (Rate of Forgetting) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีแนวโน้มที่จะลืมสิ่งที่เรียนรู้ไปเร็วกว่าบุคคลปกติ หากแต่มีโอกาสได้ฝึกฝนในลักษณะซ้ำๆ บ่อยๆ และให้พักเป็นระยะๆ จะช่วยทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถจำข้อมูลที่เรียนไปแล้วได้ดีขึ้น

7.4 การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่ง ทักษะหรือความคิดรวบยอดที่กำลังเรียนอยู่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ขณะเรียนได้แต่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เลยในสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิมเล็กน้อยหรือแตกต่างโดยสิ้นเชิง

7.5 การเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม (Concrete Versus Abstract Learning) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ชัดเจนตรงไปตรงมาได้ดีกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม

7.6 การเรียนรู้จากเหตุการณ (Incidental Learning) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในขณะที่เรียนรู้จะสนใจและเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาสำคัญที่เป็นแนวคิดหลัก (Main Idea) แต่ไม่สามารถเก็บเนื้อหาหรือข้อมูลส่วนอื่นที่เรียนรู้ในสถานการณ์นั้นๆ ในขณะที่บุคคลปกติสามารถทำได้

7.7 รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องใช้เวลามากกว่าบุคคลปกติในการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้การแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบจะใช้วิธีแก้ไขเป็นขั้นตอนไปจนประสบความสำเร็จ เมื่อประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาบ่อยๆ แล้ว มนุษย์จะพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาของตนเองได้ ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาความยากลำบากในการเรียนรู้กระบวนการนี้ แต่ถ้าให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้ฝึกฝนกระบวนการแก้ปัญหาย่างมีระบบได้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นได้เช่นเดียวกับบุคคลปกติ

7.8 ภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเรียนรู้ภาษาได้ช้า ในการเรียนรู้ทางวิชาการที่ต้องอาศัยภาษาในการเรียนรู้จึงทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการเรียนสูงมาก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการกระตุ้นพัฒนาการทางด้านภาษา

7.9 ทักษะสังคม (Social Skill) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากที่เคยชิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะกลัว วิดกกังวลหรือพฤติกรรมก่อกวนสังคม ดังนั้นโปรแกรมการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7.10 ทักษะกลไกกล้ามเนื้อ (Muscle mechanical Skill) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อยจะมีความแตกต่างของพัฒนาการด้านร่างกายและความสามารถทางทักษะกลไกกล้ามเนื้อเมื่อเทียบกับบุคคลปกติมีน้อยมาก ดังนั้นพัฒนาการด้านนี้หากมีลักษณะล่าช้า หรือมีความบกพร่องจะส่งผลให้พัฒนาการโดยรวมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความล่าช้าไปด้วย แต่ต้องคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการวินิจฉัย

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นการเรียนการสอนควรคำนึงถึง อัตราเร็วของการเรียนรู้ ระดับการเรียนรู้ อัตราเร็วของการลืม การถ่ายโยงการเรียนรู้ การเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม การเรียนรู้จากเหตุการณ์ รูปแบบการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสารทักษะสังคม และทักษะกลไกกล้ามเนื้อ เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคคลเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ

8. การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งต้องเน้นพัฒนาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเองและดึงศักยภาพที่อยู่ในตัวออกมาใช้ให้ได้เต็มที่ (พัชรวิพรรณ คุณชื่น. 2552: 20) เพื่อให้มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ว่าระดับใดตาม ผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคล แต่ระดับ และระดับปริมาณของเนื้อหา (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 65) ผู้สอนต้องกำหนดเนื้อหาที่จะสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 179) ทั้งการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน และทักษะอาชีพ

หลักการในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็น 4 ประการ (พัชรวิพรรณ คุณชื่น. 2552: 21; อ้างอิงจาก กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2543: 16)

1. เป็นการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เข้ารับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้
2. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับโอกาสที่ดีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต
3. เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถจะช่วยเหลือตัวเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบตามช่วงวัยของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 65-65) ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในวัยเด็กเล็ก เป็นการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) ด้วยการกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็ก
2. การจัดการศึกษาในวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสเรียนร่วม และเรียนรู้ทักษะต่างๆ กับเพื่อนที่เป็นคนปกติในโรงเรียน โดยครูจะทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อจะได้ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษด้านการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม

3. การจัดการศึกษาในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน (Community Living Skills) ที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถนำไปใช้ในชุมชนได้จริง ทักษะด้านนี้เป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่วัยเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถดำรงชีวิตในอนาคตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างประสบความสำเร็จ นอกจากนี้จากการช่วยเหลือตนเองแล้ว ทักษะการใช้เงินและจัดการกับการเงิน ทักษะการใช้รถโดยสารสาธารณะ ทักษะการดูแลสุขภาพของตนเอง และบุคลิกภาพให้เหมาะสม และควรทำการสอนทักษะชุมชนในสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่เขาใช้ชีวิตอยู่จริงๆ เพราะเขาจะเรียนรู้ได้ดีและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้

นอกจากการจัดการศึกษาให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดการศึกษาในสิ่งแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) เป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญ กล่าวคือ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามระดับความจำเป็นของแต่ละบุคคลในสถานที่ที่บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าไปใช้ชีวิตและร่วมทำกิจกรรมกับบุคคลในวัยเดียวกันเหมือนกับบุคคลปกติทั่วไปได้มากที่สุด (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 173) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ในการร่วมพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรคำนึงถึงการพัฒนาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ได้มีศักยภาพและมีทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตัวเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาต้องกำหนดเนื้อหาการสอนให้เหมาะสมตามช่วงวัยของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

9. หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (ผดุง อาระวิญญู. 2538: 46, 64, 71) คือ

ประเภทที่ 1 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถเรียนได้ (Educable mentally retarded) ควรครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด (ผดุง อาระวิญญู. 2538: 46) ได้แก่

- หมวดที่ 1 ความพร้อมและเนื้อหาวิชาการที่จำเป็น
- หมวดที่ 2 การสื่อสาร(การติดต่อกับผู้อื่น) ภาษา และพัฒนาการทางความคิดความจำ
- หมวดที่ 3 ทักษะทางสังคม การดำรงชีพ นันทนาการ และพัฒนาบุคลิกภาพ
- หมวดที่ 4 พื้นฐานทางด้านการทำงานและอาชีพ

ประเภทที่ 2 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถฝึกได้ (Trainable mentally retarded) เนื้อของหลักสูตรควรรวมครอบคลุมหัวข้อ (ผดุง อาระวีญญ. 2538: 64) ต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง
2. การสื่อความหมายกับผู้อื่น
3. การใช้วัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย
4. ทักษะที่จำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
6. ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น
7. ความรู้พื้นฐานในด้านการงานและอาชีพ

ประเภทที่ 3 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีระดับสติปัญญาที่ต่ำมาก (severe and profound mentally retarded) ควรประกอบด้วยเนื้อหาทักษะ 5 ด้าน (ผดุง อาระวีญญ. 2538: 71) ดังนี้

1. ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง
2. ทักษะในการสื่อสาร
3. ทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน
4. ทักษะในการอ่าน การเขียน และเลขคณิตที่จำเป็นในการดำรงชีพ
5. ทักษะด้านนันทนาการ
6. ทักษะพื้นฐานด้านการงานและอาชีพ

เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีขอบข่ายที่กว้าง เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความต้องการแตกต่างกันในแต่ละระดับ และชุมชนแต่ละแห่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลเหล่านี้ได้ในลักษณะที่แตกต่างไป นอกจากนี้ การจัดหลักสูตรให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (ผดุง อาระวีญญ. 2538: 47) และทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะด้านอาชีพ (ยูดี้ วิริยางกูร . 2553: 27; อ้างอิงจาก westling. 1997: 67) ซึ่งควรมีรายละเอียดเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สำหรับการเรียนการสอนตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในด้านการฝึกอาชีพ กิจกรรมในการฝึก และควรแบ่งออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ ระดับเตรียมความพร้อม ระดับพัฒนาความพร้อม ระดับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ และระดับการฝึกทักษะเพื่อความชำนาญ ในการจัดหลักสูตรต้องจัดตามลำดับจากง่ายไปยาก (ผดุง อาระวีญญ. 2538: 47)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรจัดให้เหมาะสมกับระดับความสามารถทางสติปัญญา ช่วงวัย และควรมุ่งเน้นการสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

10. หลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

หลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจสอนเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นรายกลุ่มก็ได้ การสอนควรยึดหลักระดับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (ผดุง อาระวิญญู . 2538: 50) และผู้สอนจำเป็นต้องมีวิธี การสอนที่แตกต่างไปจากการสอนปกติ ซึ่งผู้สอนควรมีหลักการสอน(พัชรี เกตุแก่นจันทร์. 2539: 15-16); (สุรินทร์ ยอดคำแปง. 2542: 96-100) ดังนี้

10.1 คำนึงถึงความพร้อมในการเรียนของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะมีความพร้อมช้ากว่าบุคคลปกติ ก่อนทำการสอนสิ่งใดครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อน และเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความพร้อมแล้วครูจึงทำการสอนวิชานั้น

10.2 สอนตามความสามารถและความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคน โดยจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและลักษณะของบุคคลนั้นๆ และสอนตามระดับสติปัญญา

10.3 ยอมรับความสามารถและส่งเสริมความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

10.4 พยายามฝึกให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาช่วยตัวเองได้มากที่สุด จะเป็นการช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น และทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญารู้สึกภูมิใจในคุณค่าของตนเองและแบ่งเบาภาระจากผู้เลี้ยงดู

10.5 สอนตามวิเคราะห์งาน (Task Analysis) โดยแบ่งงานเป็นขั้นตอนย่อย เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำงานชิ้นนั้นๆ ได้และประสบความสำเร็จในงาน ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเอง

10.6 ใช้หลักการแบบ 3 R's คือ

10.6.1 Repetition คือ การสอนซ้ำและใช้เวลาสอนมากกว่าบุคคลปกติ ใช้วิธีสอนหลายวิธีในเนื้อหาแบบเดิม

10.6.2 Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนวิชาเดียวนานเกิน 15 นาที ควรเปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลง ดนตรี เล่นิทาน หรือให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ลงมือปฏิบัติจริง

10.6.3 Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวันเป็นกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอในแต่ละวัน

10.7 สอนโดยการแบ่งกลุ่มตามตารางสอน สามารถทำได้ดีในกรณีที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอยู่ในระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน

10.8 สอนโดยการทำกิจกรรมหนึ่งต้องแทรกการฝึกทักษะด้านอื่นร่วมด้วย

10.9 ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเรียนได้ดีขึ้น

10.10 สอนจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว

10.11 สอนโดยการลงมือปฏิบัติจริง

10.12 สอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าใจยาก ครูต้องอธิบายโดยใช้คำง่าย ๆ และยกตัวอย่างประกอบ

10.13 จัดการเรียนการสอนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อฝึกให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้คิด

10.14 สอนโดยใช้อุปกรณ์หรือของจริงประกอบทุกครั้ง และต้องให้เวลาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากพอสมควรในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่อีกอย่างหนึ่ง

10.15 สอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องมีการเสริมแรงจูงใจและการเสริมแรงให้กับผู้เรียน

10.16 ประเมินผลความก้าวหน้าของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

10.17 มีความเชื่อมั่นว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถและศักยภาพของในตนเอง สามารถพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า

10.18 สอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานอกจากการสอนด้านวิชาการแล้วต้องคำนึงถึงการส่งเสริมพฤติกรรมการปรับตัวที่ไม่พึ่งประสงค์และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ภาษาและพัฒนาบุคลิกภาพไปพร้อมกัน

10.19 สอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องพยายามให้บุคคลกลุ่มนี้ลดการพึ่งพาบุคคลอื่นลง (Step of Independence) ต้องสอนทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจ้างงานในอนาคต

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีหลากหลายวิธี และแต่ละวิธีต้องคำนึงถึงความพร้อมตามความสามารถ ความเหมาะสมกับสภาพ และลักษณะความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละพร้อมทั้งการวัดประเมินผลความก้าวหน้าของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ภาษาและพัฒนาบุคลิกภาพไปพร้อมกัน รวมทั้งทักษะความพร้อมด้านอาชีพเพื่อพัฒนาให้บุคคลกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและลดการพึ่งพาบุคคลอื่นลง (Step of Independence) และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

11. หลักการสอนฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ก่อนการสอนหรือการฝึกทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอน หรือผู้ฝึกสอนงานต้องเข้าใจลักษณะ ความสามารถ ความสนใจและความถนัดในแต่ละบุคคลก่อน โดยวัดได้จากการวัดประเมินผลด้านต่างๆ เพื่อจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมให้เหมาะสม เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และการฝึกอาชีพได้สูงสุด โดยครูผู้สอน หรือผู้ฝึกสอนงาน ควรมีหลักการก่อนการสอน หรือการฝึกอบรมสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (อนงค์ คงถาวร. 2540: 7-8); (สุจินต์ สว่างศรี. 2551: 66-67; อ่างอิงจาก ดารณี ธนะภูมิ. 2549: 174) ดังต่อไปนี้

11.1 การออกคำสั่งต้องง่าย ชัดเจนและคงที่ เมื่อสั่งแล้วต้องรอให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปฏิบัติตามพอสมควร ประมาณ 3-5 วินาที ถ้ายังทำไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ จนทำให้สำเร็จขั้นตอนนั้น

11.2 การช่วยเหลือแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

11.2.1 การช่วยเหลือทางกาย เช่น การจับมือทำ

11.2.2 การช่วยเหลือทางวาจา เช่น การบอกให้ทำ

11.2.3 การช่วยเหลือโดยใช้ท่าทาง เช่น การชี้บอก การพยักหน้า การสั่นหน้า

การช่วยเหลือควรช่วยทันทีที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำไม่ได้ หรือไม่ทำ หลังจากที่ใช้เวลาปฏิบัติแล้ว 3-5 วินาที ช่วยจนสามารถทำได้สำเร็จและค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง

11.3 การให้แรงเสริม โดยการให้คำชมเชยทันทีเมื่อทำเสร็จ แล้วให้อย่างสม่ำเสมอและค่อยลดความถี่ลงเมื่อสามารถทำกิจกรรมนั้นได้แล้ว

11.4 การขีดขวาง เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จำเป็นต้องขีดขวางหรือหลีกเลี่ยงไม่ให้อำนาจในสิ่งนั้น ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ

11.4.1 ใช้มือจับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้เมื่อทำไม่ถูกต้อง

11.4.2 จับมือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำในสิ่งที่ถูกต้อง

11.5 การสอนต้องให้ฝึกตามขั้นตอน จะต้องย่อยขั้นตอนหรือวิธีการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เพื่อจะทำให้การสอนง่ายสำหรับในการฝึกทักษะอาชีพ และเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะได้เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้

11.6 การสอนต้องให้ความสนใจในปัญหาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกด้านและสภาพแวดล้อมที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องกลับไปดำเนินชีวิต เพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดโปรแกรมการสอนให้เหมาะสม

11.7 การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีผลต่อพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

11.8 การประเมินผล หลังจากการเรียนรู้และการฝึกทุกครั้ง ผู้สอนหรือผู้ฝึกสอนงานจะต้องประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจดูความก้าวหน้าของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และตรวจสอบวิธีการสอนหรือการฝึกที่ใช้สอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่ามีความเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ เพราะบางคนสามารถทำงานได้เอง บางคนต้องการเวลาหลายชั่วโมง บางคนต้องการทำตามกำหนดเวลาที่กำหนด บางคนต้องการคนชี้แนะ ต้องการคำแนะนำเพื่อบุคคลเหล่านี้จะได้ไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง ผู้สอนหรือผู้ฝึกต้องเฝ้าสังเกตความเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าได้รับประโยชน์อะไรจากการสอนหรือการฝึกนี้บ้าง มีความก้าวหน้าเป็นอย่างไร และผู้สอนหรือผู้ฝึกจะสอนอะไรต่อไปเพื่อเป็นการเตรียมโปรแกรมการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล

11.9 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหาซ้ำ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

11.10 การให้โอกาสบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานำทักษะที่เขาฝึกได้ไปถ่ายโอนใช้กับงานอื่นหรือรู้จักนำไปใช้ประโยชน์

จากหลักการสอนทักษะทางอาชีพข้างต้นสรุปได้ว่า ครูผู้สอนหรือผู้ฝึกสอนงานอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรเข้าใจลักษณะความบกพร่อง ข้อจำกัดของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และควรเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรมหรือสอน ควรมีความเข้าใจหลักการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทั้ง การออกคำสั่ง การช่วยเหลือ การให้แรงเสริม การขัดขวางเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การสอนแบบย่อยขั้นตอน การให้ความสนใจในปัญหาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การประเมินผลเป็นระยะและการวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

1. ความหมายของความต้องการ

มนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการในชีวิตบางคนมีความต้องการคล้ายคลึงกัน บางคนมีความต้องการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการดำรงอยู่และสภาพทางสังคม ซึ่งความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก นักวิจัยทางการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์พบว่า ความต้องการของมนุษย์นั้นถูกกำหนดโดยสังคม สังคมกำหนดให้มนุษย์ที่อยู่ต่างฐานะกันมีความต้องการแตกต่างกันและบุคคลโดยทั่วไปย่อมรู้ว่าตนเองต้องการอะไรในชีวิต ส่วนจะบรรลุถึงความต้องการของตนเองหรือไม่ขึ้นอยู่กับความพยายามและการปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล (อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์, 2543: 55) จึงมีผู้ให้ความหมายของความต้องการดังนี้

เลแกนส์ (Legans. 1964) กล่าวว่า ความต้องการ คือ ความแตกต่างกันระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพที่จะให้เป็นในอนาคต “สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน” นั้น หมายถึง สภาพที่เป็นจริง ส่วน “สภาพที่จะให้เป็นในอนาคต” หมายถึง สภาพพึงประสงค์

บอยล์ และแจนส์ (Boyle; & Jahns. 1970) กล่าวว่า ความต้องการ คือ ช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการที่จะให้เป็นไปในอนาคต

คิด้ (Kidd. 1978: 237) กล่าวว่า ความต้องการมีหลายด้าน คือ ความต้องการด้านสุขภาพ ความต้องการด้านครอบครัวและสัมพันธ์ในครอบครัว ความต้องการด้านการเป็นผู้บริโภคและการยังชีพ ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ความต้องการด้านอาชีพ ความต้องการด้านความบันเทิงและความต้องการที่จะมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

คอฟแมน และอิงลิช (Kaufman; & English. 1979) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ช่องว่าง (Gab) ระหว่างผลผลิตที่อยู่ในปัจจุบันกับผลผลิตที่เราต้องการ โดยนำช่องว่างที่ได้รับมาจัดลำดับความสำคัญแล้วเลือกเอาสิ่งสำคัญที่สุดเป็นความต้องการที่จะทำกระทันก่อน

สตฟเฟิลบีม และคนอื่นๆ (Stufflebeam; et al. 1985) กล่าวว่า ความต้องการ คือบางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองหรือเกิดประโยชน์หากได้รับการตอบสนองภายใต้เหตุผลความจำเป็นที่ชัดเจน

สุรพล อรุณรัตน์ (2528) กล่าวว่า ความต้องการ คือ แรงขับที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนามากขึ้น และเป็นความขาดแคลนที่กระตุ้นให้บุคคลแต่ละคนแสวงหาวิธีและการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น

อังศนา บุญเฉลิมศักดิ์ (2543: 57) กล่าวว่า ความต้องการ คือ สิ่งที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ซึ่งในบางครั้งความต้องการเกิดขึ้นในลักษณะของการแสดงออกโดย“สัญชาตญาณ” และความต้องการนี้เองที่ทำให้เกิดการพัฒนามาขึ้นในสังคมมนุษย์ เพราะมนุษย์มีความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความต้องการซึ่งในแต่ละช่วงวัยของมนุษย์มีความความต้องการที่แตกต่างกันและเมื่อมีความต้องการเกิดขึ้นมนุษย์แต่ละบุคคลจะแสวงหาวิธีและการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

การจัดฝึกอาชีพเพื่อให้บริการโดยทั่วไปแล้วควรจะได้มีการสำรวจความต้องการของกลุ่มบุคคลเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ แม้ว่าผู้รับบริการแต่ละบุคคลจะมีความต้องการที่แตกต่างกันตามสภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผู้ศึกษาและให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ความต้องการไว้หลายแนวคิด สรุปได้ดังนี้

มาสโลว์ (Maslow. 1962) (ทัศนฯ แชมณี. 2548: 69) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น แบ่งเป็นความต้องการ 5 ชั้นจากต่ำไปหาสูง และ ถ้าความต้องการต่างๆ เกิดขึ้นพร้อมกันจะมีความต้องการที่มีความสำคัญกว่าความต้องการอีกอันหนึ่ง และจะเลือกตอบสนองต่อความต้องการที่สำคัญกว่าเสมอ ความต้องการที่ขาดไม่ได้ 5 ชั้นของมาสโลว์ (Maslow) ประกอบด้วย

ระดับ 1 ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย (Physical Need) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นแรกของร่างกาย ซึ่งร่างกายมีความต้องการและขาดไม่ได้ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน

ระดับ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัวจากผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองตั้งแต่ทารกถึงวัยชรา รวมทั้งความต้องการในการมีงานทำในวัยแรงงานด้วย

ระดับ 3 ความต้องการความรัก (Love Need) และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นความต้องการการยอมรับในสังคม เป็นที่รัก มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นถ้าขาดจะรู้สึกเหงา เศร้าหมอง โดดเดี่ยว รู้สึกว่าชีวิตไม่สมบูรณ์

ระดับ 4 ความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Esteem Need) มีคุณค่าในด้านชื่อเสียง และเกียรติยศ เป็นที่ยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น เห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ ถ้าขาดจะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความก้าวร้าว และมองโลกในแง่ร้าย

ระดับ 5 ความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจสภาพที่แท้จริงของตนเองนั้น เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ได้แก่ รู้จักอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม จุดเด่นในทางที่ดี และจุดด้อยของตนเอง เพื่อให้ตนเองกล้าตัดสินใจ เลือกรับการดำเนินชีวิตของตนเอง

ความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ มาสโลว์เชื่อว่า เป็นกระบวนการของการพัฒนาศักยภาพของคน ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต และความต้องการของบุคคลจะเริ่มจากขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นพื้นฐานก่อน และจะเกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น เมื่อได้รับการตอบสนอง สำหรับการตอบสนองความต้องการขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของคนนั้นๆ

เดวิด ซี แมคเคิลแลนด์ (David C. McClelland. 1973: ออห์นไลน์) กล่าวว่า คนเราเรียนรู้ความต้องการจากสังคมที่เกี่ยวข้อง ความต้องการจึงถูกก่อตัวและพัฒนาตลอดช่วงชีวิตของแต่ละคน และเรียนรู้ว่าในทางสังคมเรามีความต้องการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement) เป็นความต้องการที่จะทำงานได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีมาตรฐานสูงขึ้นในชีวิต

ประการที่ 2 ความต้องการอำนาจ (Need of power) เป็นความต้องการที่จะมีส่วนควบคุม สร้างอิทธิพลหรือรับผิดชอบในกิจกรรม

ประการที่ 3 ความต้องการความผูกพัน (Need for affiliation) เป็นความต้องการที่จะรักษามิตรภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้อย่างใกล้ชิดซึ่งสัดส่วนของความต้องการทั้งสามนี้ ในแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน บางคนอาจมีความต้องการอำนาจสูงกว่าความต้องการด้านอื่น ในขณะที่อีกคนหนึ่งอาจมีความต้องการความสำเร็จหรือบางคนมีความต้องการความผูกพันมากกว่าความต้องการด้านอื่น เป็นต้น

โนลส์ (Knowles, 1970) (ทัศนาศา 2548: 69) แบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Basic survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางการเจริญเติบโต ความปลอดภัย ประสบการณ์ใหม่ ความต้องการการยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า ความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

ประเภทที่ 2 ความต้องการด้านการศึกษา (Education need) หมายถึง ความต้องการการเรียนรู้เพื่อตนเองที่เป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของความต้อการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลต้องการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่ตนเองขาดแคลนให้ตนเองดีขึ้น หรือสถาบัน องค์กรดีขึ้น หรือเพื่อให้สังคมของเขาดีขึ้น ความต้องการชนิดนี้เป็นช่องว่างระหว่างระดับสมรรถภาพของบุคคลในปัจจุบัน กับระดับสมรรถภาพที่สูงกว่า ฉะนั้นความต้องการทางการศึกษาเป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่ตัวบุคคล ระดับความรู้ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับ ความปรารถนาที่ต้องการให้มีขึ้นในอนาคต หรืออาจหมายถึงช่องว่างระหว่างระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากจะมีขึ้นในอนาคต

คัมส์ (Combs, 1974) (ทัศนาศา 2548: 15) ได้แบ่งความต้องการทางการศึกษออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ความต้องการทางการศึกษาพื้นฐานและเรื่องทั่วไป เช่น การเรียนรู้ หนังสือการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีความเข้าใจอย่างง่าย ๆ ในสิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ เบื้องต้น

ระดับ 2 ความต้องการในการศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัว ให้ดีขึ้น เช่น ความรู้พื้นฐาน ทักษะ และทัศนคติพื้นฐาน ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ให้ดีขึ้น เช่น สุขอนามัย โภชนาการ การวางแผนครอบครัว การเลี้ยงและดูแลเด็ก ซ่อมแซมบ้าน เป็นต้น

ระดับ 3 ความต้องการให้การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย เช่น ความรู้เกี่ยวกับสถาบันการปกครองของท้องถิ่นและของประเทศทั้งขบวนการต่างๆ ของการดำเนินการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สหกรณ์โครงการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ระดับ 4 ความต้องการในการศึกษาด้านอาชีพ เช่น การพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพที่สัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพและความก้าวหน้าทางสังคม เป็นต้น

จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนคาดหวัง และ พึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ความต้องการด้านพื้นฐาน ซึ่งเป็นความต้องการด้านการเจริญเติบโต ความปลอดภัย ต้องการประสบการณ์ ความสำเร็จ และ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ประเภทที่สอง ความต้องการด้านการศึกษา ซึ่งมีผลมาจากความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์กับสภาพแวดล้อม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการใน สิ่งของตนเองขาด ซึ่งการศึกษาและการฝึกอาชีพเป็นความต้องการประการหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต ของมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างต้องการมีงานทำซึ่งมีไว้เพื่อหารายได้เท่านั้น แต่เห็นสิ่งอื่นใดคือ เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีสังคมและได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่นในสังคม และการยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็ต้องการมีงานทำเช่นเดียวกัน บุคคลทั่วไป

3. ความต้องการของคนพิการ

ความต้องการของคนพิการมิได้แตกต่างไปจากคนปกติธรรมดา และคนพิการมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษา การฝึกอาชีพ การมีงานทำ ความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม (วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2532: 2) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.1 ความต้องการเป็นคนที่มีความสุขดีเต็มตามศักยภาพ คำว่าสุขภาพดี ในที่มีไม่ได้ หมายความว่า ทำให้คนพิการหายจากความพิการ แต่หมายถึงให้มีสุขภาพดีอยู่ในสภาพที่เป็นคนพิการ และให้มีสุขภาพดีเต็มตามศักยภาพที่คนพิการนั้นจะพึงมีได้ ด้วยเหตุนี้คนพิการจึงต้องการมีกิจกรรมฟื้นฟู ทางกายภาพที่ทันที่ที่ทราบว่ามีผลดีโดยหวังว่าการฟื้นฟูทางกายภาพที่ทันที่ทันที่ทันเหตุการณ์ นั้นช่วยยับยั้งไม่ให้มีความพิการมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาทักษะเพื่อให้คนพิการสามารถช่วยเหลือ ตนเองในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด การพัฒนาทักษะนั้นเป็นการฝึกอบรมคน พิการให้รู้จักวิธีใช้ช่วยเหลือส่วนที่เหลือให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ได้ย่อมมี

3.2 ความต้องการเป็นคนมีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพอันที่จริงแล้วคนพิการมี ศักยภาพที่จะมีความรู้ ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพของตนเหมือนอย่างบุคคลทั่วไป คนพิการที่ พิการมาตั้งแต่เป็นทารกต้องการได้รับการกระตุ้น มีพัฒนาการในด้านต่างๆ ด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ มีพัฒนาการที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไปมากนัก เช่น พัฒนาการในเรื่องการนั่ง เดิน พูด รับรู้โลกภายนอก การมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นต้น และคนพิการเหมือนกับบุคคลทั่วไปที่ต้องการมี สิทธิ เสรีภาพใน การศึกษา ต้องการเสรีภาพที่จะเลือกเรียนวิชา สาขาหรืออาชีพใดก็ได้ ตามที่ตนต้องการและเหมาะสม ในกรณีที่ไม่อาจเข้าศึกษาในระบบการศึกษาตามปกติ คนพิการต้องการได้รับการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียน และต้องการให้มีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละ ประเภทด้วย และต้องการให้จัดสถานที่สำหรับคนพิการ เช่น สถานฝึกอาชีพของคนพิการ เป็นต้น

3.3 ความต้องการเป็นคนมีงานทำ นอกจากการศึกษาสายอาชีพแล้ว คนพิการ ต้องการได้รับการฝึกอาชีพเหมือนกับบุคคลทั่วไป การฝึกอาชีพนั้นจะเป็นการฝึกในศูนย์ฝึกอาชีพหรือจะเป็นการฝึกอาชีพที่บ้านหรือท้องถิ่นของคนพิการก็ได้ โดยทั่วไปแล้วคนพิการต้องการฝึกอาชีพ ร่วมกับบุคคลทั่วไป แต่ในกรณีที่การฝึกอาชีพที่ทำร่วมกับบุคคลทั่วไปไม่ได้ คนพิการต้องการมีสถานหรือศูนย์ฝึกอาชีพเฉพาะสำหรับคนพิการ อาชีพที่ฝึกนั้น คนพิการต้องการฝึกอาชีพที่คนพิการทำได้ดีสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีรายได้ดี หรือมากพอเลี้ยงชีพได้ คนพิการที่ต้องการ ประกอบอาชีพอิสระต้องการได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ในเรื่องการผลิต หรือการบริการที่มีประสิทธิภาพและการตลาดที่ดีด้วย คนพิการต้องการได้รับโอกาสการมีงานทำเหมือนกับบุคคลทั่วไปหรือว่าจะเป็นอาชีพหรืออาชีพในการเป็นลูกจ้างและงานที่ทำนั้นคนพิการต้องการมีเสรีภาพในการที่จะเลือกทำงานที่ตนต้องการทำ ไม่ต้องการถูกห้ามไม่ให้ทำงานบางประเภท สำหรับคนพิการที่ไม่อาจแข่งขันในตลาดแรงงานหรือประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเองได้คนพิการเหล่านั้นต้องการมีโรงงานในอารักขาเป็นสถานที่ทำงาน ที่พอมีรายได้พอเลี้ยงชีพ

3.4 ความต้องการเป็นคนดี คนพิการเหมือนกับบุคคลทั่วไปที่ต้องการได้รับการอบรมปลูกฝังอุปนิสัยที่ดี ตั้งแต่อุปนิสัยที่จำเป็นที่คนพิการต้องมีเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน เช่น อุปนิสัยเป็นคนขยัน เป็นคนประหยัด เป็นคนอดทน อดกลั้น เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนมีวิสัยทัศน์ เป็นคนรู้จักบริหารเวลา เป็นคนไม่มัวเมาในอบายมุข คนพิการยังต้องการได้รับการอบรมปลูกฝังอุปนิสัยที่จำเป็นสำหรับการมีสัมพันธไมตรีกับบุคคลอื่น นอกจากนี้คนพิการยังต้องการได้รับการอบรม ปลูกฝัง มีอุปนิสัยที่จำเป็นเพื่อการมีครอบครัวที่มั่นคงและอบอุ่น สุดท้ายคนพิการต้องการได้รับการอบรม ปลูกฝัง อุปนิสัยที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี

3.5 ความต้องการเป็นคนมีศักดิ์ศรี คนพิการต้องการเป็นคนที่มีศักดิ์ศรี มีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ในการได้รับการบริการจากหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำบัตรประจำตัวประชาชน การเลือกเรียนและประกอบอาชีพใดก็ได้ คนพิการต้องการสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเยี่ยมบุคคลทั่วไป ต้องการมีสิทธิและโอกาสที่จะได้ใช้ขนส่งสาธารณะและเดินทางเท่าเทียมบุคคลอื่นทั่วไป และคนพิการต้องการมีสิทธิเสรีภาพ และโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกฉบับ

นอกจากนี้ จูริรัตน์ ผ่องแผ้ว (2535) ได้กล่าวถึง ความต้องการของคนพิการซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการด้านการแพทย์ เพื่อบำบัดรักษาแก้ไขและบรรเทาความพิการและป้องกันมิให้ความพิการเพิ่มขึ้นและควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามประเภทของความพิการเพื่อให้ช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ความต้องการด้านการศึกษา เพื่อให้คนพิการมีความรู้ความสามารถตามสภาพความพิการของแต่ละคนพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่ปัจจุบันยังขาดแคลนสถาบันการศึกษาพิเศษได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของคนพิการ

3. ความต้องการด้านอาชีพ เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ไม่ต้องเป็นภาระให้กับครอบครัว สังคมและประเทศชาติ แต่หน่วยงานของรัฐและเอกชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้

4. ความต้องการด้านสังคม คนพิการต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าพวกเขาสามารถที่จะทำงานหรือช่วยเหลือตนเองได้ เพียงแต่พวกเขาได้รับการศึกษา มีความรู้ มีทักษะ พวกเขาจะประกอบอาชีพได้ตามความถนัด และขอให้สังคมได้เปิดโอกาสให้แก่พวกเขาบ้าง

ดังที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า คนพิการมีความต้องการที่จะได้รับการศึกษา การฝึกอาชีพ การมีงานทำ การมีส่วนร่วมในสังคมและต้องการการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพตามประเภทของความพิการ ซึ่งสิ่งที่จะช่วยให้คนพิการมีความรู้ความสามารถและช่วยเหลือตนเองได้ คือการให้โอกาสทางการศึกษา และการให้โอกาสทางสังคม

4. ความต้องการสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละช่วงวัย

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถเรียนรู้ได้ (Educable) และฝึกฝนได้ (Trainable) มีความต้องการเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป แตกต่างเพียงแค่ว่าระดับของความไม่สูงถึงระดับที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) แต่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสองกลุ่มนี้มีความต้องการขั้นพื้นฐานเพียงบางขั้น คือ ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก และความต้องการการยอมรับเพียงเท่านั้น แต่ด้วยสภาพของความบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการที่ทำให้ไม่เทียบเท่ากับบุคคลอื่นจึงส่งผลให้บุคคลกลุ่มนี้ไม่สามารถบอกความรู้สึกนึกคิดเมื่อมีความต้องการในสิ่งที่เป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว ดังนั้นความต้องการสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ การเน้นการพัฒนาที่เป็นไปตามช่วงวัย (ประภคฤติ พูลพัฒน์. 2547: 57-58); (สดี ไส คัมภรพยอนันต์. 2551: 13) กล่าวคือ

4.1 ช่วงวัยแรกเกิด -6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุด ช่วงวัยนี้ต้องการได้รับการดูแลในเรื่องสุขภาพอนามัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีความต้องการในการกระตุ้นพัฒนาการทักษะด้านต่างๆ คือ ทักษะการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม

4.2 วัย 6-14 ปี ในวัยนี้ต้องการการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคม

4.3 วัย 14-18 ปี ช่วงวัยนี้มีความต้องการ ในการฝึกอาชีพ ควรเป็นอาชีพที่ปลอดภัยและเหมาะสมตามความสามารถแต่ละบุคคล

4.4 วัย 18 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเริ่มทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป จึงมีความต้องการในการดูแลช่วยเหลือในด้านสถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย รวมทั้งมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคม เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ นันทนาการ ตลอดจนมีความต้องการในการช่วยเหลือดูแลด้านสวัสดิภาพและสวัสดิการที่จำเป็น เช่น กฎหมาย สิทธิที่พึงมีที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เฉกเช่นคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่า ความต้องการสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อการพัฒนาต้องเป็นไปตามช่วงวัยและเหมาะสมตามความสามารถแต่ละบุคคล ซึ่งความต้องการที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการ ได้แก่ ความต้องการการกระตุ้นพัฒนาการทักษะด้านต่างๆ ความต้องการการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียน ความต้องการ ในการฝึกอาชีพ ความต้องการในการดูแลช่วยเหลือ เกี่ยวกับ สถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย และสิทธิสวัสดิการด้านต่างๆ

5. ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรได้รับการตอบสนอง(สมนึก ดุริยศักดิ์. 2545: 19; อ้างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา. 2543: 30) มีดังนี้

1. ต้องการการยอมรับในฐานะที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับบุคคลอื่น
2. ต้องการความรักและมิตรภาพ
3. ต้องการดำรงชีวิตและความผูกพันในโรงเรียนและครอบครัว
4. ต้องการความมั่นคง ปลอดภัย และการเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของห้องเรียน/สังคมและชุมชน
5. ต้องการโอกาสและสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองและแสดงออกถึงความต้องการของตนเอง

6. ต้องการโอกาสในการได้รับข้อมูลและข่าวสารที่ทันสมัยและมีความหมายกับชีวิตของตน
7. ต้องการการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในทุกๆ สังคมที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
8. ต้องการโอกาสการจ้างงานและการทำงานที่มีคุณค่า เหมาะสมกับวัยและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่

9. ต้องการโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สุจินต์ สว่างศรี(2551: 33-34) กล่าวว่า ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เกี่ยวกับการศึกษา มีดังนี้

1. ต้องการครูหรือผู้สอนงานที่เข้าใจและมีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ต้องการการสอนซ่อมเสริมในวิชาที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหา จึงควรจัดห้องสอนเสริมให้ (Resource room)
3. ต้องการอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและดึงดูดความสนใจมากกว่าบุคคลปกติ
4. ต้องการบริการพิเศษจากนักวิชาชีพเฉพาะเพื่อปฏิบัติ เพื่อบำบัดและแก้ไขความบกพร่องบางประการ
5. ต้องการกิจกรรมพิเศษเพื่อเสริมหลักสูตรในการเรียนรู้ทักษะต่างๆ
6. ต้องการเพิ่มการฝึกทักษะการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของแต่ละคน เพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตในชุมชนต่อไป

เอมอร์ ตั้งจิตรมณีสักดิ์ (2534: 39) กล่าวว่า ความต้องการการศึกษาด้านการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตาบอด หูหนวก หรือพิการแขนขา มีความต้องการด้านการศึกษาเพื่อฝึกอบรมอาชีพ และเมื่อความต้องการด้านนี้ได้รับการตอบสนองและผ่านกระบวนการการฝึกฝนในงานทักษะที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสนใจในแต่ละบุคคล ดังนั้นความต้องการขั้นต่อไปคือ ความต้องการที่จะมีงานทำ

วีแลน และไรเตอร์ (Whelan; & Reiter. 1976) กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องการที่จะมีงานทำ และทำประโยชน์กลับคืนสู่สังคม

เลน (Lane. 1980; 1985); ริกกี (Brickey, Browning; & Campbell. 1985) ศึกษากลุ่มดาวซินโดรม กล่าวว่า บุคคลกลุ่มนี้มีความต้องการ งานทำในระยะยาวและ ส่วนใหญ่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ออกจากโรงงานในอารักขา ต้องการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ฟิลพอท (Stratford; & Tse. 1989; citing Philpott. 1989) กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการจะมีชีวิตเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไปเท่าที่จะเป็นไปได้ (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 18)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความต้องการไม่ต่างจากคนพิการประเภทอื่นหรือคนปกติทั่วไป ทั้งทางด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคม เพื่อสามารถพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

การฝึกอาชีพและศูนย์ฝึกอาชีพ

1. ความหมายของการฝึกอาชีพ

การฝึกอาชีพถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมตัวเพื่อเข้าทำงานเพราะเป็นการสอนการทำงาน และการพัฒนาทักษะการทำงานและทักษะสังคม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

บีช (Beach. 1975: 17) ได้ให้ความหมาย การฝึกอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ สร้างความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้านตามที่ต้องการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ. 2537 ได้ให้ความหมาย การฝึกอาชีพ หมายความว่า การให้หรือเพิ่มพูนความรู้ ฝีมือและ ทักษะคิดที่จะทำให้ผู้รับการฝึกสามารถทำงานในสาขาอาชีพที่รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการเรียกค่าฝึกหรือค่าตอบแทน

ยานี ประเสริฐพันธ์ (2539: 83) การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการจะเริ่มขึ้นเมื่อสิ้นสุดการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์แล้ว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ สภาพร่างกาย ความต้องการของบุคคลพิการในการฝึกอาชีพ ความต้องการของนายจ้างและตลาดแรงงานที่จะไปปฏิบัติ

วิชญ์ ลีนะวงศ์ (สุวาณี ดิเรกวัฒนะ. 2538: 41; อ้างอิงจาก วิชญ์ ลีนะวงศ์. 2538: 17-18) การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และความถนัด ความชำนาญงาน และความสามารถของผู้ฝึกให้มีประสิทธิภาพ

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน (ลำดวน มีดี. 2546: 18; อ้างอิงจาก กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. 2541) การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเพิ่มพูนความรู้และความถนัด (Aptitudes) ความชำนาญ (Skills) และความสามารถ (Abilities) ของพนักงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานโดยตรง (Operative Employees) และกระทำได้ในรูปแบบต่างๆ

ราชศักดิ์ กุลละวณิช (2544: 20) การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกปฏิบัติงานอาชีพจริง ในหน่วยงานขององค์กร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และการปรับตัวของนักเรียนที่ฝึกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การสอนงานอาชีพของครูฝึก, วิธีการฝึกอาชีพ และสภาพแวดล้อมการฝึกอาชีพ

ธนูเดช เกิดวิเศษสิงห์ (2545: 18) การฝึกอาชีพ หมายถึง การเรียนรู้และการฝึกทักษะ ทางด้านอาชีพจนสามารถไปประกอบอาชีพ หรือนำไปประกอบกิจการของตนเองได้

ยูเนสโก (สุกัญญา วงศ์วิมลกุล. 2546: 26-27; อ้างอิงจาก UNESCO. 1979: 35) การฝึกอาชีพ หมายถึง การให้หรือเพิ่มความรู้ ฝีมือและทัศนคติที่จะทำให้ผู้รับการฝึกสามารถทำงานในสาขาอาชีพที่ ฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการฝึกงานอาชีพทุกประเภทสามารถเปรียบได้กับเครื่องมือหรือตัวกลาง ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงการเรียนการสอนและการทำงานให้ต่อเนื่องกัน

กรมอาชีวศึกษา (ดำรง ลีลา. 2547: 44; อ้างอิงจาก กรมอาชีวศึกษา. 2541: 12) การฝึกอาชีพ ตามคู่มือการฝึกอาชีพของกรมอาชีวศึกษาได้ให้ความหมาย การฝึกอาชีพว่า หมายถึง การสร้างเสริม ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพก่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ ช่วยให้มีความรู้ใน การปฏิบัติงานจริง มีความสามารถในการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งใน สถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ การฝึกอาชีพทำให้ได้เรียนรู้เทคนิคการทำงาน ขั้นตอน การทำงานที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งยังเป็นการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างความเชื่อมั่น มีเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพตามสภาพความเป็นจริง

คันสนะ อัครช่วง (2548: 5) การฝึกอาชีพ หมายถึง การพัฒนาคนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ในการทำงาน

มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 28) ได้ให้ความหมาย การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเตรียมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ออกไปรับจ้างประกอบอาชีพ ตามที่ได้รับการฝึกมาแล้ว ฉะนั้นการฝึกในขั้นนี้ ต้องฝึกจนมีทักษะสามารถทำงานได้

ดารณี ธนะภูมิ (สุจินต์ สว่างศรี. 2551: 64; อ้างอิงจาก ดารณี ธนะภูมิ. 2542: 25) ได้ให้ ความหมาย การฝึกอาชีพ หมายถึง การฝึกเพื่อเตรียมให้ผู้รับการฝึกออกไปรับจ้างตามที่ได้รับการฝึก มาแล้ว ฉะนั้นการฝึกในขั้นนี้จะต้องฝึกจนมีทักษะความสามารถทำงานได้ และการฝึกอาชีพทุกอย่าง ผู้ฝึกจะต้องประเมินผลผู้รับการฝึก (บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา) อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ที่ฝึก โดยการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำงานจริง (real job) หรือตัวอย่างงาน (work of job samples) หรือฝึกในสภาพแวดล้อมของงานจริง

จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่า การฝึกอาชีพเป็นการเรียนรู้ทางด้านอาชีพ และฝึกทักษะทางด้านอาชีพเพื่อเตรียมตัวให้กับบุคคลที่เข้ารับการฝึกอาชีพสามารถออกไปทำงานในสถานที่จริงได้ตามความรู้ ความถนัด (Aptitudes) ความชำนาญ (Skills) และความสามารถ (Abilities) ของตน และในการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการเตรียมความพร้อมทักษะความสามารถในการทำงาน และทักษะด้านต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวัน ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถออกไปทำงานตามสถานประกอบการ ร้านค้าได้จริง

2. ประเภทของการฝึกอาชีพ

การฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความถนัด ความชำนาญงาน และความสามารถของผู้ฝึก เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานนั้นได้แบ่งประเภทการฝึกอาชีพ ออกเป็น 6 วิธี (สุวาณี ดิเรกวัฒนะ. 2538: 41-43) ดังนี้

2.1 การฝึกในขณะปฏิบัติงาน (On-the-job Training) คือ การฝึกหัดงานในขณะปฏิบัติงานอยู่ วิธีนี้นิยมใช้กันมากเพราะไม่ต้องใช้เครื่องมือ หรือการลงทุนมากนัก แต่มีผลตอบแทนในขณะฝึกและยังได้ผลงานจากคนงานที่ฝึกหัดอีกด้วย แต่หากมีการประเมินผลกันจริงๆ แล้ว การฝึกเช่นนี้จะเป็นการฝึกที่ไม่ประหยัดหรือมีประสิทธิภาพมากนัก นอกจากนี้ การฝึกนั้นจะมีการเตรียมการ และมีการติดตามผลการฝึกนั้นด้วย

2.2 การฝึกจำลองแบบ (Vestibule Training) คือ การฝึกงานระยะสั้น ภายใต้สภาพการทำงานจริง โดยสร้างสถานที่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ เลียนแบบของจริง การฝึกแบบนี้มีประโยชน์ที่สามารถฝึกคนงานได้ครั้งละหลายๆ คน โดยใช้เวลาไม่มากนัก เป็นการป้องกันการเกิดความเสียหายแก่ผลผลิต หรือเครื่องจักรและอุปกรณ์ เมื่อคนงานเหล่านั้นได้เข้ามาทำงานจริงๆ แล้ว การเกิดความเสียหายนั้นจะน้อยกว่าที่ไม่มีการฝึกก่อนทำงาน

2.3 การฝึกช่างลูกมือ (Apprenticeship Training) คือ การฝึกหัดลูกมือ เพื่อให้เป็นช่างฝีมือใช้กันมากในการฝึกช่างประเภทต่างๆ เช่น ช่างเงิน ช่างทอง ช่างทาสี ช่างท่อ ช่างเย็บจักร ช่างไฟฟ้า ช่างแกะสลัก ช่างยนต์ ช่างวิทยุและโทรทัศน์ ช่างกล ช่างพิมพ์ ช่างปูน (วิชญ์ ลีนะวงศ์. 2547: 17; อ้างอิงจาก สุวาณี ดิเรกวัฒนะ. 2538: 41-43) การฝึกช่างฝีมือจะต้องฝึกด้วยการปฏิบัติ ไม่ใช่เรียนแต่ในหนังสือแล้วจะเป็นช่างฝีมือได้ การฝึกช่างฝีมือจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่าง (วิชญ์ ลีนะวงศ์. 2547: 17; อ้างอิงจาก เทียน อัจกุล. 2536: 11) คือ เครื่องมือและเครื่องจักรที่สมบูรณ์ แบบและทันสมัย วัสดุ สิ่งของที่จะนำมาใช้ในการฝึก ครูฝึกที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญและมีทักษะ

2.4 การฝึกภาคปฏิบัติ (Internship Training) คือ การฝึกแบบที่รู้จักกันมาก คือ การฝึกแพทย์หลังจากสำเร็จการศึกษาภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ช่วยการทำงานได้ผลเร็วขึ้น และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ แต่เป็นการฝึกที่ต้องใช้เวลามาก ทำให้ทั้งผู้ฝึกและผู้รับการฝึกเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย

2.5 การฝึกเพื่อเปลี่ยนอาชีพและยกระดับฝีมือ (Retraining or Upgrading) คือ การฝึกคนเพื่อเปลี่ยนอาชีพ หรือเพิ่มฝีมือ และความสามารถเพราะถ้าหากตลาดแรงงานมาก แต่ฝีมือของคนทำงานยังด้อยไม่เหมาะสมกับความต้องการของอุตสาหกรรม การฝึกแบบนี้จะช่วยได้มาก เพราะสามารถฝึกคนเพื่อเปลี่ยนอาชีพ หรือเพิ่มฝีมือ และความสามารถได้

2.6 การฝึกหลักสูตรเร่ง (Accelerated Training) การฝึกประเภทนี้ส่วนใหญ่รัฐเป็นผู้ดำเนินการโดยฝึกผู้ใหญ่ หรือคนงานไร้ฝีมือให้เป็นคนงานกึ่งฝีมือหรือคนงานฝีมือในระยะเวลาอันสั้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การฝึกอาชีพมีหลายวิธีแต่ละวิธีในการฝึกอาชีพขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและรูปแบบการจัดการของแต่ละแห่งว่าจะเลือกใช้วิธีใดในการฝึกอาชีพให้กับบุคลากรของตนหรือผู้ที่เข้ารับบริการฝึกอาชีพในสถานที่นั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามในการฝึกอาชีพประเภทต่างๆ เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเป็นการฝึกทักษะเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ เพื่อให้ผู้ฝึกได้เกิดความชำนาญและความถนัดที่จะนำความรู้ความสามารถมาทำงานและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. การศึกษาด้านอาชีพและอาชีวศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การศึกษาด้านอาชีพและการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

(กุลยา ก่อสุวรรณ. 2253: 196-200) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาด้านอาชีพ

การศึกษาด้านอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ควรเริ่มตั้งแต่วัยระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย จุดประสงค์ของการศึกษาด้านอาชีพ คือ การเรียนรู้ทักษะการทำงานต่างๆไป ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นการศึกษาด้านอาชีพจึงมีความหมายมากกว่าการฝึกงาน และยังเป็นการเตรียมตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปสู่บทบาทการใช้ชีวิตอย่างผู้ใหญ่ในอนาคต (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2253: 196-199)

โบรลินและลอยด์(Brolin; & Loyd. 2004) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพซึ่งประกอบด้วยความสามารถ ประสบการณ์ และมีขั้นตอนต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในหลักสูตร 3 ด้าน คือ ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม และการเตรียมตัวและคำแนะนำในด้านอาชีพ โบรลินได้แบ่งการศึกษาด้านอาชีพออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักรู้ถึงอาชีพ(Career Awareness) การเริ่มสอนให้ตระหนักในเรื่อง การทำงาน การเป็นคนทำงาน และการที่เขาจะต้องทำงานในชุมชนในอนาคต การสอนนี้มักเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

2. การค้นหาอาชีพ(Career Exploration) เพื่อช่วยให้ค้นหาความสามารถและความสามารถของตนเอง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่ตัวเองชอบและรูปแบบของตัวเองในที่สุด การสอนนี้มักอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3. การเตรียมตัวด้านอาชีพ (Career Preparation) เพื่อช่วยให้รู้จักตัดสินใจ เลือกอาชีพ และเรียนรู้ทักษะสำหรับอาชีพนั้นๆ โดยมักสอนกันในระดับมัธยมศึกษา

4. การปรับตัวกับอาชีพ (Career Assimilation) เป็นการถ่ายโอนจากการฝึกงานในระดับมัธยมศึกษาสู่สถานการณการทำงานในชุมชน

ส่วนคลาร์กและโคลสโตร์(Clark; & Kolstore. 1995) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และได้นำรูปแบบนี้มาใช้กับวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรูปแบบนี้ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

1. คุณค่า เจตคติ และนิสัย ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพิจารณาด้านการเตรียมอาชีพสำหรับวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้น ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงต้องสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการให้คุณค่าของงานให้กับบุคคลเหล่านี้เป็นอันดับแรก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการหางานและรักษางานนั้นไว้ให้ได้ ครูจึงจำเป็นต้องสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนายจ้าง และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วย

3. ข้อมูลด้านอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานอาชีพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคน

4. การเรียนรู้การทำงาน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะการทำงานในอาชีพนั้นๆ และนอกจากทักษะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นโดยตรงแล้ว บุคคลเหล่านี้ยังควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการทำงานอื่นๆ ด้วยเช่น การตรงต่อเวลา และการรับผิดชอบหน้าที่ของตน เป็นต้น

5. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน การที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะประกอบอาชีพได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีทักษะการดำเนินชีวิตเป็นอย่างดีเสียก่อน

การศึกษาด้านอาชีพจึงเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และช่วยให้เขาเกิดความสำเร็จ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตส่วนตัว

ประสบการณ์ในการทำงาน เริ่มจากการให้ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนหรือในหน่วยงานที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาศึกษาอยู่ และค่อยๆ เปลี่ยนไปในชุมชน แต่โปรแกรมบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสทำงานในชุมชนทันที ส่วนระดับความยากและชนิดของงานที่ได้รับการฝึกอาชีพ เขาควรมีโอกาสฝึกงานในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันหลายๆ แห่ง เพื่อให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานให้มากที่สุด ซึ่งการเรียนรู้ที่หลากหลายนี้จะช่วยให้เขาสามารถเลือกงานที่เหมาะสมกับเขาได้ในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์ในการทำงานไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้บุคคลเหล่านี้พัฒนาทักษะในอาชีพนั้นๆ แต่เพื่อฝึกให้เขาพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานและทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการทำงานและรักษางานนั้นไว้ได้ด้วย (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2253: 196-199)

การฝึกอาชีพ

การฝึกอาชีพ เป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ซึ่งตาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2543 กำหนดให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นการเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถคนพิการให้มีสมรรถภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ การศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้ได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมเทียบเท่าคนทั่วไป (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ 2544: 56; อ้างอิงจาก กรมประชาสงเคราะห์ 2540) จากความ เชื่อที่ว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีทักษะในการทำงานระดับหนึ่งก่อนถึงจะสามารถทำงานจริงได้นั้นอาจไม่ถูกต้องนัก เพราะการฝึกงานหรือการเรียนรู้งานในสถานที่จริงในชุมชน และในสิ่งแวดล้อมจริงของการทำงานเป็นเรื่องจำเป็นอีกประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้เรียนรู้ได้ดีกว่าในชั้นเรียน ทั้งนี้การเรียนรู้ก็ต้องเหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ ด้วยเช่นกัน (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2253: 200) เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าสู่วัยรุ่น การเตรียมตัวในช่วงวัยนี้ให้สามารถทำงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องมีโปรแกรมสำหรับฝึกงานอาชีพในชุมชนที่มีลักษณะสำคัญดังนี้ (กุลยา ก่อสุวรรณ . 2553: 200; อ้างอิง จาก Drew; & Hardman. 2000)

1. หลักสูตรจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น และมีความเป็นไปได้ในการทำงาน
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรได้รับการฝึกในสถานที่จริง
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรได้รับการฝึกในหลายสถานการณ์เพื่อให้เขาสามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองได้
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั่วไปในระหว่างการฝึกงาน
5. ผู้สอนควรเพิ่มระยะเวลาและความเข้มข้นในการฝึกงานด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ
6. การเลือกสถานที่ฝึกงานหรือฝึกอาชีพ ควรเชื่อมโยงกับแผนการถ่ายโอน เพื่อให้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสเข้าร่วมในชุมชนให้มากที่สุด

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาการทำงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตไม่ต่างจากคนทุกคน เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าสู่วัยทำงานการสนับสนุนและช่วยเหลือให้มีการฝึกอาชีพและประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถฝึกและทำได้ ควรเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือหรือความละเอียดละอมากนัก โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มอาชีพ (ดารณี ฐนะภูมิ . 2545 : 174); (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย . 2548 : 2-3); (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2551: 11) มีดังนี้

1. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย เช่น งานบรรจุภัณฑ์ จัดเรียงของ หรือส่งของ
2. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานในสำนักงาน เช่น งานเดินเอกสาร จัดเก็บแฟ้ม ประทับตรา จัดเรียงเอกสาร เย็บ เอกสาร ถ่ายเอกสาร ทำความสะอาดสำนักงาน
3. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานบริการ เช่น พนักงานเสิร์ฟอาหาร พนักงานต้อนรับ ส่งหนังสือพิมพ์ ล้างรถ บริการตามคำสั่ง เช่น เปิด ปิด ประตู
4. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานเกษตรกรรม เช่นงานเพาะปลูกพืชผักสวนครัว งานปลูกไม้ดอกไม้ประดับ งานเพาะกล้วยไม้เล็กๆ น้อยๆ การเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลา
5. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานช่างฝีมือ เช่น ช่วยงานช่างไม้ ชัดกระดาดทราย ทาสี ช่วยงานช่างปูน
6. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานหัตถกรรมและประดิษฐ์ เช่น งานจัดทำการ์ดวันปีใหม่ ภาพวาดบาติกและเทคนิคบนกระดาดสา พรหมเช็ดเท้า ประดิษฐ์ดอกไม้ ตุ๊กตา งานเย็บผ้าง่ายๆ ตัดเส้นด้าย
7. กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานบ้านและคหกรรม เช่น งานทำความสะอาด ซักรีดเสื้อผ้า ช่วยงานครัว ช่วยงานประกอบอาหาร

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาด้านอาชีพเป็นการเรียนรู้ทักษะการทำงานทั่วไป และต้องคำนึงถึงขั้นตอนเหล่านี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในทักษะด้านอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงอาชีพ การค้นหาอาชีพที่ตนสนใจ การเตรียมตัวด้านอาชีพ การปรับตัวกับอาชีพ นั้น นอกจากนั้นควรเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้ฝึกงานในสถานที่จริงและหลากหลาย และได้ฝึกงานหรืออาชีพนั้นในชุมชน โดยลักษณะงานที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำได้ คือ กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานในสำนักงาน กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานบริการ กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานช่างฝีมือ กลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานหัตถกรรมและประดิษฐ์และกลุ่มงานอาชีพเกี่ยวกับงานบ้าน และคหกรรม ในการเลือกกลุ่มงานอาชีพที่เหมาะสมให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องขึ้นอยู่กับระดับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความตั้งใจ ระดับสติปัญญา และสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อาศัยอยู่ด้วย

4. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในการพัฒนาทักษะทาง การฝึกอาชีพ ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการฝึกอาชีพ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา (IQ) ความสนใจหรือความถนัดของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ส่วนปัจจัยภายนอกขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ในสถานศึกษา หรือสังคม (อนงค์ คงถาวร. 2540: 1)

จากลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการล่าช้า ระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ มีข้อจำกัดด้านพฤติกรรมและการปรับตัว ซึ่งทำให้การเรียนรู้และการฝึกอบรมทักษะด้านต่างๆ รวมทั้งการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผลอยู่ในระดับเกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากสภาพปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน (สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา บ้านราชวาทิตชาย . 2553) ปัญหาระดับสติปัญญาและระดับความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความแตกต่างกันมาก (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย . 2548: 102) ปัญหาด้านสมาธิ ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนหรือกาฝึกปฏิบัติได้ไม่นาน ปัญหาเกี่ยวกับการจดจำบทเรียนที่ผ่านมาไม่ได้และล่าช้า ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการเรียนรู้เพื่อฝึกปฏิบัติงานที่ต้องใช้เวลามาก ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความคิดรวบยอดที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำและล่าช้า ปัญหาเกี่ยวกับขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความสามารถในการจัดการหรือ

แก้ไขปัญหาในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนั้นๆ (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 192) ปัญหาเกี่ยวกับการนำทักษะไปปฏิบัติใช้ในสถานการณ์อื่น ปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Thomas A, Gren. 1996: 79-85) ปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจซึ่งบางคนจะมีปัญหาอารมณ์แปรปรวนเป็นผลมาจากครอบครัวทำให้การแสดงออกทางพฤติกรรมก้าวร้าว เหม่อลอย ไม่มีสมาธิ ไม่สนใจการปฏิบัติงานจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำส่งผลให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รู้สึกว่าตนเองเป็นปมด้อย เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมเท่าคนอื่น (โรงเรียนปัญญาวุฒิกกร. 2553: 12); (สถานสงเคราะห์เด็กพิกากทางสมองและปัญญา บ้านราชวดีชาย 2553); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: เอกสารประกอบการสอน) ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม(สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์. 2551: 3) ซึ่งบางคนขาดทักษะการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ((โรงเรียนปัญญาวุฒิกกร. 2553: 12); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: เอกสารประกอบการสอน) และในการประเมินผลการเตรียมความพร้อมในทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อ การฝึกอาชีพ และการทำงานต่อไป บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ ไม่แสดงการทักทายต่อบุคคลอื่นในที่ทำงาน ไม่ตอบสนองบทสนทนาเมื่อผู้อื่นทักทายหรือสวัสดิ ในการปฏิบัติงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะปฏิบัติตามการสอนของผู้ดูแลที่คุ้นเคยเพียงคนเดียวเท่านั้น และในการถามคำถาม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะใช้คำถามเดียวกันซ้ำๆ ตลอดเวลา ส่วนการให้ความร่วมมือในกลุ่มเมื่อฝึกอบรมอาชีพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเมื่อเข้ากลุ่มมักนั่งเฉยๆ หรือบางคนเดินไปเดินมา ทำให้เกิดความรำคาญและเป็นการกระตุ้นพฤติกรรมกรเรียนแบบที่ไม่เหมาะสม และปัญหาอีกประการหนึ่งในการเตรียมความพร้อมในทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพคือ การใช้ทักษะกล้ามเนื้อและนิ้วมือ เพราะการทำงานเกือบทุกอย่างจะต้องใช้มือและนิ้วมือ เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความบกพร่องในการใช้มือและนิ้วมือ เคลื่อนไหวได้ช้าและไม่แข็งแรง (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 25-26; อ้างอิงจาก ดารณี ณะภูมิ. 2542) จึงส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกอาชีพ

นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลให้เกิดสภาพปัญหาและอุปสรรคในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงสถานที่ฝึกอาชีพใหม่ การเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่ การมีเพื่อนใหม่หรือการมีเพื่อนร่วมสถาบันต่างประเทศ เหตุเหล่านี้สามารถเป็นตัวกระตุ้นและส่งผลให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดอุปสรรคในการฝึกอบรมและเรียนรู้ได้ (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: เอกสารประกอบการสอน) และนอกเหนือจากเหตุดังกล่าวปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ขาดการจัดการและการดำเนินการที่ยังไม่ครบถ้วน (สุจินต์ สว่างศรี. 2551: 116-117) ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหา

การขาดแนวทางในการฝึกอาชีพ และหลักสูตรที่ใช้ไม่ตรงกับความต้องการที่หลากหลายของผู้ที่เข้ารับบริการ เนื่องจากระดับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เข้ารับบริการฝึกอาชีพ ซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 80 นอกจากนี้อัตราส่วนของครูฝึกหรือผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (Job coach) กับจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับบริการ มีความไม่เหมาะสม ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่นี้โดยตรง ตลอดจนความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการฝึกอาชีพ การคัดเลือกเนื้อหาวิชาและโปรแกรมการสอนทักษะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิต ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ยังขาดการแนะนำและขั้นตอนที่เหมาะสม และขาดแนวทางในการประเมินความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเข้ารับบริการฝึกที่ได้มาตรฐานและชัดเจน (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 3, 102) จากปัญหาดังกล่าว การขาดแคลนผู้ช่วยครูฝึกสอนงานที่คอยดูแลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรด้านอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยในการฟื้นฟูพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น นักกายภาพบำบัดและนักกิจกรรมบำบัด (โรงเรียนปัญญาอุตุมกร. 2553: 12); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: เอกสารประกอบการสอน) นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าว ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น การไม่ยอมรับ ขาดความรู้ และความเข้าใจ กับความล่าช้าทางสติปัญญา ลักษณะความบกพร่องของบุตรหลานของตน จึงทำให้การดูแลและการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อกระตุ้นพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง (โรงเรียนปัญญาอุตุมกร. 2553: 12) หรือในกรณีที่ผู้ปกครองปฏิเสธการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ และผู้ไม่เห็นความสำคัญในการฝึกอาชีพ (สุจินต์ สว่างศรี. 2551: 117) นอกจากนี้ปัญหาการสนับสนุนจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และนายจ้างสถานประกอบการที่ปฏิบัติอย่างไม่จริงจัง (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 102) รวมทั้งปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ การขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นและทันสมัย (โรงเรียนปัญญาอุตุมกร. 2553: 13)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาโดยรวมของการฝึกอาชีพ ในบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ประสบปัญหาไม่ได้มีเพียงแค่ปัจจัยภายในที่เกิดจากลักษณะความล่าช้าของสติปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และลักษณะความบกพร่อง ทางกายภาพและ ด้านพฤติกรรมปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่มีปัจจัยภายนอกอื่นที่มีส่วนสำคัญในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วย เช่น ผู้ปกครอง สถานที่ที่ให้การศึกษาหรือฝึกอบรม สภาพแวดล้อม บุคลากรที่เกี่ยวข้องและการสนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และหาแนวทางปรับปรุงเพื่อพัฒนาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ได้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อไป

5. หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดยทั่วไปหลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ต้องยึดหลักสูตรของบุคคลปกติเป็นแกนหลัก เพราะการสอนบุคคลเหล่านี้โดยหลักใหญ่ย่อมเหมือนกับบุคคลปกติผิดกันเพียงแต่รายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น วิชาที่สอนบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ ถ้าวิชาใดขัดกับความสามารถของบุคคลประเภทใด อาจตัดวิชานั้นออกไปแล้วสอนวิชาอื่นแทน เช่น หลักสูตรของบุคคลที่พิการแขนขาลำตัวสามารถให้หลักสูตรของบุคคลปกติได้ แต่บางคนอาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องเรียนวิชาบางวิชา เช่น พลศึกษา แต่เรียนวิชาการประดิษฐ์ หรือการฝีมือแทน หรือยกเว้นบางกิจกรรมในวิชานั้นๆ และนำกิจกรรมอื่นๆ มาสอนแทนโดยให้ได้จุดประสงค์ตามที่ต้องการสอนได้

หลักสูตรของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรให้เป็นพิเศษโดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งไม่เน้นการเรียนด้านวิชาการ แต่ควรเน้นด้านการฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถมีงานทำ พอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด เพื่อจะได้ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม (อัญทิการ์ สุภธรรม. 2550: 29-30; อ่างอิงจาก ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. 2529: 57) ซึ่งการสอนทักษะด้านอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (สุจินต์ สว่างศรี. 2551: 58) ดังนั้นการช่วยให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมุ่งเน้นการเตรียมตัวด้านการทำงาน ทักษะปรับตัวสำหรับวัยผู้ใหญ่ และทักษะทางวิชาการที่เหมาะสม ซึ่งในการศึกษาระดับนี้ควรเน้นให้ผู้ปกครองและบุคคลที่ปกติเข้ามามีส่วนร่วมในหลักสูตร รวมถึงการวางแผนการถ่ายโอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบ (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 194) หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละหน่วยงานมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งในแต่ละหน่วยงานที่มีการให้บริการการฝึกอาชีพมีความแตกต่างกันตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 หลักสูตร การฝึกอาชีพ ของสถาบันราชานุกูล (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2530: 44, 61-67); (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 22-23); (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2551: 1)

การฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเริ่มจัดครั้งแรกในโรงพยาบาล ปัญญาอ่อน (สถาบันราชานุกูลในปัจจุบัน) ได้จัดให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาวัยรุ่นระดับ ปานกลาง และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ฝึกอาชีพในสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน (Workshop) ของโรงพยาบาล โดยจัดให้กลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหญิงฝึกงาน เกี่ยวกับงานการฝีมือง่ายๆ เช่น ฝึกการร้อยลูกปัด ทำดอกไม้กระดาษทำภาพพิมพ์ลงบนผ้าเช็ดมือ ผ้ารองจาน ปลอกหมอน ผ้าปูโต๊ะ และการ์ด ส.ค.ส สำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชายมีการฝึกงานติดกระเบื้องโมเสคบนกระถางต้นไม้และแจกัน งานทำไม้แขวนเสื้อ งานทำลวดตาข่าย สำหรับทำแผงรั้ว งานเชื่อมโลหะ และงานไม้ เช่น ชัดกระดาษทราย

ต่อมาโรงพยาบาลได้พัฒนาการฝึกอาชีพหลากหลายมากขึ้น เช่น งานฝึกอาชีพหญิงมี งานเย็บ (รับเย็บถุงผ้าจากมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง งานประดิษฐ์ตุ๊กตาผ้ารูปสัตว์ และงานทอผ้า ต่อมามีการฝึก งานบ้าน งานครัว และงานซักรีด สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชายมีการฝึกงาน เกษตรกรรม เช่น ปลูกดอกไม้และไม้ประดับรับงานมาจากโรงงาน ประกอบช่อดอกไม้พลาสติก หลอดไฟคริสมาสต์ งานทำพรมเช็ดเท้าด้วยเศษผ้าและเชือกกระสอบ งานปูนพลาสติก งานพิมพ์ การ์ด ส.ค.ส งานผลิตกล่องกระดาษ ของเอกสาร และงานผ้าบาติก โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเป็น ผู้ฝึกสอน

นอกจากนี้โรงพยาบาลได้เปิดศูนย์ฝึกอาชีพหญิงที่คลองกุ่ม ในรูปแบบบ้านรวมกลุ่ม (Group home) มีการฝึกงานเย็บผ้า เย็บถุง และงานประดิษฐ์ด้วยผ้า และงานประกอบอาหาร ซึ่งภายหลังได้ยกเลิกไป เนื่องจากมีคนฝึกน้อย และประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ

ในระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544 สถาบันราชานุกูลได้ปรับปรุงและพัฒนาแนวทางในการฝึก อาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและภาวะ เศรษฐกิจ โดยเน้นการฝึกงานในเชิงการบำบัดทางจิตและพฤติกรรม เช่น ศิลปกรรมบำบัด การวาดรูป ทำผ้าบาติก ทำเครื่องปั้นดินเผาต่างๆ และงานที่สามารถจำหน่ายได้ เช่น การทำแชมพูสระผมเจลล้างมือ น้ำยาล้างจาน ภาชนะบรรจุหอม และเทียนหอม เป็นต้น และทางสถาบันได้เปิดร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีโอกาสฝึกงานขายในร้านค้า

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบันได้จัดทำโครงการทดลองจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาขึ้น โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ และกองทุนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อใช้จ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพ พัฒนา ด้านอาชีพ ด้านสังคมและคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องสู่การดำรงชีวิตอย่างอิสระ โดยรับบุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาอายุ 18 – 25 ปี ระยะเวลาในการฝึก 3 ปี และแบ่งการฝึกทักษะการทำงานออกเป็น 5 สาขา ได้แก่

1. งานร้านค้า
2. งานเดินเอกสาร
3. งานถ่ายเอกสาร
4. งานร้านอาหาร
5. งานบริการ

สำหรับศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน เปิดรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพศชายที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โรงพยาบาลราชานุกูล (สถาบันราชานุกูล) ได้เปิดศูนย์ฝึกอาชีพขึ้นที่ ตำบลบางพูน จังหวัดปทุมธานี โดยจัดเป็นรูปแบบโรงงานในอารัก্ষ มีหอพักสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพักอาศัย และระยะเวลาในการฝึกอาชีพ 1 ปี โดยการฝึกงานอาชีพแบ่งออกเป็น 3 งานอาชีพ ได้แก่

1. งานเกษตรกรรมและสัตวบาล โดยฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านเกษตรกรรมและสัตวบาล อาทิ การปลูกผักคะน้า ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง เลี้ยงไก่ กบ ปลานิล ปลาหีบทิม
2. งานศิลปกรรม โดยฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านศิลปกรรม ทำเครื่องปั้นดินเผา และประดิษฐ์งานศิลปะ
3. งานอุตสาหกรรมและงานซ่อมบำรุงโดยฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านอุตสาหกรรม ประกอบด้วย งานช่างปูน งานช่างไฟฟ้า งานช่างโลหะ และงานช่างไม้ ซึ่งผลผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้ จะมีการแบ่งเป็นค่าแรงให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อเป็นค่าตอบแทน

5.2 หลักสูตรการฝึกอาชีพของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 24-25); (ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร. ม.ป.ป.: แผ่นพับ); (โรงเรียนปัญญาวุฒิกกร. 2553: 1-2, แผ่นพับ)

มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งโรงเรียนปัญญาวุฒิกกรและจัดให้มีโรงงานในอารัก্ষขึ้นเพื่อการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พ้นวัยเรียนแล้ว และมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในชื่อ “โครงการการฝึกอาชีพโรงงานในอารัก্ষ” เพื่อส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออกทิสติกได้ฝึกอาชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถออกไปทำงานในสถานประกอบการภายนอกพร้อมกับคนปกติได้ ผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพทางสติปัญญาและออกทิสติกที่ทำงานในโรงงานอารัก্ষจะได้รับค่าตอบแทนตามผลผลิตที่เขาทำได้ โครงการฝึกอาชีพในรูปแบบโครงการโรงงานในอารัก্ষ เปิดรับผู้ที่จบชั้นสูงสุดของโรงเรียนปัญญาวุฒิกกร และรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออกทิสติกเข้ารับการฝึกอาชีพประมาณ 60 คน ระยะเวลาในการฝึกงานอาชีพขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้วิธีการฝึกขั้นตอน และแยกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ฝึกอาชีพแบบ Job coach เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติกผู้ทำงานพร้อม มีรายได้ เช่น งานถ่ายเอกสาร งานพิมพ์ดีด งานรับโทรศัพท์ งานเดินเอกสาร งานผู้ช่วยงานในครัว งานทำความสะอาด งานยารักษาการณ์ช่วงกลางวัน

กลุ่มที่ 2 ฝึกอาชีพแบบโครงการพี่ช่วยน้อง เป็นการฝึกทักษะด้านสังคม การช่วยเหลือตนเอง การฝึกทักษะการดำรงชีวิต และงานช่วยสังคม เช่น งานเช็ดโต๊ะ

กลุ่มที่ 3 ฝึกอาชีพแบบผลิตงานง่ายๆ ในห้องฝึก เช่น ผลิตน้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างพื้น น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า การบูรหอม พิมเสนน้ำ และบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ

เมื่อผ่านการฝึกอาชีพโครงการโรงงานในอารักขาในโรงเรียนปัญญาคุณนิกรครบระยะเวลาที่กำหนด 5 ปีแล้ว ผู้ที่ผ่านการฝึกเป็นอย่างดีจะได้รับค่าตอบแทนโดยมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นผู้ให้การสนับสนุนค่าตอบแทนในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติกทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ลดภาระของครอบครัวรวมถึงเพิ่มทรัพยากรทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2532 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ได้เปิดศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคารขึ้นอีกแห่ง เพื่อให้บริการการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พ้นวัยเรียนและมีอายุ 18 ปีขึ้นไป เข้ารับบริการในการฝึกอาชีพและพัฒนาศักยภาพให้มีทักษะด้านอาชีพ และฝึกทักษะในการช่วยตนเองในชีวิตประจำวัน เพื่อลดภาระของครอบครัวและสังคม ระยะเวลาในการฝึกงานอาชีพ 3-5 ปี โดยแบ่งงานอาชีพที่ฝึกออกเป็น 3 งาน ได้แก่

1. งานเกษตรกรรม เช่น เพาะเลี้ยงเห็ด ปลูกผัก ปลูกดอกไม้ ปลูกไม้ประดับ งานคหกรรม เช่น ทำขนม งานผู้ช่วยในครัว

2. งานศิลปหัตถกรรม เช่น ถักผ้าพันคอ ทำพรมเช็ดเท้า ทำผ้าบาติก ทำดอกไม้แห้ง เย็บผ้า งานศิลปประดิษฐ์ เช่น โถงประดิษฐ์จากเศษวัสดุหรือเชือกปอ ดอกไม้ประดิษฐ์

3. งานผู้ช่วยในโรงอาหารชั้น ล้างจาน จัดอุปกรณ์ต่างๆ ผู้ช่วยในกัทำอาหาร ซึ่งในปัจจุบันทางศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคารได้เปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน

เช่น บริษัทโซนี่ เข้าร่วมในการสนับสนุนการฝึกอาชีพ โดยการส่งงานประดิษฐ์แก่บุคลากรในศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร เพื่อนำความรู้ด้านอาชีพเหล่านี้ไปถ่ายทอดต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อไป

5.3 หลักสูตรการฝึกอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง (คันสนะ ัศวชวง. 2548: 10); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: ออนไลน์, แผ่นพับ)

หลักสูตรการฝึกอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง มีทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติการ ซึ่งในการฝึกอาชีพได้จัดเป็นรูปแบบของกิจกรรมประจำ รูปแบบของกิจกรรมฟื้นฟู และกิจกรรมพิเศษเสริมสร้างประสบการณ์หรือการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปัจจุบันการฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์คนพิการเป็นเพียงกิจกรรมเสริมทักษะประสบการณ์อาชีพ ซึ่งในการสอนงานด้านอาชีพไม่มีหลักสูตรหลักเฉพาะแต่นำการเรียนการสอนด้านอาชีพมาประยุกต์ให้เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสาขาวิชาชีพที่จัด ให้มีการฝึกมี 5 สาขาอาชีพ ได้แก่ สาขาวิชาช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างเย็บหนัง ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างคอมพิวเตอร์ ช่างไฟฟ้า

ในส่วนการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ได้เปิดรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอายุ 18-40 ปี ที่เข้าร่วมโครงการ New chance โดยจัดการฝึกอาชีพเกี่ยวกับงานอาชีพบำบัด ซึ่งในงานอาชีพบำบัดทาง ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดงได้ใช้ศิลปะประดิษฐ์ในการฝึกอาชีพ และดำเนินการฝึกอาชีพ 6 สาขา ดังนี้

1. งานทำพรมเช็ดเท้า
2. งานประดิษฐ์ เช่น ร้อยลูกปัด โองพันไหมหลากสี
3. งานกระดาษ เช่น ทำโองอเนกประสงค์
4. งานทำดอกไม้ประดิษฐ์
5. งานถักโครเชต์ เช่น ตุ๊กตาพวงกุญแจ
6. งานปักลวดลายต่างๆ ลงบนกระเป๋า

หลังจากสำเร็จการฝึกอาชีพบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการประเมินความพร้อมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับทักษะการทำงานและทักษะการดำรงชีวิต ทางศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ได้ให้บริการจัดหางานที่เหมาะสมให้แก่บุคคลกลุ่มนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีงานทำและใช้ชีวิตจริงในสังคม ตลอดจนการติดตามผลและให้คำแนะนำเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการออกไปทำงานในสถานที่จริง

5.4 หลักสูตรการฝึกอาชีพสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญาหญิงและชาย (บ้านราชวดีหญิงและชาย) (สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญาหญิงและชาย บ้านราชวดีหญิงและชาย. 2549: เอกสารประกอบการสอน, แผ่นพับ)

หลักสูตรการฝึกอาชีพสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญาหญิงและชาย (บ้านราชวดีหญิงและชาย) จัดให้มีการฝึกอาชีพตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ปัจจุบันการฝึกอาชีพไม่มีหลักสูตรหลัก แต่หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอาชีพเป็นการนำมาวิชาชีพมาประยุกต์ให้เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความถนัด ระดับช่าวปัญญา และความสนใจ พร้อมทั้งจัดให้มีการทดลองฝึกอาชีพทำงานกับนายจ้างหรือครอบครัวอุปถัมภ์ และส่งต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพและทักษะพื้นฐานเข้าโครงการ New Chance ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการทั่วประเทศของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญา (บ้านราชาวดีชาย) มีการจัดบริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาในด้านอาชีพบำบัด โดยใช้กิจกรรมทักษะอาชีพเป็นสื่อในการพัฒนาสมรรถกัล้ามเนื้อ และทักษะสังคม และแนะแนวทางให้แก่บุคคลพิการทางกาย ทางอารมณ์ ทางจิตใจและบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด งานอาชีพบำบัดมีกิจกรรมหลัก 7 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรงานฝีมือ และสิ่งประดิษฐ์ เช่น การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์กระดาษอัด “แจกันกระดาษสา” หรือนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นกระเป๋า และม่านประตู
2. หลักสูตรงานพรมเช็ดเท้า
3. หลักสูตรงานทอเสื่อ
4. หลักสูตรงานศิลปะประยุกต์ เช่น การทำงานศิลปะจากเยื่อกระดาษ การทำผ้าพันที่ย้อม การพันรูปต่างๆ จากผัก และผลไม้
5. หลักสูตรงานไม้ เช่น การทำงานไม้ศิลปะสร้างสรรค์ การทำเจลเทียน
6. หลักสูตรงานโภชนาการ เช่น การทำการบูรรูปทรงผลไม้
7. หลักสูตรงานเกษตร เช่น การทำไม้ตัด การทำแปลงผัก

นอกจากนี้ทางสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญา (บ้านราชาวดีชาย) ยังได้จัดโครงการ “ลองขาย ลองคิด เพื่อชีวิตที่มีโอกาส” โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตและทักษะสังคม ในงานบริการเกี่ยวกับร้านค้า (ในนามร้านค้าลูกชาย) พร้อมทั้งจัดให้มีครูพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานร้านค้า เช่น การสื่อสาร การคิดเงิน การทอนเงิน การบรรจุภัณฑ์ การตรวจเช็คสินค้า เป็นต้น

สำหรับสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและสติปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง) งานอาชีพบำบัดมีกิจกรรมหลัก 9 หลักสูตร ได้แก่

1. หลักสูตรงานโภชนาการ
2. หลักสูตรงานซัก-รีดผ้า
3. หลักสูตรงานดอกไม้ประดิษฐ์ งานดอกไม้จันทร์
4. หลักสูตรงานทอเสื่อ
5. หลักสูตรงานพรมเช็ดเท้า
6. หลักสูตรงานเทียน
7. หลักสูตรงานการบูร
8. หลักสูตรงานกระดาษทิชชู
9. หลักสูตรงานสานตะกร้าจากสมุดโทรศัพท์

5.5 หลักสูตรการฝึกอาชีพของมูลนิธิแสงสว่าง (มูลนิธิแสงสว่าง. 2553: แผ่นพับ)

การจัดฝึกอบรมอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในโครงการฝึกพื้นฐานงานอาชีพ ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะสังคม ฝึกทักษะการสื่อสาร ฝึกทักษะการดำรงชีวิตและโครงการฝึกพื้นฐานงานอาชีพ ระยะเวลาในการฝึกพื้นฐานงานอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยแบ่งเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถ ระดับสติปัญญาและความสนใจของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละบุคคล โดยแบ่งงานพื้นฐานอาชีพออกเป็น 5 กลุ่มงาน ได้แก่

1. กลุ่มงานเย็บปักถักร้อย
2. กลุ่มงานดอกไม้ประดิษฐ์
3. กลุ่มงานผ้าบาติก
4. กลุ่มงานกระดาษ
5. กลุ่มงานผลิตสื่อการเรียนการสอนจากไม้

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรโปรแกรมการฝึกอาชีพหรือโครงการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่แต่ละศูนย์ฝึกอาชีพ สถาบัน มูลนิธิ หรือโรงเรียนจัดให้มีการฝึกอาชีพเกี่ยวกับงานเกษตรกรรม งานคหกรรม งานศิลปหัตถกรรม งานศิลปประดิษฐ์ งานในร้านค้า งานในสำนักงาน งานบ้าน งานบริการ งานช่างฝีมือ และงานร้านค้า ซึ่งการฝึกอาชีพในแต่ละแห่งให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งการฝึกทักษะสังคม การฝึกทักษะเพื่อการสื่อสาร การฝึกทักษะการดำรงชีวิตและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งระยะเวลาในการฝึกอาชีพในแต่ละแห่งใช้ระยะเวลาเพื่อการฝึกทักษะต่างๆ และอาชีพอย่างน้อย 3 เดือนขึ้นไป หรือบางคนอาจจะต้องใช้เวลาานกว่านี้ เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคนมีความสามารถและทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งในการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้านไม่ว่าจะเป็น ระดับความสามารถ ระดับสติปัญญา ความถนัดและความสนใจของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การคัดเลือกงานที่เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละบุคคล หลักการสอนการฝึกอาชีพ การแบ่งกลุ่มงานอาชีพให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การบรรจุเข้าทำงาน และการติดตามผลตลอดเวลาหลังจากบรรจุเข้าทำงาน เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผ่านการฝึกอาชีพและการเรียนรู้ทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้สามารถทำงานกับนายจ้าง ครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานประกอบการอื่นได้และสามารถพึ่งพาตนเอง

ได้และมีชีวิตที่อิสระ (Independent Living) อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Quality of Live)

6. หลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในต่างประเทศ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยและระดับปานกลางสามารถที่ฝึกให้ทำงานง่าย ๆ ได้ หากพวกเขาได้รับการฝึกอย่างเหมาะสมตามระดับความสามารถและมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควบคุมดูแลและคอยชี้แนะช่วยเหลือ การที่เขาสามารถออกไปทำงานได้นั้นจะต้องได้รับการฝึกสอนและเตรียมความพร้อมในทักษะต่างๆ เป็นอย่างดี ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยในการทำงาน (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 25)

สำหรับหลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น (ดารณี ธนะภูมิ. 2542) คือ

1. การเตรียมการฝึกอาชีพ (Prevocational Training)
2. การฝึกอาชีพ (Vocational Training)

6.1 การเตรียมการฝึกอาชีพ (Prevocational Training) เป็นหลักสูตรที่เตรียมความพร้อมในด้านทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพและการทำงานต่อไป

6.2 การฝึกอาชีพ (Vocational Training) เป็นหลักสูตรการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการเตรียมอาชีพมาแล้วให้มีพื้นฐานทักษะต่างๆ เมื่อถึงขั้นการฝึกอาชีพหลักสูตรการฝึกอาชีพจะเน้นหนักทางพื้นฐานอาชีพทั้งหมด

ตัวอย่างโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศญี่ปุ่น (ดารณี ธนะภูมิ. 2542: 48; อ้างอิงจาก Japan League for the Mentally Retarded. 1992) มีหัวข้อในการฝึกดังนี้

1. การฝึกด้านมนุษยสัมพันธ์ ในประเทศญี่ปุ่นมีการประเมินผลการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในสถานที่ทำงานซึ่ง พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ กล่าวคือ การที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ทักทายหรือสวัสดีผู้อื่นในที่ทำงาน เมื่อผู้อื่นทักทายหรือสวัสดีบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มีการตอบสนอง ซึ่งพวกเขาจะปฏิบัติและตอบสนองกับผู้ดูแลที่พวกเขาคุ้นเคยเพียงคนเดียวเท่านั้น และพวกเขามักจะถามคำถามเดียวกันๆ ตลอดเวลา ฉะนั้นการฝึกให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสถานที่ทำงานหรือที่อื่นๆ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การให้ความร่วมมือในกลุ่ม ซึ่งการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นจะต้องให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มด้วย ดังนั้นจำเป็นต้องสอนให้รู้จักการเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่ม ไม่ใช่ทำงานเฉพาะในหน้าที่ของตนแต่เพียงอย่างเดียวเพราะการฝึกงานในสถานฝึกปฏิบัติงานนั้นมีคนหลายกลุ่มอยู่ร่วมด้วย ซึ่งในบางโอกาสคนกลุ่มต่างๆ จะต้องร่วมกันในกิจกรรมทำในกิจกรรมบางอย่างในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมยามว่าง และงานสังสรรค์ต่างๆ ของกลุ่มที่ทำงานอยู่ร่วมกัน ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักจะนั่งเฉยหรือบางคนเดินไปมา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องฝึกให้ทำกิจกรรมร่วมบางสิ่งบางอย่างในกลุ่มและกระตุ้นให้พวกเขาสามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำได้จะรู้สึกภาคภูมิใจและพอใจในความสำเร็จเหมือนกับเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่ม

3. การฝึกการใช้มือและนิ้วมือ ในการทำงานเกือบทุกอย่างจะต้องใช้มือและนิ้วมือ แต่เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความบกพร่องในการใช้มือและนิ้วมือ สามารถเคลื่อนไหวได้ช้าและไม่แข็งแรง ถึงแม้ว่าในวัยเรียนได้ผ่านการฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่มาแล้วจากโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามในขั้นเตรียมการฝึกอาชีพยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการใช้ทักษะกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะการเตรียมฝึกอาชีพได้มีการฝึกทักษะการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงานประเภทต่างๆ ดังนี้

3.1 การใช้เครื่องมือทำความสะอาดและงานบ้าน เช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น แปรงขัดฝุ่น ที่โกยขยะ เตารีด เครื่องดูดฝุ่น

3.2 การใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์งานครัว เช่น เตาก๋วยเตี๋ยว เตไฟฟ้า ตู้เย็น มีด ที่เปิดขวดและกระป๋อง หม้อหุงข้าว

3.3 การใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์การฝีมือและงานประดิษฐ์ เช่น เข็ม ด้าย จักรเย็บผ้า กรรไกร

3.4 การใช้เครื่องมืองานไม้ เช่น ค้อน คีม ตะปู แปรงทาสี เลื่อยมือ ไขควง

3.5 การใช้เครื่องมืองานเกษตร เช่น จอบ เสียม มีดดายหญ้า กรรไกรตัดหญ้า ทรายรด

3.6 การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ที่เสียบกระดาษ ที่เย็บกระดาษ ที่เจาะกระดาษ ตรายาง

4. การฝึกการใช้ขนส่งมวลชน ในการเดินทางไปทำงานด้วยตนเองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้เป็นภาระต่อผู้ปกครอง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อยหลายคนสามารถเดินทางไปทำงานและกลับได้เอง ถ้าระยะทางและการใช้รถโดยสารไม่ซับซ้อนเกินไป แต่จะต้องได้รับการฝึกทักษะการขึ้น ลงรถ การชำระค่าโดยสาร การจดจำหมายเลขสายรถประจำทางที่ต้องการโดยสาร การจดจำป้ายประจำทางที่ต้องการลงรถ การฝึก

กิจกรรมรยาทขณะที่อยู่บนรถประจำทาง การรู้จักข้ามถนนและการใช้สะพานลอย การระมัดระวังอันตรายจากรถชน และอันตรายจากคนแปลกหน้า

5. การรู้จักใช้จ่ายเงินและการซื้อของ การดำรงชีวิตประจำวันในสังคมของคนเรา จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เงิน เพื่อซื้อของต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับตนเองจึงจำเป็นที่จะต้องสอนการใช้เงิน ดังนี้

5.1 การฝึกเกี่ยวกับรายได้ การสอนให้เข้าใจเรื่องรายได้หรือเงินเดือนที่ได้รับมา จากการตอบแทนในการทำงานของตนเอง จำเป็นต้องเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานและเมื่อได้รับเงินจากการทำงานจะทำให้พวกเขาภาคภูมิใจและมีความพยายามในการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งรายได้ที่พวกเขาจะได้รับจะเป็นแรงเสริมในการทำงานของพวกเขา

5.2 การฝึกแบ่งส่วนของเงินรายได้ เช่น ารนำไปฝากธนาคารเพื่อเก็บออมไว้ใช้ ยามจำเป็นส่วนหนึ่ง ค่าประกันสังคม ค่าใช้จ่ายสำหรับของใช้ที่จำเป็นและค่าใช้จ่ายประจำวัน เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร

5.3 การฝึกการใช้เงิน การสอนให้รู้จักค่าของเงิน การใช้จ่ายเงิน การซื้อของ การทอนเงิน การรู้จักราคาสินค้า การรู้จักตัดสินใจและการเลือกซื้อของกินของใช้ที่เป็นประโยชน์ และการรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด

5.4 การฝึกการใช้บริการของธนาคาร การสอนให้รู้จักการฝากเงิน การถอนเงิน ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยสามารถอ่าน เขียน คำนวณๆ ได้

6. การฝึกทักษะทางสังคม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เริ่มเรียนและฝึกทักษะทางสังคมมาแล้ว ตั้งแต่ระดับชั้นวัยก่อนเรียนและต่อเนื่องมาถึงวัยเรียน ฉะนั้นในชั้นการเตรียมฝึกอาชีพจะเน้นทักษะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสถานที่ทำงาน การมีกิจกรรมรยาทที่เหมาะสมต่อเพื่อนร่วมงาน และการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เขาอยู่ และการฝึกทักษะที่จำเป็นดังกล่าว ได้แก่

6.1 การพัฒนาบุคลิกและลักษณะท่าทางให้เหมาะสม เช่น การแสดงกิจกรรมรยาทที่เหมาะสม เช่น การนั่ง การเดิน การพูด การรู้จักอดกลั้น การยิ้มแย้มแจ่มใส ตลอดจนการรักษาความสะอาดของร่างกาย และการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อยและเหมาะสม

6.2 มารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น การปฏิบัติตนในขณะที่รับประทานอาหาร ไม่ทำให้เพื่อนร่วมงานที่นั่งโต๊ะเดียวกันรำคาญ ไม่เคี้ยวเสียงดัง ไม่ทำอาหารหกเลอะเทอะและประการสำคัญ คือ การใช้เวลารับประทานอาหารให้ทันเวลาเข้าทำงาน

6.3 การใช้โทรศัพท์ (สาธารณะ) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันมาก เช่น การที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถโทรศัพท์ไปแจ้งผู้ปกครองเมื่อมีเหตุการณ์

บางอย่างเกิดขึ้นในขณะที่เดินทาง หรือเจ็บป่วยในขณะที่เดินทาง หรือเมื่อเจ็บป่วยในขณะที่ทำงาน และควรฝึกให้จดจำหมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน หรือจดบันทึกไว้ในสมุด

การสอนทักษะทางสังคมดังกล่าววิธีที่ดีที่สุดและได้ผล คือ การฝึกในประสบการณ์จริงและทำซ้ำๆ อย่างสม่ำเสมอจนกว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำได้

7. การใช้แหล่งบริการทางสังคมที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคาร โรงพยาบาล ศูนย์สุขภาพ สถานีตำรวจ ศูนย์เยาวชน สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สวนสาธารณะ สถานีรถไฟ เป็นต้น ในการสอนทักษะดังกล่าวจะต้องพบบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาออกไปในสถานที่จริง ซึ่งผู้ปกครองสามารถช่วยฝึกสอนพวกเขาได้หรือให้ความร่วมมือกับครูในการฝึก

ตัวอย่างโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศสหรัฐอเมริกา (โกลิเวท พี.โคลสโท. 1976: 43-44, 239-256)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีโปรแกรมหรือหลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างทั่วถึง และมีโรงงานในอารักขา (Sheltered Workshop) หรือศูนย์ฝึกอาชีพในเมืองใหญ่ๆ ทุกเมือง มีระบบส่งต่อและประสานงานอย่างทั่วถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อยและระดับปานกลางสามารถเข้าทำงานในโรงงานในอารักขาหรือโรงงานอื่นๆ ได้ และมีบริการสวัสดิการที่พักและที่อยู่ อาศัยให้ด้วย ตลอดจนบริการอื่น เช่น บริการรถรับจ้าง จัดกิจกรรมนันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจทุกรูปแบบ ซึ่งมีโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพและโปรแกรมการฝึกอาชีพ ดังนี้

โปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพ (Prevocational Program)

โปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีในขั้นตอนการเตรียมการฝึกอาชีพควรคำนึงถึงการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อสำรวจและประเมินผลการทำงานในช่วงวัยรุ่น การเปิดโลกทัศน์ในโลกของการทำงานอาจจะเริ่มต้นจากการผ่านประสบการณ์การทำงานในโรงงานในอารักขาที่มีขอบเขตอยู่ในวงจำกัดและมีการดูแลอย่างเหมาะสมกับสภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและ ในด้านการประเมินผลตนเองควรได้รับการชี้แนะจากทักษะการทำงานในสถานการณ์จริงที่เกี่ยวกับเรื่องมารยาทในการวางตัวและการควบคุมตนเอง ด้วยเหตุนี้การพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความต้องการในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญของโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพในระดับนี้

โปรแกรมการฝึกอาชีพ (Vocational Program)

ขั้นตอนโปรแกรมการฝึกอาชีพเป็นช่วงสุดท้ายในการเตรียมคนในวัยผู้ใหญ่เพื่อการดำรงชีวิตอย่างอิสระและสามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งในโปรแกรมหรือหลักสูตรนี้จะเน้นในเรื่องความต้องการ

ที่เกิดจากประสบการณ์จากการทำงาน การพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและควรคำนึงถึงในโปรแกรมหรือหลักสูตร รวมทั้งฝึกการแก้ไขปัญหาในชีวิตและปัญหาในการทำงาน ซึ่งทักษะทางวิชาการที่ได้เรียนรู้ในระดับนี้สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา สรรวจสิ่งที่เป็นปัญหา และประเมินผล ซึ่งในการเรียนรู้ในโปรแกรมหรือหลักสูตรไม่ได้เน้นแต่การพัฒนาทักษะดังกล่าวเพียงอย่างเดียวแต่มีการนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการทำงานหรือการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่จริง

โปรแกรมหรือหลักสูตรในการฝึกอาชีพครอบคลุมตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงในระดับการฝึกอาชีพได้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อเตรียมตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในช่วงวัยรุ่นให้สามารถดูแลตนเองในการทำงานและการดำรงชีวิตได้ และสามารถเรียนรู้โลกของความเป็นจริงในแต่ละบุคคลได้ โดยมีสภาพแวดล้อมจริงเป็นตัวกระตุ้นให้สามารถนำมาประเมินผล ในสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของตัวบุคคลและสิ่งที่เป็นแบบแผนสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมและถูกต้องได้

โครงสร้างโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพและการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

ขั้นตอนการเตรียมการฝึกอาชีพ (Prevocational level)

หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับการเตรียมฝึกอาชีพโดยทั่วไปคือ 8 คาบต่อวัน โดยต้องรวมวิชาพลและพักกลางวันด้วย และจะต้องกำหนดเวลาสำหรับการฝึกอาชีพเบื้องต้น (Initial work experience) หรือที่เรียกว่าการให้ข้อมูลด้านอาชีพหรือการสำรวจอาชีพให้เหมาะสมเข้าในเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. การฝึกอาชีพเบื้องต้น (Initial work experience)

ในการฝึกอาชีพเบื้องต้น (Initial work experience) งานบางประเภทที่โรงเรียนนำมาสอนในหลักสูตร คือ

- 1.1 การดูแลรักษาและซ่อมบำรุงอาคาร เช่น การปิดฝุ่น ที่ ขยะ ทำความสะอาดหน้าต่าง จัดโต๊ะเก้าอี้ กวาดถูขัดเงาพื้น
- 1.2 การดูแลรักษาสวน เช่น การเก็บขยะ ขึ้น-ลดธง ตัดหญ้า ดูแลดอกไม้ และต้นไม้พันธุ์เล็ก กวาดหิมะหรือน้ำแข็ง
- 1.3 การบริการด้านอาหารและในโรงอาหาร เช่น การจัดเก็บอาหาร จัดวางอุปกรณ์ ที่ขยะ ทำความสะอาดโต๊ะ เต็มเกลือและพริกไทยใส่ขวด เต็มอาหารและเสิร์ฟอาหารตามจุดบริการ
- 1.4 การบริการในสำนักงาน เช่น การเก็บบัตรเข้างาน รับข้อความและ

จัดวาง/จัดเก็บอุปกรณ์สำนักงาน ติดแอสมบ์บนจดหมาย และติดประกาศข่าว แจกกุญแจตู้ล็อกเกอร์
บันทึกการเข้างาน หรือการเข้าแฟ้มเอกสารง่าย ๆ

1.5 การช่วยเหลืออาจารย์ ช่วยเพื่อนใส่เสื้อคลุม ช่วยเหลือในระหว่าง
เวลาพัก แต่งห้องเรียน ทำความสะอาดกระดานดำ

1.6 ห้องเก็บของ การจัดของเก็บของเข้าที่ การนำส่งและทำความสะอาด
เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกฝนได้ดี

1.7 ห้องสมุด การติดกาบซ่อมหนังสือและปิดฝุ่นหนังสือ เก็บและจัดวาง
หนังสือตามชั้น

ในระบบการเรียนการสอนส่วนมากจะเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้งานประเภทต่างๆ เพื่อ
เพิ่มประสบการณ์ที่หลากหลายของการทำงาน ในระยะเวลาสามปีในการเรียนจะต้องมีการฝึกอาชีพ
อย่างน้อยสามประเภท และมีการดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมในชั้น
เรียนเป็นจริงได้มากขึ้นด้วย และนอกจากนั้นในโปรแกรมการเตรียมการฝึกอาชีพยังครอบคลุมการ
เรียนการสอน ได้แก่

2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ (Occupational Information)
3. พลศึกษาและสันทนาการ (Physical Education and Recreation)
4. คหกรรมศาสตร์ (Home economics)

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ไม่ต้องทำงานหรือทางบ้านมี
ฐานะไม่จำเป็นต้องทำงาน ได้มีการรองรับด้วยหลักสูตรที่ฝึกฝนเพื่ออยู่บ้าน เช่น

4.1 การจัดการด้านอาหาร การเตรียมและทำความสะอาดเป็นสิ่งที่สำคัญ
ที่จะต้องเน้น รวมถึงครัวอุปกรณ์และวัตถุดิบที่จะต้องใช้โดยทั่วไป คำศัพท์ที่ต้องใช้ในการทำอาหารใน
บริบทต่างๆ ของกิจกรรมเฉพาะทางเหล่านี้ซึ่งมีความหมายตรงตัวที่จำเป็นต้องเรียนรู้ ควรมีบอร์ด
ประสบการณ์ที่บันทึกทั้งพัฒนาการด้านคำศัพท์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย การสอนทำอาหาร เช่น
อาหารเช้ากลางวันเย็น ส่วนประกอบพื้นฐานที่ต้องเรียนรู้และโภชนาการของอาหาร การเตรียมอาหารว่าง
หรืออาหารชุดใหญ่ เป็นต้น โดยพื้นฐานผู้เรียนจะต้องรู้จักการทำความสะอาด การซื้อและทำงบประมาณ
การวางแผนและรู้จักคุณค่าทางโภชนาการซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็น

4.2 การจัดการด้านเสื้อผ้า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
จำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งที่เกี่ยวกับอุปกรณ์การซักรีดและอบแห้ง และทักษะ
ด้านการเย็บเสื้อผ้าก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่นการปรับแบบหรือซ่อมแซมหรือการตัดเย็บแบบง่าย

4.3 การดูแลบ้าน การวางระบบเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของ

งาน จึงควรที่จะเน้นการพัฒนาระบบว่าจะสามารถทำได้อย่างไร และสิ่งใดที่ควรทำและจำเป็นต้องทำ เป็นอันดับแรก รวมถึงระยะเวลาที่งานควรจะแล้วเสร็จ การลำดับความสำคัญของงานก็ควรจะมีการ กำหนดด้วย

4.4 การดูแลเด็กเล็ก การเรียนรู้ด้านการดูแลเด็กเล็ก ซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัว เป้าหมายในการเรียนรู้คือการสอนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยหนุ่มสาวได้รู้ถึงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะพ่อแม่ที่จะต้องรู้จักพัฒนาบุตรของตนให้มีความเป็นผู้ใหญ่ ดูแลตัวเอง มีความมั่นใจและมั่นคงได้ การเรียนอาจจะรวมถึงการเลี้ยงดูภายนอกและทางด้านอารมณ์และการพัฒนาสติปัญญาด้วย

4.5 การดูแลทางกายภาพ การทำความสะอาด การนอน โภชนาการ การขับถ่าย ความเจ็บป่วย การออกกำลังกาย เป็นต้น ที่จำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาด้านกายภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติ

4.6 การดูแลด้านอารมณ์ ความจำเป็นด้านอารมณ์และการจัดการทางอารมณ์ รวมถึงความมั่นคงทางอารมณ์จะนำมาแลกเปลี่ยนและแสดงให้เห็นในการเรียนการสอน มีภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสัตว์ (หนู) และการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการศึกษาผลของปลดปล่อยหรือการแสดงทางอารมณ์ได้

4.7 การพัฒนาทางสติปัญญา การศึกษาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและการกระตุ้นด้านภาษาจะช่วยให้การเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนได้ดีโดยการใช้สื่อที่เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับพัฒนาการของบุคคลต่างๆ

5. งานช่างซ่อมบำรุง (Shop)

ในงานเกี่ยวกับงานช่างซ่อมที่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรจะเน้นในลักษณะ อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในบ้านเพื่อสามารถซ่อมบำรุงอุปกรณ์ภายในบ้านได้ และในการเรียนการสอนบางส่วนครอบคลุมถึง การเรียนการสอนดังนี้

5.1 งานไฟฟ้า

5.2 งานต่อประปาหรือท่อน้ำ

5.3 งานรักษาและซ่อมบำรุงภายในบ้าน

5.4 งานสวนหญ้า

5.5 งานซ่อมรถ

6. สังคมศึกษา

ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับสังคมศึกษาสามารถใช้กิจกรรมต่างๆ เข้ามาสอนร่วมด้วยซึ่งเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน

วัยหนุ่มสาว ในการเรียนการสอนส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากคือ การเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับเรื่อง สังคมที่บ้าน สังคมในโรงเรียน สังคมเพื่อนบ้าน สังคมเมือง สังคมในรัฐ และสังคมในประเทศ

ขั้นตอนการฝึกอาชีพ (Vocational level)

โปรแกรมหรือหลักสูตรการฝึกอาชีพได้ถูกออกแบบเพื่อเชื่อมต่อระหว่าง ประสบการณ์การทำงานและการช่วยเหลือสนับสนุนเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ ในส่วนโปรแกรมการเรียน การสอนในระดับนี้ควรจะเน้นถึงขบวนการ ในการช่วยเหลือสนับสนุน การศึกษาด้านอาชีพ การเรียนรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะสังคมโดยถือเป็นนโยบาย ของทางโรงเรียน ซึ่งถ้าเป็นไปได้จากขบวนการเรียนการสอนเหล่านี้จะเกิดประโยชน์เพิ่มขึ้นมากสำหรับ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้ผ่านประสบการณ์จากการฝึกฝนในระดับการเตรียมการฝึก อาชีพที่เกี่ยวกับงานช่างซ่อมบำรุงด้านต่างๆ และงานการจัดการดูแลภายในบ้าน หากบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาสามารถที่จะเรียนรู้ ฝึกฝนงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องในโปรแกรมการฝึกอาชีพ นี้ หรือไม่ครูผู้สอนสามารถที่จะพัฒนาการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจงในระหว่างการสอนวิชาสังคม ศึกษาได้เช่นกัน ซึ่งระยะเวลาในการฝึกอาชีพอยู่ระหว่าง 2-3 ปี โดยจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการเรียน การสอนควรมุ่งเน้นในเรื่องการประกอบอาชีพ ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้เรียนควร จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับงาน วิธีการสมัครงาน และวิธีการรักษางานไว้ ซึ่งสิ่งนี้จะจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ ความต้องการทางทักษะสังคมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ในขอบเขตการศึกษาด้านอาชีพบุคคล ที่ความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรื่องงานเป็นลำดับแรก และรูปแบบ การวิเคราะห์งานและสิ่งอื่นๆที่อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น (โอลิเวอ พี.โคลสโท. 1976: 250; อ้างอิงจาก ซี โคลสโท แอนด์ เฟร์รี่ ม.ป.ป.) โดยมีขั้นตอนการฝึกอาชีพ(Vocational level) ดังนี้

ในการฝึกอาชีพช่วงปีแรก(โอลิเวอ พี.โคลสโท. 1976: 251-256; อ้างอิงจาก ริชาร์ด สมิธ, แดนนี. เรนนี่. ม.ป.ป.) ได้แก่

1. การปฐมนิเทศของทางโรงเรียน (Orientation to School)
2. การเดินทาง (Travel)
3. การแต่งตัวให้เหมาะกับสถานที่ (Grooming)
4. การวัดประมาณค่าทั่วไป (Measurement)
5. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น (Getting Along with Other)
6. การธนาคาร (Banking)
7. การนัดหมาย (Dating)

8. การซื้อของเงินผ่อน (Installment Buying)
9. การวางแผนกิจกรรมในพักผ่อนหย่อนใจ (Planning Summer)
10. การวิเคราะห์งาน (Job Analysis)

ในการฝึกอาชีพช่วงปีที่สองของการฝึกงาน เป็นการฝึกหัดขับรถและโปรแกรมฝึกการเป็นผู้ขับขี่ที่ดี รวมทั้งส่วนประกอบต่างๆ ที่สำคัญในการขับรถ ได้แก่

1. การดูแลรักษารถ (Car Care)
2. การซื้อรถ (Car Buying)
3. การประกันรถ (Car Insurance)

ในส่วนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ในโปรแกรมการฝึกอาชีพในช่วงนี้ คือ

1. การปฏิบัติตัวของคุณและการปฏิบัติตัวกับเจ้านายของคุณ (You and Your Boss)

2. การปฏิบัติตัวมารยาทในสังคม (Etiquette)
3. การนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Science)
4. การกรอกใบสมัครต่างๆ (Application Form)
5. การสัมภาษณ์งาน (Job Interviews)
6. เงินงบประมาณ (Budgeting)
7. การใช้บริการจากสาธารณะ (Community Services)
8. การใช้สวนสาธารณะ (Gardening)

ในการฝึกอาชีพช่วงปีที่สามของการฝึกงาน จะเป็นการชี้แนะบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวัยรุ่นในการฝึกเกี่ยวกับรายละเอียด ดังนี้

1. บ้านและชีวิตครอบครัว (Home and Family living)
2. บัญชีธนาคารและบัตรเครดิต (Credit)
3. การเงิน 1 (Adult Finances I)
4. การเงิน 2 (Adult Finances II)
5. การวิเคราะห์สาเหตุของความล้มเหลวในงาน (Job Failure)
6. พฤติกรรมของการเป็นพลเมืองจากมุมมองของกฎหมาย

(Citizens' Behavior from a Legal Point of View)

7. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (Leisure)
8. การประสบผลสำเร็จในการทำงาน (Success)

ในการวิเคราะห์งาน ควรมีการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาทั้ง 3 ปี ที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในช่วงวัยรุ่น ได้มีการฝึกอาชีพ และมีการสอนในแง่มุมที่หลากหลาย รวมทั้งการสัมภาษณ์งาน และถ้าหากผู้เรียนมีความต้องการที่จะฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์ นอกเหนือจากแค่การเรียนรู้การวิเคราะห์งานเพียงอย่างเดียว ผู้สอนจะต้องเพิ่มการสอนทักษะการเรียนรู้ ความเป็นผู้ใหญ่ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตัวอย่างหลักสูตรการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (ดาร์ณี ธนะภูมิ. 2542: 48)

ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีโปรแกรมหรือหลักสูตรการฝึกอาชีพ สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างทั่วถึง โดยการจัดให้มีโรงงานในอารักขา (Sheltered Workshop) หรือศูนย์ฝึกอาชีพในเมืองใหญ่ๆ ทุกเมือง มีระบบส่งต่อและประสานงานอย่างทั่วถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยและระดับปานกลางสามารถเข้าทำงานในโรงงานในอารักขาหรือโรงงานอื่นๆ ได้ และมีบริการสวัสดิการที่พักและที่อยู่อาศัยให้ด้วย ตลอดจนบริการอื่นๆ เช่น บริการรถรับจ้าง จัดกิจกรรมนันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจทุกรูปแบบ

หลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอาชีพนั้น ในแต่ละเมืองหรือแต่ละศูนย์ฝึกมีการจัดเนื้อหาและโปรแกรมที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งประเทศที่ใกล้เคียงในยุโรปด้วย เช่น เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และรวมถึงประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน โปรแกรมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์ฝึกงานเมือง Aurich (Werkstätten für Behinderte, Aurich. 1987) ซึ่งมีการจัดโปรแกรมฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 3 ปี ในชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 เนื่องจากประเทศเยอรมันเป็นประเทศอุตสาหกรรม ฉะนั้นโปรแกรมการฝึกบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะโรงงานในอารักขารับงานจากโรงงานมาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำโปรแกรมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของเมือง Aurich ประกอบด้วย การฝึกทักษะพื้นฐานและการฝึกทักษะต่างๆ ได้แก่

1. การฝึกทักษะพื้นฐานการทำงาน การฝึกการใช้มือและนิ้วมือ การฝึกงานเกี่ยวกับงานผลิตภัณฑ์ในโรงงาน
2. การฝึกการใช้เครื่องมือและความรู้เกี่ยวกับวัสดุต่างๆ และเครื่องมือ เช่น

ค้อน คีม กรรไกร ไขควง เลื่อย และรวมทั้งชนิดและลักษณะของวัสดุ ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักร การใช้งานวัสดุประเภทต่างๆ

3. การฝึกสมรรถนะทางกาย การออกกำลังกาย การฝึกเป็นรายบุคคล เช่น กายภาพบำบัด การเล่นกีฬา การรักษาสุขภาพและอนามัย

4. การฝึกทักษะทางสังคม และทักษะการดำรงชีวิต ซึ่งครอบคลุมการอ่าน การเขียนง่ายๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เกี่ยวกับเวลา เงิน การนับจำนวน มารยาทการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่

5. การเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

หลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ใช้เวลาในการฝึกอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งบางคนอาจจะต้องใช้เวลานานกว่านี้ เนื่องจากแต่ละคนมีความสามารถและทักษะการเรียนรู้ต่างกันโดย คำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ การคัดเลือกงาน การประเมิน การแบ่งกลุ่มงานอาชีพ และแบ่งกลุ่มงานอาชีพ และการบรรจุเข้าทำงาน (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 25-29)

การคัดเลือกงานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ครูและผู้ปกครองจะคัดเลือกงานให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (สุจินต์ สว่างศรี. 2551; 65-66; อ้างอิงจาก ดารณี ธนะภูมิ. 2545: 172-174) โดยพิจารณา ดังนี้

1. สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ เช่น ครอบครัวมีอาชีพอะไร และเมื่อจบออกไปสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. ระดับความสามารถและความถนัดในการทำงานประเภทใด และดูจากผลประเมินผลในขั้นเตรียมฝึกอาชีพว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำอะไรได้บ้าง
3. ความชอบและความสนใจในงานใดเป็นพิเศษ
4. ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเองและผู้ปกครอง
5. ความแข็งแรงของร่างกายและสุขภาพ เช่น มีร่างกายแข็งแรงสามารถทำงานที่ใช้กำลังได้หรือมีร่างกายอ่อนแอเจ็บป่วยได้ง่าย หรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคลมชัก โรคหัวใจ (กลุ่มอาการดาวนัมมักจะมีอาการโรคหัวใจ)

การประเมินบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อฝึกอาชีพ เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนจบหลักสูตรการเตรียมฝึกอาชีพมาแล้ว เขาจะต้องได้รับการประเมินผลทักษะการทำงาน (evaluation) เพื่อทราบถึงความสามารถและความถนัด ตลอดจนข้อจำกัด ประวัติการรักษา

ทางการแพทย์ ภูมิหลังต่างๆ ความสนใจในการทำงาน นิสัยการทำงาน การปรับตัวเข้ากับการทำงาน และทัศนคติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพิจารณาเลือกงานอาชีพในขั้นการฝึกอาชีพต่อไป ในการประเมินบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อฝึกอาชีพ ประกอบด้วยหลักการต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษาแนะนำ (Counselling) คือ การให้คำปรึกษาชี้แนะทางให้ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความเข้าใจประเภทของงานอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยปกติแล้วบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะจะไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และตัดสินใจเลือกงานไม่ได้ ผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องกระตุ้นให้กำลังใจแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเลือกให้เขาด้วย และต้องดูความสามารถและความถนัดของเขาว่าสามารถทำงานนั้นๆ ได้สำเร็จหรือไม่

2. การทดสอบการทำงาน (Work Testing) คือ การทดสอบการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในต่างประเทศนิยมใช้เครื่องมือทดสอบการทำงาน ในประเทศที่ยังไม่มีแบบทดสอบอาจใช้แบบสำรวจรายการ (Checklist) ที่ครูฝึกจัดทำขึ้นเอง เพื่อสำรวจการทำงานด้านต่างๆ ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และทดสอบในรูปแบบก่อนการฝึกงาน และหลังการฝึกงานในขั้นเตรียมฝึกอาชีพและขั้นฝึกอาชีพ ซึ่งครูฝึกจะทราบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีทักษะทางด้านใดบ้าง

3. การประเมินผลการทำงาน (Work Evaluation) คือ การประเมินผลการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการให้ทำงานจริงในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริง เช่น การฝึกให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปทำงานร่วมกับคนงานอื่นๆ ในโรงงานหรือสถานประกอบการจริง และมีการประเมินผลหลังจากการฝึกดังกล่าวว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถผ่านเกณฑ์การทำงานหรือไม่

การบรรจุให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน

ในการเตรียมบรรจุบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องมีความพร้อมในการทำงานนั้นๆ ได้และต้องมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ หรือที่ทำงานใหม่ และในความควบคุมของผู้คุมคนใหม่ด้วย ซึ่งครูฝึกหรือผู้ที่ให้คำปรึกษาจะต้องคอยให้กำลังใจ พุดถึงความก้าวหน้าของงานใหม่ให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าใจและมั่นใจว่าตัวเองสามารถทำงานนั้นๆ ได้สำเร็จ

ในต่างประเทศการจัดบรรจุให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำงานมีระบบที่ดี มีกรอบของงาน (Job Profile) กรอบของผู้ที่ทำงาน (Client Profile) ซึ่งมีการจัดทำรายการตามระบบขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมแหล่งจ้างงานและนายจ้างของชุมชนต่างๆ ทำการศึกษาว่ามีแหล่งจ้างงานประเภทใดบ้าง แล้วทำการประเมินสภาพการทำงานในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อเตรียมการฝึกงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และให้มีโอกาสได้ทำงานมากที่สุด
2. จำแนกข้อมูล กลุ่มงานอาชีพ ประเภทงานของแหล่งจ้างงานว่าแต่ละอาชีพต้องการทักษะอะไรจากผู้ที่จะเข้าทำงาน เช่น สถานประกอบการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรืองานบริการ ต้องการทักษะอะไรบ้าง
3. ประสานงานกับองค์กรบริการจัดงานให้แก่ผู้พิการและโรงงานในอารักขา สำหรับบุคคลพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรับงานมาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำโดยเฉพาะ
4. รวบรวมงานกิจกรรมของงานที่ต้องทำ
5. รวบรวมความต้องการของนายจ้างเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้เข้าทำงาน
6. จัดให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทดลองฝึกงานในสถานที่จริง
7. สสำรวจการเดินทางไปทำงานในแหล่งจ้างงาน สสำรวจค่าจ้างเวลาทำงานและชั่วโมงการทำงานเต็มเวลา บางเวลา หรือเป็นช่วงเวลาและสวัสดิการอื่นๆ เช่น หอพัก รถรับส่ง เป็นต้น
8. ติดตามผลเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าไปทำงาน ผู้รับผิดชอบจัดหางานจะต้องติดตามผลตลอดเวลาว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงาน หรือนายจ้างพอใจหรือไม่ มีปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งผู้รับผิดชอบการจัดหางานจะต้องหมั่นติดต่อกับนายจ้างเพื่อช่วยกันแก้ไขข้อบกพร่องหรือปัญหาต่างๆ ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน

จากการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ว่าหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละประเทศที่กล่าวมาข้างต้นในแต่ละเมืองหรือแต่ละศูนย์ฝึกมีการจัดเนื้อหาและโปรแกรมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน และมีการศึกษาปัญหาและความต้องการในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานการร่วมมือกันในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาอย่างเข้มแข็งและจริงจัง เกี่ยวกับการฝึกอาชีพ ทั้งการเตรียมการฝึกอาชีพ (Prevocational Training) และ การฝึกอาชีพ (Vocational Training) และการจัดหางานและบรรจุบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน ซึ่งสถานที่ฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละแห่งในต่างประเทศก็ได้จัดการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ดำเนินถึงความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น ภูมิหลังของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย รวมถึง

สภาพเศรษฐกิจ และความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศนั้นๆ พร้อมทั้งมีการสนับสนุนให้ความร่วมมืออย่างจริงจังจากภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนกันอย่างต่อเนื่องและประสบสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งสามารถนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อการพัฒนาการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

7. ความหมายของศูนย์ฝึกอาชีพ

ในการจัดบริการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ในหน่วยงานของแต่ละแห่ง มีจุดประสงค์เพื่อให้บุคคลที่เข้ามาใช้บริการได้ฝึกอาชีพ ได้มีความรู้ มีทักษะอาชีพ มีแนวทางในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการหรืออาชีพอิสระที่ตนเองสนใจนั้น มีนักวิจัยหลายท่านที่ให้ความหมายศูนย์ฝึกอาชีพ ดังต่อไปนี้

คันสนะ อัครช่วง (2548: 11) ได้ให้ความหมาย ศูนย์ฝึกอาชีพ หมายถึง องค์กรที่จัดหลักสูตรสาขาวิชาชีพและวิธีการสอนสำหรับคนพิการที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของตลาดแรงงาน

เสาวลักษณ์ ช่างสมบุญ (2544: 2) ได้ให้ความหมาย ศูนย์ฝึกอาชีพ หมายถึง สถานที่เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพแบบต่อเนื่อง ฝึกอาชีพการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะไปทำงานแบบพึ่งตนเองในชุมชน

เรวัต ผ่องสุวรรณ (2536: 7) ได้ให้ความหมาย ศูนย์ฝึกอาชีพ หมายถึง สถานที่ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อดำเนินการฝึกอาชีพให้คนพิการที่ได้รับการปรับสภาพร่างกายแล้ว

ศูนย์ฝึกอาชีพเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2553: ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย ศูนย์ฝึกอาชีพ หมายถึง หน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาคน โดยการเพิ่มทักษะอาชีพ ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะกับกลุ่มเยาวชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้มีความรู้ มีทักษะอาชีพ มีแนวทางการประกอบอาชีพอย่างเท่าเทียมกันในสังคม รวมทั้งสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และศักดิ์ศรี

ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2553: ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย ศูนย์ฝึกอาชีพ คือ ศูนย์ฝึกอาชีพที่มุ่งเน้นฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่เข้ามาศึกษาหาความรู้ ตลอดจนมีเวลาว่างจากการเรียนรวมทั้งบุคคลที่ยังไม่มีงานทำ มีเวลาว่างจากงานประจำ หรือต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ศูนย์ฝึกอาชีพเป็นสถานที่ที่ซึ่งให้บริการฝึกอาชีพแก่ประชาชนทั่วไป/ บุคคลที่ด้อยโอกาส และผู้ที่ขาดแคลนโอกาสทางสังคม ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ ฝึกอาชีพเพื่อ

เตรียมความพร้อมให้มีความรู้ ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ ตามความถนัด ความสนใจ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวและสังคม

8. ศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ใช่จะเป็นบุคคลที่ไร้ประโยชน์เสียทีเดียว แต่้าได้รับโอกาสและการฝึกอบรมอย่างถูกต้องตามวิธีที่เหมาะสมกับสภาพ ระดับสติปัญญา ความสามารถที่เหลืออยู่ และความถนัด บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะสามารถพึ่งตนเองได้เหมือนกับบุคคลปกติทั่วไป การสนับสนุนและช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนที่ได้จัดการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ สถาบัน โรงเรียน และสถานสงเคราะห์ ซึ่งในแต่ละแห่งได้จัดให้มีโครงการฝึกอาชีพหรือการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพหรืองานอาชีพบำบัดในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 สถาบันราชานุกูล สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2553: 5-15); (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 22-23)

ประวัติ

การฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2505 ซึ่งเดิมเรียก (โรงพยาบาลปัญญาอ่อน) โดยจัดให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาวัยรุ่นระดับปานกลางและระดับเล็กน้อย ฝึกอาชีพในสถาน ที่ฝึกปฏิบัติงาน (Workshop) ของโรงพยาบาลโรงพยาบาลปัญญาอ่อน (พ.ศ.2503-2522) โรงพยาบาลปัญญาอ่อน ถือเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโครงการหนึ่งในแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ ของโรงพยาบาลโรคจิต กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุขได้รับอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2503 เป็นต้นมา โดยใช้เนื้อที่ 26 ไร่เศษ ของโรงพยาบาลโรคจิตต่อของกรมอนามัย ต่อมากรมการแพทย์ได้เจรจากับเทศบาลนครกรุงเทพซอยี่บริเวณทึ้งขะของเทศบาลฯ ซึ่งอยู่ด้านหลังติดกับโรงพยาบาลปัญญาอ่อน ขณะนั้นส่งผลให้มีพื้นที่ขึ้นอีก 6 ไร่ รวมเป็น 32 ไร่

หลังจากเปิดดำเนินการมาได้ 0 ปี และเป็นที่ยุ้จักกันอย่างแพร่หลายกระทรวงสาธารณสุข โดยมี นายยงยุทธ สัจจะวานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานนามโรงพยาบาลเพื่อเป็นสิริมงคลสืบไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอ ยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามใหม่ว่า “โรงพยาบาลราชานุกูล ” เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 โดยเป็น

โรงพยาบาลพิเศษเฉพาะทางเพื่อให้บริการแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแบบครบวงจร ตั้งแต่การตรวจวินิจฉัย บำบัด รักษา ส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค และฟื้นฟูสมรรถภาพ พร้อมทั้งเป็นสถานที่ฝึกอบรมและให้การศึกษาดูงานแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกกระทรวงสาธารณสุขทั้งในและต่างประเทศจากการปฏิรูประบบราชการ เมื่อปี พ.ศ.2545 โรงพยาบาลราชานุกูล ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างบทบาทภารกิจใหม่ ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ตามกฎกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2545 ยกฐานะจากโรงพยาบาลเป็น “สถาบันราชานุกูล” หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกอาชีพสถาบันราชานุกูล ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. บริการพัฒนาศักยภาพทางทางสังคมแก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้
2. พัฒนาทักษะพื้นฐานในการทำงาน เรียนรู้การสื่อสารและการพิทักษ์สิทธิของตนเอง โดยกลุ่มงานสังคมสงเคราะห์และกลุ่มงานการศึกษาพิเศษ
3. ฟื้นฟูสมรรถภาพทักษะการดำรงชีวิตและ ทักษะทางอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา
4. เตรียมความพร้อมทักษะอาชีพพื้นฐาน ได้แก่ งานเดินเอกสาร งานร้านค้า งานถ่ายเอกสาร งานร้านค้า งานบริการอื่นๆ และได้จัดให้มีโครงการทดลองจ้างงาน

8.2 ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี(เสวตลักษณ์ ช่างสมบูรณ์. 2544: 22-23) ประวัติ

ในปี พ.ศ. 2509 ศาสตราจารย์นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว ปลัดกระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์สกลธี โสภโณ ผู้อำนวยการกองสุขภาพจิต และนายแพทย์รสชง ทศนาญชลิ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชานุกูล มีนโยบายขยายงานสุขภาพจิต ออกชุมชน จึงดำเนินการขอใช้ที่ราชพัสดุในเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อดำเนินการงานด้านฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาวัยรุ่นชายจากกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และได้รับอนุมัติใช้พื้นที่ซึ่งอยู่ในตำบลบางพูน โดยแบ่งกับศูนย์เร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย ได้รับพื้นที่ 16 ไร่ 1 งาน 4ตาราง เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2511 และได้รับอนุมัติงบประมาณจากกรมการแพทย์สร้างอาคารในปี พ.ศ. 2512

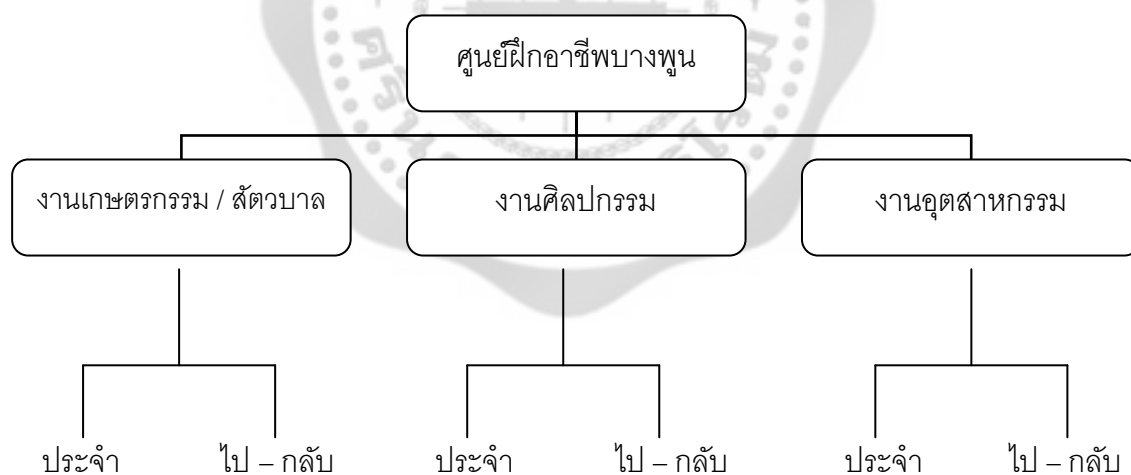
ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูนเปิดรับนักเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์ฝึกอาชีพบุคคลปัญญาอ่อนวัยรุ่นชาย บางพูน” และได้รับอนุมัติจากกรมการแพทย์ ให้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน” เป็นสถานที่สำหรับฝึกการทำงานให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพศชาย อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทั้งประจำและไปกลับ

หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. ฝึกการทำงานให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาวัยรุ่นชายอายุ 18 ปีขึ้นไป เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะไปทำงานในชุมชน
2. ฝึกการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองในชุมชน
3. ให้ความรู้ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหแก่ผู้ปกครอง
4. พัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำงานที่จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อกลับไปสู่ชุมชน
5. ศึกษาวิจัย หารูปแบบการทำงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
6. ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และบำบัดรักษาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โครงสร้างการให้บริการศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี

(เสาวลักษณ์ ช่างสมบุญ. 2544: 24-25)

แผนภูมิ : โครงสร้างการให้บริการศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี

การให้บริการศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน ประกอบด้วย

1. งานเกษตรกรรมและสัตวบาล มีการฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านเกษตรกรรมและสัตวบาล อาทิ การปลูกผักคะน้า ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง เลี้ยงไก่ กบ ปลานิล ปลาทับทิม

2. งานศิลปกรรม มีการฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านศิลปกรรม ทำเครื่องปั้นดินเผา และประดิษฐ์งานศิลปะ
3. งานอุตสาหกรรมและงานซ่อมบำรุง มีการฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านอุตสาหกรรม ประกอบด้วย งานช่างปูน งานช่างไฟฟ้า งานช่างโลหะ งานช่างไม้

8.3 ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

(คั่นสนะ อัครชวง. 2548: 10); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. 2553: ออนไลน์, แผ่นพับ)
ประวัติ

ในปี พ.ศ. 2511 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการขึ้น ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการอาคารโรงฝึกงานและจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ ตามกำลังงบประมาณที่ได้รับแต่ละปี โดยได้รับงบประมาณการดำเนินงานจากรัฐบาล และกระทรวงการคลังได้อนุมัติให้ที่ดินราชพัสดุที่ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีเนื้อที่ 14 ไร่เศษ เป็นสถานที่ก่อสร้างศูนย์ ที่ตั้ง 50 หมู่ที่ 7 ถนนเพชรหิวงส์ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511 ภายใต้งักัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาได้โอนมาสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในปี พ.ศ. 2536 และเปลี่ยนมาเป็นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่คนพิการ โดยเล็งเห็นว่าคนพิการบางกลุ่มแม้จะสูญเสียอวัยวะบางส่วน แต่อวัยวะที่เหลืออยู่สามารถฟื้นฟูให้เป็นประโยชน์ได้ ถ้าได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาให้ถูกต้องจะสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่สังคมได้ด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. เพื่อเป็นศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นแบบแผนตัวอย่าง สำหรับการดำเนินงานในด้านนี้ในภาคอื่นๆ ของประเทศไทยต่อไป
2. ให้บริการบุคคลพิการเข้ารับการปรับสภาพทางร่างกาย และสังคม พร้อมทั้งช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาให้ความรู้เพื่อความเข้าใจในปัญหาความยุ่งยากส่วนตัว และปัญหาสังคม
3. ฝึกอาชีพให้แก่บุคคลพิการตามแนวถนน วิถีที่เปิดฝึกอบรมมี 5 สาขาวิชา

ดังนี้

- 3.1 ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า และการใช้จักรอุตสาหกรรม
- 3.2 ช่างเย็บหนัง
- 3.3 ช่างอิเล็กทรอนิกส์
- 3.4 ช่างคอมพิวเตอร์
- 3.5 การเตรียมความพร้อม และวิชาชีพระยะสั้น เพื่อให้มีความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
4. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุคคลพิการเป็นรายบุคคล ในปัญหาทางอารมณ์ และปัญหาบุคลิกภาพ โดยมุ่งหมายให้มีการปรับปรุงและแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น
5. บริการจัดหางานให้บุคคลพิการตามความสามารถ เพื่อให้ผู้พิการนำความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอาชีพ นำไปประกอบอาชีพ
6. จัดให้เข้าทำงานในโรงงานในอารักขา เพื่อฝึกความชำนาญเป็นพิเศษ

8.4 ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 10-11); (ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร. แผนพับ) ประวัติ

ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร เริ่มก่อตั้งและเปิดบริการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2532 ตามโครงการที่มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์อุปถัมภ์มูลนิธิฯ ได้โปรดเกล้าพระราชทานนามแก่ศูนย์นี้ว่า ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร ซึ่งมีความหมายว่า “อาคารแห่งปัญญา” และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นผู้แทนพระองค์ มากระทำพิธีเปิด เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2533

ศูนย์ปัญญาคารเปิดฝึกวิชาชีพให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พร้อมกับจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน(กศน.) สายสามัญ 2 ระดับ คือ ระดับประถมและมัธยมต้น เป็นศูนย์ทั้งประเภทประจำและไป-กลับ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป เข้ามาฝึกอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ประกอบกับเป็นสถานที่ฟื้นฟูและพัฒนาสมรรถภาพให้บุคคลเหล่านี้มีอาชีพ พกช่วยตนเองได้ ลดภาระของครอบครัวและสังคม

หน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร ในการจัดฝึกอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. ส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพด้านทักษะสังคมแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. งานเกษตรกรรม เช่น ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปลูกผักสวนครัว และไม้ผล
3. งานคหกรรม เช่น ตัดเย็บผ้า และทำอาหาร
4. งานศิลปหัตถกรรม เช่น วาดรูประบายสี ดอกไม้กระดาษสา ผ้าบาติก เทียนเจล และการบรรจุการบูร

5. งานโรงงานในอารักขา รับงานจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมมาทำ โดยมีครูควบคุมดูแล เมื่องานเสร็จส่งคืนโรงงาน นักเรียนจะได้รับค่าตอบแทนตามผลผลิตที่ทำได้ เช่น งานบรรจุหีบห่อ งานผลิตภัณฑ์จากเปลือกหอย งานพับกล่องกระดาษ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันงานด้านนี้ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนแล้ว

งานอาชีพดังกล่าวใช้เวลาฝึก 3 – 5 ปี ขึ้นอยู่กับความสามารถและศักยภาพนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลทั่วไป และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

8.5 โรงเรียนปัญญาคุณนิกร มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย

(มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. 2548: 24); (โรงเรียนปัญญาคุณนิกร. 2553: แผ่นพับ)

ประวัติ

โรงเรียนปัญญาคุณนิกรเป็นโรงเรียนการศึกษาพิเศษจัดสอนเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก ภายใต้การบริหารงานของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดทะเบียนเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นับเป็นโรงเรียนเอกชนแห่งแรกที่จัดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและได้รับพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงพระราชทานนามว่า “ปัญญาคุณนิกร” หมายความว่า การสร้างความสำเร็จแก่ปัญญา และเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารเรียน เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2520 ณ หมู่บ้านประชานิเวศน์ 1 เลขที่ 4 ซอย 7 ถนนเทศบาลนฤมาล แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ต่อมาในโอกาสที่มูลนิธิฯ ก่อตั้งครบ 20 ปีและเนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี มูลนิธิฯ จึงได้ก่อสร้างอาคารเรียนอีกหนึ่งหลังชื่อว่า “อาคารรัตนโกสินทร์ 200 ปี” เพื่อรับเด็กได้มากขึ้นตามโครงการที่วางไว้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาตุเสด็จแทนพระองค์เปิดอาคารสมโภชรัตนโกสินทร์ 200 ปี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2526

หน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนปัญญาวุฒิกิจโครงการฝึกอาชีพในโรงงานใน
อารักร์ การจัดการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

โรงเรียนปัญญาวุฒิกิจ ได้ให้บริการการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาในวัยเรียนและฝึกอาชีพในรูปแบบโรงงานอารักร์ ภายใต้ปรัชญา “คนปัญญาอ่อนมีสิทธิที่
จะได้รับการรักษาพยาบาล การศึกษาอบรม และฝึกฝนให้ปรับตัวเข้าสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”
เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจบการศึกษาจากโรงเรียนปัญญาวุฒิกิจในระดับประถม
พิเศษปีที่ 6 และไม่สามารถไปศึกษาต่อที่อื่นได้ โรงเรียนจึงบริการการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียน เรียกว่า
โรงงานในอารักร์ (Sheltered Workshop) ซึ่งจัดฝึกอาชีพที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำ
ได้คือ งาน เช่น งานประกอบอาหาร งานประดิษฐ์ และงานเกษตร ปัจจุบันนักเรียนโรงเรียนในอารักร์
ได้ผลิตน้ำยาเคมีภัณฑ์ ออกจำหน่ายได้แก่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างพื้น น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม
การบูรหอม พิมเสนน้ำและบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้ทำรายได้ให้กับบุคคลที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญาได้พอสมควร

8.6 มูลนิธิแสงสว่าง (มูลนิธิแสงสว่าง.2553: ออนไลน์, แผ่นพับ) ประวัติ

สถาบันแสงสว่างเริ่มดำเนินการ ก่อตั้งเป็นโครงการจัดการเรียนการสอน
สำหรับเด็กพิเศษในปี พ.ศ. 2522 เนื่องด้วย (โฮลท์) สหทัยมูลนิธิ ซึ่งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสงเคราะห์
ครอบครัวเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการของทารกแรกเกิดตามโรงพยาบาลนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเด็กที่มี
ปัญหาพิเศษ เด็กเหล่านี้ไม่สามารถรับการส่งเสริมพัฒนาการด้วยวิธีปกติได้ ขณะเดียวกันก็มีผู้ปกครอง
จำนวนหนึ่ง ซึ่งมีลูกเป็นเด็กพิเศษประสบปัญหาในการเลี้ยงดูลูก และการหาสถานศึกษาสำหรับลูก
ดังนั้น (โฮลท์) สหทัยมูลนิธิ และผู้ปกครองจึงร่วมมือกันจัดกลุ่มสอนเด็กพิเศษขึ้นในลักษณะกลุ่มเล่น
เริ่มแรกด้วยนักเรียน 5 คน โดยใช้สถานที่บ้าน คุณแคทเธอริน แบลงชาร์ด ต่อมาได้ขยายเป็นโครงการ
ทดลองสอนเด็กพิเศษ ภายใต้การดูแลของสหทัยมูลนิธิ และได้ย้ายมาดำเนินการ ณ โบสถ์พระคริสต์
เลขที่ 11 ถนนคอนแวนต์ กรุงเทพฯ ซึ่งนับได้ว่าเป็นโครงการสำหรับเด็กพิการทุกประเภทเป็นแห่งแรก
ในประเทศไทย สถาบันแสงสว่างต้องโยกย้ายหลายครั้ง ในระหว่างปี พ.ศ. 2525 – 2528 เนื่องจาก
สถานที่เช่าเดิมคับแคบหรือหมดสัญญาเช่า จวบจนกระทั่งในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2528 จึงได้รับอนุมัติ
จากกระทรวง มหาดไทย ตามนัยหนังสือที่0402/9975 ให้เปิดดำเนินการเป็นมูลนิธิมีฐานะเป็นนิติบุคคล

โดยใช้ชื่อว่า “ มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง ” โดยศาสตราจารย์นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสถาบันแสงสว่าง ได้มอบปรัชญาการดำเนินงานของมูลนิธิไว้ว่า “ผู้ด้อยโอกาสก็มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้พร้อมโอกาส” ต่อมาอาจารย์ดาราวรรณ ธรรมารักษ์ ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการมูลนิธิฯ ได้กรุณาให้ยืมใช้ที่ดินเป็นเวลา 30 ปี เพื่อสร้างอาคารใช้เป็นที่ทำการของมูลนิธิสถาบันแสงสว่าง ตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน

หน้าที่ความรับผิดชอบของมูลนิธิแสงสว่าง ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีงานพื้นฐานอาชีพ 5 กลุ่มงาน ได้แก่

1. กลุ่มงานเย็บปักถักร้อย เช่น หมอนปัก ของชำร่วย ตุ๊กตา ผ้ากันเปื้อน เสื้อการสอนที่ทำจากผ้า สร้อยข้อมือ สร้อยคอจากลูกบิด
2. กลุ่มงานดอกไม้ประดิษฐ์ เช่น พานดอกไม้ประดิษฐ์ เทียน การะบูร เข็มกลัดดอกไม้
3. กลุ่มงานผ้าบาติก เช่น กระเป๋า ผ้าเช็ดหน้า หมอนจากผ้าบาติก
4. กลุ่มงานกระดาษ เช่น กล่องอเนกประสงค์ กระถางดอกไม้ แจกัน หนังสือนิทาน ม่านลูกบิดที่ทำจากกระดาษ
5. กลุ่มงานผลิตสื่อจากไม้ เช่น ชั้นวางรองเท้า สื่อการสอนที่ทำจากไม้ ตัวพยัญชนะ และสระที่ทำจากไม้

8.7 สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญาหญิง(บ้านราชวดีหญิง (สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญาหญิง (บ้านราชวดีหญิง).2553: ออนไลน์,แผ่นพับ) ประวัติ

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา(หญิง) เปิดดำเนินการมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยแยกออกจากสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา เนื่องจากเด็กมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เกิดปัญหาความแออัดและยากต่อการดูแล กรมประชาสงเคราะห์(เดิม) จึงอนุมัติให้แยกการดูแลออกเป็นสถานสงเคราะห์สำหรับเด็กชาย และเด็กหญิงซึ่งมีความบกพร่องทางสมองและปัญญา ตั้งอยู่เลขที่ 78/15 หมู่ที่ 1 ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นที่ดินราชพัสดุโดยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 27 ไร่เศษ การก่อสร้างอาคาร สิ่งก่อสร้างบริเวณโดยรอบได้รับการบริจาคเงินและการสนับสนุนจากภาคเอกชน องค์กร ตลอดจนประชาชนผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป จึงสามารถเปิดดำเนินการได้ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2540 เป็นต้นมา สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา(หญิง) ภารกิจหลักในการให้การเลี้ยงดูเด็กหญิงอายุระหว่าง 7-18 ปี ที่มีความบกพร่องทางสมองและปัญญา โดยจัดให้มีบริการด้านปัจจัยสี่ บริการทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล การสังคมสงเคราะห์ การศึกษาพิเศษ ฝึกอาชีพตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม

และจิตใจ เพื่อให้เด็กในความอุปการะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลอื่น มีความสุขตามอัตภาพ

หน้าที่รับผิดชอบสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญาหญิง (บ้านราชาวดีหญิง) ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. คัดเลือกและประเมินศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถ ความถนัด หรือมีความสนใจในการประกอบอาชีพเข้ารับการฝึกทักษะทางอาชีพ
2. บริการจัดฝึกทักษะทางวิชาชีพด้านต่างๆ ได้แก่ งานโภชนาการ งานซักกรีด งานดอกไม้ประดิษฐ์ งานทอเสื่อ งานดอกไม้จันทร์ งานพรมเช็ดเท้า งานเย็บน งานรีดผ้า, งานการบูร, งานกระดาษทิชชู และงานสานตะกร้าจากสมุดโทรศัพท์
3. จัดหาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละบุคคล โดยจัดให้มีการทดลองฝึกอาชีพ ทำงานกับนายจ้าง หรือครอบครัวอุปถัมภ์ พร้อมประเมินความสามารถในการปรับตัวอยู่ร่วมกับครอบครัวนายจ้าง

8.8 สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมอง และปัญญาชาย(บ้านราชาวดีชาย)

(สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญาหญิง (บ้านราชาวดีชาย). 2553: ออนไลน์, แผ่นพับ)

ประวัติ

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2517 ที่ตำบลบางตลาด อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในเนื้อที่ 10 ไร่เศษ และเปิดดำเนินการรับเด็กพิการเข้าอุปการะอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2519 เป็นต้นมา ทั้งนี้เพื่อรองรับเด็กพิการทางสมองและปัญญาซึ่งเข้ารับการสงเคราะห์รวมอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างๆ ให้ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาที่เหมาะสมตามแนวทางสำหรับผู้พิการทางสมอง และปัญญา โดยเฉพาะ ปัจจุบันมีผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้พิการทางสมองและปัญญา เพศชาย อายุเมื่อแรกรับเข้าระหว่าง 7 – 18 ปี

หน้าที่รับผิดชอบสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญาชาย (บ้านราชาวดีชาย) ในการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีดังนี้

1. บริการด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟูและกายภาพบำบัด เพื่อปรับสภาพความพิการทางร่างกาย ให้บริการส่งเสริมพัฒนาการ โดยฝึกทักษะพื้นฐาน 5 ด้าน ในการดำรงชีวิต เช่น ทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม การเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษา
2. จัดทำห้องพัฒนาสมองและระบบทักษะอาชีพ ได้แก่ งานอาชีพบำบัด เป็น

การพัฒนาเตรียมความพร้อมด้านอาชีพบำบัดให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตาม ความถนัดและความสนใจ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ทอเสื่อ ทำพรมเช็ดเท้า ศิลปะ ประดิษฐ์งานไม้ โภชนาการ และการเกษตร

3. จัดหาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละ บุคคล โดยจัดให้มีการทดลองฝึกอาชีพ ทำงานกับนายจ้าง หรือครอบครัวอุปถัมภ์ พร้อมประเมิน ความสามารถในการปรับตัวอยู่ร่วมกับครอบครัวนายจ้าง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นสถาบัน โรงเรียน มูลนิธิ สถานสงเคราะห์ ศูนย์ฝึก อาชีพหรือศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้จัดให้บริการฝึกอาชีพและเตรียมความพร้อมใน ทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา และบุคคลที่มีความบกพร่องด้านอื่นๆ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหน่วยงานข้างต้นเป็นศูนย์ ฝึกอาชีพสำหรับผู้ที่มีความขาดแคลนโอกาสในทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้นักวิจัยต้องพิจารณาว่า เครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลควร ใช้เครื่องมือประเภทใดที่จะสามารถตอบคำถามในการวิจัยที่กำหนดไว้ได้และจะจัดเก็บข้อมูลอย่างไร ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการศึกษา วิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการเปิดโอกาสให้ผู้รวบรวมข้อมูลได้สัมผัสกับสภาพ ความเป็นไปด้วยตนเอง (ศักดิ์ชัย ศรีศรี. 2550: 174) หมายถึง การเฝ้าดูอย่างเอาใจใส่แล้วจดบันทึก พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกสังเกตหรือเฝ้าดูอย่างมีระบบโดยมีแบบบันทึกการสังเกตทุกครั้ง การเก็บข้อมูล โดยการสังเกตเป็นวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยประเภทนี้ นิยมใช้มากทางด้านมนุษยวิทยา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในสังคมในแง่ของ สถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2553: ออนไลน์) โดยทั่วไปนิยม การสังเกต ประเภท สังเกตโดยตรง (Direct observation) (จิตราภา กุณฑลบุตร.2550: 172-173) เพื่อจะได้เข้าใจ ถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล(พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 40) และความสัมพันธ์ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ ซึ่งอาจจะใช้วิธีการสังเกตด้วยตนเองหรือใช้เครื่องมือช่วย เช่น แบบสอบถาม หรือ วิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการสังเกตทางอ้อม (Indirect observation) ก็ได้ (โชติ เพชรชื่น. 2529: 91)

ในการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)
- 1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non participant observation)

ซึ่งในการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เลือกใช้วิธีการสังเกตแบบมี ไม่มีส่วนร่วม (non participant observation) หรือการสังเกตโดยตรง เพราะการสังเกตแบบประเภทนี้ เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วนนอก โดยไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ ซึ่งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมนี้บางครั้งเรียกว่า “unobstrusive method” (Denzin, 1978) ในความหมายนี้หมายถึง ไม่เข้าไปร่วมในชีวิตหรือกิจกรรมกลุ่มเท่านั้น มักใช้ในกรณีที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกกรบกรวนจากผู้สังเกต เช่น การสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน หากผู้สังเกตรู้ตัวว่ามีคนคอยสังเกตอยู่อาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมให้ผิดไปจากปกติได้ วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมสามารถเก็บข้อมูลในระยะเวลาที่สั้นกว่าและเปลืองทุนทรัพย์น้อยกว่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2550: 48)

ในการสังเกตที่ดีนั้น ผู้สังเกตจะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าจะศึกษาอะไร ศึกษาคนกลุ่มใดและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้การสังเกตมีระบบ ได้มีผู้สร้างกรอบของการสังเกตโดยจัดประเภทปรากฏการณ์ทางสังคม ออกเป็น 6 ประเภท (Categories) นักวิจัยใช้ในการสังเกตเพื่อประโยชน์ในการสร้างกรอบการสังเกตและการเขียนรายงาน (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2550: 50-53; อ้างอิงจาก Lofland, 1971; และอมรา, 2525) มีดังนี้

1. การกระทำ(acts) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่ศึกษารวมทั้งการใช้ชีวิตประจำวัน
2. แบบแผนการกระทำ (activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน และชี้ให้เห็นถึงสถานภาพ บทบาทและหน้าที่
3. ความหมาย (meaning) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมที่ได้ทำการสังเกต
4. ความสัมพันธ์ (relationship) คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนที่ทำการสังเกต
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน (participation) คือ การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในชุมชนจะช่วยให้ นักวิจัยเข้าใจโครงของความสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจน

6. สภาพสังคม (setting) คือ ภาพรวมทุกแง่ทุกมุมที่นักวิจัยสามารถประเมินมาได้จากการสังเกต

การแยกประเภทของสิ่งที่จะต้องสังเกตและหาคำบรรยายเป็น 6 ประเภทนี้มีประโยชน์ในแง่ของการตรวจสอบรายละเอียดในการสังเกตว่าผู้วิจัยทำการสังเกตได้ครบถ้วน

2. แบบสอบถาม (Questionnaires)

แบบสอบถาม เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบรายการคำถามที่ให้ผู้ตอบกรอกคำตอบเพื่อหาข้อมูลซึ่งแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ประกอบด้วยชุดข้อมูลที่ต้องการประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างตอบหรือ กรอกข้อมูลคำตอบในรูปแบบต่างๆ (จิตราภา กุณ พจนบุตร. 2550: 146; อ้างอิงจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2542: 641) ไม่ว่าจะเป็น ด้านข้อมูลส่วนตัว ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกรู้สึกของผู้ตอบ (อนันต์ ศรีโสภณ. 2541: 2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือจะเขียนตอบที่อยู่ในรูปแบบปลายปิด (Close End Form) หรืออยู่ในรูปแบบปลายเปิด (Open End Form) (บุญชุม ศรีสะอาด. 2546: 118-121) โดยแต่ละรูปแบบมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบคำถามปลายปิด (Close End Form) เป็นแบบที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบที่ตรงกับความจริงหรือความคิดเห็นของผู้ที่ตอบ มีหลายแบบดังนี้

- 1.1 แบบให้เลือกคำตอบเดียวจากสองคำตอบ
- 1.2 แบบให้เลือกคำตอบเดียวจากหลายคำตอบ
- 1.3 แบบให้เลือกคำตอบได้หลายคำตอบ ตามความจริง
- 1.4 แบบให้เรียงอันดับ
- 1.5 แบบให้เติมคำสั้นๆ ลงในช่องว่าง
- 1.6 แบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. รูปแบบคำถามปลายเปิด (Open End Form) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบแต่จะให้ผู้ตอบเขียนคำตอบด้วยตนเอง

แบบสอบถามโดยทั่วไปมักจะประกอบทั้งแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งแต่ละแบบมีทั้งข้อดีและข้อเสีย นักวิจัยจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้แบบสอบถามแบบใดเพื่อที่จะสามารถได้ข้อมูลตามที่ต้องการได้ และนอกจากนี้ยังประหยัดเวลาอีกด้วย (อนันต์ ศรีโสภณ. 2541: 2-4) ซึ่งในการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เลือกรูปแบบการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด

เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างครอบคลุม

3. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาระหว่างผู้มีข้อมูลกับ ผู้ต้องการทราบข้อมูล ซึ่งเป็นการสนทนา กันอย่างมีจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยหรือ ผู้สัมภาษณ์กำหนด (จิตราภา กุณทลบุตร . 2550 : 164; อ้างอิง จาก Berg. 2004; & Ormrod. 2001; Patton. 2001; Nachmias; & Nachmias. 2000; & Marshall; & Rossman. 1999) โดยการถาม-ตอบกันโดยตรง และหากมีข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจ ไม่ชัดเจนสามารถทำการถาม-ตอบ เพื่อความเข้าใจให้ชัดเจนได้ทันที ซึ่งคนส่วนมากมีความตั้งใจจะพูดจาติดต่อกันมากกว่าที่จะเขียน ติดต่อกัน โดยเฉพาะความสนิทสนมคุ้นเคยกันจะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงที่ลึกซึ้ง นอกจากนี้การได้ฟัง ข้อเสนอแนะ การแสดงออกและการเน้นเสียงหนักเบาของผู้ถูกสัมภาษณ์จะช่วยให้นักวิจัยได้ ข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น (อนันต์ ศรีโสภา. 2541: 45)

การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 68-70; ศักดิ์ชัย ศรีศรี. 2550: 162; จิตราภา กุณทลบุตร. 2550: 164; สุภางค์ จันทวานิช. 2550: 75) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

อย่างไรก็ตามปัจจุบันนักวิจัยส่วนใหญ่ เช่น Berg (2004), and Ormrod (2001), Patton (2001), Nachmias and Nachmias (2000), และ Marshall and Rossman (1999) (จิตราภา กุณทลบุตร. 2550: 165) ได้กล่าวว่า การแบ่งประเภทของการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับประเภทของแบบสัมภาษณ์ ควรแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured / Formal หรือ Standardized Interview)
2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured / Informal หรือ Non-structured Interview)
3. การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi structure หรือ Semi standardized Interview)

ซึ่งในการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง คือ การกำหนดข้อคำถามที่แน่นอนจะมีน้อยกว่าแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นในกระบวนการสัมภาษณ์และการใช้แบบสัมภาษณ์ มากกว่าการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แต่ยังมีกรอบของข้อคำถามมากกว่าแบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง ดังนั้นในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและ

ปริมาตรพล จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเจ้าของสถานประกอบการที่เปิดโอกาสรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เข้าทำงาน เพื่อให้งานวิจัยนี้ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงานหลังจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้ผ่านการฝึกอาชีพ จากศูนย์ฝึกอาชีพมาแล้ว

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม เป็นเทคนิคหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งได้รวบรวมข้อมูลเพื่อวัดความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้นๆ คำตอบที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มจะเป็นคำตอบในเชิงเหตุผลที่ได้รับจากการถกแถลงจากสมาชิกในวงสนทนาจะเป็นคำถามความรู้สึก การให้เหตุผล แรงจูงใจ ตลอดจนการตัดสินใจของบุคคลและรวมถึงทัศนคติต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่เราสนใจศึกษา การสนทนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนากับนักวิจัยและระหว่างผู้ร่วมสนทนาด้วยตนเอง ทุกคนมีอิสระในการอภิปรายประเด็นปัญหาได้เต็มที่ตามที่ตนเองมีประสบการณ์เพื่อถ่ายทอดให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน (โยธิน แสงวดี. 2549: 73-75) ในการจัดสนทนากลุ่ม การเลือกคนที่เข้าร่วมในวงสนทนานี้เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลามาก เพราะสังคมประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีลักษณะแตกต่างกัน (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. 2549: 77) ดังนั้นกลุ่มสนทนาจะต้องมีส่วนร่วมวงสนทนา มากกว่า 3-4 คน เพราะการสนทนากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่นักวิจัยจัดขึ้น ไม่ใช่เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่ใช่กลุ่มที่สุ่มๆ คนมารวมกันเอง แต่เป็นกลุ่มที่นักวิจัยรวมกลุ่มขึ้นมาโดยเชิญผู้ให้ข้อมูลมานั่งรวมกันเป็นวงกลม และซักถามพูดคุยและสร้างบรรยากาศในวงสนทนาให้เป็นธรรมชาติและให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายสร้างบรรยากาศให้ทุกคนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมถกประเด็นปัญหาทางการวิจัย ผลการทดลองขนาดของกลุ่มพบว่า กลุ่มคนที่มีขนาด 7-8 คน เป็นกลุ่มที่จะทำให้มีการอภิปรายกว้างขวาง ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่กว่านี้บรรยากาศของกลุ่มจะไม่น่าสนทนากลุ่มเดียว มีแนวโน้มที่จะแบ่งฝ่ายเป็นการยากในการถาม ตลอดจนการควบคุมบรรยากาศของกลุ่มสนทนาพิธีกรรมนี้อาจจะคุมเกมสนทนาไม่อยู่ และไม่สามารถจะเจาะคำถามได้อย่างละเอียดได้ เนื่องจากว่ากลุ่มใหญ่แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ จะไม่สะดวกในการซักถาม การซักใช้เจาะจงของสมาชิกกลุ่มทั้งหมดและในการสนทนากลุ่มควรจะมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากกลุ่มคนที่เราเชิญมาสนทนา (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. 2549: 80) ได้แก่

1. พิธีกร

2. คนจดบันทึก
3. คนบันทึกเทป
4. อุปกรณ์ที่ช่วยบันทึกเนื้อหา
5. บรรยากาศของกลุ่มสนทนา

ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือโต้ตอบมากนักน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญหลายประการ (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. 2549: 85) พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หัวข้อเรื่องที่กำลังศึกษา
2. แนวคำถามและการเรียงคำถาม
3. สมาชิกที่ถูกเลือกเข้าร่วมวงสนทนา
4. สถานที่ที่ใช้นั่งสนทนาดังกล่าว
5. การเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือร่วมวงของบุคคลภายนอก
6. บทบาทของพิธีกรในการนำกลุ่มสนทนา

จากข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยสรุปได้ว่า การ เก็บรวบรวมข้อมูลทางการวิจัยมีหลายวิธีและเครื่องมือแต่ละชนิดมีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในการเก็บข้อมูล ดังนั้นในการเลือกเครื่องมือ นักวิจัยต้องศึกษาถึงคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องมือ ข้อจำกัด วิธีการและขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามที่ต้องการและเหมาะสมกับงานวิจัยเรื่องนั้นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุปรีดา คงธรรม (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการและอุปสรรคของคณพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ผลการศึกษา พบว่า ผู้พิการมีความต้องการหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นมากที่สุด ด้านเนื้อหา ความรู้ คนพิการต้องการวิชาช่างยนต์มากที่สุด ด้านวิทยากรต้องการวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญในวิชาที่สอนมากที่สุด ส่วนด้านอุปสรรคในการรับการฝึกอาชีพผู้พิการเห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรมไม่เพียงพอและผู้เรียนมีเป็นจำนวนมาก การถ่ายทอดความรู้ในระหว่างการฝึกอบรมกระจายไม่ทั่วถึงและด้านห้องปฏิบัติการยังคับแคบ

ฉลวย จตุกุล และคนอื่นๆ (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การติดตามผลการประกอบอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน” โดยการศึกษาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกอบรมและฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลราชานุกูลแล้ว พบว่า ร้อยละ 56.70 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีงานทำ แต่ทำอยู่ในหมู่เครือญาติ ลักษณะงานที่มาไม่ตรงกับวิชาชีพที่ฝึก รายได้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และร้อยละ 43.40 มาระดับเซาว์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์ที่

สามารถประกอบอาชีพได้แต่ยังว่างงานอยู่ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นในตลาดแรงงานได้ ความต้องการของผู้ว่าจ้างซึ่งต้องการรับผู้เข้าทำงานที่เก่งที่สุด ดีที่สุด ทำงานได้หลายอย่าง ซึ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถทำได้และยังต้องการการอุปถัมภ์ แนะนำดูแล จึงเห็นได้ว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการความช่วยเหลือด้านนี้อย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสม พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเช่นคนปกติ

พิกุลทอง ชาเคน(2534: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษานอกระบบของคนตาบอดในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้สายสามัญที่คนตาบอดต้องการมากที่สุด คือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และระดับ 4 ในด้านความรู้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตต้องการอันดับแรก คือ ความต้องการอาชีพดนตรี มากที่สุด รองลงมา เป็นวิชาการวาดแผนโบราณ หมอคู่ และถักนิตติ้ง โครเช่

สิรินาท บุญเกียรติ(2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ ศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนา เรื่อง พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 พบว่า สถานประกอบการที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายนี้ เป็นสถานประกอบการขนาดใหญ่ มีทุน จดทะเบียนมากกว่า 10,000,000 บาท โดยประกอบธุรกิจ ด้านการผลิต ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นส่วนใหญ่ มีลูกจ้างตั้งแต่ 200-1,500 คนขึ้นไป และในจำนวนดังกล่าวนี้ มีลูกจ้างพิการเพียง 1-5 คนเท่านั้น ด้านความคิดเห็นของ นายจ้างที่มีต่อคนพิการพบว่า สถานประกอบการได้เล็งเห็น ความจำเป็นที่คนพิการควรได้รับบริการทางสังคม ควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นคนพึ่งตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตได้เช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งสถานประกอบการคิดว่า หน้าที่ในการดูแลรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของรัฐและครอบครัวเท่านั้น และมีความเข้าใจว่า คนพิการสามารถช่วยตนเองได้สามารถพัฒนาทักษะในการทำงานได้เท่าเทียมกับคนปกติ ตลอดจนมีความต้องการที่จะมีงานทำเช่นเดียวกับคนปกติ แต่สถานประกอบการกลับไม่แน่ใจว่า คนพิการจะทำ กิจกรรมทุกอย่างได้เหมือนคนปกติ และมีขีดความสามารถในการทำงานเท่ากับคนปกติ อีกทั้งไม่แน่ใจว่าการจ้าง คนพิการเข้าทำงานจะไม่เพิ่มภาระให้กับสถานประกอบการ ดังนั้นประเภทของงานที่สถานประกอบการพิจารณาให้ คนพิการเข้าทำงานจึงเป็นงานสำนักงานหรืองานเบา ๆ เท่านั้น ซึ่งสถานประกอบการไม่ทราบว่าการกระทำ เช่นนั้นคือ ปัญหาที่ทำให้คนพิการขาดแรงจูงใจในการทำงาน เพราะไม่มีโอกาสที่จะก้าวหน้าเกี่ยวกับความพร้อมของ สถานประกอบการในการเตรียมการจ้างงานคนพิการพบว่าด้านการจัดการบุคคลนี้สถานประกอบการยังคงไม่แน่ใจ ต่อการเตรียมการเพื่อรองรับการจ้างงานคนพิการ เพราะ สถานประกอบการไม่แน่ใจในคนพิการว่าจะมีความสามารถ เพียงพอที่จะทำงานได้ หรือถ้าทำงานได้ก็คงจะไม่ เหมือนกับการจ้าง

คนปกติเข้าทำงาน ส่วนด้านการจัด สภาพแวดล้อม สถานประกอบการมีความเข้าใจและ ตระหนักว่า เรื่องของอาคารสถานที่และบรรยากาศ ในการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน มีความสำคัญต่อการทำงานของคนพิการ แต่สถานประกอบการ ก็ไม่แน่ใจที่จะเตรียมการด้านการจัด สภาพแวดล้อมดังกล่าวเพราะความไม่คุ้มทุนของค่าใช้จ่ายที่สถานประกอบการต้องรับภาระในการจัด สภาพแวดล้อมใหม่ต่อการจ้าง คนพิการเข้าทำงานเพียงไม่กี่คน และด้านการจัดค่าตอบแทน และ สวัสดิการพบว่า สถานประกอบการยินดีที่จะจัดค่าตอบแทน และสวัสดิการให้กับพนักงานพิการ

เรวัต ผ่องสุวรรณ (2536: 131-132) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการทางการศึกษานอก โรงเรียนของคนพิการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้พิการมีความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ และความต้องการในด้าน หลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การประเมินผล และการนิเทศติดตามผลทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

วาสนา ตะเกาพงษ์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างโอกาสการมีงานทำของ คนพิการ พบว่า เจตคติของฝ่ายนายจ้างที่มีต่อการสร้างโอกาส การมีงานทำของคนพิการ จำแนกตาม ประเด็นหลักที่ศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการ และค่อนข้างเห็น ด้วยกับการบังคับใช้ พ.ร.บ. การฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ พศ 2534 แต่เมื่อพิจารณา โดยภาพรวมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าฝ่ายนายจ้างค่อนข้าง เห็นด้วยกับการสร้างโอกาสการมีงานทำของแรงงานพิการ หรือ คนพิการค่อนข้างมีโอกาสได้งานทำในฐานะลูกจ้าง ในส่วนที่เป็นเจตคติต่อการจ้างงานคนพิการนั้น ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีตำแหน่งงานเป็นฝ่ายบุคคล มีระดับเจตคติ ค่อนข้างเห็นด้วย ($X = 3.22$) ซึ่งเป็นระดับต่ำที่สุดในกลุ่ม และแตกต่างจากระดับเจตคติของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มอื่นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมาคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าของกิจการ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งงานเป็นเจ้าของกิจการและ ผู้จัดการฝ่ายบุคคลมีเจตคติต่อ พ.ร.บ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2.70 และ 2.98 ตามลำดับ ซึ่งเป็นเจตคติระดับ ค่อนข้างเห็นด้วย ซึ่ง สามารถพิจารณาได้ว่าผู้ที่มี อำนาจหน้าที่โดยตรงในการควบคุมนโยบายด้านบริหาร งานบุคคลของ สถานประกอบการ ยังมีเจตคติที่ปิดกั้น โอกาสในการทำงานของคนพิการอยู่ ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณา ถึงนโยบายของสถานประกอบการและความยาก ลำบากในการรับคนพิการเข้าทำงาน พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงานอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าฝ่ายนายจ้างมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ และ พ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นการยาก ที่นายจ้างจะจ้างคนพิการเข้าทำงาน ความต้องการด้านการมีงาน ทำของคนพิการ พบว่า คนพิการร้อยละ 46.7 ต้องการงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ แต่ ความต้องการดังกล่าวยังไม่ใช่ ความต้องการที่แท้จริง เพราะผู้ให้สัมภาษณ์ระบุเหตุผลว่า ที่เลือกการ ทำงานเป็นลูกจ้าง เนื่องจากปัญหาการไม่มีทุนสำหรับประกอบอาชีพ เหตุผลอื่น ๆ เช่น ต้องการ

ที่จะทำให้สังคมยอมรับในความสามารถของคนพิการ ซึ่งเป็น เรื่องรองลงไป และมีผู้พิการที่ต้องการประกอบอาชีพ ส่วนตัวร้อยละ 42.3 ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน มากนัก โดยเห็นว่าการประกอบอาชีพส่วนตัวมีความมั่นคง เป็นอิสระ และมีรายได้ดีกว่าการเป็นลูกจ้าง แนวทางการสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ จากการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาถึงความต้องการแรงงาน ของนายจ้าง และความต้องการด้านการมีงานทำของคนพิการ พบว่า ฝ่ายนายจ้างก็ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ ที่สามารถ ผลิตผลงานได้ในปริมาณและคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมายของตน ในขณะที่มีคนพิการเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องการเข้าสู่ระบบการทำงาน เป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ เงื่อนไขสำคัญที่จะประสาน ความต้องการของคนทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันคือ ระบบการฟื้นฟู สมรรถภาพ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะสร้างคนพิการที่มีคุณภาพ และปริมาณตรงกับความต้องการของนายจ้าง ดังนั้นความเป็นไปได้ของคนพิการที่จะได้มีงานทำ จะมีมากน้อยเพียงใดนั้น เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจและเอกชน ในการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม ในการเสริมสร้างโอกาส การมีงานทำของคนพิการต่อไป

อนงค์ คงถาวร (2540: 15-16) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน: กรณีศึกษางานเย็บถุงผ้า พบว่า ระดับ(IQ) ไม่จำเป็นต้องเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินความสำเร็จในการศึกษาทักษะทางอาชีพเสมอไป ควรจะมีปัจจัยหลายด้าน ประกอบกัน การพัฒนาทักษะทางอาชีพให้บุคคลปัญญาอ่อน ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา (IQ) ความสนใจหรือความถนัดของบุคคลปัญญาอ่อน ส่วนปัจจัยภายนอกขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ในสถานศึกษาหรือในสังคม ซึ่งปัจจัยภายนอกเหล่านี้สามารถเกิดได้จากการกระตุ้นของบิดา ญาติ พี่น้อง ครูอาจารย์ รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ในสังคมเป็นสำคัญ

วัลย์ลิภา สังข์ทอง, วารุณี เมฆอริยะ และสุรีย์ วิริยะประสาธ (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานบุคคลปัญญาอ่อน พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอบรมและทดลองปฏิบัติงานในโครงการทดลองจ้างงาน จะมีลักษณะนิสัยที่จำเป็นในการทำงานและทักษะทางสังคมดีกว่าก่อนเข้าโครงการ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์ (2543: 166-171) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการและแนวทางการดำเนินการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวในศูนย์สงเคราะห์คนพิการ เขตภาคกลาง พบว่า ผู้เรียนในศูนย์สงเคราะห์คนพิการมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตร และสิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านครูผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและ

การวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนใน ด้านหลักสูตร ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ส่วนความ ต้องการการเรียนการสอนผู้เรียนต้องการให้ศูนย์ส่งเสริมคนพิการจัดการเรียนการสอนให้ทุกด้าน

ธิดา นพรัตน์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ประสบการณ์การทำงานในการจัดหางานให้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการมีงานทำของบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา มี 4 ประการคือ

1. ตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเอง ครอบคลุม และสังคม พฤติกรรมส่วนตัว ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความสามารถและความพร้อมในการทำงาน ความ ตระหนักในคุณค่าของตนเองและรู้คุณค่าของชีวิตกับการทำงาน
2. การฝึกอาชีพ การสอนการทำงาน การพัฒนาทักษะการทำงานและทักษะสังคม
3. การยอมรับเข้าทำงานของสถานประกอบการ นายจ้างเข้าใจและยอมรับในศักยภาพของ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. กลไกสนับสนุนเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณต่อภารกิจ กฎหมาย แผนนโยบายและระเบียบ การประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างครบวงจรในการร่วมมือกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้มีการจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเอง

สุวิพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ (2544: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ ของเด็กพิเศษ พบว่า การศึกษาปัญหาด้านอาชีพของเด็กพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต กรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการตัดสินใจและครอบครัว ด้านสุขภาพและ ร่างกาย ด้านการเงิน และด้านความรู้เรื่องอาชีพ พบว่า เด็กพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานครมีปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านสุขภาพและร่างกาย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเด็กพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เพศหญิงมี ปัญหาด้านการตัดสินใจและครอบครัว ด้านความรู้เรื่องอาชีพ และโดยรวมทุกด้านมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายมีปัญหา ด้านการตัดสินใจ และครอบครัวมากกว่าเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กพิเศษที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีปัญหา ด้านสุขภาพและร่างกาย ด้านความรู้เรื่องอาชีพ และ โดยรวมมากกว่าเด็กพิเศษที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ เด็กพิเศษที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัญหาด้านการตัดสินใจและครอบครัว มากกว่าเด็กที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความต้องการของเด็กพิเศษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร 6 อาชีพ พบว่ามีความต้องการด้านอาชีพ 10 อาชีพ

ตามลำดับ ดังนี้ ทำอาหาร ทำขนม พนักงานพิมพ์ดีด พิมพ์คอมพิวเตอร์ เลี้ยงสัตว์ ช่างถ่ายภาพ
นักแสดง แม่บ้าน ครู ประดิษฐ์ ตุ๊กตาผ้า ธุรกิจส่วนตัว นักจัดรายการวิทยุโทรทัศน์

พิมพา ขจรธรรม (2546: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการที่มีอยู่ในประเทศไทย พบว่า มีเอกสารอย่างน้อย ๑๙ เรื่อง เน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหลัก / กลไก สนับสนุนจากรัฐ พบว่านโยบายของรัฐให้การสนับสนุนการฝึกอาชีพคนพิการ แต่ศูนย์ขาดการเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ การพัฒนาหลักสูตรเหมาะสมกับคนพิการ และการประสานสถานประกอบการ/นายจ้าง มีเอกสารอย่างน้อย ๑๕ เรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการ มีการจ้างงานคนพิการเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๑.๙๘-๒.๕๒ คน ส่วนใหญ่เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว และเห็นว่าคนพิการมีความตั้งใจทำงานดี ความอดทนสูง และไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมสมทบเข้ากองทุนฯ เนื่องจากเป็นการบังคับเอกชน และใช้การประกาศตำแหน่งงานที่กำหนดคุณสมบัติคนพิการไว้ค่อนข้างสูง ทำให้คนพิการขาดโอกาสในการทำงาน มีเอกสารอย่างน้อย 17 เรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยคนพิการ พบว่า เจตคติต่อตนเองหรือต่อการทำงานของคนพิการส่วนใหญ่ต้องการทำงานให้สังคมตระหนักรู้และยอมรับในตัวคนพิการ แต่มีคนพิการบางส่วนมีความกังวลใจในเรื่องความพิการแต่สามารถปรับตัวได้ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน พบว่า คนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความพึงพอใจไม่มากนัก เนื่องจากขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดผู้ให้คำแนะนำด้านอาชีพ ขาดข้อมูลข่าวสาร สถานประกอบการให้คนพิการทำงานที่ไม่ได้ใช้ความสามารถ โอกาสก้าวหน้าในการทำงานมีน้อย ขาดแรงจูงใจ ด้านครอบครัว พบว่า คนพิการที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวดีจะมีการปรับตัวในการทำงานที่ดีด้วย ครอบครัวที่ปกป้องคนพิการมากเกินไป จะทำให้คนพิการขาดการพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพ

มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ (2548: 100-105) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน พบว่า

1. ผู้ปกครองและครอบครัวของบุคคลปัญญาอ่อน ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีสามารถจะเลี้ยงดูลูกอยู่ในครอบครัวได้ และยังไม่มั่นใจในความสามารถของลูก ที่จะต้องออกไปเผชิญโลกภายนอกหรืออยู่ร่วมในสังคมกับบุคคลทั่วไปได้ และเนื่องจากผู้ปกครองอยู่ในวัยทำงานสามารถดูแลส่งเสียค่าใช้จ่ายให้แก่ลูกของตนได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับอาชีพที่ให้บุคคลปัญญาอ่อนทำได้ จึงพบว่าร้อยละ 85 และร้อยละ 81 คาดหวังจะให้ช่วยเหลือตนเองและช่วยงานภายในบ้านได้เท่านั้น จากการสอบถาม/สัมภาษณ์ ความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อนโดยรวม และในทักษะด้านต่างพบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจ

ในระดับพอสมควร โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ทักษะความช่วยเหลือตัวเองสูงที่สุด รองลงมาป็น ทักษะด้านอาชีพ ทักษะทางสังคม และลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงาน

2. บุคคลปัญญาอ่อน จากการศึกษาร้อยละ 64 มาจากศูนย์ฝึก/โรงเรียนในความรับผิดชอบของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยฯ และร้อยละ 36 มาจากสถาบันราชานุกูล ร้อยละ 80 อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 16-25 ปี) และส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 97 ไม่เคยประกอบอาชีพใดๆ มาก่อน มีพื้นฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า แม้ว่าจะเคยผ่านการศึกษามาแล้วจากโรงเรียนการศึกษาพิเศษ หรือชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับสถานที่ฝึกงานอาชีพได้เอง โดยผู้ปกครองเป็นผู้รับ ส่ง และบุคคลปัญญาอ่อนในโรงเรียน/ศูนย์ฝึกอาชีพ และสถาบันราชานุกูลยังเป็นกลุ่มที่พึ่งพาครอบครัวเป็นหลัก

3. ครูฝึกอาชีพให้บุคคลปัญญาอ่อน จากการสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่ครูฝึกจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในสาขาวิชาเอกที่ค่อนข้างหลากหลาย เพียงร้อยละ 45 เท่านั้น ที่สำเร็จการศึกษาในสายอาชีพตามที่มูลนิธิต้องการ นอกจากนั้นเป็นผู้สำเร็จการศึกษาทางสาขาอื่น แต่โอนย้ายมาหรือบรรจุทำหน้าที่สอนวิชาทักษะที่เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน วัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนบุคคลปัญญาอ่อนที่ครูฝึกต้องรับผิดชอบมีปริมาณมาก ร้อยละ 55 ต้องรับผิดชอบตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ประกอบกับร้อยละ 70 ยังขาดประสบการณ์ในการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลทั่วไปมาก่อน ทำให้ครูฝึกร้อยละ 45 ต้องเลือกใช้หลักสูตรการฝึกอาชีพแบบผสมผสาน

นภมณี ขุนฤทธิ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินชีวิต ปัญหาความต้องการบริการทางสังคมของครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก ครอบครัวเด็กพิการทางสติปัญญา และพิการด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก ครอบครัวเด็กพิการทางสติปัญญา และครอบครัวเด็กพิการด้านการเรียนรู้ จำนวน 5 ครอบครัว เด็กพิการจำนวน 5 คน แบ่งเป็นเด็กพิการอาศัยอยู่บิดามารดา จำนวน 2 ครอบครัว เด็กอาศัยอยู่กับครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวน 1 ครอบครัว และเด็กฝาแฝด 1 คู่ อาศัยอยู่กับคุณย่า จำนวน 1 ครอบครัว และเด็กพิการซึ่งอาศัยอยู่กับตายายและน้ำชาย จำนวน 1 ครอบครัว พบว่า

1. สภาพการดำเนินชีวิตตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ การรู้จักดูแลตนเอง การยอมรับในตนเอง และการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะในการเสริมให้เด็กพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ เด็กรู้จักดูแลตนเอง ยอมรับในตนเอง และช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเด็กพิการ สามารถรับประทานอาหาร การแต่งตัวไปโรงเรียนและ การขับถ่าย ถึงแม้จะมีเด็กพิการบางคนอาจปฏิบัติได้

ไม่ดีมากนัก เนื่องจากเยาว์วัยและด้วยความสามารถ แต่โดยภาพรวมเด็กพิการสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ดี ส่วนความเชื่อมั่นในตนเองและการเสริมทักษะให้เด็กพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ นั้นอาจเห็นได้ไม่ชัดในเด็กพิการที่อายุน้อยในครอบครัวแรก อย่างไรก็ตาม พบว่า เด็กพิการ 2 ครอบครัว วัย 4 ปี และ 9 ปี มีความเชื่อมั่นในตนเองและได้รับการเสริมทักษะที่ดี โดยสังเกตจากพฤติกรรมซึ่งเด็กปฏิบัติ เช่น การวาดรูปตามฝาผนัง การเขียนหนังสือ การเลี้ยงสัตว์ การช่วยเหลือธุรกิจของครอบครัว การต่อตัวต่อให้เป็นรูปต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมทักษะกล้ามเนื้อ ส่วนเด็กพิการฝาแฝด วัย 12 ปี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะในการเสริมให้เด็กพิการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระยังไม่ดีมากนัก เพราะขาดการดูแลอย่างต่อเนื่องเนื่องจากมีย่าซึ่งชรามากแล้วเป็นผู้ดูแล

2. บทบาทหน้าที่และปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารกันภายในครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก สติปัญญา และพิการด้านการเรียนรู้ พบว่าเด็กพิการที่อยู่ในครอบครัวที่มีบิดาและมารดา จะได้รับการดูแลจากบิดามารดาเป็นอย่างดี โดยบิดามีบทบาทหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว และมีส่วนในการดูแลบุตรซึ่งพิการ เช่น การขับรถไปส่งที่โรงเรียน การรับประทานอาหาร หรือช่วยดูแลบุตรในยามที่มารดาทำงานบ้าน ส่วนมารดานอกจากการทำหน้าที่ของแม่ ในการเลี้ยงดูบุตร ฝึกพัฒนาการให้บุตรที่พิการตามที่ได้รับมอบหมายทอดจากนักโรงพยาบาลทำให้บุตรที่พิการมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งนับได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวเชิงบวก ส่วนเด็กพิการที่อยู่กับแม่เลี้ยงเดี่ยว ได้รับการดูแลจากมารดาเป็นอย่างดี ซึ่งมารดาดูแลเท่าบทบาทหน้าที่เป็นทั้งบิดามารดาในคราวเดียวกัน การปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว พบว่า การปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวเด็กพิการดี ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวโดยการให้ช่วยขายน้ำดื่มซึ่งเป็นกิจการของครอบครัวทำให้เด็กพิการรู้จักบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกหนึ่งครอบครัวและได้เรียนรู้บทบาทในสังคมจากเพื่อนบ้าน นอกจากนี้เด็กได้เรียนรู้ บทบาทของพี่- น้องจากพี่สาว ซึ่งจะมีหน้าที่ในการดูแลและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ทำให้สัมพันธภาพของคนในครอบครัวผูกพันมากยิ่งขึ้น ส่วนครอบครัวเด็กพิการซึ่งไม่ได้อยู่กับบิดามารดา อยู่กับคุณย่าบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกในครอบครัวอาจไม่ชัดเจนในด้านการปฏิบัติต่อกัน หรือการเรียนรู้การเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในครอบครัว เพราะไม่มีบิดาและมารดาแต่ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างย่าและหลานเป็นไปในทางบวก ย่าของเด็กพูดว่าลำบากแต่สุขใจ ส่วนการสื่อสารกันภายในครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก และสติปัญญา พบว่าเด็กพิการซึ่งอายุน้อยมีการสื่อสารในครอบครัวในลักษณะของภาษาทางกาย เช่น การพยักหน้า การกระพริบตา การส่งเสียง การรับรู้ของบิดามารดาจะรับรู้ตามความเคยชินและรับรู้โดยธรรมชาติ อันเกิดจากความผูกพัน และเป็นพฤติกรรมซึ่งทำเป็นประจำ เช่น รู้ว่าถ้าลูกกระพริบตา ส่งเสียง หมายถึงอะไร เพราะจะเป็นส่วนการรับรู้ในเด็กพิการทางจิต หรือสติปัญญา ซึ่งมีอายุ 4 ปี 9 ปี และ 12 ปี จะคล้ายกับการสื่อสารของเด็กทั่วไป แต่อาจรับรู้ช้า พุดน้อยคำ การสื่อสารอาจทำโดยวิธีอื่น

ซึ่งมิใช่การพูดคุย เช่น การสังเกตจากการวาดรูป เป็นต้น พฤติกรรมที่แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก เช่น หงุดหงิด อารมณ์ดี ซึ่งเป็นการสื่อสารภายในครอบครัว และมีพฤติกรรมบางอย่างที่สมาชิกในครอบครัวคุ้นเคยและรับรู้ได้จากการสื่อสารของเด็กพิการ

3. ปัญหาและความต้องการบริการทางสังคมของเด็กพิการทางจิต อ อธิสติก พิกการทางสติปัญญา และพิการด้านการเรียนรู้

ปัญหาและความต้องการบริการด้านการแพทย์ จากการศึกษาพบว่า เด็กพิการได้รับบริการทางการแพทย์อย่างเพียงพอ เด็กพิการทุกคนมีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) และเมื่อเจ็บป่วยจะใช้สิทธิบัตรทองในการรักษาพยาบาล แต่ปัญหาด้านการรับบริการทางการแพทย์ของเด็กพิการที่พบ คือ เด็กพิการบางคนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิหรือใช้สิทธิการรักษาพยาบาลได้อย่างเต็มที่เนื่องจากข้อจำกัดของครอบครัวเด็กพิการเอง เช่น การทำงานก่อสร้างทำให้ต้องย้ายที่อยู่อาศัยตามสถานที่ทำงาน ทำให้บางครั้งโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาอยู่ไกลเป็นอุปสรรคในการเดินทางไปใช้บริการรักษาพยาบาลหรือทำให้การกระตุ้นพัฒนาการของเด็กพิการขาดความต่อเนื่อง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องของครอบครัว เช่น เด็กพิการที่ไม่มีบิดามารดาเลี้ยงดูแต่ต้องอาศัยอยู่กับญาติซึ่งไม่มีเวลามากนักในการติดตามการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กพิการเหล่านี้ ละเลยต่อการรักษาอย่างต่อเนื่อง หรือบางครอบครัวต้องทำงานเลี้ยงปากท้อง ทำให้การให้เวลาทางการรักษาพยาบาล การติดตามพฤติกรรม เสริมทักษะการเรียนรู้น้อยลง

ปัญหาและความต้องการบริการด้านอาชีพ จากการศึกษาปัญหาและความต้องการบริการด้านอาชีพจำนวน 4 ครอบครัว พบว่า 2 ครอบครัวมีอาชีพที่มั่นคงสามารถดูแลเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเพียงพอตลอดจนวางแผนอนาคตสำหรับเด็กพิการในเรื่องอาชีพ เนื่องจากครอบครัวเด็กพิการบางครอบครัวมีกิจการของครอบครัวตนเองทำให้สามารถมีรายได้เพียงพอเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัวได้ และบางครอบครัวมีบ้านให้คนเช่าสามารถเป็นรากฐานทางการเงินสำหรับเด็กพิการในอนาคตต่อไป และมี 2 ครอบครัวที่มีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ไม่สามารถสร้างหลักประกันสำหรับอนาคตให้แก่เด็กพิการได้ จึงมีความต้องการการสนับสนุนด้านอาชีพสำหรับครอบครัว โดยต้องการรับเหมางานมาทำที่บ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว และเป็นที่สามารถทำไปพร้อมๆ กับดูแลบุตรพิการไปด้วย ส่วนอีกครอบครัวซึ่งผู้ดูแลเด็กพิการเป็นผู้สูงอายุ จึงไม่ต้องการการส่งเสริมอาชีพเพราะทำงานไม่ไหว ต้องการสวัสดิการด้านเบี้ยยังชีพและเงินสงเคราะห์

ปัญหาและความต้องการบริการด้านการศึกษา จากการศึกษาปัญหาและความต้องการบริการด้านการศึกษา พบว่า เด็กพิการซึ่งอายุน้อยยังไม่สามารถเข้าเรียนได้ จึงอยู่ในความดูแลของบิดามารดา แต่บิดามารดามีความปรารถนาอยากให้อุปการะสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ส่วนเด็กพิการ

อีก 2 ครอบครัว บิดามารดาส่งเด็กพิการให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติซึ่งเด็กพิการสามารถเรียนปรับตัว และใช้ชีวิตร่วมกับเด็กปกติได้ ส่วนอีก 1 ครอบครัว เด็กพิการวัย 12 ปี ซึ่งไม่ได้อยู่กับบิดามารดา และไม่ได้ส่งเข้าเรียนเพราะผู้ปกครองมีทัศนคติกลัวว่าเด็กจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิด จึงทำให้เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสทางการศึกษาและการปรับตัวเข้ากับเด็กคนอื่นๆ ในวัยเดียวกัน ครอบครัวเด็กพิการซึ่งมีความพิการซ้ำซ้อน และเป็นเด็กโตแต่ก็ขาดโอกาสในการศึกษา และฝึกพัฒนาการ เนื่องจากที่อยู่อาศัยห่างไกลจากสถานพยาบาลประกอบกับผู้ดูแลไม่มีเวลาที่จะรับส่ง นอกจากนี้ ยังพบว่า เด็กพิการบางคนไม่ยอมไปโรงเรียนเพราะถูกเพื่อนกลั่นแกล้ง

โดยภาพรวมการบริการด้านการศึกษาลำหรับเด็กพิการจึงไม่ได้อยู่ที่การบริการที่รัฐเปิดให้เรียนฟรี แต่ในความเป็นจริงเด็กพิการยังไม่สามารถเข้าถึง หากผู้ปกครองไม่ตระหนักหรือยินยอมให้เด็กพิการมาเรียนหนังสือ

ปัญหาและความต้องการบริการด้านสังคม จากการศึกษาปัญหาและความต้องการบริการด้านสังคม พบว่า การบริการทางด้านที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนสำหรับครอบครัวผู้พิการ 3 ครอบครัว ซึ่งมีที่อยู่อาศัยไม่เป็นหลักแหล่งและที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม ไม่ถูกสุขลักษณะ ถึงแม้จะมีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อไม่เอื้อต่อความพิการ ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การที่บางครอบครัวนำไม้มาทำเป็นคอกเล็ก ๆ เพื่อป้องกันเด็กพิการ ประสบอุบัติเหตุ สามารถชี้ให้เห็นว่าที่อยู่อาศัยยังมีพื้นที่จำกัดในการทำกิจกรรมของเด็กพิการและอาจไม่ปลอดภัย ถ้าปล่อยให้เด็กพิการออกมาคลานหรือวิ่งเล่น หรือแม้แต่กรณีที่ครอบครัวมีที่พักอาศัยที่ติดถนนก็ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยสำหรับเด็กพิการที่มีความพิการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ นอกจากนี้ห้องสี่เหลี่ยมแคบซึ่งมีทั้งอุปกรณ์หุงต้มอยู่ในห้องและไม่เป็นระเบียบ พื้นบ้านไม่สม่ำเสมอ อาจก่อให้เกิดอันตรายกับเด็กพิการที่อาศัยอยู่ จึงควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กพิการ และมีเพียงครอบครัวผู้พิการ 2 ครอบครัวเท่านั้นที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและเหมาะสม

ส่วนปัญหาและความต้องการบริการสังคมด้านอื่น ๆ ที่ครอบครัวและเด็กผู้พิการต้องการคือการเพิ่มจ่ายงบเงินและจ่ายงบผู้รับเบี้ยยังชีพคนพิการและเงินสงเคราะห์ เนื่องจากเด็กพิการต้องได้รับการดูแลในหลายด้าน ครอบครัวเด็กพิการบางครอบครัว มารดาหรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กพิการไม่ได้ทำงานแต่มีค่าใช้จ่าย จึงมีความต้องการสวัสดิการเบี้ยยังชีพคนพิการ ครอบครัวเด็กพิการซึ่งยากเป็นคนดูแลและยากไม่มีอาชีพ เลี้ยงเด็กพิการตามยถากรรม ทำให้มีความต้องการความช่วยเหลือทางการเงิน หรือครอบครัวเด็กพิการที่อาศัยอยู่กับตายายและน้าชาย ซึ่งมีฐานะในการดูแลครอบครัวของตนเองและจะต้องประกอบอาชีพ ประกอบกับตายายที่ชรามากแล้วจึงต้องการบริการสถานรองรับชั่วคราวที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ ๆ ที่อยู่อาศัย ซึ่งในข้อเท็จจริงไม่สามารถสนองความต้องการของครอบครัวนี้ได้อย่างครอบคลุม ส่วนครอบครัวเด็กพิการ 2 ครอบครัว ไม่มีปัญหาทางการเงิน แต่ต้องการบริการ

ทางสังคมด้านสถานที่รับเลี้ยงเด็กพิการแบบเปิด หรือดูแลเด็กพิการแบบชั่วคราวเฉพาะตอนกลางวัน แบบไป-กลับ เพื่อช่วยให้บิดาของเด็กพิการสามารถไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวได้

การจัดบริการทางสังคมสำหรับครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก ครอบครัวเด็กพิการทางสติปัญญา และครอบครัวเด็กพิการด้านการเรียนรู้ โดยการศึกษาหน่วยงานภาครัฐ 4 หน่วยงาน และภาคเอกชน 5 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 9 หน่วยงาน พบว่า หน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงานให้บริการทางสังคมสำหรับครอบครัวเด็กพิการ ครอบครัวบริการต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งด้าน ส่วนภาคเอกชนเน้นการให้บริการทางสังคมแก่เด็กพิการเฉพาะกลุ่ม เช่น มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน ให้บริการทางสังคมแก่เด็กปัญญาอ่อน สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย ให้บริการทางสังคมแก่เด็กพิการทางจิต

1 บริการด้านการแพทย์

หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนมีการจัดบริการทางการแพทย์ตามความต้องการของเด็กผู้พิการและครอบครัวผู้พิการ การบริการด้านการแพทย์คือเป็นจุดเริ่มต้นของการดูแลเด็กพิการ หลังจากนั้นจึงนำไปสู่การฟื้นฟูด้านอื่น ๆ ตามคำแนะนำของแพทย์ ตามศักยภาพความพิการ และความต้องการของครอบครัวเด็กพิการ

หน่วยงานภาครัฐให้การรักษาเด็กพิการทางจิต ออทิสติก สติปัญญา และพิการทางด้านการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบ “ศิลปบำบัด” โดยใช้สื่ออาการของเขาเอง รวมถึงสื่อถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สมาคมสายใยครอบครัวมีแนวคิดที่คนไข้ขาดยาไม่ได้ แต่ใช้ปริมาณที่เหมาะสมกับอาการของคนป่วย การใช้สื่อเป็นรูปแบบหนึ่งในการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต ส่วนรูปแบบการใช้ “อาชบาบำบัด” มุ่งเน้นเด็กออทิสติกโดยมีตารางชี้ม้าบำบัดวันละ 20 นาทีทำให้เด็กเกิดความนิ่งและผ่อนคลาย

การจัดกิจกรรมรวมกลุ่มของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นรูปแบบ “การใช้ครอบครัวบำบัด” วิธีการบำบัดคือการพัฒนาความผิดปกติและพฤติกรรมที่ผิดปกติในวัยเด็ก โดยการให้ผู้เข้าร่วมการรักษารับตัวและสร้างสัมพันธ์ที่ดีในการรักษา กับสมาชิกในครอบครัว หลังจากนั้นจะวินิจฉัยโครงสร้างครอบครัวเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนและสร้างครอบครัวใหม่ กลายเป็นโครงสร้างครอบครัวที่ดี และพัฒนาเป็นครอบครัวที่สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้เองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น นอกจากนี้มีรูปแบบ “การสนับสนุนของครอบครัว หรือ Family Support” ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวเด็กพิการ เป็นการจัดกิจกรรมโครงการที่ให้ครอบครัวเข้ามีส่วนร่วม และช่วยให้เขาพึ่งตนเองได้

การใช้รูปแบบดนตรีบำบัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม การถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีเป็นเรื่องยาก ต้องใช้ความอดทนสูง แต่จะเกิดประโยชน์มากต่อเด็กกลุ่มนี้ เพราะดนตรีทำให้เด็กตื่นตัวสนุกสนาน และหากเล่นซ้ำจะนุ่มนวลทำให้เด็กเกิดสมาธิ ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรปราการจะใช้รูปแบบนี้กับเด็กที่มีความพิการ

ออทิสติก และพิการทางสติปัญญา เห็นผลได้ชัดเจน นอกจากนี้ มีธำรนาบัตก้อให้เกิดประโยชน์ ทางด้านการเคลื่อนไหว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

2 บริการด้านการศึกษา

ปัจจุบันการศึกษาของเด็กพิการทางจิต ออทิสติก พิการทางสติปัญญา และพิการ ด้านการเรียนรู้ พบว่า เด็กพิการมีการเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจากเดิมคือถึง ระดับมัธยมศึกษา ส่วนการปรับตัวของเด็กพิการนั้นปรับตัวได้ดีขึ้น ทั้งนี้ การจัดบริการทางการศึกษา สำหรับเด็กพิการเหล่านี้ในลักษณะการเรียนร่วมจะต้องควบคู่ไปกับบริการทางสังคมอื่น ๆ

หน่วยงานภาคเอกชนได้นำรูปแบบวิธีการที่หลากหลายมาใช้ในการทำงาน กล่าวคือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการกลุ่มนี้เป็นรูปแบบการเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยให้ครูประจำชั้น ช่วยเสริมเรื่องการปรับแก้ปัญหาด้านสังคมต้องทำงานกับผู้ปกครองและครอบครัวให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และให้ผู้ปกครองตระหนักถึงการฟื้นฟูเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการสามารถดำเนิน ชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติสุข

เทคนิคในการจัดบริการด้านการศึกษาสำหรับครอบครัวเด็กพิการ โดยมีการสอนเสริม หรือการจัดห้องเรียนคู่ขนาน มีห้องเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิการบางเวลาและห้องเรียนที่ไปเรียนกับ เด็กปกติ ทั้งสองห้องเรียนมีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ในวิชาพื้นฐานและให้เกิดการปรับตัวทาง ด้านพฤติกรรม และการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น การจัดให้มีห้องเรียนเต็มเวลา ให้กับเด็กพิการ ที่มีความต้องการเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยเน้นการดูแลในเรื่องการปรับพฤติกรรมและการสอนเสริม การส่งเสริมการศึกษาเฉพาะบุคคลและส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้หรือทำกิจกรรมเหมือนเด็กปกติ รวมทั้งการสนับสนุนให้ครอบครัวและบุตรพิการมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเย็บผ้าบาติก เป็นต้น

3 บริการด้านอาชีพ

บริการด้านอาชีพที่เด็กพิการสามารถทำได้ โดยเน้นการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเลี้ยงวัว การทำการเกษตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันของ เด็กพิการกลุ่มนี้

ปัญหาของการจัดบริการด้านอาชีพสำหรับเด็กพิการที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจาก เมื่อมีการพัฒนาศักยภาพ มีกิจกรรมฟื้นฟูอาชีพ แต่ไม่มีการดำเนินการให้เด็กพิการไปประกอบอาชีพ อย่างแท้จริง เมื่อเรียนรู้และไม่เกิดการนำไปใช้ การทิ้งช่วงทำให้ขาดความต่อเนื่อง และทำให้ทักษะที่ เคยฝึกลดระดับลง ซึ่งการฝึกอาชีพสำหรับเด็กพิการที่จัดโดยเอกชน เน้นการพัฒนาสื่อหรืออุปกรณ์ การฝีมือที่ครูประดิษฐ์ขึ้น นอกจากนี้มีการใช้รูปแบบ “อาชีพะบำบัด” โดยเด็กที่ผ่านกระบวนการ ทางด้านศิลปะ ทางด้านการแพทย์ก็จะพัฒนาไปสู่สายวิชาชีพศิลปะ

กาญจนา สุขพิทักษ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของผู้ปกครอง พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในภาพรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรกพบว่า ด้านบริการนักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิชาการนักเรียน และด้านกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ

สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา พบว่า วัตถุประสงค์ของกระทรวงสาธารณสุข ด้านปัจจัยเบื้องต้นมีความพร้อมและเหมาะสม ด้านกระบวนการพบว่ามีความเหมาะสมและให้ความสำคัญกับผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ทั้งผู้ปกครองและผู้ฝึกสอนงานมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการทดลองจ้างงานมีความเหมาะสม ด้านผลผลิตพบว่าผู้บกพร่องทางสติปัญญาภายหลังการทดลองทำงานมีทักษะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุจินต์ สว่างศรี (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล จังหวัดลพบุรี พบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวังให้สถานศึกษาฝึกทักษะนักเรียนพิการทางสติปัญญาในด้านทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ลักษณะนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงาน ทักษะด้านอาชีพสำหรับแนวทางการฝึกอาชีพของคนพิการทางสติปัญญาควรใช้พื้นฐานจากงานอาชีพที่คนในครอบครัวหรือชุมชน ส่วนแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงาน ควรบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรนิติบุคคลลักษณะสมาคมที่เป็นองค์กรการกุศลเพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญา มีผู้จัดการที่ทำงานเต็มเวลา บุคลากรแยกส่วนกับทางโรงเรียนแต่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นเลขานุการสมาคม โดยตำแหน่ง มีภารกิจส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาไม่ใช่การเลี้ยงดูคนพิการ หรือเป็นสถานสงเคราะห์ที่รับเลี้ยงคนพิการ แต่มีภารกิจในการฝึกอาชีพ สาธิตการบริหารจัดการ วิจัย เพื่อให้เกิดรูปแบบการช่วยเหลือคนพิการทางสติปัญญาที่ยั่งยืน

เจมส์ เพน (Jame S. Payne. 1977) ได้มีการศึกษาเพื่อสำรวจว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเองปรับตัวในการทำงานอย่างไร ปรากฏผลว่า บางคนที่มีการปรับตัวค่อนข้างดี แต่มีจำนวนมากที่มีปัญหามากมายในการปรับตัวในการประกอบอาชีพ การปรับตัวในการประกอบอาชีพเป็นเรื่องที่ซับซ้อน มีสาเหตุ 3 ประการ ซึ่งสนับสนุนให้มีการปรับตัวที่ดี หรือไม่ได้ดี คือ สาเหตุที่หนึ่ง ทำที่และความไม่เข้าใจของสังคมเกี่ยวกับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา สาเหตุที่สอง คือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคนชอบทำงานเฉพาะบางอย่างและทำได้สำเร็จแต่ถ้าไม่ชอบงานบางอย่างนั้น

เขาจะเลิกทำงานทันที สาเหตุสุดท้าย คือ โปรแกรมการเตรียมอาชีพไม่สามารถช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวต่อการประกอบอาชีพได้

ชูทส์, ไวจีลาเบิร์ก และ รูโค (Schutz, Vogelberg; & Rucoh. 1980) ได้ศึกษางานวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และการศึกษาที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพบว่า ควรเน้นการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าร่วมอยู่ในชุมชนและการศึกษาเหล่านี้เป็นการค้นหาวิธีการฝึกทักษะสื่อความหมาย ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะการจัดการเรื่องการเงิน ทักษะการใช้โทรศัพท์ ทักษะการใช้เวลาว่าง และทักษะทางอาชีพ เนื่องจากทักษะเหล่านี้จำเป็นสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ไดแอน บาวเดอร์ และคนอื่นๆ (Browder, Wood, Test, Karvonen; & Algozzine. 2001) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เนื้อหาที่สมควรสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเตรียมการประกอบอาชีพ คือทักษะการตัดสินใจด้วยตนเอง ทักษะสังคมในการใช้ชีวิตประจำวันเช่นการตรงต่อเวลา และการรู้จักค่าของเงิน ตลอดจนการมีวินัยในการทำงาน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาการและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย(Mild) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง(Moderate) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 35-49 (กุลยา ก่อสุวรรณ 2553: 34; อ้างอิงจาก สมิทท์ แอนด์ ไทย์เลอร์. 2010); (Jame C.Harris. 2006: 51-55; citing DSM-IV-TR (APA, 2000) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ฝึกสอนงาน อาชีพประจำศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้บริหาร ของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวม 8 แห่ง ประกอบด้วย สถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพโรงเรียนปัญญาอุตุมกร กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพมูลนิธิแสงสว่าง กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพปัญญาคาร จังหวัดปทุมธานี สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชวดีหญิง) จังหวัดนนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชวดีชาย) จังหวัดนนทบุรี ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง(Moderate) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 35-49 และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 5 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตครอบคลุมถึงระดับนโยบาย การบริหารงาน จึงกำหนดทำการศึกษาผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรเป็นสำคัญ โดยแนวทางการสุ่ม ที่ยึดหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งมีทั้งสิ้น 8 แห่ง รวม 8 คน ดังนั้นจึงกำหนดเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตครอบคลุมถึงการฝึกสอน งานอาชีพ จึงกำหนดทำการศึกษาผู้ฝึกสอนงานอาชีพให้แก่บุคคลที่มีบทบาททางสติปัญญาในศูนย์ ฝึกอาชีพโดยแนวทางการสุ่มที่ยึดหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งมีทั้งสิ้น 8 แห่ง รวม 73 คน ดังนั้นจึงกำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย(Mild) และระดับปานกลาง(Moderate) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 363 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 18 คน

โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาตามเกณฑ์คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ของ DePaulo (2000) จากประชากรทั้งหมด 363 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน โดยในขั้นแรกของการสุ่มยึดหลักความ น่าจะเป็น (Probability Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่สอดคล้องกับจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ศูนย์ฝึกอาชีพเป็นชั้น (Strata) และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) จากศูนย์ฝึก อาชีพทั้ง 8 แห่ง ตามสัดส่วนของจำนวนผู้เข้ารับการฝึกในแต่ละศูนย์ฝึกให้ครบ 18 คน โดยมีขั้นตอน การสุ่มดังนี้

ขั้นแรก ทำการสุ่มศูนย์ฝึกอาชีพตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบกับขนาดของ ประชากร (Proportionate Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตร

$$n_i = \frac{N_i \cdot n}{N}$$

โดยที่	n	=	จำนวนตัวอย่าง
	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	N_i	=	จำนวนประชากรกลุ่มย่อยที่ i

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ใช้ศึกษา จำแนกตามศูนย์ ฝึกอาชีพ ดังนี้

ศูนย์ฝึกอาชีพในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	การคำนวณ	จำนวน (คน)
สถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร	$\frac{15 \times 18}{363}$	1
ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพปัญญาคาร จังหวัดปทุมธานี	$\frac{70 \times 18}{363}$	3
โรงเรียนปัญญาภูมิกร กรุงเทพมหานคร	$\frac{47 \times 18}{363}$	2
ศูนย์ฝึกอาชีพมูลนิธิแสงสว่าง กรุงเทพมหานคร	$\frac{82 \times 18}{363}$	4
สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา บ้านราชาวดีหญิง จังหวัดนนทบุรี	$\frac{58 \times 18}{363}$	3
สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา บ้านราชาวดีหญิง จังหวัดนนทบุรี	$\frac{60 \times 18}{363}$	3
ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	$\frac{16 \times 18}{363}$	1
ศูนย์ฝึกอาชีพบางขุน สถาบันราชานุกูล จังหวัดปทุมธานี	$\frac{15 \times 18}{363}$	1
รวม	$\frac{363 \times 18}{363}$	18

ขั้นที่สอง เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ยึดหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยทำการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นหลัก ภายใต้คำแนะนำของผู้ฝึกสอนงานเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ ตามสัดส่วนของแต่ละศูนย์ฝึกอาชีพให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นตัวแทนใช้ในการสังเกต (Observation) พฤติกรรมการฝึกอาชีพ

4. ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มอบหมายให้ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ เป็นผู้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองด้วยแนวทางการสุ่มที่ไม่ยึดหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นหลัก ภายใต้คำแนะนำของผู้ฝึกสอนงานเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 363 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

5. ผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เข้าทำงาน มอบหมายให้ผู้ฝึกสอนงานที่สุ่มเลือกมาเป็นผู้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยแนวทางการสุ่มที่ไม่ยึดหลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นหลัก ภายใต้คำแนะนำของผู้ฝึกสอนงานเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 43 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการสัมภาษณ์ (Interview)

ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3	42.9
หญิง	5	71.4
อายุ		
20 – 30 ปี	-	-
31 – 40 ปี	1	14.3
41 -50 ปี	2	28.6
50 ปีขึ้นไป	5	71.4
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญญาตรี	1	14.3
อนุปริญญา	-	-
ปริญญาตรี	4	57.1
สูงกว่าปริญญาตรี	3	42.9
อื่น ๆ (ประถมศึกษาปีที่ 4)	-	-
หน้าที่ความรับผิดชอบ		
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี	-	-
4 – 6 ปี	1	14.3
7 – 9 ปี	2	28.6
10 ปีขึ้นไป	5	71.4

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ

สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	21.8
หญิง	43	78.2
อายุ		
20 – 30 ปี	9	16.4
31 – 40 ปี	16	29.1
41 -50 ปี	19	34.5
50 ปีขึ้นไป	11	20.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญญาตรี	8	14.5
อนุปริญญา	6	10.9
ปริญญาตรี	30	54.5
สูงกว่าปริญญาตรี	5	9.1
อื่นๆ (ประถมศึกษาปีที่ 4)	6	10.9
หน้าที่ความรับผิดชอบ		
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี	11	20.0
4 – 6 ปี	5	9.2
7 – 9 ปี	8	14.5
10 ปีขึ้นไป	31	56.4

3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

สถานภาพของผู้ปกครอง	ผู้ปกครอง	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	1	12.5
หญิง	7	87.5
อายุ		
20 – 30 ปี	1	12.5
31 – 40 ปี	-	-
41 -50 ปี	2	25.0
50 ปีขึ้นไป	5	62.5
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าอนุปริญาตรี	3	37.5
อนุปริญา	-	-
ปริญาตรี	4	50.0
สูงกว่าปริญาตรี	1	12.5
อาชีพ		
ธุรกิจส่วนตัว	4	50.0
พนักงาน	2	25.0
แม่บ้าน	2	25.0

4. ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน

สถานภาพของผู้บริหารสถานประกอบการ หรือหน่วยงานร้านค้า	ผู้บริหารสถานประกอบการ หรือหน่วยงานร้านค้า	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3	37.5
หญิง	5	62.5
อายุ		
20 – 30 ปี	-	-
31 – 40 ปี	-	-
41 -50 ปี	3	37.5
50 ปีขึ้นไป	5	62.5
ประเภท		
ร้านค้า	3	37.5
ร้านอาหาร	2	25.0
หน่วยงานในมูลนิธิ	2	25.0
บริษัท	1	12.5

5. ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

สถานภาพส่วนบุคคลของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ	บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	9	49.5
ชาย	9	49.5
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปีหรือเทียบเท่า	5	27.5
20 – 30 ปี	5	27.5
31 – 40 ปี	8	44.0
ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา		
บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild)	16	88.0
บกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate)	2	11.0

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และ การใช้คำถามปลายเปิดด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลได้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใช้สำรวจบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประเด็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการฝึกอาชีพและความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพเบื้องต้นของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ พฤติกรรมการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พฤติกรรมผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม (บรรยายภาคการเรียนการสอน) ด้านสื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการวัดประเมินผล

2. แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งกำหนดเป็นแบบสอบถามชนิดตอบเอง (Self-administered questionnaire) ใช้สำรวจผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพและผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งกำหนดเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว (Best answer)

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งแบ่งสภาพปัญหาที่ศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ สภาพปัญหา การฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายใน การฝึกอาชีพ ด้านการจัด การฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตร การฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอน งานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และ ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน และ สภาพปัญหาจากการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย การแบ่งแยก การกีดกัน การจำกัด ซึ่งกำหนดเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่แสดงความคิดเห็น และคำถามแบบปลายเปิด (Open-End) สำหรับสอบถามผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ส่วนผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ใช้แบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open-End) เพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านนโยบายการให้บริการการฝึกอาชีพ และการบริหาร การจัดการ ฝึกอาชีพ

ตอนที่ 3 ความต้องการการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งแบ่งความต้องการการฝึกอาชีพ ออกเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และ ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน ซึ่งกำหนดเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-End)

3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำหรับใช้ในการผู้บริหารหน่วยงานร้านค้าหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานโดยการสอบถามรายบุคคล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured หรือ Standardized Interview) ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการ

ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอาชีพให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ โดยระหว่างการสอบถามให้อิสระซักถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมได้ตามเห็นสมควร

4. คำถามปลายเปิดในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำหรับพูดคุยแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวม 8 แห่ง ในการจัดสนทนากลุ่ม (focus groups discussion) โดยใช้คำถามปลายเปิดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามทัศนคติของผู้ปกครอง ตอนที่ 2 ด้านความต้องการ ความคาดหวังเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ตามความคิดเห็น ของผู้ปกครอง ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เพื่อแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและการพัฒนาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับน้อยและระดับปานกลาง สภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ศึกษาการสร้างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการใช้คำถามปลายเปิดด้วยการสนทนากลุ่มจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. นำข้อมูลและแนวคิดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การใช้คำถามปลายเปิดด้วยการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (เอมอร ตั้งจิตรมณีศักดิ์. 2534; เรวัด ผ่องสุวรรณ. 2536; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี . 2536; อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์ . 2543; วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ 2547; ศันสนะ อัครช่วง . 2548; สดใส คุ่มทรัพย์อนันต์ 2550; สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข . 2550; อัญतिकาร์ ศุภธรรม . 2540; สุจินต์ สว่างศรี . 2551; กาญจนา สุขพิทักษ์ . 2551; กุลยา ก่อสุวรรณ . 2553; และแบบทดสอบอื่นๆ) มากำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ออกเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงานและการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย การแบ่งแยก การกีดกัน การจำกัด

4. สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพ และคำถามปลายเปิดในการสนทนากลุ่มจากข้อมูลที่ได้

5. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพ และคำถามปลายเปิดในการสนทนากลุ่มที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความครอบคลุมของขอบข่ายและเนื้อหาที่ชัดเจน มีการใช้ภาษาที่เหมาะสม สื่อความเข้าใจได้ตามเป้าหมาย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาคูณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางสถิติ ผู้เชี่ยวชาญด้านความบกพร่องทางสติปัญญา และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอาชีพ จำนวน 3 ท่าน

วิธีพิจารณาให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษา	ให้ +1
ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษา	ให้ 0
แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความเหมาะสมทั้งเนื้อหาและภาษา	ให้ -1

6. นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC; Rovinelli; & Hambleton. 1977 citing Turner; & Carlson. 2004) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8

7. นำผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ความเห็นในการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินและคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับหรือมากกว่า 0.5 มาใช้ และปรับปรุงคำถาม และวิธีการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปผลการปรับปรุงแบบสอบถามสำหรับผู้ฝึกสอนงานอาชีพ คือ

1. ตัดคำถามด้านหลักสูตรออก 1 ข้อ และด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ 1 ข้อ
2. ปรับปรุงคำถามด้านการจัดการ 5 ข้อ ด้านหลักสูตร 3 ข้อ ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก 2 ข้อ
3. เพิ่มคำถามด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย 5 ข้อ
4. ปรับปรุงคำชี้แจงแบบสอบถาม
5. รวมข้อคำถามแบบสอบถามทั้งหมด 74 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 1
8. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ฝึกสอนงานอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อยและปานกลาง ที่โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล ระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งกลุ่มทดลองดังกล่าวนี้ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จากนั้นนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .96 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรายด้าน พบว่า ด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย มีค่าความเชื่อมั่น .82 ด้านการจัดการฝึกอาชีพ มีค่าความเชื่อมั่น .80 ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ มีค่าความเชื่อมั่น .85 ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ มีค่าความเชื่อมั่น .90 ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าความเชื่อมั่น .78 ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าความเชื่อมั่น .79 ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ มีค่าความเชื่อมั่น .81 ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าความเชื่อมั่น .72 และ ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน มีค่าความเชื่อมั่น .75
9. ปรับปรุง แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพ และคำถามปลายเปิดในการสนทนากลุ่ม ให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการทราบยิ่งขึ้น
10. ปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งเกี่ยวกับคำชี้แจงในส่วนความหมายของค่าระดับตัวเลขที่แสดงถึงระดับของปัญหา

เกณฑ์การให้คะแนนการตอบมีดังนี้

มีปัญหาระดับมากที่สุด ให้ 4 คะแนน

มีปัญหาระดับมาก ให้ 3 คะแนน

มีปัญหาระดับปานกลาง ให้ 2 คะแนน

มีปัญหาระดับน้อย ให้ 1 คะแนน

ไม่ต้องการแสดงความคิดเห็น ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย มีรายละเอียดดังนี้

3.50 ขึ้นไป หมายถึง มากที่สุด

2.50 – 3.49 หมายถึง มาก

1.50 – 2.49 หมายถึง ปานกลาง

ต่ำกว่า 1.50 หมายถึง น้อย

11. จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีและขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอาชีพ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่ประจำในหน่วยงาน เพื่อตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และให้ผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่ประจำในหน่วยงานคัดเลือกบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามจำนวนที่กำหนดจากสัดส่วนที่กำหนดไว้จากแต่ละศูนย์ฝึกอาชีพ เพื่อการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพ อีกทั้งคัดเลือกผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน ตามจำนวนที่กำหนดเพื่อการสัมภาษณ์และคัดเลือกผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อการสนทนากลุ่ม
2. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลงานวิจัยเรื่องนี้จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของสถาบันราชานุกูล
3. ประสานงานกับศูนย์ฝึกอาชีพในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อนัดหมายวัน-เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ตรวจสอบคุณสมบัติและระดับเซาท์ปัญญาของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
5. อบรมผู้ช่วยวิจัย จำนวน 3 คน เพื่อให้สามารถทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่างได้ตรงกัน

6. ทำการแจกแบบสอบถามแก่ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพที่กำหนดให้ครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย ในแต่ละศูนย์ฝึกอาชีพ ระหว่างวันที่ 14 มีนาคม-25 มิถุนายน 2554 ได้จำนวนผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ จำนวน 8 คน และผู้ฝึกสอนงานอาชีพ จำนวน 55 คน เนื่องจากการปรับเปลี่ยนตำแหน่งผู้ฝึกสอนงานอาชีพของแต่ละศูนย์ฝึกอาชีพ

7. เข้าสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการศึกษาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ภายใต้คำแนะนำจากผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละศูนย์ฝึกอาชีพ ระหว่างวันที่ 14 มีนาคม - 25 มิถุนายน 2554

8. เข้าสัมภาษณ์ผู้บริหารร้านค้าหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ภายใต้คำแนะนำจากผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวม 8 แห่ง ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม-25 มิถุนายน 2554

9. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษารายละเอียด ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่มสำหรับผู้ปกครอง

10. จัดทำคู่มือการสนทนากลุ่ม (Focus groups discussion) สำหรับผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และจัดส่งให้กับผู้ปกครองที่เป็นตัวแทนจากศูนย์ฝึกอาชีพทั้ง 8 แห่ง

11. ติดต่อผู้ปกครองทุกคนและแนะนำตัว พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียด วัตถุประสงค์การวิจัย และนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่ม

12. จัดสนทนากลุ่ม(Focus groups discussion) สำหรับผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้ร่วม แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ วันที่ 23 พฤษภาคม 2554 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท 23 อาคารเรียนรวม (ตึก14) ชั้น 5 ห้อง 14 – 504

13. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปประมวลผลการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ

14. ถอดเทปบันทึกเสียงและภาพจากการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพ การสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อประมวลผลการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ฝึกสอนอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดในส่วนท้ายของแบบสอบถาม และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นั้นนำไปทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นรายละเอียดตามประเด็นและกลุ่มประเด็น
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) และสรุปรายละเอียดตามประเด็นและกลุ่มประเด็น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) (Rovinelli; & Hambleton. 1977; citing Turner; & Carlson. 2004) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum R}{N}$
โดย	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's α - Coefficient) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551)

สูตร	α	=	$\frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum V_i}{V_t} \right]$
โดย	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	V_i	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	V_t	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทุกข้อ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) (บุญชุม ศรีสะอาด. 2541: 87)

สูตร
$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนทั้งหมด

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2531: 59)

สูตร
$$SD = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X = คะแนนแต่ละตัว

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N = จำนวนคนทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถนำเสนอตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล

ตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ

1.1 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ มีรายละเอียดตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	ร้อยละ
1. สภาพปัญหาด้านนโยบายการฝึกอาชีพกับแนวทางการปฏิบัติ	71.4
2. สภาพปัญหาด้านอัตราผู้เข้ารับการฝึกงานอาชีพมีจำนวนมากในแต่ละกลุ่มงาน	85.7
3. สภาพปัญหาด้านการวางแผนกิจกรรมการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึก	85.7
4. สภาพปัญหาการจัดการดูแลด้านพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ	71.4

ตาราง 1 (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	ร้อยละ
5. สภาพปัญหาการประสานงานข้อมูลหรือขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการฝึกฝนทักษะการทำงาน	57.2
6. สภาพปัญหาด้านการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด	71.4
7. สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง	100.0
8. สภาพปัญหาด้านการบริหารงานเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ข้อกำหนดของอายุผู้ที่เข้ารับการฝึก	57.2
9. สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการถ่ายโอนผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพกลับสู่ชุมชน	71.4
10. สภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพและผู้ดูแลไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ	100.0
11. สภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพมีภาระหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอนงานอาชีพโดยตรง	71.4
12. สภาพปัญหาด้านการบริหารงานงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากร	85.7
13. สภาพปัญหาด้านการจัดการสาขางานอาชีพที่ฝึกในศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ที่เข้ารับการฝึกไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง	100.0
14. สภาพปัญหาการจัดการฝึกอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับสภาพครอบครัวของผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพ	71.4

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยส่วนใหญ่คือสภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพและผู้ดูแลไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ / สภาพปัญหาด้านการจัดการสาขางานอาชีพที่ฝึกในศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ที่เข้ารับการฝึกไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง / สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ในจำนวนเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 100.0) และสภาพปัญหาด้านอัตราผู้เข้ารับการฝึกงานอาชีพมีจำนวนมากในแต่ละกลุ่มงาน / สภาพปัญหาด้านการวางแผนกิจกรรมการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึก และสภาพปัญหาด้านการบริหารงานงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากร (ร้อยละ 85.7)

1.2 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ มีรายละเอียดดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ จำแนกตามการประเมินด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย

ด้านหลักการและ จุดมุ่งหมาย	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญห า น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
1. การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีทักษะในการทำงาน	11 (20.0)	21 (38.2)	17 (30.9)	6 (10.9)	-	2.67	0.92	มาก
2. การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีทักษะการปรับตัวด้านอาชีพ	13 (23.6)	24 (43.6)	13 (23.6)	4 (7.3)	-	2.80	0.95	มาก
3. การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความพร้อมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพได้จริง	24 (43.6)	19 (34.5)	8 (14.5)	4 (7.3)	-	3.15	0.93	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้านหลักการและ จุดมุ่งหมาย	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญห า น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
4. การส่งเสริมฝึกอาชีพ เพื่อให้บุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ทักษะสังคมสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	8 (14.5)	20 (36.4)	15 (27.3)	11 (20.0)	1 (1.8)	2.42	1.03	ปาน กลาง
5. การส่งเสริมฝึกอาชีพ เพื่อให้บุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ พึ่งพาตนเองได้มากที่สุด	20 (36.4)	19 (34.5)	12 (21.8)	4 (7.3)	-	3.00	0.94	มาก
6. การส่งเสริมฝึกอาชีพ เพื่อให้บุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ศักดิ์ศรีและมีคุณค่าเท่า เทียมกับผู้อื่น	9 (16.4)	22 (40.0)	17 (30.9)	7 (12.7)	-	2.60	0.91	มาก
รวม	85	125	82	36	1	2.77	0.69	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านหลักการและจุดมุ่งหมายมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความพร้อมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพได้จริงมีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.15) รองลงมา คือ การส่งเสริมฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระพึ่งพาตนเองได้มีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.00) และในส่วนของส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพให้มีทักษะการปรับตัวด้านอาชีพและการส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพให้มีทักษะในการทำงานมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.80 และ 2.67 ตามลำดับ)

ตาราง 3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านการจัดการ

ด้านการจัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
7. การดำเนินการคัดแยกและคัดกรองเพื่อทำความเข้าใจสภาพลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคลก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ	3 (5.5)	15 (27.3)	22 (40.0)	13 (23.6)	2 (3.6)	2.07	0.94	ปานกลาง
8. การเปิดการสอนฝึกอาชีพมีหลายสาขาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เลือกเรียนตามความสามารถและความสนใจ	13 (23.6)	19 (34.5)	8 (14.5)	14 (25.5)	1 (1.8)	2.53	1.16	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้านการจัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่แสดง ความ คิดเห็น			
9. การจัดการฝึกอาชีพให้ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาได้เลือกเรียน สอดคล้องกับสภาพชีวิต และครอบครัว	15 (27.3)	13 (23.6)	19 (34.5)	6 (10.9)	2 (3.6)	2.60	1.11	มาก
10. ลักษณะการจัดการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับศักยภาพของ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา เช่น วิธีฝึก	6 (10.9)	21 (38.2)	17 (30.9)	11 (20.0)	-	2.40	0.93	ปาน กลาง
11. การวางแผนเพื่อจัดทำ แผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับ การฝึกอาชีพเป็นไปตาม ขั้นตอน	6 (10.9)	16 (29.1)	20 (36.4)	13 (23.6)	-	2.27	0.95	ปาน กลาง
12. การจัดทำแผนการสอน เฉพาะบุคคล (IIP) ของ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาที่มีความ สอดคล้องกับแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	5 (9.1)	21 (38.2)	13 (23.6)	16 (29.1)	-	2.27	0.99	ปาน กลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้านการจัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
13. การจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	4 (7.3)	20 (36.4)	17 (30.9)	13 (23.6)	-	2.24	0.96	ปานกลาง
14. การจัดการสอนเพื่อฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีการติดต่อขอรับความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก เช่น ผู้มีความชำนาญด้านอาชีพสาขาต่างๆ หรือปราชญ์ชาวบ้าน	6 (10.9)	13 (23.6)	17 (30.9)	16 (29.1)	3 (5.5)	2.25	1.09	ปานกลาง
15. การติดตามเพื่อจัดทำแฟ้มข้อมูลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เช่น ประวัติส่วนตัว พัฒนาการด้านต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกอาชีพ	6 (10.9)	13 (23.6)	20 (36.4)	16 (29.1)	-	2.16	1.97	ปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้านการจัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
16.การจัดการวางแผนการ ถ่ายโอน (ITP) สำหรับ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาอย่างเป็น ระบบ	17 (30.9)	13 (23.6)	14 (25.5)	6 (10.9)	5 (9.1)	2.56	1.28	มาก
รวม	81	164	147	124	13	2.30	0.66	ปาน กลาง

จากตาราง 3 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการจัดการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ลักษณะการจัดการฝึกอาชีพสอดคล้องกับศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น วิธีฝึกมีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.40) การวางแผนเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับการฝึกอาชีพเป็นไปตามขั้นตอน และการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีปัญหาเท่ากันคือ (ค่าเฉลี่ย 2.27) การจัดการสอนเพื่อฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการติดต่อขอรับความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก เช่น ผู้มีความชำนาญด้านอาชีพสาขาต่างๆ หรือ ราษฎรชาวบ้าน การจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การติดตามเพื่อจัดทำแฟ้มข้อมูลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เช่น ประวัติส่วนตัว พัฒนาการด้านต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกอาชีพดำเนินการคัดแยกและคัดกรองเพื่อทำความเข้าใจสภาพลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล ก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 2.25, 2.24, 2.16 และ 2.07 ตามลำดับ)

ตาราง 4 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
17. หลักสูตรที่ศูนย์จัดมีความสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของการฝึกอาชีพ	5 (9.1)	16 (29.1)	21 (38.2)	13 (23.6)	-	2.24	0.92	ปานกลาง
18. หลักสูตรที่ศูนย์ฝึกอาชีพจัดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฝึก	10 (18.2)	11 (20.0)	14 (25.5)	20 (36.4)	-	2.20	1.29	ปานกลาง
19. หลักสูตรการฝึกอาชีพตอบสนองกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึก	7 (12.7)	15 (27.3)	25 (45.5)	8 (14.5)	-	2.38	0.89	ปานกลาง
20. หลักสูตรสอดคล้องเหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น	7 (12.7)	25 (45.5)	13 (23.6)	9 (16.4)	-	2.51	0.97	มาก
21. ระยะเวลาของหลักสูตรในการฝึกอาชีพเหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฝึก	7 (12.7)	18 (32.7)	14 (25.3)	15 (21.3)	1 (1.8)	2.27	1.06	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
22. หลักสูตรการฝึกอาชีพ มีการฝึกตั้งแต่การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้สำหรับผู้เข้ารับการฝึก	5 (9.1)	21 (38.2)	14 (25.5)	15 (21.3)	1 (1.8)	2.29	0.87	ปานกลาง
23. หลักสูตรการฝึกอาชีพ ครอบคลุมทักษะทุกด้านของการทำงานเพื่อการนำไปประกอบอาชีพได้จริง	14 (25.5)	17 (30.9)	15 (27.3)	9 (16.4)	-	2.85	1.04	มาก
24. หลักสูตรการฝึกอาชีพ เน้นการฝึกปฏิบัติจริง และมีการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง	12 (21.8)	17 (30.9)	11 (20.0)	14 (25.5)	-	2.45	1.15	ปานกลาง
25. หลักสูตรจัดให้มีการฝึกอาชีพเรียนรู้งานอย่างหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสภาพครอบครัวที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	12 (21.8)	18 (32.7)	16 (29.1)	9 (16.4)	-	2.60	1.01	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
26. ศูนย์ฝึกอาชีพจัดให้มี หลักสูตรการฝึกอาชีพ ตั้งแต่ 3 ประเภทขึ้นไป เพื่อ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาได้เรียนรู้ งานประเภทต่างๆ	14 (25.5)	14 (25.5)	12 (21.8)	14 (25.5)	1 (1.8)	2.47	1.18	ปาน กลาง
รวม	81	164	147	124	13	2.30	0.66	ปาน กลาง

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านหลักสูตรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ศูนย์ฝึกอาชีพ จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอาชีพตั้งแต่ 3 ประเภทขึ้นไป เพื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ เรียนรู้งานประเภทต่างๆ มีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.47) หลักสูตรการฝึกอาชีพเน้นการฝึกปฏิบัติ จริงและมีการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง หลักสูตรการฝึกอาชีพตอบสนองกับความต้องการของผู้เข้ารับ การฝึก หลักสูตรการฝึกอาชีพมีการฝึกตั้งแต่การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้สำหรับผู้เข้ารับการฝึก ระยะเวลาของหลักสูตรในการฝึกอาชีพเหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฝึก (ค่าเฉลี่ย 2.45, 2.38, 2.29, 2.27 2.24 และ 2.20 ตามลำดับ)

ตาราง 5 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ

ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
27. การประเมินความสามารถและคัดเลือกกิจกรรมเบื้องต้นให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล	6 (10.9)	12 (21.8)	15 (27.3)	21 (38.2)	1 (1.8)	2.02	1.06	ปานกลาง
28. การวิเคราะห์และแยกขั้นตอนของกิจกรรมในการสอนงานให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล	8 (14.5)	11 (20.0)	17 (30.9)	18 (32.7)	1 (1.8)	2.13	1.09	ปานกลาง
29. การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการใช้ทักษะที่จำเป็นในการฝึกอาชีพแต่ละประเภท	6 (10.9)	12 (21.8)	24 (43.6)	12 (21.8)	1 (1.8)	2.11	0.90	ปานกลาง
30. การใช้ทักษะและเทคนิคการสอนหลายวิธีร่วมกันเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพเกิดความสนใจ	4 (7.3)	9 (16.4)	25 (45.5)	16 (29.1)	1 (1.8)	1.98	1.92	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
31.การวางแผนระยะเวลา การฝึกอาชีพในแต่ละ ขั้นตอน	6 (10.9)	16 (29.1)	22 (40.0)	10 (18.2)	1 (1.8)	2.29	0.95	ปาน กลาง
32. จำนวนของผู้ฝึกสอน งานเพียงพอกับจำนวนผู้ เข้ารับการฝึกอาชีพ	12 (21.8)	17 (30.9)	13 (23.6)	12 (21.8)	1 (1.8)	2.45	0.95	ปาน กลาง
33. การผลิตสื่อที่เหมาะสม กับผู้เข้ารับการฝึก	13 (23.6)	12 (21.8)	18 (32.7)	11 (20.0)	1 (1.8)	2.45	1.11	ปาน กลาง
34. เวลาเพียงพอสำหรับ การคิด และผลิตสื่อ ประกอบการสอน	7 (12.7)	15 (27.3)	21 (38.2)	11 (20.0)	11 (20.0)	2.29	0.99	ปาน กลาง
35.ความรู้ ความชำนาญ เพียงพอในการใช้สื่อ ประกอบการสอน	6 (10.9)	9 (16.4)	25 (45.5)	13 (23.6)	2 (3.6)	2.07	0.98	ปาน กลาง
36. การดำเนินการสอน เป็นลำดับขั้นตอนอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับ การฝึกเกิดความเข้าใจง่าย	8 (14.5)	10 (18.2)	18 (32.7)	18 (32.7)	1 (1.8)	2.11	1.03	ปาน กลาง
37. การสาธิต ชี้แจงแนะนำ แบบซ้ำๆ หลายๆ รอบ	9 (16.4)	8 (14.5)	14 (25.5)	23 (41.8)	1 (1.8)	2.02	1.14	ปาน กลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	ระดับความคิดเห็น						SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น	$\bar{X}$		
38. การติดตาม ชี้นะเพื่อให้ ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการ ฝึกในระหว่างการฝึกปฏิบัติ	4 (7.3)	11 (20.0)	22 (40.0)	17 (30.9)	1 (1.8)	2.00	0.94	ปาน กลาง
39. การเชื่อมั่นในศักยภาพ ของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ	6 (10.9)	16 (29.1)	24 (43.6)	8 (14.5)	1 (1.8)	2.33	0.93	ปาน กลาง
40. การพัฒนาทักษะด้าน ต่างๆ และทักษะการทำงาน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึก สามารถทำงานและอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้	9 (16.4)	18 (32.7)	20 (36.4)	6 (10.9)	2 (3.6)	2.47	1.01	ปาน กลาง
รวม	104	176	278	186	16	2.22	0.69	ปาน กลาง

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพมีปัญหายุอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ และทักษะการทำงานเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.47) การผลิตสื่อที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกและจำนวนของผู้ฝึกสอนงานเพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีปัญหายุอยู่ในระดับเท่ากันคือ (ค่าเฉลี่ย 2.45) ส่วนการวางแผนระยะเวลาการฝึกอาชีพในแต่ละขั้นตอนและเวลาเพียงพอสำหรับการคิด และผลิตสื่อประกอบการสอน มีปัญหายุอยู่ในระดับเท่ากันคือ (ค่าเฉลี่ย 2.29) และการวิเคราะห์และแยกขั้นตอนของกิจกรรมในการสอนงานให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการใช้ทักษะที่จำเป็นในการฝึกอาชีพแต่ละประเภท และการดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกเกิดความเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 2.13 และ 2.11 ตามลำดับ)

ตาราง 6 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม

ด้านอาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
41.สภาพอาคารเรียน รองรับกับสภาพความ ต้องการจำเป็นของบุคคลที่ มีความบกพร่องทาง สติปัญญา	9 (16.4)	14 (25.5)	12 (21.8)	8 (14.5)	2 (3.6)	2.18	1.17	ปาน กลาง
42.สภาพห้องน้ำรองรับกับ สภาพความต้องการจำเป็น ของบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา	8 (14.5)	12 (21.8)	15 (27.3)	18 (32.7)	2 (3.6)	2.11	1.13	ปาน กลาง
43.,สภาพห้องเรียนแสง สว่างเพียงพอต่อการฝึก ปฏิบัติงานประเภทต่างๆ	4 (7.3)	8 (14.5)	19 (34.5)	22 (40.0)	2 (3.6)	1.82	0.98	ปาน กลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านอาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
44. การปรับโต๊ะ เก้าอี้ หรือ ตำแหน่งที่นั่งเรียนรองรับ กับสภาพความต้องการ ของบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาใน แต่ละบุคคล	6 (10.9)	9 (16.4)	21 (38.2)	18 (32.7)	1 (1.8)	2.02	1.00	ปาน กลาง
45. จำนวนห้องฝึกอาชีพ เพียงพอในการฝึก ปฏิบัติงานประเภทต่างๆ	12 (21.8)	10 (18.2)	18 (32.7)	14 (25.5)	1 (1.8)	2.49	1.41	ปาน กลาง
46. สภาพสิ่งแวดล้อม โดยรอบภายนอกห้องเรียน และห้องฝึกปฏิบัติงาน เอื้ออำนวยต่อการเรียนและ ฝึกปฏิบัติงาน	10 (18.2)	10 (18.2)	22 (40.0)	12 (21.8)	1 (1.8)	2.29	1.06	ปาน กลาง
47. การปรับบริเวณและ สิ่งแวดล้อมในศูนย์ฝึก อาชีพเพื่อรองรับกับสภาพ ความต้องการจำเป็นของ บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา	4 (7.3)	11 (20.0)	26 (47.3)	13 (23.6)	1 (1.8)	2.07	0.90	ปาน กลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านอาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
48. ศูนย์ฝึกอาชีพให้การ ส่งเสริมเรื่องการยอมรับ บุคคลที่มีความบกพร่อง สติปัญญาแก่บุคลากรที่ เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความ เข้าใจ ให้ความร่วมมือ และดูแลร่วมมือ และดูแลช่วยเหลือบุคคล กลุ่มนี้อย่างถูกวิธี	4 (7.3)	12 (21.8)	18 (32.7)	20 (36.4)	1 (1.8)	1.96	0.98	ปาน กลาง
รวม	47	86	151	125	11	2.21	0.69	ปาน กลาง

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.21) และเมื่อนำมา พิจารณาเป็นรายการ พบว่า จำนวนห้องฝึกอาชีพเพียงพอในการฝึกปฏิบัติงานประเภทต่างๆ มีปัญหา มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.49) ส่วนสภาพสิ่งแวดล้อมโดยรอบภายนอกห้องเรียนและห้องฝึกปฏิบัติงาน เอื้ออำนวยต่อการเรียนและฝึกปฏิบัติงาน สภาพอาคารเรียนรองรับกับสภาพความต้องการจำเป็น ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสภาพห้องน้ำรองรับกับสภาพความต้องการจำเป็น ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ค่าเฉลี่ย 2.29, 2.18 และ 2.11 ตามลำดับ)

ตาราง 7 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสื่อ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
49. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ สำหรับฝึกอาชีพมีจำนวน เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ	10 (18.2)	15 (27.3)	14 (25.5)	16 (29.1)	-	2.35	1.09	ปาน กลาง
50. วัสดุที่ใช้ในการฝึกอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	2 (3.6)	14 (25.5)	13 (23.6)	25 (45.5)	1 (1.8)	1.84	0.95	ปาน กลาง
51. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ สำหรับฝึกอาชีพถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพ ทางกายภาพของบุคคลที่มีความ บกพร่องทาง สติปัญญา	5 (9.1)	18 (32.7)	17 (30.9)	15 (27.3)	-	2.24	0.96	ปาน กลาง
52. สิ่งอำนวยความสะดวก ในโรงฝึกอาชีพที่ใช้เป็นสื่อ ในการประกอบการเรียน การสอนมีจำนวนเพียงพอ และเชื้ออำนวยความสะดวก ให้กับผู้ฝึกและผู้รับ การฝึก	7 (12.7)	16 (29.1)	16 (29.1)	16 (29.1)	-	2.25	1.02	ปาน กลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านสื่อ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
53. งบประมาณในการ ผลิต และการจัดสื่อการ สอน เพื่อฝึกอาชีพ	13 (23.6)	11 (20.0)	13 (23.6)	18 (32.7)	-	2.35	1.17	ปาน กลาง
รวม	37	63	73	90	1	2.77	0.69	ปาน กลาง

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพมีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ และงบประมาณในการผลิต และการจัดสื่อการสอน เพื่อฝึกอาชีพมีปัญหามากที่สุด ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงฝึกอาชีพที่ใช้เป็นสื่อในการประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอและสื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ฝึกและผู้รับการฝึก วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพทางกายภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และวัสดุที่ใช้ในการฝึกอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.25, 2.24 และ 1.84 ตามลำดับ)

ตาราง 8 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการประเมินด้านการสนับสนุน

ด้านการสนับสนุน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
54. การประสานงานเพื่อ ขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดจาก หน่วยงานภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการฝึกอาชีพ สำหรับบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา	13 (23.6)	12 (21.8)	16 (29.1)	14 (25.5)	-	2.44	1.11	ปาน กลาง
55. การปฐมนิเทศ ผู้ปกครองของบุคคลที่มี ความบกพร่องทาง สติปัญญาก่อนเปิดภาค การฝึกอาชีพ	10 (18.2)	11 (20.0)	17 (30.9)	13 (23.6)	4 (7.3)	2.35	1.48	ปาน กลาง
56. การให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการฝึกอาชีพ ให้กับบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา	8 (14.5)	13 (23.6)	18 (32.7)	16 (29.1)	-	2.24	1.03	ปาน กลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการสนับสนุน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
57. การนัดหมาย และพบปะผู้ปกครองเพื่อรายงานผลการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	11 (20.0)	12 (21.8)	18 (32.7)	14 (25.5)	1 (1.8)	2.36	1.07	ปานกลาง
58. การสนับสนุนผู้ฝึกสอนงานได้รับความรู้เพิ่มเติมด้วยการฝึกอาชีพด้านต่างๆ	4 (7.3)	17 (30.9)	21 (38.2)	12 (21.8)	-	2.20	0.93	ปานกลาง
59. การให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้บริหารและผู้ฝึกสอนงานในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	6 (10.9)	10 (18.2)	24 (43.6)	14 (25.5)	1 (1.8)	2.11	0.97	ปานกลาง
60. การให้ความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ฝึกสอนงานในการแก้ไขปัญหาด้านการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	2 (3.6)	14 (25.5)	22 (40.0)	13 (23.6)	-	2.16	0.95	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการสนับสนุน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
61. งบประมาณสนับสนุนเพียงพอต่อการดำเนินการฝึกอาชีพในสถานงานอาชีพ	12 (21.8)	12 (21.8)	18 (32.7)	10 (18.2)	3 (5.5)	2.36	1.17	ปานกลาง
62. การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ หรือการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก	8 (14.5)	16 (29.1)	21 (38.2)	9 (16.4)	1 (1.8)	2.38	0.99	ปานกลาง
63. หลังจากการวางแผนการถ่ายโอน (ITP) มีการให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำเร็จจากการฝึกอาชีพหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและจากชุมชนที่ศูนย์ตั้งอยู่	11 (20.0)	15 (21.8)	12 (21.8)	4 (7.3)	3 (5.5)	2.31	1.21	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการสนับสนุน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
64. การให้ความร่วมมือ สนับสนุนด้านอาชีพจาก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และจากชุมชน ที่ศูนย์ตั้งอยู่	16 (29.1)	13 (23.6)	16 (29.1)	9 (16.4)	1 (1.8)	2.62	1.13	มาก
รวม	36	56	67	32	8	2.29	0.65	ปาน กลาง

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านการสนับสนุนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.29) และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า การให้ความร่วมมือ สนับสนุนด้านอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และจากชุมชนที่ ศูนย์ตั้งอยู่มีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.62) ส่วนการประสานงานเพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฝึก อาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ หรือการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกงบประมาณสนับสนุน เพียงพอต่อการดำเนินการฝึกอาชีพในสาขางานอาชีพ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.44, 2.38 และ 2.36 ตามลำดับ)

ตาราง 9 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนก ตามการการวัดและประเมินผล

ด้านการวัด และ ประเมินผล	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
65. การแจ้งเกณฑ์ในการ วัดและประเมินผลเป็น ระยะ และต่อเนื่องให้แก่ ผู้ปกครอง	8 (14.5)	9 (16.4)	17 (30.9)	20 (36.4)	1 (1.8)	2.05	1.09	ปาน กลาง
66. การวัดและประเมินผล ด้านอาชีพ ก่อนการฝึก อาชีพ	2 (3.6)	10 (18.2)	23 (41.8)	19 (34.5)	1 (1.8)	1.87	0.86	ปาน กลาง
67. การวัด และประเมินผล สอดคล้องกับแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการถ่ายโอน เฉพาะบุคคล (ITP)	4 (7.3)	15 (21.8)	21 (38.2)	11 (20.0)	4 (7.3)	2.07	1.03	ปาน กลาง
68. การวัด และประเมินผล ระหว่างการฝึกอาชีพ	2 (3.6)	7 (12.7)	23 (41.8)	23 (41.8)	-	1.78	0.80	ปาน กลาง
69. การวัด และประเมินผล หลังการฝึกอาชีพ	1 (1.8)	15 (21.8)	11 (20.0)	21 (38.2)	1 (1.8)	1.89	0.89	ปาน กลาง

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านการวัด และ ประเมินผล	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความ หมาย
	ปัญหา มาก ที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
70.การนำผลประเมินการ ฝึกอาชีพในแต่ละช่วง มา ปรับปรุงการฝึกอาชีพ ให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึก	7 (12.7)	11 (20.0)	17 (30.9)	19 (34.5)	1 (1.8)	2.07	1.06	ปาน กลาง
รวม	14	48	72	74	6	2.11	0.59	ปาน กลาง

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านการวัดและประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.11) และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า การนำผลประเมินการฝึกอาชีพในแต่ละช่วง มาปรับปรุงการฝึกอาชีพให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึกและการวัด และประเมินผลสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการถ่ายโอนเฉพาะบุคคล (ITP) มีปัญหาเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.07) ส่วนการแจ้งเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลเป็นระยะ และต่อเนื่องให้แก่ผู้ปกครองการวัดและประเมินผลหลังการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผลด้านอาชีพ ก่อนการฝึกอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 2.05, 1.89, และ 1.78 ตามลำดับ)

ตาราง 10 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต่อสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกจำแนกตามผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน

ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	ปัญหา มากที่สุด	ปัญหา มาก	ปัญหา น้อย	ปัญหา น้อย ที่สุด	ไม่ แสดง ความ คิดเห็น			
71. โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาแหล่งงานรองรับให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก	21 (38.2)	17 (30.9)	10 (18.2)	6 (10.9)	1 (1.8)	2.93	1.08	มาก
72. โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก	21 (38.2)	15 (21.8)	13 (23.6)	5 (9.1)	1 (1.8)	2.91	1.07	มาก
73. โครงการฝึกอาชีพมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าสู่การทำงานในสถานที่จริง	18 (32.7)	17 (30.9)	13 (23.6)	6 (10.9)	1 (1.8)	2.82	1.07	มาก
74. หลังจากติดตามผล มีการวิเคราะห์ปัญหาที่พบและเข้าไปแก้ไข ช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถรักษาตนเองได้	19 (34.5)	13 (23.6)	14 (25.5)	8 (14.5)	1 (1.8)	2.75	1.14	มาก
รวม	79	62	50	25	4	2.69	0.77	มาก

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงานมีปัญหายุ่งในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.69) และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาแหล่งงานรองรับให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก มีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.93) ส่วนโครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกโครงการฝึกอาชีพมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าสู่การทำงานในสถานที่จริง หลังจากติดตามผล มีการวิเคราะห์ปัญหาที่พบและเข้าไปแก้ไข ช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถรักษางานของตนไว้ได้ (ค่าเฉลี่ย 2.91, 2.82 และ 2.75 ตามลำดับ)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยการประเมินสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ารับการฝึกอาชีพ จำแนกรายด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับปัญหา
ด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย	2.77	0.69	มาก
ด้านการจัดการ	2.30	0.66	ปานกลาง
ด้านหลักสูตร	2.37	0.69	ปานกลาง
ด้านผู้ฝึกสอนงาน	2.22	0.69	ปานกลาง
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม	2.21	0.69	ปานกลาง
ด้านสื่ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	2.09	0.70	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุน	2.29	0.65	ปานกลาง
ด้านการวัดและประเมินผล	2.11	0.59	ปานกลาง
ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน	2.69	0.77	มาก

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัญหาของการเข้ารับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง แต่ในด้านหลักการและจุดมุ่งหมายและด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงานมีปัญหายุ่งในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.77, 2.69 ตามลำดับ)

ตาราง 12 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อสภาพปัญหาในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สภาพปัญหาในการเลือกปฏิบัติ	ร้อยละ
1. การไม่ยอมรับจากสังคม การเลือกปฏิบัติและการแสดงท่าทีรังเกียจ	90.0
2. การไม่ยอมรับของตลาดแรงงานและบริษัทต่าง ๆ	95.0

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัญหาในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือ การไม่ยอมรับของตลาดแรงงานและบริษัทต่าง ๆ และการไม่ยอมรับจากสังคม การเลือกปฏิบัติและการแสดงท่าทีรังเกียจ (ร้อยละ 95.0 และ ร้อยละ 90.0)

1.3 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังตาราง 13 ดังนี้

ตาราง 13 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	จำนวนผู้ปกครอง	ร้อยละ
1. สภาพปัญหาทางกายภาพและอารมณ์ของบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล	8	100.0
2. สภาพปัญหาด้านนโยบายทางการฝึกอาชีพไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากระดับผู้บริหารประเทศ	8	100.0
3. สภาพปัญหาด้านการจัดการการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ	7	87.5
4. สภาพปัญหาด้านไม่มีสถานที่รองรับต่อการฝึกอาชีพและการทำงาน	8	100.0
5. สภาพปัญหาด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ	8	100.0
6. สภาพปัญหาด้านบุคลากรในการฝึกอาชีพและช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ	8	100.0

ตาราง 13 (ต่อ)

สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	จำนวน	ร้อยละ
7. สภาพปัญหาด้านอาคารและสถานที่ในการฝึกอาชีพ	8	100.0
8. สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ	8	100.0

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้ปกครองคือ สภาพปัญหาทางกายภาพและอารมณ์ของบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล ด้านทางการฝึกอาชีพไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากระดับผู้บริหารประเทศ ด้านการจัดการการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ ด้านไม่มีสถานที่รองรับต่อการฝึกอาชีพและการทำงาน ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านบุคลากรในการฝึกอาชีพ และช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ด้านอาคารและสถานที่ในการฝึกอาชีพ และด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพอยู่ในระดับเท่ากัน (ร้อยละ 100.0)

รายละเอียดของสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง เป็นดังนี้

1. สภาพปัญหาทางกายภาพและอารมณ์ของบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล

ผู้ปกครองมีความเข้าใจและตระหนักดีถึงภาวะความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ไม่ว่าจะ เป็นความบกพร่องของระดับเชาวน์ปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ข้อจำกัดทางด้านพฤติกรรม อารมณ์ และความสามารถที่ส่งผลและเป็นอุปสรรคต่อการเรียน การฝึกอาชีพ การทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันของบุคคลเหล่านี้ หากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับไอคิวที่ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ใ้ห้ว่าบุคคลเหล่านี้จะไร้ซึ่งความสามารถในการทำงาน ดังนั้น การฝึกอาชีพเพื่อการทำงาน ถือเป็นทางเลือกที่สำคัญอันดับหนึ่งของผู้ปกครองมีความปรารถนาและคาดหวังที่จะให้บุตรหรือผู้ที่มีความดูแลได้รับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านการทำงาน และสามารถช่วยเหลือตนเองในระดับพื้นฐานได้ นอกจากนี้การฝึกอาชีพเป็นแนวทางที่ผู้ปกครองหรือตัวของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถค้นพบศักยภาพความสามารถ ความสนใจ และความถนัดในสาขางานที่ได้ปฏิบัติ และทำให้เกิดความสุขและปลอดภัย

2. สภาพปัญหาด้านนโยบายทางการฝึกอาชีพไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากระดับผู้บริหารประเทศ

จากที่ผ่านมามาการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ปกครองเห็นว่าได้รับการพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่มีระบบขาดมาตรฐาน ขาดความต่อเนื่อง ขาดเครือข่ายในการดำเนินงาน และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างตรงประเด็น และทันท่วงที

3. สภาพปัญหาด้านการจัดการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ

ศูนย์ฝึกอาชีพส่วนใหญ่มีข้อจำกัดหลายด้าน ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ต้องการเข้ารับการฝึกอาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องแนวทางการฝึกอาชีพ การจัดการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือผู้บริหารที่ขาดความเข้าใจ ลักษณะเฉพาะและความต้องการเฉพาะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา อีกทั้งเรื่องกฎเกณฑ์ของการเปิดรับผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ของแต่ละแห่งซึ่งมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป เป็นผลให้บุคคลเหล่านี้จำนวนหนึ่งขาดโอกาสในการที่จะเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ หากในกรณีที่สามารถเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพได้ ปัญหาต่อมาที่ผู้ปกครองมีความกังวล คือ เรื่องของระยะเวลาในการฝึก เนื่องจากศูนย์ฝึกอาชีพในแต่ละแห่งมีข้อกำหนดด้านระยะเวลาในการฝึกหรือเข้าร่วมโครงการฝึกไม่เกิน 1-2 ปี ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ และฝึกอบรมในการทำงาน หลังจากครบกำหนดของระยะเวลาในการฝึกหรืออาจไม่ผ่านการประเมิน

4. สภาพปัญหาด้านไม่มีสถานที่รองรับต่อการฝึกอาชีพและการทำงาน

สถานที่สำหรับใช้รองรับการฝึกอาชีพและการทำงานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในปัจจุบันมีจำนวนน้อยมาก และไม่แพร่หลายทุกพื้นที่

5. สภาพปัญหาด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ

แนวทางการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพยังคงเป็นลักษณะเดิมไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทันตามยุคสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ใช้ในการสอนฝึกอาชีพไม่มีความสอดคล้องกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่ต้องการรับบุคคลเหล่านี้เข้าทำงาน แผนกหรือสาขาในการฝึกอาชีพที่มีจำนวนจำกัด และไม่เน้นการสอนเสริมด้านวิชาการพื้นฐาน

6. สภาพปัญหาด้านบุคลากรในการฝึกอาชีพและช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ

บุคลากรในการฝึกอาชีพจำนวนน้อยและขาดพี่เลี้ยงหรือผู้ติดตามในการตรวจดูแล ชี้นำ ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน (Job coach) เพื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถรักษางาน ของตนไว้ นอกจากนี้บุคลากรที่สอนงานอาชีพจบการศึกษาไม่ตรงสาขาที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บุคลากรที่ต้องคอยดูแล เมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องอาศัยอยู่ประจำในศูนย์ฝึกอาชีพ

7. สภาพปัญหาด้านอาคาร และสถานที่ในโรงฝึกอาชีพ

ผู้ปกครองเห็นว่าไม่เป็นสัดส่วนตามประเภทของงานที่ฝึก อาคารมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ที่ต้องการเข้ารับการฝึกและสภาพอาคารที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพคับแคบไม่เหมาะสมกับลักษณะสภาพของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ รวมถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ในโรงฝึก หรือสถานที่ฝึก มีบรรยากาศที่ร้อน มีฝุ่นละออง และปัญหาจากเพื่อนร่วมงานที่ฝึก

8. สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ

ปัญหาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง เกี่ยวกับระบบการให้บริการเรื่องการส่งต่อหรือกระบวนการถ่ายโอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเมื่อจบจากการฝึกอาชีพยังไม่มีปรากฏ รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานด้านอาชีพและจัดหาสถานที่รองรับงาน แบบครบวงจร การเข้าไม่ถึงสิทธิ เช่น ไม่ได้รับสิทธิการเรียนฟรี 15 ปี ขาดการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและไม่มีการตระหนักถึงปัญหาและไม่มีการสนองตอบต่อการแก้ไข ปรับปรุงปัญหาด้านอาชีพ และเมื่อมีงานวิจัยหลายชิ้นที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ในการพัฒนาประเทศไทยให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาอย่างถาวรได้กลับถูกทอดทิ้ง เพราะผู้ที่มีอำนาจส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่องานวิจัยดังกล่าว เช่นเดียวกับที่สังคมไม่ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และการฝึกอาชีพ

จากปัญหาดังกล่าวสภาพปัญหาแนวทางการฝึกอาชีพต้องได้รับการพัฒนาและสนับสนุนอย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นมา เนื่องจากผู้ปกครองไม่ต้องการให้บุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยทำงานต้องเป็นภาระและปัญหาของสังคมในอนาคต

1.4 การศึกษาสภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการ หรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานทั้ง 8 แห่ง มีรายละเอียดดังตาราง 14 ดังนี้

ตาราง 14 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานต่อสภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน	ร้อยละ
1. ด้านทักษะการสื่อสาร	87.5
2. ด้านทักษะการรู้คิดการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส	75.0
3. ด้านทักษะในงานที่ทำ / การจัดลำดับความสำคัญ / การตัดสินใจ	75.0
4. ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง	62.0

จากตาราง 14 พบว่า สภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน โดยส่วนมาก คือ ปัญหาทางด้านทักษะการสื่อสาร (ร้อยละ 87.5) รองลงมา คือ ปัญหาด้านทักษะการรู้คิดปฏิบัติตนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส และด้านทักษะในงานที่ทำ / การจัดลำดับความสำคัญ / การตัดสินใจ ในจำนวนเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 75.0) และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (ร้อยละ 62.0) ตามลำดับ

รายละเอียดของสภาพปัญหาในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน เป็นดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจากสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสติปัญญาบ้านราชวดีชาย สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงานร้านค้า ตั้งอยู่ในหน่วยงานสถานสงเคราะห์บ้านราชวดีชาย บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 2 คน ในตำแหน่งพนักงานขายสินค้า ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ 600 บาท และได้รับเงินพิเศษจากส่วนต่างของราคาสินค้า ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงาน

ได้แก่ เปิดร้าน ทำความสะอาดร้าน ดูแลสินค้า ตรวจเช็คสินค้า จัดสินค้า ขายสินค้า รับ-ทอนเงิน ปิดบัญชีรายรับในแต่ละวัน (นับเงิน) ส่งให้เจ้าของร้านค้า

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาทางด้านทักษะการสื่อสาร / ทักษะในการรู้คิดการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส / ทักษะในงานที่ทำ (การทอนเงิน)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจากสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสติปัญญาบ้านราชวดีหญิง สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงานร้านอาหาร ตั้งอยู่บนเกาะเกร็ด เป็นลักษณะบ้านพักและด้านล่างทำเป็นร้านอาหารขายอาหารไทยตามสั่ง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 5 คน ในตำแหน่งพนักงานเสิร์ฟอาหาร และผู้ช่วยแม่บ้าน ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ 3,000 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ จดรายการอาหารตามที่ถูกคำสั่ง แนะนำรายการอาหารประจำวัน เสิร์ฟอาหาร เก็บจานโต๊ะและเก้าอี้เมื่อลูกค้าทานเสร็จ จ่ายตลาด และช่วยงานบ้านเล็กน้อย

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะด้านการสื่อสารควบคุมอารมณ์ของตนเอง การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเวลาตนเองไม่พอใจ

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงาน ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ตั้งอยู่ในหน่วยงานราชการที่ให้บริการด้านสุขภาพจิต อยู่หน้าทางเข้าของหน่วยงาน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 3-4 คน ในตำแหน่ง พนักงานทั่วไป ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ 300-400 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ทำทุกอย่างในร้านค้า ปัด กวาด เช็ด ถู จัดเรียงอุปกรณ์ ขายสินค้า รับรองลูกค้า เปิด- ปิด ร้านค้า

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะสังคม / การควบคุมอารมณ์ของตนเอง / การปรับตัว และการไม่เชื่อฟังคำสั่ง

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจากโรงเรียนปัญญาภูมิกร สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการ ประเภทงานในหน่วยงานของทางมูลนิธิ ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านประชานิเวศน์ 1 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 9 คน ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ 2,000-3,000 บาท ในตำแหน่ง พนักงานแผนกธุรการพนักงานครัว ผู้ช่วยครู (พี่เลี้ยง) / ยามรักษาการณ์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ แผนกธุรการ : รับโทรศัพท์ เดินเอกสาร ถ่ายเอกสาร จดจำนวนนักเรียน

ที่มาเรียนในแต่ละวัน/ งานครัว : เตรียมวัตถุดิบ (หั่นผัก ล้างผัก) ทำความสะอาดภาชนะและภาชนะอาหาร
ของนักเรียน/ พี่เลี้ยง : ช่วยเหลือครูในห้องเรียนพิเศษต่างๆ/ ยามรักษาการณ์: ดูแลบริเวณประตูทางเข้า-
ออกของโรงเรียนในช่วงเวลากลางวัน

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการทำงานที่ไม่สามารถ
ทำงานที่มีลำดับขั้นตอนมากได้อย่างถูกต้อง/ ใช้คำสั่งเดิมๆ บ่อยครั้ง และทำงานเชิงซ้ำไม่คล่องแคล่ว

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจาก
มูลนิธิแสงสว่าง สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงานในหน่วยงานของทางมูลนิธิ
ตั้งอยู่ที่บริเวณ ซ.ปรีดีพนมยงค์ 36 สุขุมวิท 71 คลองตัน กทม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สามารถเข้าทำงานได้จำนวน 4 คน ในตำแหน่ง ผู้ช่วยครู / เจ้าหน้าที่ธุรการ ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ
4,000 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ งานถ่ายเอกสาร / เดินเอกสารระหว่างแผนกและห้องเรียน /
จัดชุด-เย็บเอกสาร/ งานผู้ช่วยครูอนุบาลจะทำงานที่ครูประจำชั้นมอบหมาย/ เตรียมอุปกรณ์การเรียน
การสอน / ช่วยครูสอนทางด้านวิชาการ เช่น วิชาเลข / จัดเตรียมอาหารกลางวัน / ล้างแก้วและช้อน /
จัดและเก็บเสื้อผ้าของเด็กเล็ก / พาเด็กเล็กไปอาบน้ำและแต่งตัว และกล่อมเด็กเล็กนอนช่วงกลางวัน

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า/
การควบคุมอารมณ์/ ทักษะการทำงานที่ต้องคอยติดตามและกำกับขั้นตอนในกาทำงานอย่างต่อเนื่อง

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจาก
ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงาน
บริษัท โกลเด้นโบลิ่ง ตั้งอยู่แถวบริเวณถนนเจริญกรุง ซอยเจริญกรุง 91 แขวงวัดพระยาไกร
เขตบางคอแหลมบางคอแหลม ยานนาวา สาทร กทม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
สามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 1 คน ในตำแหน่ง พนักงานบรรจุผลิตภัณฑ์ ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ
3,000 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ งานบรรจุผลิตภัณฑ์ใส่กล่อง / งานพับเสื้อผ้าใส่ถุง และงาน
เก็บของและวัสดุ

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการปรับตัว / ทักษะสังคม
และการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจาก ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงานสหกรณ์ร้านค้าตั้งอยู่ใน หน่วยงานของศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้ จำนวน 1 คน ในตำแหน่ง พนักงานขายของ ได้รับเงินค่าจ้างเดือนละ 400 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ จำหน่ายสินค้า / จัดวางสินค้าและผลิตภัณฑ์ / ทำความสะอาดร้านค้า (เก็บ กวาด เช็ดถู) / นับจำนวนผ่านน้ำอัดลมและจัดบันทึกจำนวนเป็นรายวัน

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะเกี่ยวกับการจดจำจำนวน หรือค่าของเงิน / ทักษะการทอนเงิน / ทักษะการทำงานเป็นขั้นตอน ต้องคอยเตือนเสมอ เช่น เมื่อสินค้าหมดต้องคอยเตือนให้นำสินค้า ในสต็อกมาเพิ่มเพื่อการจำหน่ายต่อไป

8. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจาก สถาบันราชานุกูล สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการประเภทงาน ร้านอาหาร ตั้งอยู่บริเวณ แยกอโศกมก๊กะสัน เป็นร้านอาหารในหน่วยงานของสำนักงานตำรวจทางหลวงบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาสามารถเข้าทำงานได้จำนวน 1 คน ในตำแหน่งพนักงานเสิร์ฟอาหาร ได้รับเงินค่าจ้าง เดือนละ 3,000 บาท ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ จดรายการอาหารตามที่ถูกคำสั่ง เสิร์ฟน้ำ-อาหาร เก็บจาน โต๊ะและเก้าอี้เมื่อลูกค้าทานเสร็จ

สภาพปัญหาที่พบในการทำงาน ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการสื่อสาร (การถาม-ตอบ คำถาม) และทักษะในเรื่องการตัดสินใจด้วยตัวเอง

1.5 การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการสังเกต

สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการสังเกตพบว่า สาเหตุสำคัญของสภาพปัญหาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ สภาพปัญหาปัจจัยภายนอกและ สภาพปัญหาปัจจัยภายใน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและพฤติกรรม เช่น อัตราการเรียนรู้ที่ล่าช้า ขาดทักษะทางด้านวิชาการ ขาดทักษะการกำกับตนเอง ขาดทักษะการใช้ชีวิต ในชุมชนและขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองและการจัดการตนเอง รวมทั้งบางคนมีข้อจำกัดทางกายภาพ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการการเรียนรู้ การจดจำ และการเข้าใจในสิ่งที่ได้รับการฝึกฝน ใช้ระยะเวลาเรียนรู้ และฝึกฝนมากกว่าบุคคลปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีสภาพปัญหาปัจจัยภายนอกที่ส่งผล ต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีรายละเอียดดังตาราง 15 ดังนี้

ตาราง 15 ร้อยละของสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน
ศูนย์ฝึกอาชีพ

สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	จำนวน	ร้อยละ
<u>สภาพปัญหาจากปัจจัยภายนอก</u>		
1. ผู้ฝึกสอนงานอาชีพไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึก	18	100.0
2. ผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้หลักการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการฝึกสอนงานอาชีพ	13	71.5
3. ประเภทของงานฝึกอาชีพไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพ / ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง	18	100.0
4. อาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่าง ๆ	13	71.5
5. ขนาดห้องไม่เหมาะสมกับช่วงวัย	14	77.0
6. สิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อการฝึกอาชีพ เช่น เสียงดัง / อากาศร้อน / ฝุ่นละออง	10	56.0
7. สื่อและอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้ใช้งาน	14	77.0
8. สื่อและอุปกรณ์ในการฝึกไม่ทันสมัย	14	77.0
9. ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องสมุด / สวนหย่อม สนามกีฬา	12	66.0
10. จำนวนของผู้เข้ารับการฝึกเพิ่มมากขึ้นทุกปีในขณะที่ผู้เข้ารับการฝึกรายเดิมยังไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้	18	100.0
<u>สภาพปัญหาจากปัจจัยภายใน</u>		
1. การขาดทักษะการเคลื่อนไหว	3	16.7
2. การขาดทักษะการกำกับตนเอง	15	82.5
3. การขาดทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน	15	82.5
4. การขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองและการจัดการตนเอง	16	88.0
5. การขาดทักษะทางด้านวิชาการ	12	66.0

จากตาราง 15 สภาพปัญหาจากปัจจัยภายนอก ในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์อาชีพ มีปัญหาในด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ และประเภทของงานฝึกอาชีพไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงมีปัญหามากที่สุด (ร้อยละ 100.0) รวมถึงจำนวนของผู้เข้ารับการฝึกเพิ่มขึ้นทุกปีในขณะที่ผู้เข้ารับการฝึกรายเดิมยังไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ในจำนวนเท่าๆ กัน (ร้อยละ 100.0) และสภาพ

ปัญหาจากปัจจัยภายในของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองและการจัดการตนเอง (ร้อยละ 88.0) รองลงมาคือ การขาดทักษะการกำกับตนเอง การขาดทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน และการขาดทักษะทางวิชาการ (ร้อยละ 82.5 และ ร้อยละ 66.0) ตามลำดับ

รายละเอียดสภาพปัญหาของแต่ละคน มีดังนี้

ผู้เข้ารับการศึกษา รายที่ 1 เพศ หญิง อายุ 19 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน ศิลปะประดิษฐ์ (ร้อยหวงพลาสติกกับสายเส้นใน) ใช้เวลาฝึก 3 สัปดาห์ ถึงจะสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงาน 50 เส้น ต่อ 3 ชั่วโมง

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการศึกษา รายที่ 1 เนื่องจากผู้เข้ารับการศึกษา อาชีพมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน ไม่มีสมาธิ ไม่จดจ่อในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการความสนใจจากครูเป็นพิเศษจึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ไม่มีทักษะการกำกับตัวเองและไม่สามารถรู้คิดได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ เช่น แสดงพฤติกรรมต่อต้าน อารมณ์รุนแรง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่เข้าฝึกงาน ขาดทักษะการสื่อสาร เช่น พูดไม่ไพเราะ ตอบคำถามใช้คำหรือประโยคสั้นๆ อย่างง่าย ๆ และการใช้ภาษาดีกว่าคนทั่วไป และการดูแลตนเองด้านบุคลิกภาพ แต่งตัวไม่เรียบร้อย และด้านสุขอนามัยไม่สะอาด เช่น ไม่ตัดเล็บ เล็บดำ

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการศึกษา รายที่ 1 ยังประสบปัญหาผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่พื้นฐานจนถึงงานอาชีพไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษา รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง อีกทั้งอาคาร สถานที่ที่ไม่เพียงพอและไม่เป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท สภาพห้องฝึกและสิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพเป็นอย่างมาก ขาดความทันสมัยในด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการศึกษา เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจไม่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 2 เพศ หญิง อายุ 30 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน เย็บปักถักร้อย ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงานต่อการปักหนึ่งลาย ไม่นั่นอนขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลวดลายที่ออกแบบ

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 2 เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน เรียนรู้ซ้ำต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะในการสื่อสารใช้ภาษาค่อนข้างน้อย และควรพัฒนาทักษะทางสังคม

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 2 ยังประสบปัญหาด้านผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมถึงอาคาร สถานที่ไม่เพียงพอและไม่เป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท ขนาดห้องฝึกที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก สิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ เช่น อากาศร้อน เสียงดังจากบริเวณโดยรอบ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพมีจำนวนจำกัด สถานที่และบริเวณโดยรอบที่ใช้ในการฝึกอาชีพไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายพื้นที่ได้ จึงส่งผลให้บริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัด

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 3 เพศ หญิง อายุ 26 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน งานดอกไม้ประดิษฐ์ ใช้เวลาฝึก 6 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงานไม่กำหนดเวลา

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 พบว่า เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน ไม่มีสมาธิ ไม่จดจ่อในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาทักษะการกำกับตัวเองและทางด้านอารมณ์ ทักษะการสื่อสารสามารถตอบคำถามอย่างง่ายๆ ใช้ประโยคสั้นๆ

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมถึงอาคาร สถานที่ที่ไม่เพียงพอ กับงานแต่ละประเภทและขนาดห้องฝึกที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัย และจำนวนผู้เข้ารับการฝึก และบรรยากาศร้อนและเสียงดัง ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพ สถานที่และบริเวณโดยรอบที่ใช้ในการฝึกอาชีพไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายพื้นที่ได้ จึงส่งผลให้บริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา และสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัด

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 4 เพศ ชาย อายุ 32 ปี ระดับเซเว่นปีญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานผู้ช่วยครู ใช้เวลาฝึก 6 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอน หลังจากการฝึกทักษะการทำงาน ด้านการเป็นผู้ช่วยครู ช่วง 2 สัปดาห์แรก มีการประเมินและติดตามผลการทำงานจากผู้ฝึกสอนงาน เป็นระยะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 4 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ต้องใช้วิธีการและกระบวนการเรียนรู้จากการสอนโดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ และแยกขั้นตอนทำงาน และมีการทบทวนขั้นตอน 3 ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ และมีข้อจำกัดทางด้านทักษะการปรับตัว เช่น ทักษะการสื่อสารโดยสามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ ขาดทักษะการดูแลตนเอง เช่น ด้านบุคลิกภาพการแต่งตัวและสุขอนามัย และมีข้อจำกัดทางด้านทักษะสังคม เช่น การไม่รู้จักสิทธิของตนเอง

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 4 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและผู้ช่วยดูแลติดตามผลในการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการเตรียมฝึกอาชีพตลอดจนขั้นฝึกงานอาชีพมีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพได้ทันเวลาที่ และด้วยภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมีมากของบุคลากรที่ฝึกสอนงานอาชีพอาจทำให้มอบหมายงานให้กับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพไม่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เข้ารับการฝึก และจากจำนวนผู้เข้ารับการฝึกที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้จำนวนอาคารที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพมีไม่เพียงพอกับงานแต่ละประเภทและขนาดห้องฝึกที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก และบรรยากาศร้อนและเสียงดัง อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพอยู่ในวงจำกัดและไม่หลากหลาย นอกจากนี้ สถานที่และบริเวณโดยรอบที่ใช้ในการฝึกอาชีพไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายพื้นที่ได้ จึงส่งผลให้บริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัด

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่5 เพศ หญิง อายุ 21 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานในโรงงานอาร์กซ์ แผนก ผู้ช่วยครู ใช้เวลาฝึก 2 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดใน ความบกพร่องทางสติปัญญา มีเพียงกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ มือด้านขวา ไม่แข็งแรง

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 5 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ มีข้อจำกัดทางด้านภาษาและการพูด เช่น การออกเสียงพูดไม่ชัดเจน และมีปัญหาในด้านทักษะการสื่อสารซึ่งสามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 5 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนของด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่เป็นสัดส่วน และไม่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก และมีบรรยากาศร้อนในโรงฝึกอาชีพ สภาพห้องฝึกที่คับแคบ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัดอย่างมาก

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่6 เพศ ชาย อายุ 19 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 35-49 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Moderate intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานในโรงงานอาร์กซ์ แผนก ทำน้ำยาล้างจาน และพิมเสนน้ำ ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ (อยู่ในขั้นตอนที่หนึ่งของการทำน้ำยาล้างจาน)

ด้านสุขภาพร่างกาย แข็งแรง บุคลิกภาพ และพฤติกรรมมีลักษณะให้เห็นเด่นชัดใน ความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 6 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้

ในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงได้ และต้องคอยเตือนย้ำๆ ซ้ำๆ ทุกขั้นตอนและมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ มีข้อจำกัดทางด้านภาษาและการพูด เช่น การออกเสียงพูดไม่ชัดเจน และมีปัญหาในด้านทักษะ การสื่อสารซึ่งสามารถตอบคำถามอย่างง่ายๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 6 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงาน อาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการ ฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไป ทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่เป็นสัดส่วน และไม่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก และมีบรรยากาศร้อนในโรงฝึกอาชีพ สภาพห้อง ฝึกที่คับแคบ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับ พักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัดอย่างมาก

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 7 เพศ ชาย อายุ 14 ปี ระดับชวาร์ปัญญา 35-49 เป็นผู้บกพร่อง ทางสติปัญญาในระดับน้อย (Moderate intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน อุตสาหกรรม แผนก งานทำไม้แขวนเสื้อ ใช้เวลาฝึก 2-3 สัปดาห์ จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาทำไม้แขวนเสื้อ 20-25 อัน ต่อ 1 ชั่วโมง

ด้านสุขภาพร่างกาย แข็งแรง บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะให้เห็นเด่นชัดใน ความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัด ทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่มีปัญหาในด้านทักษะการสื่อสารซึ่งสามารถ ตอบคำถามอย่างง่ายๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ มีข้อจำกัดทางด้านภาษาและการพูด รวมทั้งทักษะสังคม เช่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 7 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วน ของอาคารที่เป็นโรงฝึกงานประเภทงานอุตสาหกรรม และมีบรรยากาศร้อนในโรงฝึกอาชีพ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ไม่ทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แสงสว่างไม่เพียงพอ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา และสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจไม่ได้รับการปรับปรุงให้เกิดความน่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 8 เพศ หญิง อายุ 31 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก ช่างเสริมสวย ใช้เวลาฝึก 3 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาสะสม 1 หัว ประมาณ 20 นาที

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 8 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาใน การเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะปฏิบัติงาน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด เช่น การออกเสียงพูดไม่ชัดเจน และใช้วิธีหรือประโยคซ้ำๆ เพื่อการสนทนากับผู้อื่น สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม เช่น ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกลุ่ม และมีข้อจำกัดด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง เช่น แสดงอารมณ์ไม่พอใจเมื่อไม่ได้รับการตอบกลับจากการไปสมัครงาน หรือเมื่อติดต่อกลับไปแล้วถูกปฏิเสธการรับเข้าทำงาน และทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การดูแลรักษาความสะอาดตัวเอง

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 8 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่คับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอย่างมาก ซึ่งมีบรรยากาศที่ร้อนและมีฝุ่นละอองในอาคารฝึกอาชีพ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัดและไม่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 9 เพศ ชาย อายุ 18 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพแผนก ช่างเสริมสวย (ตัดผมชายโดยใช้เครื่อง) ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ (ครูต้องกำกับ) ใช้เวลาตัดผม 1 หัว ประมาณ 30-40 นาที

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 9 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ในขณะปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานเป็นระยะ และต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงานถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด เช่น พูดไม่ชัด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ ใช้ประโยคสั้นๆ บ่อยในการสนทนา รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 9 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่คับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอย่างมาก ซึ่งมีบรรยากาศที่ร้อนและมีฝุ่นละอองในอาคารฝึกอาชีพ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัดและไม่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 10 เพศ หญิง อายุ 24 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก งานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 2 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 10 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานเป็นระยะ และต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 10 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่คับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอย่างมาก ซึ่งมีบรรยากาศที่ร้อนและมีฝุ่นละอองในอาคารฝึกอาชีพ ในด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมีขนาดพื้นที่ที่จำกัดและไม่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 11 เพศ ชายอายุ 21 ปี ระดับเซเว่นปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน งานอาชีพแผนก งานเกษตร ใช้เวลาฝึก 2 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 11 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการ เรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานเป็นระยะ และต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน จึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ตามเพื่อน เชื้อคนง่าย นอกจากนี้ขาดทักษะทางด้านวิชาการที่ต้องใช้กับทักษะในการทำงาน

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 11 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอน งานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับ การฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขาไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสใน การออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้ แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่คับแคบไม่เหมาะสมกับ จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอย่างมาก ซึ่งมีบรรยากาศที่ร้อนและมีฝุ่นละอองในอาคารฝึกอาชีพ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนสถานที่พักผ่อน หย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจมี ขนาดพื้นที่ที่จำกัดและไม่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 12 เพศ ชายอายุ 22 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่อง ทางสติปัญญา ระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ (ในโครงการทดลองจ้างงาน) แผนก งานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 2 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วย ตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ใน ความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 2 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัด ทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้ โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้สามารถเกิดความเข้าใจและสามารถทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานเป็นระยะ และต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่ายๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ และใน การพูดได้ ตอบค่อนข้างช้า รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ เฉพาะหน้าได้ นอกจากนี้ขาดทักษะทางด้านวิชาการที่ต้องใช้กับทักษะในการทำงาน

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 13 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอน งานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับ การฝึกอาชีพ รวมทั้งประเภทของงานที่ฝึกมีสาขา ไม่หลากหลายหรือมีไม่เหมาะสมกับโอกาสใน การออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้ แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่คับแคบไม่เหมาะสมกับ จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอย่างมาก ซึ่งมีบรรยากาศที่ร้อน ในอาคารฝึกอาชีพ ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจไม่มีโอกาสได้ใช้บริการในบริเวณพื้นที่ ดังกล่าวและไม่มีความน่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 13 เพศ หญิง อายุ 16 ปี ระดับเซเวียร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานกระดาษ (เปเปอร์มาเช่) ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ในขณะปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คความคืบหน้าและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้และในการพูดได้ ตอบค่อนข้างช้ารวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคมไม่สามารถแก้ไขปัญหสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ชอบอยู่และทำงานคนเดียว

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 13 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ อีกทั้งประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และมีสภาพห้องฝึกที่คับแคบและร้อนไม่เหมาะสมกับจำนวนและช่วงวัยของผู้ที่เข้ารับการฝึกเป็นอย่างมาก อีกทั้งบริเวณโดยรอบมีมลภาวะฝุ่นละอองจากถนนและเสียงจากอาคารผู้ป่วยทางจิตในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภท จึงทำให้การฝึกงานนั้นล่าช้าและผู้เข้ารับการฝึกไม่มีจุดหมายในการเรียนรู้

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 14 เพศ หญิง อายุ 15 ปี ระดับเซเวียร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทอผ้า (เปเปอร์มาเช่) ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 4 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ในขณะปฏิบัติงาน ผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม ไม่สามารถแก้ไขปัญหสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 14 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ อีกทั้ง ประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งขาดการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ กล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกมีความสามารถและปฏิบัติงานได้รับมอบหมาย ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และมีสภาพห้องฝึกที่คับแคบและร้อนไม่เหมาะสมกับจำนวนและช่วงวัยของผู้ที่เข้ารับการฝึกเป็นอย่างมาก อีกทั้งบริเวณโดยรอบมีมลภาวะฝุ่นละอองจากถนนและเสียงจากอาคารผู้ป่วยทางจิต ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทจึงทำให้การฝึกงานนั้นล่าช้าและผู้เข้ารับการฝึกไม่มีจุดหมายในการเรียนรู้

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 15 เพศ หญิง อายุ 15 ปี ระดับเซเว่นปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัดแผนก งานทอเสื้อ ใช้เวลาฝึก 3-4 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดใน ความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 15 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ในขณะปฏิบัติงาน ผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้

และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านทักษะสังคม ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ชอบนั่งอยู่คนเดียว เหม่อลอย ไม่มีสมาธิ และมีปัญหาในการกำกับตัวเอง เช่น เข้าเรียนช้า เพราะไปทำหน้าที่ยื่น

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 15 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ อีกทั้ง ประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งขาดประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ในส่วนตัวด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และมีสภาพห้องฝึกที่คับแคบและร้อนไม่เหมาะสมกับจำนวนและช่วงวัยของผู้ที่เข้ารับการฝึกเป็นอย่างมาก อีกทั้งบริเวณโดยรอบมีมลภาวะฝุ่นละอองจากถนนและเสียงจากอาคารผู้ป่วยทางจิต ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทจึงทำให้การฝึกงานนั้นล่าช้าและผู้เข้ารับการฝึกไม่มีจุดหมายในการเรียนรู้ และไม่มีความทันสมัย

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 16 เพศ ชาย อายุ 20 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทอเสื้อ ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัด ในความบกพร่องทางสติปัญญา ทางด้านร่างกายแขนขาอ่อนแรงแต่สามารถใช้งานได้

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 16 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ และด้านทักษะการดูแลตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยและการแต่งกาย

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 16 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและขาดความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้ง ประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งขาดการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอ คับแคบและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภทในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและไม่มีความทันสมัย

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 17 เพศ ชาย อายุ 38 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทำพรม ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 17 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ขาดทักษะด้านการสื่อความหมายและการพูด ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 17 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและขาดความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้ง ประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งขาดการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอ คับแคบและไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและไม่มีความทันสมัย

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 18 เพศ ชาย อายุ 38 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนกงานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

ด้านสุขภาพร่างกาย บุคลิกภาพ และพฤติกรรมไม่มีลักษณะแตกต่างให้เห็นเด่นชัดในความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุของปัญหาในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 18 พบว่า เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการสอน โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนเพื่อที่จะให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถเกิดความเข้าใจและทำงานได้ ในขณะที่ปฏิบัติงานผู้ฝึกสอนงานต้องตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ถึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และมีข้อจำกัดด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ขาดทักษะทางด้านวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกทักษะการทำงาน รวมทั้งขาดทักษะด้านการสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด สามารถตอบคำถามอย่างง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ การได้ตอบในการสนทนาไม่ต่อเนื่อง เป็นคำหรือวลีสั้น ๆ ตลอดจนขาดความมั่นใจในตัวเอง และด้านทักษะการดูแลตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยและการแต่งกาย

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 18 ประสบปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนที่ไม่เพียงพออย่างมากกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและขาดความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้ง ประเภทงานที่ฝึกไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสน้อยมากที่ผู้เข้ารับการฝึกจะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งขาดการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ในส่วนด้านอาคาร สถานที่ที่มีไม่เพียงพอ คับแคบ และไม่ได้แบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภทในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและไม่มีความทันสมัย

ตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพ

2.1 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ มีรายละเอียดดังตาราง 16 ดังนี้

ตาราง 16 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพต่อความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความต้องการของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	ร้อยละ
1. ความต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดโอกาสในการทำงาน	100.0
2. ความต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ	30.0
3. ความต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดโอกาสบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน	30.0
4. ความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและมีความเหมาะสมกับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	100.0

ตาราง 16 (ต่อ)

ความต้องการของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ	ร้อยละ
5. ความต้องการงบประมาณในการปรับปรุงอาคาร และสถานที่ ให้เหมาะสมกับเป็นประเภทของงานที่ฝึกเป็นสัดส่วน	85.0
6. ความต้องการสื่อ และอุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกและเหมาะสมกับกลุ่มงานอาชีพ	90.0
7. ความต้องการให้มีการสนับสนุนไปดำเนินงานในต่างประเทศเพื่อการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	30.0
8. ความต้องการยานพาหนะเพื่อการติดต่อประสานงานด้านต่าง ๆ	20.0
9. ความต้องการให้มีแบบการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพที่มีมาตรฐานและครอบคลุมทุกด้านทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอาชีพ	90.0
10. ความต้องการให้สถานประกอบการเปิดโอกาสรับและทราบบถึงศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าสามารถทำงานได้	30.0

จากตาราง 16 พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ในภาพรวม ต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดให้โอกาสการทำงาน ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำหลักสูตรที่มีความชัดเจนและมีความเหมาะสมกับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 100.0) รองลงมา คือ ความต้องการสื่อ และอุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกและเหมาะสม กับกลุ่มงานอาชีพและต้องการให้มีแบบการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพที่มีมาตรฐานและครอบคลุมทุกด้านทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอาชีพร้อยละ 90.0) และ ต้องการงบประมาณในการปรับปรุงอาคาร และสถานที่ ให้เหมาะสมกับเป็นประเภทของงานที่ฝึกเป็นสัดส่วน (ร้อยละ 85.0)

2.2 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพจากความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ มีรายละเอียดดังตาราง 17 ดังนี้

ตาราง 17 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพต่อความต้องการการฝึกอาชีพให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความต้องการตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	ร้อยละ
1. ความต้องการงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ในการฝึกอาชีพประเภทต่าง ๆ	75.5
2. ความต้องการอาคาร สถานที่ และห้องฝึกที่เป็นสัดส่วน	90.0
3. ความต้องการหลักสูตรวิชาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	90.0
4. ความต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนงานอาชีพ	80.0
5. ความต้องการความรู้และความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอย่างแท้จริง	75.5
6. ความต้องการดูแลอย่างทั่วถึงของภาครัฐในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข , กระทรวงศึกษาธิการ	90.0

จากตาราง 17 พบว่า ความต้องการตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพให้กับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในภาพรวม ต้องการให้มีกาดูแลอย่างทั่วถึงของภาครัฐในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการต้องการหลักสูตรวิชาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องการอาคาร สถานที่ ห้องฝึกที่เป็นสัดส่วน มากที่สุด ในจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 90.0) รองลงมาคือ ความต้องการด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนงานอาชีพ ต้องการงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ในการฝึกอาชีพประเภทต่าง ๆ และต้องการความรู้และความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอย่างแท้จริง (ร้อยละ 75.5) ตามลำดับ

2.3 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากความคิดเห็นของผู้ปกครอง มีรายละเอียดดังตาราง 18 ดังนี้

ตาราง 18 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อความต้องการการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

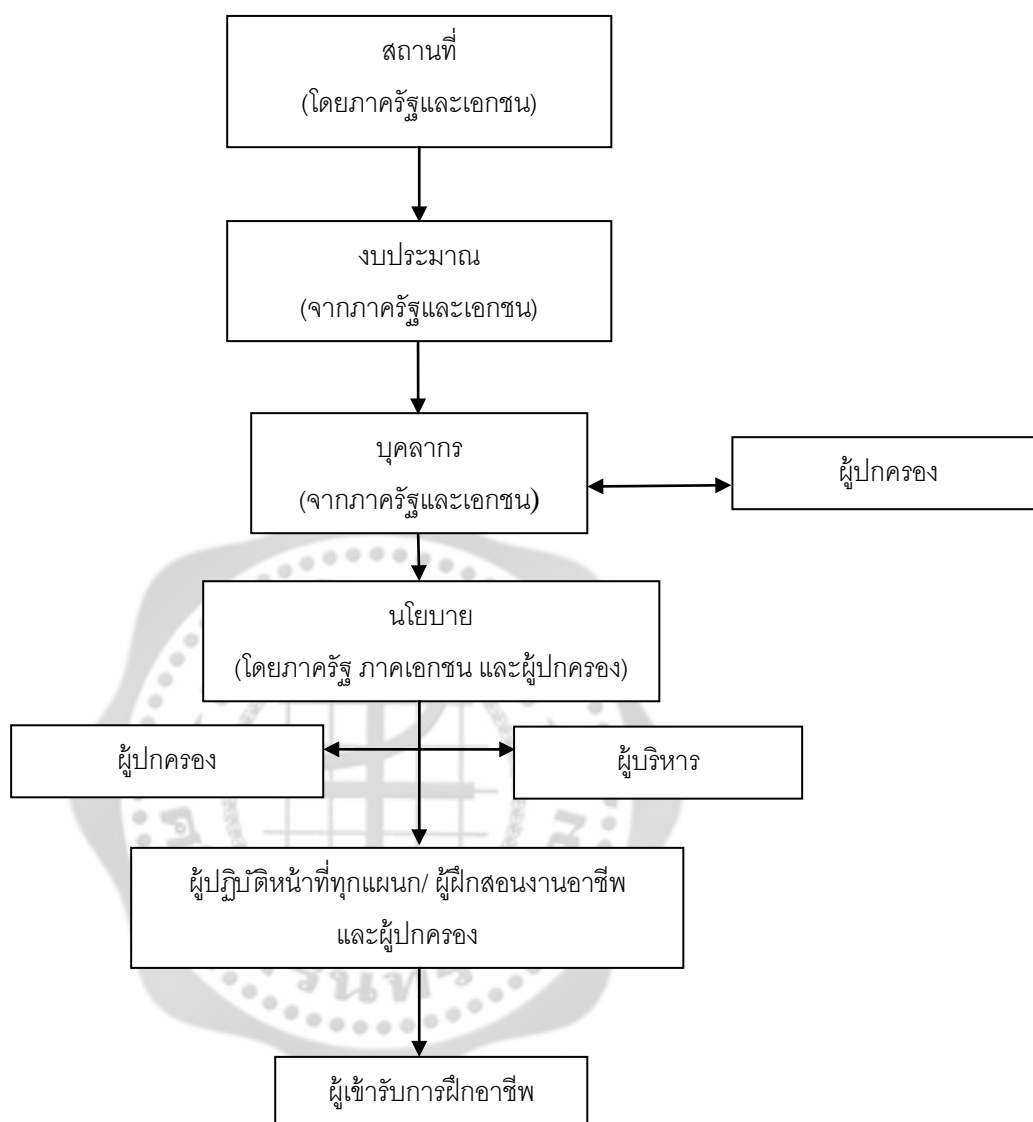
ความต้องการตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ร้อยละ
1. ความต้องการด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอาชีพ	100.0
2. ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัย	100.0

จากตาราง 18 พบว่า ความต้องการตามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ความต้องการด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอาชีพ และความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัย (ร้อยละ 100.0)

รายละเอียดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองเป็นดังนี้

การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในวัน จันทร์ ที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ณ ห้อง 14-504 อาคารเรียนรวม (ตึก 14) ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เวลา 8:45 – 12:30 น. พบว่า ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานหรือมีผู้ที่อยู่ในความดูแลที่กำลังฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพทั้ง 8 แห่ง มีความต้องการและความคาดหวังว่า ในการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน เพราะไม่ต้องการให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องเป็นภาระกับสังคม และไม่ต้องการให้สังคมต้องประสบปัญหาในอนาคต เมื่อผู้ปกครองไม่สามารถอยู่ดูแลบุคคลเหล่านี้ได้ ดังนั้นผู้ปกครองได้เสนอแนวทางในการช่วยเหลืออย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงงานในอารัก্ষ์ขึ้นทั้ง 4 มุมเมือง เพื่อจัดสรรให้บุคคลกลุ่มนี้ได้มีสถานที่ที่ฝึกอาชีพและสามารถมีงานทำได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ซึ่งมีรายละเอียดการจัดตั้งโรงงานในอารัก্ষ์ ตามแผนภูมิภาพจากข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการสนทนากลุ่ม ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

แผนภูมิภาพการจัดตั้งโรงงานในอาร์กซ์

แผนภูมิภาพ : ตามข้อเสนอโดยผู้ปกครองที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ณ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นอกจากข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงงานในอาร์กซ์เพื่อการฝึกอาชีพและการทำงานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผู้ปกครองได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและขอทิสติคจากผลงานวิจัยที่สำเร็จลุล่วงควรได้รับการผลักดันจากหน่วยงานทางการศึกษาในระดับปริญญาให้มีการจัดตั้งโครงการนำร่องจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและขอทิสติค รวมถึงการเพิ่มหลักสูตร การเรียนการสอนให้กับบุคคลทั่วไปและผู้ที่มี

ความสนใจที่จะการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก อย่างจริงจัง และครอบคลุมเนื้อหาเพื่อการนำมาปฏิบัติใช้ได้จริง กับบุคคลพิเศษกลุ่มนี้ และที่สำคัญการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการแข่งขันประสมการณเฑาะเรียนการสอนและเทคนิคการช่วยเหลือ และเลี้ยงดูบุคคลกลุ่มนี้ให้นิสิตนักศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และวิธีการที่หลากหลายนอกเหนือจากการเรียนเพียงแต่ในห้องเรียน

2.4 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานทั้ง 8 แห่ง มีรายละเอียดดังตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 19 ร้อยละของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานต่อความต้องการ

ความต้องการตามความคิดเห็นของสถานประกอบการ / หน่วยงานร้านค้า	ร้อยละ
1. ความต้องการให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทักษะอื่นๆ ที่เข้มข้นนอกเหนือจากทักษะการฝึกอาชีพ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะการสื่อสาร	87.5
2. ความต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรแกนกลางเกี่ยวกับการฝึกสอนงานอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นงานที่ผู้เข้ารับการฝึกมีความสนใจและมีความถนัด	87.5
3. ความต้องการด้านการสนับสนุนให้ผู้ฝึกอาชีพสามารถฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมทำงานได้จริง	87.5
4. ความต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรการสอนงานด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ	62.5
5. ความต้องการด้านบุคลากรในการประสานงานกับสถานประกอบการ	75.0

ตาราง 19 (ต่อ)

ความต้องการตามความคิดเห็นของสถานประกอบการ / หน่วยงานร้านค้า	ร้อยละ
6. ความต้องการด้านการวัดผลและประเมินผล และต้องมีการติดตามผลเป็นระยะ	75.5
7. ความต้องการด้านการสอนเกี่ยวกับทักษะการปรับตัว / ทักษะการทำงานและการตระหนักรู้ในด้านสิทธิของตนเอง	75.0
8. ความต้องการด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องประกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดในการทำงานและผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน	75.0
9. ความต้องการด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพควรมีจำนวนเพิ่มขึ้นและเชี่ยวชาญในการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	87.5
10. ความต้องการด้านการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพและสนับสนุนการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	50.0
11. ความต้องการด้านสถานที่ หน่วยงานหรือศูนย์ฝึกอาชีพที่ฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นทางการและเป็นมาตรฐาน และทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความชำนาญในการทำงาน รวมทั้งควรมีใบรับรองพฤติกรรมและความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล	87.5

จากตาราง 19 พบว่า สถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานโดยส่วนใหญ่ต้องการให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทักษะอื่นๆ ที่เข้มข้น นอกเหนือทักษะการฝึกอาชีพ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะการสื่อสาร / ต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรแกนกลางเกี่ยวกับการฝึกสอนงานอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นงานที่ผู้เข้ารับการฝึกมีความสนใจและมีความถนัด / ความต้องการด้านการสนับสนุนให้ผู้ฝึกอาชีพสามารถฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมทำงานได้จริง และต้องการด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพมีจำนวนเพิ่มขึ้นและเชี่ยวชาญในการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและต้องการด้านสถานที่ หน่วยงานหรือศูนย์ฝึกอาชีพที่ฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นทางการและเป็นมาตรฐาน และทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความชำนาญในการทำงาน รวมทั้งควรมีใบรับรองพฤติกรรมและความสามารถความถนัดของแต่ละบุคคลมากที่สุด (ร้อยละ 87.5) รองลงมาคือ

ความต้องการด้านการวัดผลและประเมินผล และต้องมีการติดตามผลเป็นระยะ / ความต้องการด้านการสอนเกี่ยวกับทักษะการปรับตัว / ทักษะการทำงานและการตระหนักรู้ในด้านสิทธิของตนเอง และความต้องการด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องประกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดในการทำงานและผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน (ร้อยละ 75.0) และต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรการสอนงานด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ / ต้องการด้านบุคลากรในการประสานงานกับสถานประกอบการ (ร้อยละ 62.5) และต้องการด้านการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพและสนับสนุนการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ร้อยละ 50.0) ตามลำดับ

2.5 การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการสังเกตบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาฝึกอาชีพทั้ง 8 แห่ง มีรายละเอียดดังตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 20 ร้อยละของความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการสังเกต

ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ร้อยละ
1. ความต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึก	100.0
2. ความต้องการให้ผู้ฝึกสอนมีความชำนาญด้านหลักการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการฝึกสอนงานอาชีพ	60.5
3. ความต้องการความหลากหลายของประเภทงานอาชีพที่เปิดฝึกสอนและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง	100.0
4. ความต้องการให้มีอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่าง ๆ	71.5
5. ความต้องการให้มีห้องฝึกงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย	77.0
6. ความต้องการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการฝึก	44.5
7. ความต้องการด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอต่อผู้ใช้งาน	77.0
8. ความต้องการด้านสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย	77.0
9. ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำ / ห้องสมุด / สวนหย่อม	66.0

จากตาราง 20 พบว่า สิ่งทีบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความต้องการมากที่สุด คือ ความต้องการให้มีผู้ฝึกสอนเพิ่มขึ้น ความต้องการความหลากหลายของประเภทงานอาชีพที่เปิดสอน และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ ความต้องการให้มีห้องฝึกงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความต้องการด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอต่อผู้ใช้งาน และความต้องการด้านสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย (ร้อยละ 77.0) ความต้องการให้มีอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่างๆ (ร้อยละ 71.0) ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำห้องสมุด/สวนหย่อม (ร้อยละ 66.0) และความต้องการให้ผู้ฝึกสอนมีความชำนาญด้านหลักการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการฝึกสอนงานอาชีพ (ร้อยละ 60.5) ตามลำดับ

รายละเอียดความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการสังเกต มีดังนี้

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 1 เพศ หญิง อายุ 19 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงาน ศิลปะประดิษฐ์ (รอยหว่งพลาสติกกับสายเส้นใย) ใช้เวลาฝึก 3 สัปดาห์ ถึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงาน 50 เส้น ต่อ 3 ชั่วโมง

เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จึงทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้ซ้ำ ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 1 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน ต้องเพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการความสนใจจากครูเป็นพิเศษจึงจะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงได้ และ ต้องการการเรียนรู้ด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะการกำกับตัวเองและการรู้คิดได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ เช่น การควบคุมอารมณ์ ทักษะการสื่อสาร เช่น พูดได้- ตอบคำถาม การสนทนา และการดูแลตนเองด้านบุคลิกภาพ การแต่งตัว และด้านสุขอนามัย นอกจากนี้ยังต้องการผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่พื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของสาขาประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง อีกทั้งต้องการอาคาร สถานที่ที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท สภาพห้องฝึกและสิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ มีความทันสมัย รวมถึงสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อม

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 2 เพศ หญิง อายุ 30 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานเย็บปักถักร้อย ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงานต่อการปักหนึ่งลาย ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความยากง่ายของลวดลายที่ออกแบบ

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 2 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน เพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 2 ต้องการผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมถึงต้องการอาคาร สถานที่ที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท ขนาดห้องฝึกที่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก อีกทั้งสิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ เช่น ไม่มีเสียงรบกวนจากบริเวณโดยรอบ ในขณะที่ฝึกอาชีพ รวมถึงต้องการสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพที่ทันสมัย และสถานที่และบริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อม

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 3 เพศ หญิง อายุ 26 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานดอกไม้ประดิษฐ์ ใช้เวลาฝึก 6 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาในการปฏิบัติงานไม่กำหนดเวลา

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน เพิ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 ต้องการผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมถึงต้องการอาคาร สถานที่ที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท ขนาดห้องฝึกที่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก อีกทั้งสิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ เช่น ไม่มีเสียงรบกวนจากบริเวณโดยรอบ ในขณะที่ฝึกอาชีพ รวมถึงต้องการสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพที่ทันสมัย และสถานที่และบริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อม

ผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ รายที่ 4 เพศ ชาย อายุ 32 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานผู้ช่วยครู ใช้เวลาฝึก 6 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอน หลังจากการฝึกทักษะการทำงานด้านการเป็นผู้ช่วยครู ช่วง 2 สัปดาห์แรก มีการประเมินและติดตามผลการทำงานจากผู้ฝึกสอนงาน เป็นระยะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรายที่ 4 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอน การทบทวนขั้นตอน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะวิชาการ ทักษะในการสื่อสาร และทักษะทางสังคม เช่น การไม่รู้จักสิทธิของตนเอง ทักษะการดูแลตนเอง เช่นด้านบุคลิกภาพการแต่งตัวและสุขอนามัย นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรายที่ 2 ต้องการผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ รวมถึงต้องการอาคาร สถานที่ที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท ขนาดห้องฝึกที่เหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาฝึก อีกทั้งต้องการสิ่งแวดล้อมรอบห้องฝึกที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ เช่น ไม่มีเสียงรบกวนจากบริเวณโดยรอบในขณะที่ฝึกอาชีพ หรือ เครื่องปรับอากาศ รวมถึงต้องการสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอาชีพที่ทันสมัย และสถานที่และบริเวณสำหรับพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้เข้ารับการศึกษาฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อม

ผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ รายที่ 5 เพศ หญิง อายุ 21 ปี ระดับเซเว่นปีญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานในโรงงานอาร์กซ์ แมนค ผู้ช่วยครู ใช้เวลาฝึก 2 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรายที่ 5 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับแยกขั้นตอนและแยกขั้นตอน การทบทวนขั้นตอนระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการฟื้นฟูกล้ามเนื้อ อีกทั้งต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร เช่น การออกเสียง การตอบคำถาม ทักษะวิชาการ ทักษะสังคม ทักษะการดูแลตนเอง เช่น ด้านบุคลิกภาพการแต่งตัวและสุขอนามัย นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรายที่ 5 ต้องการผู้สอนงานอาชีพเพื่อฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรวมถึงความหลากหลายสาขาของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง ในส่วนอาคาร สถานที่ต้องการให้ เป็นสัดส่วนเพียงพอและเหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาฝึก สภาพห้องฝึกที่กว้างขวาง ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการให้มีจำนวนที่เพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการศึกษาฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 6 เพศ ชาย อายุ 19 ปี ระดับเซเวียร์ ปัญญา 35-49 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Moderate intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานในโรงงานอาร์กซ์ แผนก ทำน้ำยาล้างจาน และพิมเสนน้ำ ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ (อยู่ในขั้นตอนที่หนึ่งของการทำน้ำยาล้างจาน)

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา เรียนรู้ช้า ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน ต้องการคำเตือนย้ำๆ ซ้ำๆ ทุกขั้นตอน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รวมถึงต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทางด้านภาษาและการพูด เช่น การออกเสียงพูด และทักษะการสื่อสาร ในการถามและตอบคำถาม นอกจากนี้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 6 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่มีจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ต้องการอาคารสถานที่ที่เพียงพอและเป็นสัดส่วนและเหมาะสมกับช่วงวัยและจำนวนผู้เข้ารับการฝึก และกว้างขวางในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนเพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 7 เพศ ชาย อายุ 14 ปี ระดับเซเวียร์ปัญญา 35-49 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Moderate intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอุตสาหกรรม แผนก งานทำไม้แขวนเสื้อ ใช้เวลาฝึก 2-3 สัปดาห์ จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาทำไม้แขวนเสื้อ 20-25 อัน ต่อ 1 ชั่วโมง

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและ เรียนรู้ช้า จึงต้องการ ผู้ฝึกสอนงาน อาชีพ ใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะการสื่อสารในการถาม-ตอบคำถาม รวมทั้งทักษะสังคม เช่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 7 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง อีกทั้งต้องการอาคารที่เป็นโรงฝึกงานประเภทงานอุตสาหกรรมที่เป็นสัดส่วนในประเภทของงาน และเครื่องปรับอากาศ ส่วนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ต้องการความทันสมัย และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ต้องการแสงสว่างที่เพียงพอ รวมทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่มีความน่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 8 เพศ หญิง อายุ 31 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก ช่างเสริมสวย ใช้เวลาฝึก 3 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ ใช้เวลาละม 1 ชั่วโมง ประมาณ 20 นาที

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอนระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ด้านภาษาและการพูด เช่น การออกเสียงพูดให้ชัดเจน การสนทนากับผู้อื่น ทักษะสังคม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกลุ่ม และการควบคุมอารมณ์ตนเอง และทักษะในการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การดูแลรักษาความสะอาดตัวเอง นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 8 ต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพ ที่มีจำนวนเพียงพอ กับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงาน ประกอบอาชีพได้จริง ในส่วนอาคาร สถานที่ที่ต้องการให้มีจำนวนเพียงพอและแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่กว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึก ส่วนในอาคารฝึกอาชีพ ต้องการมีเครื่องกรองฝุ่นและเครื่องปรับอากาศ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการให้มีจำนวนเพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และทันสมัย และต้องการให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 9 เพศ ชาย อายุ 18 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก ช่างเสริมสวย (ตัดผมชายโดยใช้เครื่อง) ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ (ครูต้องกำกับ) ใช้เวลาตัดผม 1 ชั่วโมง ประมาณ 30-40 นาที

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและ เรียนรู้ช้า จึงต้องการ ผู้ฝึกสอนงานต้องใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานเป็นระยะ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ ต้องการการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การ สื่อความหมายทางด้านภาษาและการพูด เช่น การพูดให้ชัดเจน การตอบคำถาม การสนทนากับผู้อื่น และทักษะสังคม นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 9 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่มีจำนวนเพียงพอ กับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงาน ประกอบอาชีพได้จริง ในส่วนอาคาร สถานที่ที่ต้องการให้มีจำนวนเพียงพอและแบ่งเป็นสัดส่วนตาม

ลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่กว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึก ส่วนในอาคารฝึกอาชีพต้องการมีเครื่องกรองฝุ่นและเครื่องปรับอากาศ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการให้มีจำนวนเพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และที่นั้สมั้ย และต้องการให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 10 เพศ หญิง อายุ 24 ปี ระดับเซอร์วิปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก งานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 2 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานเป็นระยะ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ ต้องการการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด การตอบคำถาม ทักษะสังคม และการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้านอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 10 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกหรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริงในส่วนอาคาร สถานที่ที่ต้องการให้มีจำนวนเพียงพอและแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้องฝึกที่กว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึก ส่วนในอาคารฝึกอาชีพต้องการมีเครื่องกรองฝุ่นและเครื่องปรับอากาศ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการให้มีจำนวนเพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และที่นั้สมั้ย และต้องการให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 11 เพศ ชาย อายุ 21 ปี ระดับเซอร์วิปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ แผนก งานเกษตร ใช้เวลาฝึก 2 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานเป็นระยะ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด การตอบคำถาม ทักษะสังคม การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ ตามเพื่อน เชื้อคนง่าย และทักษะทางด้านวิชาการที่ต้องใช้กับทักษะในการทำงาน นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 11 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพที่

มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รวมทั้งความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึก หรือมีความเหมาะสมกับโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง ในส่วนอาคาร สถานที่ ต้องการให้มีจำนวนเพียงพอและแบ่งเป็นส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท และสภาพห้อง ฝึกที่กว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึก ส่วนในอาคารฝึกอาชีพต้องการมีเครื่องกรองฝุ่น และเครื่องปรับอากาศ สี้อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการให้มีจำนวนเพียงพอ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ และที่นอน และต้องการให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 12 เพศ ชาย อายุ 22 ปี ระดับเซอร์วิปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานงานอาชีพ (ในโครงการทดลองจ้างงาน แผนก งานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 2 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและ เรียนรู้ช้า จึงต้องการ ผู้ฝึกสอนงาน อาชีพใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานเป็นระยะ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ ต้องการการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมายทางด้านภาษาและการพูด การ ตอบคำถาม การสนทนากับผู้อื่น ทักษะสังคม การ แก้ไขปัญหา สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ และทักษะทางด้านวิชาการที่ต้องใช้กับทักษะในการทำงาน นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 12 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่นั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพ และต้องการการเรียนรู้ทักษะวิชาการพื้นฐานและการเรียนรู้ทักษะอื่น เช่น ทักษะการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะสังคม รวมทั้งต้องการความหลากหลายของประเภทของงานที่ฝึกที่มีความเหมาะสมกับสภาพครอบครัวและโอกาสในการออกไปทำงานประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ต้องการให้มี สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้เข้ารับการฝึก เช่น ห้องสมุด สนามกีฬาและสวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 13 เพศ หญิง อายุ 16 ปี ระดับเซอร์วิปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานกระดาษ (เปเปอร์มาเช่) ใช้เวลาฝึก 3 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงมีความต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน มีการตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอน การปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องการระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ด้านภาษาและการพูด การตอบคำถามได้ และการพูดได้-ตอบในการสนทนา รวมทั้งทักษะสังคม การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าฝึกการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และฝึกการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 3 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอน และความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทาง รูปแบบการประเมินและวัดผล ด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคาร สถานที่ที่มีเพียงพอกว้างขวาง และแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภทและไม่ติดกับอาคารผู้ป่วยประเภทอื่น อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีบบางประเภทและมีความทันสมัยมีแสงสว่างที่เพียงพอ มีเครื่องปรับอากาศและมีเครื่องกรองฝุ่นละออง

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 14 เพศ หญิง อายุ 15 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทึชชู (เปเปอร์มาเช่) ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงมีความต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอน การปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องการระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด การตอบคำถาม รวมทั้งทักษะสังคม การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้า เป็นต้น นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 14 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพ

และมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทางรูปแบบการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคาร สถานที่ที่มีเพียงพอ กว้างขวาง และแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภทและไม่ติดกับอาคารผู้ปวยประเภทอื่น อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและมีความทันสมัย มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีเครื่องปรับอากาศ และมีเครื่องกรองฝุ่นละออง

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 15 เพศ หญิง อายุ 15 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทอเสื้อ ใช้เวลาฝึก 3-4 เดือน จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน มีการตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้อง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ มีความต้องการการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด การ ตอบคำถาม รวมทั้งทักษะสังคม การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และการเรียนรู้ในเรื่องการกำกับตัวเอง เช่น การเข้าเรียนตรงเวลา นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 15 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทางรูปแบบการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคาร สถานที่ที่มีเพียงพอ กว้างขวาง และแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภทและไม่ติดกับอาคารผู้ปวยประเภทอื่น อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและมีความทันสมัย มีแสงสว่างที่เพียงพอ มีเครื่องกรองฝุ่นละออง และมีเครื่องปรับอากาศ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 16 เพศ ชาย อายุ 20 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทอเสื้อ ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงมีความต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน มีการตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนในการปฏิบัติงานเป็นระยะ ต้องการระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย ด้านภาษาและการพูด การตอบคำถาม และทักษะการดูแลตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยและการแต่งกาย นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 16 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทาง รูปแบบการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคารสถานที่ที่มีเพียงพอ กว้างขวางและแบ่งเป็นส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท อีกทั้งสื่อวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและมีความทันสมัย มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีเครื่องปรับอากาศ

ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ รายที่ 17 เพศ ชาย อายุ 38 ปี ระดับเชาวน์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนก งานทำพรม ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ และต้องการระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร การสื่อความหมายและการพูด การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพรายที่ 7 ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพเพื่อการฝึกอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทาง รูปแบบการประเมินและวัดผล ด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคาร สถานที่ที่มีเพียงพอ กว้างขวางและแบ่งเป็นส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและมีความทันสมัย มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีเครื่องปรับอากาศ

ผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ รายที่ 18 เพศ ชาย อายุ 38 ปี ระดับเซอร์ปัญญา 50-69 เป็นผู้บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild intellectual disability) เข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรงานอาชีพบำบัด แผนกงานร้านค้า ใช้เวลาฝึก 1 ปี จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองตามขั้นตอนได้

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญาและเรียนรู้ช้า จึงต้องการผู้ฝึกสอนงานใช้กระบวนการสอนโดยการเรียงลำดับขั้นตอนและแยกขั้นตอน การตรวจเช็คงานและคอยบอกขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นระยะ และต้องการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ ต้องการการเรียนรู้ทักษะการปรับตัว ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทางด้านภาษาและการพูด การตอบคำถาม การโต้ตอบในการสนทนา ตลอดจนการฝึกให้มีความมั่นใจในตัวเอง อีกทั้งทักษะการดูแลตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยและการแต่งกาย รวมถึงทักษะทางด้านวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกทักษะการทำงาน นอกจากนี้ในการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพรายที่ 18 ต้องการให้มี ผู้ฝึกสอนงาน อาชีพเพื่อการฝึกอาชีพ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงงานอาชีพจำนวนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ ประกอบกับต้องการผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่มีความชำนาญในการใช้เทคนิคในการเรียนการสอนและความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งมีความต้องการประเภทงานที่ฝึกที่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพและมีโอกาสที่จะนำความรู้หรือทักษะที่ฝึกมาออกไปประกอบอาชีพได้จริง พร้อมทั้งต้องการแนวทาง รูปแบบการประเมินและวัดผลด้านศักยภาพการทำงานของผู้เข้ารับการศึกษาอาชีพ นอกจากนี้ยังต้องการอาคาร สถานที่ที่มีเพียงพอ กว้างขวางและแบ่งเป็นสัดส่วนตามลักษณะการฝึกงานแต่ละประเภท อีกทั้งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกอาชีพบางประเภทและมีความทันสมัย มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีเครื่องปรับอากาศ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาศาภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพ มีสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศาภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง (Moderate) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 35-49 (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 34; อ้างอิงจาก สมิทธ์ แอนด์ ไทย์เลอร์. 2010); (Jame C.Harris. 2006: 51-55; citing DSM-IV-TR (APA, 2000)) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ประจำศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้บริหารของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 8 แห่ง ประกอบด้วย สถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพโรงเรียนปัญญาจตุจักร กรุงเทพมหานคร ศูนย์ฝึกอาชีพมูลนิธิแสงสว่าง กรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชวาทินธิง) จังหวัดนนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชวาทินธิง) จังหวัดนนทบุรี ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพปัญญาคาร จังหวัดปทุมธานี และศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 50-70 และระดับปานกลาง (Moderate) ระดับเซเว่นปัญญา ระหว่าง 35-49 และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวม 5 กลุ่ม ในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 8 แห่ง ได้แก่

1. ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 8 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากประชากรทั้งหมด รวม 8 คน

2. ผู้ฝึกสอนงานอาชีพประจำศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 73 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 73 คน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild) และระดับปานกลาง (Moderate) อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 363 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 18 คน
4. ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 363 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 8 คน
5. ผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานผ่านศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 43 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และการใช้คำถามปลายเปิดด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากศูนย์ฝึกอาชีพ ทั้ง 9 ด้านคือ ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความสะอาด ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for windows และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้มาแปลความหมาย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ สรุปผลการวิจัยตามลำดับความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ พบว่า สภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพและผู้ดูแลจำนวนไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพอีกทั้งสภาพปัญหาด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐไม่เป็นไปอย่างเต็มที่และขาดความต่อเนื่อง และสภาพปัญหาด้านการจัดการสาขางานอาชีพที่ฝึกในศูนย์ฝึกอาชีพ ผู้ที่เข้ารับการฝึกไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง มีปัญหา (ร้อยละ 100.0) และสภาพปัญหาด้านอัตราผู้เข้ารับการฝึกงานอาชีพมีจำนวนมากในแต่ละกลุ่มงาน สภาพปัญหาด้านการวางแผนกิจกรรมการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึก และสภาพปัญหาด้านการบริหารงานงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากร มีปัญหา (ร้อยละ 85.7) และสภาพปัญหาด้านการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการถ่ายโอนผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพกลับสู่ชุมชน และสภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพมีภาระหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอนงานอาชีพโดยตรง มีปัญหา (ร้อยละ 71.4) ตามลำดับ

2. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนอาชีพ พบว่า ในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ สภาพปัญหาด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย (ค่าเฉลี่ย 2.77) รองลงมาคือ ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 2.69) และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายการ พบว่า สภาพปัญหาด้านหลักการและเหตุผล เรื่องการส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ มีความพร้อมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพได้จริง และการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระพึ่งพาตนเองได้มีปัญหามากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.15, 3.00 ตามลำดับ) ในด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน พบว่า โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาแหล่งงานรองรับให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกและโครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก มีปัญหาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.93, 2.91 ตามลำดับ) ส่วนในด้านหลักสูตร พบว่า หลักสูตรการฝึกอาชีพให้ครอบคลุมทักษะทุกด้านของการทำงานเพื่อการนำไปประกอบอาชีพได้จริง หลักสูตรจัดให้มีการฝึกอาชีพเรียนรู้งานอย่างหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสภาพครอบครัวที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลักสูตรสอดคล้องเหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.85, 2.60, 2.51 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังประสบกับสภาพปัญหาในการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในภาพรวมทั้งการไม่ยอมรับของตลาดแรงงานและบริษัทต่าง ๆ และการไม่ยอมรับแสดงท่าทีรังเกียจเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจนอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 95.0 และ ร้อยละ 90.0)

2. สภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานพบว่า โดยส่วนใหญ่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาด้านทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านทักษะการปรับตัว ได้แก่ การรู้คิดการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส ด้านทักษะในงานที่ทำ การจัดลำดับความสำคัญ การตัดสินใจ และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (ร้อยละ 87.5, 75.0 และ 62.0) ตามลำดับ

3. สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่ประสบกับสภาพปัญหาในทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาทางกายภาพและอารมณ์ของบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล ด้านนโยบายทางการฝึกอาชีพไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากระดับผู้บริหารประเทศ สภาพปัญหาด้านไม่มีสถานที่รองรับต่อการฝึกอาชีพและการทำงาน ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านบุคลากรในการฝึกอาชีพ และช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ด้านอาคารและสถานที่ในการฝึกอาชีพ และด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ (เท่ากัน คือ ร้อยละ 100.0) ยกเว้นด้านการจัดการการฝึกอาชีพของศูนย์ฝึกอาชีพ (ร้อยละ 87.5)

4. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพ พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบกับสภาพปัญหาทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่ง สภาพปัญหาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ การขาดทักษะทางด้านวิชาการ (ร้อยละ 93.5) รองลงมาคือ การขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองและการจัดการตนเอง (ร้อยละ 88.0) และการขาดทักษะการกำกับตนเอง/ การขาดทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน (ร้อยละ 82.5) ตามลำดับ นอกจากนี้มีสภาพปัญหาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับบริการฝึก อีกทั้งประเภทของงานฝึกอาชีพไม่มีความหลากหลายในสายงานอาชีพ / ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง จำนวนของผู้เข้ารับบริการฝึกเพิ่มมากขึ้นทุกปีในขณะที่ผู้เข้ารับบริการฝึกรายเดิมยังไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ รองลงมาคือ ขนาดห้องไม่เหมาะสมกับช่วงวัย สื่อ อุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความทันสมัย อาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่างๆ และผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้หลักการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการฝึกสอนงานอาชีพ (ร้อยละ 100.0, 77.0 และ 71.5) ตามลำดับ

การศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน ศูนย์ฝึกอาชีพ

1. ความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ พบว่า ต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดให้โอกาสการทำงาน ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำหลักสูตรที่มีความชัดเจน และมีความเหมาะสมกับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ ต้องการสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกและเหมาะสมกับกลุ่มงานอาชีพ ต้องการให้มีแบบการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพที่มีมาตรฐานและครอบคลุมทุกด้านทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอาชีพ (ร้อยละ 90.0) งบประมาณในการปรับปรุงอาคาร และสถานที่ให้เหมาะสมกับเป็นประเภทของงานที่ฝึกเป็นสัดส่วน (ร้อยละ 85.0) และต้องการให้สถานประกอบการเปิดโอกาสรับและทราบถึงศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าสามารถทำงานได้ ต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดให้โอกาสการทำงานต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ (จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 30.0)

2. ความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ พบว่า ผู้ฝึกสอนงานอาชีพต้องการการดูแลอย่างทั่วถึงของภาครัฐในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังต้องการหลักสูตรวิชาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องการอาคาร สถานที่ ห้องฝึกที่เป็นสัดส่วน (จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ ต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนงานอาชีพ ตลอดจนต้องการความรู้และความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอย่างแท้จริง และต้องการงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ในการฝึกอาชีพประเภทต่างๆ (ร้อยละ 90.0, 85.0 และ 70.0) ตามลำดับ

3. ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงานในภาพรวม ต้องการให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทักษะอื่นๆ ที่เข้มข้นนอกเหนือทักษะการฝึกอาชีพ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการปรับตัว และทักษะการสื่อสารความต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรแกนกลางเกี่ยวกับการฝึกสอนงานอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นงานที่ผู้เข้ารับการฝึกมีความสนใจและมีความถนัด ความต้องการด้านการสนับสนุนให้ผู้ฝึกอาชีพสามารถฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมทำงานได้จริง ต้องการด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพควรมีจำนวนเพิ่มขึ้นและเชี่ยวชาญในการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องการด้านสถานที่ หน่วยงานหรือศูนย์ฝึกอาชีพที่ฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อย่างเป็นมาตรฐาน และทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความชำนาญในการทำงาน รวมทั้งควรมีใบรับรองพฤติกรรมและความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล (ร้อยละ 87.5)

รองลงมาคือ ต้องการด้านการวัดผลและประเมินผล และต้องมีการติดตามผลเป็นระยะ ต้องการด้านการสอนเกี่ยวกับทักษะการปรับตัว / ทักษะการทำงานและการตระหนักรู้ในด้านสิทธิของตนเอง ต้องการด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องประกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดในการทำงานและผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน (ร้อยละ 75.0) ต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรการสอนงานด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ต้องการด้านบุคลากรในการประสานงานกับสถานประกอบการ และต้องการด้านการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพและสนับสนุนการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ร้อยละ 62.5 และ 50.0) ตามลำดับ

4. ความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า ต้องการให้มีการด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอาชีพอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและต้องการให้ส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (จำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 100.0)

5. ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพจากการสังเกตพฤติกรรมกรฝึกอาชีพ พบว่า ต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพให้เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกและต้องการความหลากหลายในกลุ่มสาขาที่เปิดสอนและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการห้องฝึกสอนที่เหมาะสมกับช่วงวัย สื่ออุปกรณ์เพื่อให้เพียงพอต่อผู้ใช้งานรวมถึงความทันสมัยของสื่อ ต้องการอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่าง ๆ และต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องสมุด /สวนหย่อม สนามกีฬา (ร้อยละ 100.0, 77.0, 71.5 และ 66.0) ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพ** ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ พบว่า สภาพปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพและผู้ดูแลไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพเป็นปัญหามากที่สุด จึงพอจะเห็นภาพได้ว่าสภาพปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเกี่ยวกับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญายังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 3,102) ที่พบว่า อัตราส่วนของครูฝึกหรือผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (Job coach)

กับจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับบริการมีความไม่เหมาะสม กัน ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่นี้โดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐไม่เป็นไปอย่างเต็มที่และ ขาดความต่อเนื่อง ดังที่ผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2551: 115-116) พบว่าในการสนับสนุนการศึกษาและอาชีพสำหรับคนพิการทางสติปัญญาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และนายจ้างสถานประกอบการที่ปฏิบัติอย่างไม่จริงจังดังที่ผลการวิจัยของสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้พบว่า ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กฎกระทรวง มติรัฐมนตรี รวมทั้งแนวทางและแผนต่างๆ ที่เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติ ยังขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและไม่มีความต่อเนื่องจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และยังพบสภาพปัญหาด้านการจัดการสาขางานอาชีพที่ฝึกในศูนย์ฝึกอาชีพ ซึ่งผู้ที่เข้ารับการฝึกไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2551: 116-117) ที่พบว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ขาดการจัดการและการดำเนินการที่ยังไม่ครบถ้วน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแนวทางในการฝึกอาชีพ และหลักสูตรที่ใช้ไม่ตรงกับความต้องการที่หลากหลายของผู้ที่เข้ารับบริการดังที่ผลการวิจัยของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 102) พบว่า ในการฝึกอาชีพครูฝึกขาดแนวทางในการฝึกและหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนในขณะเดียวกันสภาพปัญหาของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ คือ ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในเรื่องหลักสูตรการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขาดความชัดเจนและไม่ครอบคลุมกับความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ ดังนั้น จากความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพและผู้ฝึกสอนงานอาชีพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพและผู้ฝึกสอนงานอาชีพได้ตระหนักถึงความสำคัญในการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อต้องการให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาศักยภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามความสามารถและมีแนวทางในการดำรงชีวิต เพื่อสอดคล้องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (3) เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพคนพิการ โดยการส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ รวมทั้งสอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543: 16) ที่กล่าวถึงเรื่องหลักการในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ได้รับโอกาสที่ดีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตแต่อย่างไรก็ตามศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนและช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพให้ได้มาตรฐาน ครอบคลุมทักษะด้านต่างๆ ในการดำรงชีวิตและการทำงานให้บุคคลเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลในวัยเดียวกันเหมือนกับบุคคลปกติทั่วไปได้มากที่สุด (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 173)

2. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับ
การฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพสภาพปัญหา ตามความคิดเห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ เมื่อพิจารณา
 เป็นรายการ พบว่า สภาพปัญหาด้านหลักการและเหตุผล เรื่องการส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่อง
 ทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความพร้อมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพได้จริง และการส่งเสริม
 การฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระพึ่งพาตนเองได้
 มีปัญหาอยู่ในระดับมาก รวมทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงานประสบปัญหาอยู่ในระดับมาก
 เช่นกัน อาทิ โครงการฝึกอาชีพ ประสบปัญหาในการประสานงานหาแหล่งงานรองรับให้แก่ผู้เข้ารับ
 การฝึกและมีปัญหาในการประสานงานหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก นอกจากนี้ผู้ฝึกสอน
 งานอาชีพยังประสบปัญหาด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพให้กับบุคคล ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี(2551: 116-117) ที่พบว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน
 ที่ขาดการจัดการและการดำเนินการที่ยังไม่ครบถ้วน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแนวทางใน
 การฝึกอาชีพ อีกทั้งปัญหาด้านการจัดการฝึกอาชีพ ปัญหาด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ปัญหาด้านอาคาร
 สถานที่และสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ดารณี (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย
 2548: 20; อ้างอิงจาก ดารณี. 2544) ในเรื่องอาคารและสถานที่ พบว่า การฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มี
 ความบกพร่องทางสติปัญญาประสบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ ไม่เพียงพอ และยังพบ
 อีกว่าผู้ฝึกสอนงานอาชีพประสบกับสภาพปัญหาด้านสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ
 และขาดความทันสมัยในการสอน ดังที่ชินษฐา เทวินทรภักดี (2540: 83-85) กล่าวว่า สถาบันฝึกอาชีพ
 ให้คนพิการยังขาดความพร้อม ด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัย และสอดคล้องกับ
 ตลาดแรงงานและอุตสาหกรรมใหม่ โดยเฉพาะการฝึกวิชาชีพสาขาต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพและจำนวน
 ที่พอเพียง นอกจากนี้ยังประสบกับสภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับผลวิจัย
 ของสุจินต์ สว่างศรี (2551: 149) ที่พบว่า ยังไม่มีนโยบายเฉพาะที่ชัดเจนในการฝึกอาชีพให้คนพิการ
 ทางสติปัญญาและยังไม่นำสู่การปฏิบัติที่แท้จริง อีกทั้งผู้ฝึกสอนงานอาชีพยังประสบกับสภาพปัญหา
 ด้านการวัดและประเมินผล ดังผลวิจัยของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 3,102)
 พบว่า ในการ ฝึกอาชีพ ขาดแนวทางในการประเมินความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทาง
 สติปัญญา ก่อนเข้ารับการฝึกที่ได้มาตรฐานและชัดเจน

3. สภาพปัญหาการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความคิดเห็น
ของของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้า พบว่า สภาพปัญหาด้านทักษะการสื่อสาร
 เป็นปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจาก บุคคล
 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่สามารถเข้าทำงานได้ตามสถานที่หรือหน่วยงานที่เปิดรับ แต่ไม่

สามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนร่วมงานและเจ้านายได้ หรือไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับดาร์วิน ธนะภูมิ (2542) ที่ได้ศึกษาหลักสูตรฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในต่างประเทศ พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น เมื่อผู้อื่นทักทายบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มีการตอบสนองกลับ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในการสอนทักษะการปรับตัวเป็นอย่างมากสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังที่กุลยา ก่อสุวรรณ (2553: 198) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการหางาน และการรักษางานนั้นไว้ให้ได้ จึงจำเป็นต้องสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเจ้านาย และความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงานให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นอกจากนี้ พบสภาพปัญหาอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคคลเหล่านี้ เช่น การขาดทักษะการรู้คิดการปฏิบัติตนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส การขาดทักษะในงานที่ทำ ไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญของหน้าที่ ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลศึกษาของไดแอน บราวเดอร์และคณะ (Browder, Wood, Test, Karvonen; & Algozzine. 2001) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เนื้อหาที่สมควรสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเตรียมการประกอบอาชีพ คือทักษะการตัดสินใจด้วยตนเอง ทักษะสังคมในการใช้ชีวิตประจำวันเช่นการตรงต่อเวลา และการรู้จักค่าของเงิน ตลอดจนการมีวินัยในการทำงานเนื่องจากส่วนใหญ่ได้รับการฝึกในเรื่องนี้มากนัก(ชินธุสุธา เทวินทรภักดี 2540: 85) และขาดทักษะการปรับตัวในการทำงานและไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาให้ถูกต้องและเหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ก่อสุวรรณ (2553: 192) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับน้อยในช่วงวัยรุ่น มีลักษณะทางกายภาพเหมือนคนปกติแต่ขาดความสามารถในด้านการจัดการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ที่เกิดปัญหาขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อรักษางานไว้ได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสไต คัมทรีพ็อนันต์ (2551: 13) พบว่า ปัญหาในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้

4. สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับ
การฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า โดยส่วนใหญ่ประสบกับสภาพปัญหาทางด้านกายภาพและอารมณ์ของบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล อีกทั้งประสบกับปัญหาด้านนโยบายทางการฝึกอาชีพที่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากระดับผู้บริหารประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2551: 153-154) พบว่า การสนับสนุนการจัดการศึกษาและอาชีพสำหรับคนพิการทางสติปัญญา ยังไม่มีนโยบายเฉพาะที่ชัดเจนในการฝึก อาชีพให้กับคนพิการทาง

สติปัญญาและมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาด้านกฎหมายการจ้างงานในสถานประกอบการที่ไม่ได้ระบุประเภทความพิการทางสติปัญญาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและไม่ได้ระบุสิทธิของคนพิการทางสติปัญญา นอกจากนี้ สภาพปัญหาด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและผู้ปกครอง ดังที่ผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2551: 116) พบว่า การฝึกอาชีพให้กับคนพิการทางสติปัญญายังขาดกระบวนการจัดการ และการดำเนินการยังไม่ครบขั้นตอน เช่น กระบวนการสอนที่ขาดการแนะนำและขั้นตอนที่เหมาะสมในการฝึกอาชีพ และยังพบสภาพปัญหาด้านบุคลากรในการฝึกอาชีพและช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องอาชีพที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับผลวิจัยของ มุลนิตีช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 102) พบว่า อัตราส่วนของครูฝึกหรือผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (Job coach) กับจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับบริการมีความไม่เหมาะสม ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่นี้โดยตรง และขาดแคลนผู้ช่วยครูฝึกสอนงานที่คอยดูแลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรด้านอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยในการฟื้นฟูพัฒนาการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสม่ำเสมอ เช่น นักกายภาพบำบัดและนักกิจกรรมบำบัด (โรงเรียนปัญญาอุตมิก. 2553: 12); (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง . 2553 : เอกสารประกอบการสอน) ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิษฐา เทวินทรภักดี (2540: 83) ที่กล่าวว่า บุคลากรที่ขาดไม่ได้ในการฝึกอาชีพจะต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามกระบวนการในการฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น นักกายภาพบำบัด แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู นักแนะแนวอาชีพ นักสังคมสงเคราะห์ ครูฝึกอาชีพ และนักจัดหางานหรือบรรจงาน นอกจากนี้ยังพบสภาพปัญหาด้านอาคาร สถานที่ในการฝึกอาชีพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพ เช่น สถานที่สำหรับการฝึกอาชีพมีสภาพที่คับแคบ อากาศร้อน และมีฝุ่นละออง นอกจากสภาพปัญหาทั้งหลาย สภาพปัญหาด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข สอดคล้องกับผลวิจัยของมุลนิตีช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 102) พบว่า ปัญหาการสนับสนุนจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และนายจ้างสถานประกอบการที่ปฏิบัติอย่างไม่จริงจัง รวมทั้งปัญหา การขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นและทันสมัย(โรงเรียนปัญญาอุตมิก. 2553: 13)

5. **สภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ** พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ อัตราผู้ฝึกสอนงานอาชีพที่ไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกและสาขาวิชาที่ฝึกสอนไม่มีความหลากหลายในสาขาอาชีพและอาชีพส่วนใหญ่ที่ฝึกอยู่ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ขนาดห้องฝึกอาชีพในบางแห่งไม่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้ารับการฝึก อีกทั้ง สื่อและอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความทันสมัย ในส่วนอาคารสถานที่โดยส่วนใหญ่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่างๆ และผู้ฝึกสอนงานอาชีพขาดความชำนาญในการใช้หลักการสอนและเทคนิคการสอนเพื่อการฝึกสอนงานอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ และ ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาระยะยาวและส่งผลกระทบต่ออนาคต ดังที่ผลการวิจัยของ อนงค์ คงถาวร (2540: 1) พบว่า ปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หรือสังคม เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถกระตุ้นให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ได้รวมทั้งการฝึกอาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม หากสภาพปัญหาจากปัจจัยภายในของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น การขาดทักษะทางด้านวิชาการ การขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองและการจัดการตนเอง การขาดทักษะการกำกับตนเองและการขาดทักษะการใช้ชีวิตในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนา และการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ขาดโอกาสในการทำงานและไม่ได้รับการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ บุคคลเหล่านี้จะไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักยภาพ (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 212)

6. **ความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพสภาพปัญหาตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ** พบว่า ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพ ต้องการให้รัฐบาลประสานงานกับสถานประกอบการเพื่อเปิดโอกาสในการทำงานให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และต้องการให้สถานประกอบการเปิดโอกาสรับทราบถึงศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าสามารถทำงานได้ นอกจากนี้ ต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพ อีกทั้งต้องการงบประมาณในการปรับปรุงอาคารและสถานที่ให้เหมาะสมกับเป็นประเภทของงานที่ฝึกให้เป็นสัดส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจินต์ สว่างศรี (2551: 116, 119-120) พบว่า การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการทางสติปัญญา ควรจัดตั้งสำนักงานที่ไม่เป็นหน่วยงานของราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพและการประกอบอาชีพสำหรับบุคคลเหล่านี้ รวมถึงในด้านกฎหมาย

การจ้างงานในสถานประกอบการควรมีการผลักดันให้เกิดกฎหมายที่มาจากท้องถิ่น และปรับปรุงแรงจูงใจของนายจ้างในการรับคนพิการทางสติปัญญาเข้าทำงาน อีกทั้งมีความต้องการด้านสวัสดิการจากภาครัฐ เช่น ความต้องการด้านการแพทย์ ความต้องการด้านทุนการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารศูนย์ฝึกอาชีพมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีแนวทางการจัดทำหลักสูตรที่มีความชัดเจน และมีความเหมาะสมกับการฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และต้องการสื่ออุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับผู้เข้ารับการฝึกและเหมาะสมกับกลุ่มงานอาชีพ และและมีแบบการวัดแบบประเมินผลการฝึกอาชีพที่มีมาตรฐานและครอบคลุมทุกด้านทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอาชีพ รวมถึงต้องการบุคลากรในการฝึกอาชีพ สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2551 : 159) พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ มีความรู้เกี่ยวกับคนพิการทางสติปัญญาและงานอาชีพเป็นอย่างดีมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับผลวิจัยของโอสถ และคณะ จากการสำรวจพบว่า ควรให้คุณค่าความสำคัญต่อการฝึกอาชีพที่จัดให้มีการจ้างงานแบบมีการสนับสนุน มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดให้คนพิการทางสติปัญญา อาทิ ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (job coach)

7. ความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์อาชีพ สภาพปัญหาตามความคิด เห็นของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ พบว่า ต้องการการดูแลอย่างทั่วถึงจากภาครัฐในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ยังต้องการหลักสูตรวิชาการฝึกอาชีพที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องการอาคาร สถานที่ห้องฝึกที่เป็นสัดส่วน และต้องการงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ในการฝึกอาชีพประเภทต่างๆ รวมทั้งต้องการให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนงานอาชีพที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรธรม มงคลสวัสดิ์ (2544: 67) ที่ได้ศึกษาแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2540-2544 ว่า กำหนดให้ส่งเสริมการผลิตและฝึกอบรมบุคลากรหรือผู้ชำนาญการพิเศษด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และให้การสนับสนุนงบประมาณบุคลากร วัสดุอุปกรณ์เพื่อดำเนินงานการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่คนพิการอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ต้องการความรู้และความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับผู้เข้ารับการฝึกอย่างแท้จริง ดังที่สุจินต์ สว่างศรี (2551: 33) กล่าวว่า ครูต้องเข้าใจและมีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อจัดการเรียนการสอนหรือฝึกอาชีพให้ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างอิสระและการเตรียมความพร้อมสำหรับการจ้างงาน (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553: 373) ดังนั้นความต้องการทั้งหลายเหล่านี้เพื่อพัฒนาบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพให้ได้มีประสิทธิภาพ

8. ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าต้องการให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนทักษะอื่นๆ ที่เข้มข้นนอกเหนือจากทักษะการฝึกอาชีพ เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน และทักษะการปรับตัวทางสังคม เช่น การตระหนักรู้ในด้านสิทธิของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานประกอบการและหน่วยงานร้านค้ามีความต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรแกนกลางเกี่ยวกับการฝึกสอนงานอาชีพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นปฏิบัติงานได้จริงตามที่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีความสนใจและมีความถนัด ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุจินต์ สว่างศรี (2551: 119) ที่พบว่า การฝึกอาชีพให้คนพิการทางสติปัญญา งานอาชีพที่จัดให้ฝึกนั้นควรให้บุคคลเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการเลือกตามความชอบหรือความถนัด อีกทั้งผู้บริหารสถานประกอบการและหน่วยงานร้านค้ามีความต้องการด้านการสนับสนุนให้ผู้ฝึกอาชีพสามารถฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมทำงานได้จริง โดยมีความต้องการด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพควรมีจำนวนเพิ่มขึ้นและเชี่ยวชาญในการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างแท้จริง รวมทั้งยังต้องการให้มีสถานที่ หน่วยงานหรือศูนย์ฝึกอาชีพที่ฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นมาตรฐาน และทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความชำนาญในการทำงาน ประกอบกับ ควรมีใบรับรองพฤติกรรมและความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล และนอกจากความต้องการดังกล่าวข้างต้น ต้องการให้มีการวัดผล ประเมินผล และต้องมีการติดตามผลเป็นระยะ ในการทำงานรวมทั้งต้องการด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องประกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ในการทำงาน และผู้ปฏิบัติงาน แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีหลักสูตรการสอนงานด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ดังที่งานวิจัยของสุปรีดา คงธรรม (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. 2544: 62; อ้างอิงจาก สุปรีดา คงธรรม. 2522) ที่พบว่า การฝึกอาชีพทำให้คนพิการมีความรู้และนำไปประกอบอาชีพได้ เนื้อหาวิชาที่ฝึกต้องตรงตามความต้องการของตลาดและมีเนื้อหาที่ทันสมัย อีกทั้งต้องการด้านบุคลากรในการติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบาร์บารา เมอร์เรย์(สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ 2544: 37; อ้างอิงจาก บาร์บารา เมอร์เรย์ 2540) ที่ได้กล่าวว่า การฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องมีพี่เลี้ยงช่วยเหลือและเป็นผู้ประสานงานระหว่างสถานประกอบการและคนพิการ นอกจากนี้มีความต้องการในด้านการสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอาชีพและสนับสนุนการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบ

9. ความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรม ดังที่แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2540-2544 (34) ได้กำหนดว่า ให้การพัฒนา ปรับปรุง ศึกษา ค้นคว้าและวิจัย หลักสูตรการศึกษา และฝึกอาชีพ รวมทั้งรูปแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถ สภาพปัญหา และความต้องการของคนพิการแต่ละประเภท (สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. 2544: 67) นอกจากนี้ต้องการให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอาชีพอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพราะเป้าหมายในการเลี้ยงดูบุตรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ทำอย่างไรให้เขิตบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งพาตนเองได้ และปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามความสามารถที่มีอยู่ โดยเป็นภาระต่อผู้อื่น น้อยที่สุด (สถาบันราชานุกูล. 2539: 8) ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้ปกครอง ที่เปลี่ยนไป จากเดิม ดังที่ผลการวิจัยของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย (2548: 100) พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาออกไปประกอบอาชีพหรือออกไปพึ่งพาตนเองในสังคม ดังเช่นในสังคมวัฒนธรรมของต่างประเทศ เพราะผู้ปกครองยังอยู่ในวัยทำงานและสามารถดูแลส่งเสียค่าใช้จ่ายได้และประกอบกับค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มักจะให้ความสำคัญแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่ด้วยยุคสมัยและเวลาที่เปลี่ยนไป ซึ่งในปัจจุบันผู้ปกครองของบุคคลเหล่านี้มีความวิตกกังวลเป็นอย่างมากในเรื่องการฝึกอาชีพและการส่งเสริมอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะเนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเหล่านี้ได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นวัยรุ่นและเข้าสู่วัยทำงาน แต่กระบวนการการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุง ผลักดันและสนับสนุนอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน

10. ความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ
ในศูนย์ฝึกอาชีพจากการสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพ พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพต้องการให้มีผู้ฝึกสอนงานอาชีพมีจำนวนที่เพียงพอกับผู้เข้ารับการฝึกอาชีพและต้องการความหลากหลายในกลุ่มสาขาที่เปิดสอนและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง รวมทั้งต้องการอาคารสถานที่ให้เพียงพอต่อกลุ่มงานประเภทต่าง ๆ และต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ห้องพัก ห้องน้ำ ห้องมุข สวนหย่อม สนามกีฬา รวมทั้ง เครื่องปรับอากาศ

และเครื่องกรองฝุ่น ดังที่ประภคิตี พูลพัฒน์ (2547: 57-58) และสไตล คุ่มทรัพย์อนันต์ (2551: 17) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าสู่วัยทำงานและต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป มีความต้องการในการดูแลช่วยเหลือในด้านสถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัย รวมทั้งมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในสังคม เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ นันทนาการ และการดูแลด้านสวัสดิการที่จำเป็น ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การฝึกอาชีพ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ให้ได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ดุริยศักดิ์ อ่างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักการศึกษา (2543: 30); (2545: 19) คือ ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรได้รับการตอบสนอง เช่น โอกาสในการได้รับข้อมูล สื่อข่าวสารที่ทันสมัย สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ชัดเจนและดึงดูดความสนใจมากกว่าบุคคลปกติ (สุจินต์ สว่างศรี . 2251: 33-34) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดว่า บุคคลพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา อีกทั้งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 8 ให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (ราชกิจจานุเบกษา . 2551: 5 เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก) รวมทั้งโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนความต้องการการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และโอกาสการจ้างงานและการทำงานที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในศูนย์ฝึกอาชีพไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ และศูนย์ฝึกอาชีพแต่ละแห่งมีข้อจำกัดด้านสถานที่ ดังนั้น รัฐจึงควรให้ความสนใจและหาแนวทางการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม
2. รัฐบาลควรมีกฎหมายการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างชัดเจน และกฎหมายการสนับสนุนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างเป็นระบบ
3. รัฐบาลควรมีนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยเฉพาะการศึกษาด้านการฝึกอาชีพให้ได้มาตรฐาน

4. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจังเกี่ยวกับการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น งบประมาณในการฝึกอาชีพ การจัดตั้งโรงงานในอารักขาที่มีมาตรฐาน การสนับสนุนที่มสหวิชาชีพ เป็นต้น

5. เนื่องจากจำนวนบุคลากรในการสอนงานอาชีพและบุคลากรในการดูแลติดตามผลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในการฝึกอาชีพและทำงานยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอ รัฐจึงควรสนับสนุนการจัดจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการฝึกสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

6. ภาครัฐควรมีนโยบายเร่งผลิตบุคลากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการสอนและดูแลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และควรปรับอัตราค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับโรงงานในอารักขาในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ได้รายละเอียดการฝึกอาชีพและการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ชัดเจนขึ้น
2. ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษาและระบบการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้น
3. ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ทำงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานร้านค้าเป็นรายกรณี เพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มขึ้น
4. ควรดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ทุกภาคของประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วทั้งประเทศอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานบูรณาการหลักประกันผู้สูงอายุ. (2551). *กระทรวงแรงงานดูแลช่วยเหลือคนพิการอย่างไร*. สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. สำนักพิมพ์บางกอก บลิ๊อค. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กาญจนา สุขพิทักษ์. (2551). *การศึกษาสภาพและความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของผู้ปกครอง*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาสัก เต๊ะชั้นหมาก. (2553). *หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2546). *เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2550). ทพ 541. *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2550). กพ.540 *หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. เอกสารประกอบการสอน กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- (2550). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในวัยผู้ใหญ่*. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก(RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2553). *การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย*. ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก(RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขนิษฐา เทวินทรภักดี. (2539). *แนวทางการฟื้นฟูทางไปสู่ความสุขและความสำเร็จของคนพิการ*. สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2540). *องค์ประกอบสำคัญในการกำหนดแนวทางความสุขความสำเร็จของคนพิการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

- คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ วุฒิสภา. (2553). *การเสวนาเรื่อง การจ้างงานคนพิการในสังคมฐานสิทธิ*. วันพุธที่ 28 เมษายน 2553 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 308 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2.
- คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2550). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. ถ่ายเอกสาร.
- จิตราภา กุลทลบุตร. (2550). *การวิจัยนักวิจัยรุ่นใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- จันทร์จิรา เทศิม. (2546, กันยายน). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านบริการฟื้นฟูสมรรถนะคนพิการในประเทศไทย. *วารสารราชานุกูล*. 1(4).
- โชติ เพชรชื่น. (2529). *วิธีแสวงหาข้อเท็จจริงเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดารณี ธนะภูมิ. (2542). *การสอนเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: สมใจการพิมพ์.
- (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ทรงเดช ไครตสิน. (2532). *การศึกษาปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรินูญานินพน์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองทิ ธนกาญจน์. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกอบรมได้ อายุ 15 -40 ปี*. ปรินูญานินพน์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวิ จันหนู. (2547). *การศึกษาความสามารถในการจำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยกิจกรรมการใช้ประสาทรับรู้ร่วมกับและการบริหารสมอง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนา แชมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา นพรัตน์. (2544). *ประสบการณ์การทำงานในการจัดหางานให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. สถาบันราชานุกูล. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2528). *พัฒนาการทางอาชีพ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

- นภมณี ขุนฤทธิ์. (2551). *สภาพการดำเนินชีวิต ปัญหาความต้องการบริการทางสังคมของครอบครัว เด็กพิการทางจิต ออทิสติก ครอบครัวเด็กพิการทางสติปัญญา และพิการด้านการเรียนรู้*.
วิทยานิพนธ์ สส.บ. (บูรณาการนโยบาย-สวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2546). *เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครวิโรฒ.
- ประภคติ พูลพัฒน์. (2547). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2538). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
----- (2525). *การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน*. เอกสารประกอบคำบรรยาย ลำดับที่ 27.
(การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครวิโรฒ.
- ผดุง อารยะวิญญู; และ ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2544). *การศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนา
การศึกษาพิเศษ*. คณะศึกษาศาสตร์ (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครวิโรฒ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2536). *รายงานการวิจัยการศึกษาความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของ
ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก (27 กันยายน 2550).
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 125
ตอนที่ 28 ก (5 กุมภาพันธ์ 2551). ถ่ายเอกสาร.
- พลอย สืบวิเศษ. (2548). *การศึกษาการดำเนินงานศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของรัฐลําปาง กรณีศึกษา
ศึกษาศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝ่น จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่
จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครวิโรฒ.
- พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์ (2539). *ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา* (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พัชรวิวรรณ คุณชื่น. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องค่าของเงินและการใช้จ่าย และ ความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับ เล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2549). เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพา ขจรธรรม. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ห้องศึความรู้ด้านการประกอบอาชีพ ของคนพิการ. นครปฐม: วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เพียงจันทร์ ทองปาน. (2540). สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และผู้จัดทำ หลักสูตร เกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชาที่มีผู้เรียนน้อยในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ประเภทนอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (การศึกษานอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มานัส ชาญรัตน์. และบังอร ต้นปาน. (2524). รายงานการวิจัย เรื่อง ความต้องการด้านการศึกษา ด้านอาชีพของเด็กพิเศษ ในระดับมัธยม. ภาคินพนธ์ (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. (2548). การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพา ตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2548). วารสารเฉลิมพระเกียรติ 50 ชันษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. ในพระบรมราชินูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย. (2552). การดำเนินงานมูลนิธิพัฒนาคนพิการไทยประจำปี พ.ศ.2551- 2552. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.tddf.or.th/tddf/about/files/52.doc>.
- มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง. (2553). เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปมูลนิธิสถาบันแสงสว่าง. แผ่นพับ. ยานี ประเสริฐพันธ์. (2540). การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน. สำนักปลัดกระทรวง. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. สถาบันวิทยบริการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ยุวดี วิริยางกูร. (2553). การศึกษาสภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- โยธิน แสงดี. (2549). *เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ. (2538). *แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรม
ประชาสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2528). *การศึกษาปัญหาและสภาพความต้องการเพื่อจัดโครงการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย จังหวัดระยอง*. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- รายการ คนค้นตน. (2548). *สารคดีอัตถชีวีประวัติบุคคลตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
กับโอกาสในการมีงานทำ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เรวัต ผ่องสุวรรณ. (2536). *ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนของคนพิการ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ
คนพิการ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนปัญญาภูมิกร. (2553). *โครงการฝึกอาชีพโรงงานในอารักขา. เอกสารประกอบการสอน.
มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
ถ่ายเอกสาร.
- . (2553). *ประวัติ และข้อมูลทั่วไป ปีการศึกษา 2553. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน
แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.
- ลำดวน มีดี. (2546). *การประเมินผลการดำเนินงานฝึกอาชีพหลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน ศึกษาเฉพาะ
กรณีศึกษา สาขาช่างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 7 จังหวัดอุบลราชธานี*. ปริญญาานิพนธ์
ร.ป.ม. (รัฐประศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ อ้ารัตนาพร; และคนอื่นๆ. (2552). *สร้างด้วยใจเพื่อเด็กปัญญาอ่อน*. พิมพ์ครั้งที่ 1.
ส่วนส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อคนพิการ. ศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. สำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วัลลยา เป้าพูนทอง. (2542). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อการรับรู้ด้านอาชีพของบุคคลที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ อายุ 16-25 ปี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วัลลิกา สังข์ทอง; และคนอื่นๆ. (2543). *การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานบุคคลปัญญาอ่อน ณ โรงพยาบาลราชานุกูล. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.*
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วันรุณี คมกฤต; และคนอื่นๆ. (2548). *การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของ บุคคลปัญญาอ่อน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วารี ถิระจิตตร. (2545). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ตะเกาพงษ์. (2536). *การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ. วิทยานิพนธ์ (สวัสดิการแรงงาน).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์; และคนอื่นๆ. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่กีดกัน คนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัด สิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- วิษณุ ลีนะวงศ์. (2538). *ประสิทธิผลของการฝึกอาชีพหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น โรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร (ดินแดง). วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย ศิริศรี. (2550). *ระเบียบวิธีวิจัย.* สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตภาคใต้ จังหวัดสงขลา.
- คันสนะ อัครช่วง. (2548). *ความพึงพอใจของคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ ศึกษากรณีศูนย์ ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ การศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ ทศนิกิจ. (2548). *การพัฒนาการจัดบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพแบบบูรณาการของ สถานสงเคราะห์เด็กพิการ. วิทยานิพนธ์ (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม).*
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวล. (2545). *จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ คนพิการพระประแดง. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.
- ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร. (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.

ศูนย์ฝึกอาชีพเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ครบ 36 พรรษา. (2553). สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.svtc.go.th/th/>

สดใส คู่มทรัพย์อนันต์. (2551). การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา. *วารสารราชานุกูล*. 23(1): 1-18.

สถาบันราชานุกูล. (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.rajanukul.com/>

----- (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา. กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย). (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย)*. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.

----- (2553). *เอกสารประกอบการสอนงานอาชีพบำบัด สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย)*. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ. ถ่ายเอกสาร.

สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง). (2553). *เอกสารประวัติ ข้อมูลทั่วไป และงานอาชีพบำบัด สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง)*. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.

สถาบันราชานุกูล. (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553. จาก <http://www.rajanukul.com/>

----- (2551). *คู่มือ การดูแลและฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานแก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญา*. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. มุฉินิธิเพื่อสถาบันราชานุกูล ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. เอกสารประกอบการสอน. ถ่ายเอกสาร.

----- (2550). *คู่มือการฝึกเด็กในการดำรงชีวิตประจำวัน เรื่อง ทักษะทางสังคม*. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สถาบันราชานุกูล. (2539). *คู่มือการฝึกอบรมทักษะการเป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน*. สถาบันราชานุกูล
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2530). หนังสือ 25 ปี โรงพยาบาลราชานุกูล กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สิรินาท บุญเกียรติ. (2535). *การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ*.
วิทยานิพนธ์ (สวัสดิการแรงงาน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา วงศ์วิลิตกุล. (2546). *โครงการฝึกอบรมอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*
โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2550). *การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญาญกุล*.
จังหวัดลพบุรี. แผนงานส่งเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยแบบสาธารณสุข.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ
- สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. (2544). *แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ (การจัดการ
โครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ปธานวนิช; และคนอื่นๆ. (2541). *ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย*. รายงาน
การวิจัย สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรเทพ ตันประเสริฐ. (2546). *การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน*
ประเภทการศึกษานอกระบบเพื่อรองรับการฝึกอาชีพของนักเรียนและผู้ว่างงาน. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
ถ่ายเอกสาร.
- สุรินทร์ ยอดคำแปง. (2542). *สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. นครราชสีมา:
โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ. (2547). *ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพของเด็กพิเศษระดับมัธยมต้น*
ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. 6(2): เดือน กรกฎาคม-
ธันวาคม 2546. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). *จำนวนประชากรพิการที่มีลักษณะความบกพร่อง จำแนกตาม ลักษณะความบกพร่อง กลุ่มอายุ เพศ และเขตการปกครอง ที่ว่าราชอาณาจักร พ.ศ. 2550*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-disable/2550/000/00_S-disable_2550_000_000000_02700.xls
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2552). *สถิติจดทะเบียนคนพิการประเภท บกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามเพศและภูมิภาค*. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.nep.go.th/upload/stats.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2544). *รายงานการสัมมนาเรื่อง การให้บริการ ฝึกอาชีพและจ้างงานคนพิการ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ร่วมกับ Japan Association for Employment of the Disabled*. วันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544. กรมประชาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เสาวลักษณ์ ช่างสมบุญ. (2544). *การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการผู้ที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา ศูนย์ฝึกอาชีพบางพูน โรงพยาบาลราชานุกูล*. วิทยานิพนธ์ (เวชศาสตร์ชุมชน) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนงค์ คงถาวร. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน : กรณีศึกษางานเย็บถุงผ้า*. นักอาชีวบำบัด กลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพ. โรงพยาบาลราชานุกูล. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2549). *เครื่องมือวิจัยวิธีการตรวจสอบคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุชา ภูมิสิทธิพร. (2550). *การศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อังศณา บุญเฉลิมศักดิ์. (2543). *การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงาน เกี่ยวกับการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในศูนย์สงเคราะห์คนพิการ ในเขตภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัษฎาทิการ์ ศุภธรรม. (2550). *การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการการจัดการศึกษาของโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วม*. ภาคนิพนธ์ (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.

- เอกสารการศึกษา วิชาวัดผล 503 วัดผลการศึกษา. (2525). *การสร้างแบบสำรวจความสนใจในอาชีพตามทฤษฎีของฮอลแลนด์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เอมอร์ ตั้งจิตรมณีศักดิ์ดา. (2534). *สภาพการศึกษาปัญหา ความต้องการทางการศึกษาและการฝึกอาชีพของนักเรียนตาบอด : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ (การศึกษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โสภาส ปัญญา. (2546). *สร้างสังคม-ชุมชนเพื่อคนพิการด้วยความรู้ (การวิจัย)*. *สารวิจัยเพื่อคนพิการ*. 1(4): 1.
- AMERICAN JOURNAL ON MENTAL RETARDATION (AJMR). (2003, July). Volume 108. Number 4.
- . (2007, September). Volume 112. Number 5.
- Blake Kathryn A. (1974). *The Mentally Retarded : An Educational Psychology*. University of Georgia. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Boyle Joseph R.; & Scot Danforth. (2001). *Cases in Special Education*. Second Edition. McGraw-Hill Companies Inc.
- Brolin Donn E. (1995). *Career Education : A Functional Life Skills Approach*. Third Edition. University of Missouri-Columbia. Prentice-Hall, Inc.
- Browder, D.M., Wood,W.M., D.W.,Karvonen,M.; & Algozzine,B.(2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. *Remedial and Special Education*,22, 233-244
- Clark Gary M.; & Oliver P. Kolstoe. (1995). *Development and Transition for Adolescents with Disabilities*. Second Edition. Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster, Inc.
- Gudalefsky Adam ,M.M.; Concepcion Madduma,I.C.M. (2005). *Special Educational Programs for Normal People who Happen to be Slow*. Hong Kong.
- . (2005). *Adults Ageing People and Inclusion*. Hong Kong.
- Harris James C., M.D. (2007). *Intellectual Disability Understanding Its Development, Cause, Classification, Evaluation and Treatment*. Oxford University press Inc.
- Henley Martin, Roberta S. Ramsey; & Robert F. Ramsey. (2006). *Characteristics of and Strategies for Teaching Students with Mild Disabilities*. Fifth Edition. Pearson Education, Inc.

- Holland, John L. (1966). *The Psychology of Vocational Choice*. Blaisdell Publishing Co.
- (1968). Current Psychological Theories of Occupation Choice and Thier Implications for National Planning CIRF Abstracts. Vol.7 p.5 / b537.
- (1973). *Making Vocational Choice : A Theory Career*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kolstoe Oliver P. (1976). *Teaching Educable Mentally Retarded Children*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- President's Committee on Employment of People with disabilities. (1994). Facts about Mental retardation. Washington DC. (Online).
- Smith, Deborah Deutsch. (1959). *Introduction to Special Education Teaching in an Age of Challenge. Second edition*. Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster, Inc.

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย
คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน
สถาบันราชานุกูล

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ

ผู้วิจัย นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์
 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของสถาบันราชานุกูล

ลายเซ็นประธานกรรมการ .....

(ดร.ศดใส กุ่มทรัพย์อนันต์)

ลายเซ็นผู้มีอำนาจของสถาบัน .....

วันที่รับรอง 19 / เมย. / 2554

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพและปริมณฑล

2. คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด แต่ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางเพื่อการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพและปริมณฑล เป็นคำถามปลายเปิด (Open – End)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพและปริมณฑล เป็นคำถามปลายเปิด (Open – End)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับข้อมูลข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- (1) ชาย   (2) หญิง

2. อายุ

- (1) 20 - 30 ปี
 (2) 31 - 40 ปี
 (3) 41 - 50 ปี
 (4) 50 ปี ขึ้นไป

3. ท่านจบการศึกษาสูงสุดระดับ

- (1) ต่ำกว่าอนุปริญญาตรี สาขา.....
 (2) อนุปริญญา สาขา.....
 (3) ปริญญาตรี สาขา.....
 (4) สูงกว่าปริญญาตรี สาขา.....
 (5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. หน้าที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

- (1) ผู้บริหาร
 (2) ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (โปรดระบุสาขา/วิชาที่สอน).....
 (3) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

- (1) น้อยกว่า หรือเท่ากับ 3 ปี
 (2) 4 - 6 ปี
 (3) 7 - 9 ปี
 (4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open - End) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการให้บริการ การฝึกอาชีพแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพของท่าน โดยแยกเป็นรายด้านดังนี้

1. **สภาพปัญหาด้านนโยบายในการให้บริการฝึกอาชีพ**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

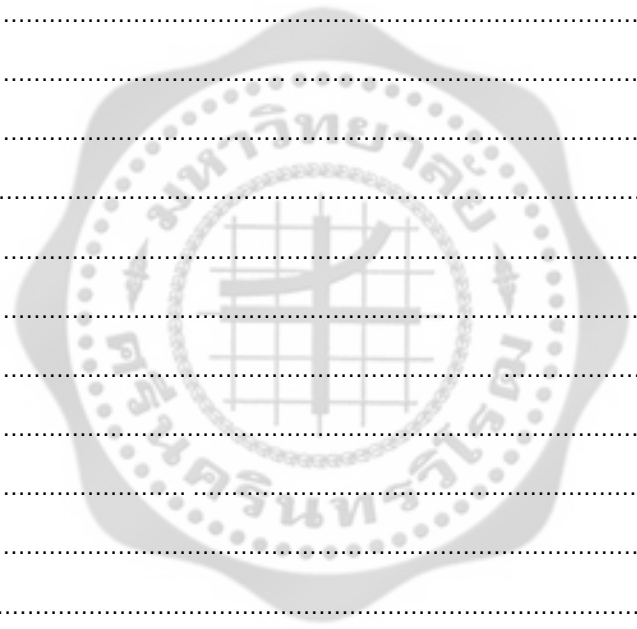
.....

.....

.....

.....

.....

3. **ความต้องการในด้านหลักสูตร**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. **ความต้องการในด้านผู้ฝึกสอนงาน**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. **ความต้องการในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. **ความต้องการในด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก**
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. **ความต้องการในการสนับสนุนการฝึกอาชีพ**
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. **ความต้องการในการวัด และประเมินผล**
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ความต้องการในด้านผลสัมฤทธิ์ ตลาดแรงงาน และโอกาสในการทำงาน
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

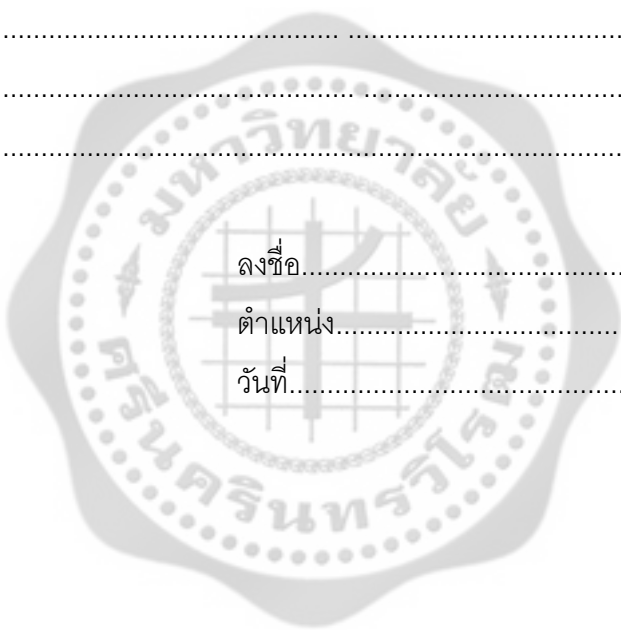
.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

แบบสอบถามสำหรับผู้ฝึกสอนงานอาชีพ

เรื่อง

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพและปริมณฑล

2. คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของงานของท่านแต่อย่างใด แต่ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางเพื่อการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ ไม่แสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นคำถามปลายเปิด (Open – End)

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับข้อมูลข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- (1) ชาย   (2) หญิง

2. อายุ

- (1) 20 - 30 ปี
 (2) 31 - 40 ปี
 (3) 41 - 50 ปี
 (4) 50 ปี ขึ้นไป

3. ทำนจบการศึกษาสูงสุดระดับ

- (1) ต่ำกว่าอนุปริญญาตรี สาขา.....
 (2) อนุปริญญา สาขา.....
 (3) ปริญญาตรี สาขา.....
 (4) สูงกว่าปริญญาตรี สาขา.....
 (5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. หน้าที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

- (1) ผู้บริหาร
 (2) ผู้ฝึกสอนงานอาชีพ (โปรดระบุสาขา/วิชาที่สอน).....
 (3) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

- (1) น้อยกว่า หรือเท่ากับ 3 ปี
 (2) 4 - 6 ปี
 (3) 7 - 9 ปี
 (4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายการประเมินว่า ศูนย์ฝึกอาชีพของท่านที่ให้บริการ การฝึกอาชีพ แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ท่านประสบปัญหาในการให้บริการอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับสภาพปัญหา

ความหมายของค่าระดับตัวเลข มีดังนี้

- 4   หมายความว่า   ประสบปัญหา ระดับมากที่สุด
- 3   หมายความว่า   ประสบปัญหา ระดับมาก
- 2   หมายความว่า   ประสบปัญหา ระดับปานกลาง
- 1   หมายความว่า   ประสบปัญหา ระดับน้อย
- 0   หมายความว่า   ไม่แสดงความคิดเห็น

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความ คิดเห็น
	ด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย					
1.	การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีทักษะในการทำงาน					
2.	การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีทักษะการปรับตัวด้านอาชีพ					
3.	การส่งเสริมให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพมีความพร้อมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพได้จริง					
4.	การส่งเสริมฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีทักษะสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้					
5.	การส่งเสริมฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด					
6.	การส่งเสริมฝึกอาชีพเพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่น					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
	ด้านการจัดการ					
7.	การดำเนินการคัดแยก และคัดกรองเพื่อทำความเข้าใจสภาพลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคลก่อนเข้ารับการศึกษา					
8.	การเปิดการสอนฝึกอาชีพมีหลายสาขาให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เลือกเรียนตามความสามารถ และความสนใจ					
9.	การจัดการฝึกอาชีพให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เลือกเรียนสอดคล้องกับสภาพชีวิตและครอบครัว					
10.	ลักษณะการจัดการฝึกอาชีพสอดคล้องกับศักยภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น วิธีฝึก					
11.	การวางแผนเพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับการฝึกอาชีพเป็นไปตามขั้นตอน					
12.	การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)					
13.	การจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพมีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)					
14.	การจัดการสอนเพื่อฝึกอาชีพให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการติดต่อขอรับความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก เช่น ผู้มีความชำนาญด้านอาชีพสาขาต่างๆ หรือปราชญ์ชาวบ้าน					
15.	การติดตามเพื่อจัดทำเพิ่มข้อมูลบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เช่น ประวัติส่วนตัว พัฒนาการด้านต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกอาชีพ					
16.	การจัดการวางแผนการถ่ายโอน (ITP) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบ					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
	ด้านหลักสูตร					
17.	หลักสูตรของศูนย์ฝึกอาชีพจัดมีความสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของการฝึกอาชีพ					
18.	หลักสูตรที่ศูนย์ฝึกอาชีพจัดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฝึก					
19.	หลักสูตรการฝึกอาชีพตอบสนองกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึก					
20.	หลักสูตรสอดคล้องเหมาะสมกับงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น					
21.	ระยะเวลาของหลักสูตรในการฝึกอาชีพเหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฝึก					
22.	หลักสูตรการฝึกอาชีพมีการฝึกตั้งแต่การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้สำหรับผู้เข้ารับการฝึก					
23.	หลักสูตรการฝึกอาชีพครอบคลุมทักษะทุกด้านของการทำงานเพื่อการนำไปประกอบอาชีพได้จริง					
24.	หลักสูตรการฝึกอาชีพเน้นการฝึกปฏิบัติจริง และมีการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง					
25.	หลักสูตรจัดให้มีการฝึกอาชีพเรียนรู้งานอย่างหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสภาพครอบครัวของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
26.	ศูนย์ฝึกอาชีพจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอาชีพตั้งแต่ 3 ประเภทขึ้นไป เพื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้งานประเภทต่างๆ เช่น งานคหกรรม งานบริการในสำนักงาน หรืองานซ่อมบำรุง					
	ด้านผู้ฝึกสอนงาน					
27.	การประเมินความสามารถ และคัดเลือกกิจกรรมเบื้องต้นให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล					
28.	การวิเคราะห์และแยกขั้นตอนของกิจกรรมในการสอนงานให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
29.	การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการใช้ทักษะที่จำเป็นในการฝึกอาชีพแต่ละประเภท					
30.	การใช้ทักษะ และเทคนิคการสอนหลายวิธีร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพเกิดความสนใจ					
31.	การวางแผนระยะเวลาการฝึกอาชีพในแต่ละขั้นตอน					
32.	จำนวนของผู้ฝึกสอนงานเพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ					
33.	การผลิตสื่อที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึก					
34.	เวลาเพียงพอสำหรับการคิด และผลิตสื่อประกอบการสอน					
35.	ความรู้ ความชำนาญเพียงพอในการใช้สื่อประกอบการสอน					
36.	การดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกเกิดความเข้าใจง่าย					
37.	การสาธิต ชี้แจง แนะนำ แบบซ้ำๆ หลายๆ รอบ					
38.	การติดตาม ชี้แนะ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฝึกในระหว่างการฝึกปฏิบัติ					
39.	การเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ					
40.	การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ และทักษะการทำงานเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้					
	ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม					
41.	สภาพอาคารเรียนรองรับกับสภาพความต้องการจำเป็นของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
42.	สภาพห้องน้ำรองรับกับสภาพความต้องการจำเป็นของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
43.	สภาพห้องเรียนแสงสว่างเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติงานประเภทต่างๆ					
44.	การปรับโต๊ะ เก้าอี้ หรือตำแหน่งที่นั่งเรียนรองรับกับสภาพความต้องการของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละบุคคล					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
45.	จำนวนห้องฝึกอาชีพเพียงพอในการฝึกปฏิบัติงานประเภทต่างๆ					
46.	สภาพสิ่งแวดล้อมโดยรอบภายนอกห้องเรียนและห้องฝึกปฏิบัติงาน เอื้ออำนวยต่อการเรียนและฝึกปฏิบัติงาน					
47.	การปรับบริเวณและสิ่งแวดล้อมในศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อรองรับกับสภาพ ความต้องการจำเป็นของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
48.	ศูนย์ฝึกอาชีพให้การส่งเสริมเรื่องการยอมรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้ความ ร่วมมือ และดูแลช่วยเหลือบุคคลกลุ่มนี้ได้อย่างถูกวิธี					
	ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก					
49.	วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพมีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ					
50.	วัสดุที่ใช้ในการฝึกอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน					
51.	วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับฝึกอาชีพถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพทาง กายภาพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
52.	สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงฝึกอาชีพที่ใช้เป็นสื่อในการประกอบการ เรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอ และเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ฝึก และผู้รับการฝึก					
53.	งบประมาณในการผลิต และการจัดซื้อการสอน เพื่อฝึกอาชีพ					
	ด้านการสนับสนุน					
54.	การประสานงาน เพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
55.	การปฐมนิเทศผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเปิดภาคการฝึกอาชีพ					
56.	การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการฝึกอาชีพให้กับ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
57.	การนัดหมาย และพบปะผู้ปกครองเพื่อรายงานผลการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
58.	การสนับสนุนผู้ฝึกสอนงานได้รับความรู้เพิ่มเติมด้วยการฝึกอาชีพด้านต่างๆ					
59.	การให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือระหว่างผู้บริหารและผู้ฝึกสอนงานในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
60.	การให้ความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ฝึกสอนงานในการแก้ไขปัญหาด้านการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
61.	งบประมาณสนับสนุนเพียงพอต่อการดำเนินการฝึกอาชีพในสาขางานอาชีพ					
62.	การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ หรือการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก					
63.	หลังจากการวางแผนการถ่ายโอน (ITP) มีการให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเมื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำเร็จจากการฝึกอาชีพ					
64.	การให้ความร่วมมือ สนับสนุนด้านอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และจากชุมชนที่ศูนย์ตั้งอยู่					
	ด้านการวัดผล และประเมินผล					
65.	การแจ้งเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลเป็นระยะ และต่อเนื่องให้แก่ผู้ปกครอง					
66.	การวัด และประเมินผลด้านอาชีพ ก่อนการฝึกอาชีพ					
67.	การวัด และประเมินผลสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการถ่ายโอนเฉพาะบุคคล (ITP)					

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับปัญหา				
		4 มากที่สุด	3 มาก	2 ปานกลาง	1 น้อย	0 ไม่แสดง ความคิดเห็น
68.	การวัด และประเมินผลระหว่างการฝึกอาชีพ					
69.	การวัด และประเมินผลหลังการฝึกอาชีพ					
70.	การนำผลประเมินการฝึกอาชีพในแต่ละช่วง มาปรับปรุงการฝึกอาชีพให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึก					
	ด้านผลสัมฤทธิ์ ตลาดแรงงาน และโอกาสในการทำงาน					
71.	โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาแหล่งงานรองรับให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก					
72.	โครงการฝึกอาชีพมีการประสานงานหาตลาดรองรับสินค้าให้แก่ผู้เข้ารับการฝึก					
73.	โครงการฝึกอาชีพมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าสู่การทำงานในสถานที่จริง					
74.	หลังจากติดตามผล มีการวิเคราะห์ปัญหาที่พบและเข้าไปแก้ไขช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถรักษางานของตนไว้ได้					

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ท่านประสบปัญหาอื่นใดอีกหรือไม่ เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (โปรดระบุรายละเอียด) อาทิ

การกีดกัน (การกระทำที่ขัดขวางโอกาสสิทธิและเสรีภาพ การปฏิเสธการช่วยเหลือ)

การแบ่งแยก (การกระทำที่ไม่ยอมรับจากสังคม หรือทำให้เกิดการเสื่อมเสีย)

การจำกัด (การกระทำที่ทำให้เสียสิทธิที่ควรมีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคมตามกฎหมาย)

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – End) เกี่ยวกับความต้องการ การฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านเกี่ยวกับ ความต้องการที่จะปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์มากที่สุด และต้องการให้ภาครัฐและเอกชน เข้าช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างไร โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ความต้องการในด้านหลักการและจุดมุ่งหมาย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความต้องการในการจัดการ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความต้องการในด้านหลักสูตร

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

4. **ความต้องการในด้านผู้ฝึกสอนงาน**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. **ความต้องการในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. **ความต้องการในด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

7. **ความต้องการในด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

8. **ความต้องการในด้านการวัด และประเมินผล**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

9. **ความต้องการในด้านผลสัมฤทธิ์ ตลาดแรงงาน และโอกาสในการทำงาน**

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ ในความร่วมมือ

แบบสังเกตพฤติกรรมการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ในศูนย์ฝึกอาชีพ

เรื่อง

การศึกษาศาภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผู้สังเกต.....
 สถานที่สังเกต.....
 วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....เวลา..... น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. หลักสูตร / กลุ่มที่.....
2. สาขา / วิชา.....
3. ระยะเวลาการฝึกตั้งแต่เริ่มฝึกจนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง.....
 ใช้เวลาทำ..... ต่อ 1 ชิ้นงาน
4. บุคลิกลักษณะทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ

ชื่อ..... เพศ

..... อายุ..... ปี

ระดับสติปัญญา.....

ลักษณะด้านร่างกายและสุขภาพ

.....

..... ลักษณะด้านการเรียนรู้ :

(พัฒนาการด้านการรู้คิด, สมาธิ, ความจำ, การเรียนรู้จากการสังเกต)

.....

.....

ลักษณะด้านพฤติกรรมและทักษะสังคม

.....

.....

ลักษณะด้านการสื่อสารความหมาย

.....

.....

.....

อื่นๆ

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ

ผู้เรียนลำดับที่	.....
พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (การฝึกอาชีพ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสนใจ และการตั้งใจเรียน และการทำกิจกรรม 2. การมีส่วนร่วมในการเรียน เช่น ถาม – ตอบ เมื่อมีปัญหา (ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม) 3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น 4. การทำงานภาคปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ปฏิบัติตามขั้นตอน 5. การเคลื่อนไหวครอบคลุมถึงการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 6. การช่วยเหลือตนเอง เช่น การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนลงมือปฏิบัติ 7. การใช้ชีวิตในชุมชน เช่น เข้าเรียนตรงเวลา
พฤติกรรมการสอนของผู้ฝึกสอนงานอาชีพ	<p><u>ก่อนการสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมการสอน วางแผนการสอนอย่างชัดเจน 2. ทักทายผู้เรียน ถามข้อมูลชีวิตประจำวัน <p><u>ขณะสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. การถ่ายทอดความรู้เนื้อหาวิชาเข้าใจง่าย 4. สอดแทรกความรู้อื่น เช่น จริยธรรม ทักษะสังคม และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 5. สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6. ใช้วิธีการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน 7. ใช้เทคนิคการสอนสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเหมาะสม <p><u>หลังการสอน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. มีการวัดประเมินผลหลังการสอน และการฝึกปฏิบัติเสร็จ
บรรยากาศการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาคาร สถานที่ในการเรียน การสอน และการฝึกปฏิบัติ เอื้ออำนวยความสะดวก และมีจำนวนเพียงพอ 2. จัดกลุ่มผู้เรียนให้มีความเหมาะสมในการเรียน การสอน 3. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข 4. มีการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน 5. สภาพห้องเรียนสะอาด วัสดุ อุปกรณ์จัดเป็นระเบียบเรียบร้อย 6. สภาพวัสดุ และอุปกรณ์พร้อมใช้งาน 7. สิ่งแวดล้อมรอบห้องเรียน เช่น กลิ่น เสียง เชื้อต่อการเรียนรู้ 8. สิ่งแวดล้อมรอบห้องเรียน มีที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามกีฬา

แบบสัมภาษณ์
สถานประกอบการหรือผู้บริหารร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาเข้าทำงาน

เรื่อง

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 ในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....
 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของสถานประกอบการหรือผู้บริหาร
 ร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและความต้องการที่จะ
 ให้ศูนย์ฝึกอาชีพได้จัดการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตรงกับความต้องการ
 ของสถานประกอบการหรือร้านค้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานประกอบการ

1. สถานประกอบการประเภทใด

.....

2. สถานประกอบการตั้งอยู่บริเวณไหน

.....

.....

.....

.....

3. จำนวนลูกจ้างที่เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....คน

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทำงานแผนกใด

.....

.....

.....

.....

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีหน้าที่ทำอะไร (โปรดระบุรายละเอียด)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือการสนทนากลุ่ม (Focus group)

วันจันทร์ ที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท 23

อาคารเรียนรวม (ตึก14) ชั้น 5 ห้อง 14 – 504

การจัดสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบบกลุ่ม (Focus group) สำหรับผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ

เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในศูนย์ฝึกอาชีพในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

- .....
- ลำดับที่ 1 เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ
- ลำดับที่ 2 เรื่องเพื่อทราบ
- 2.1 รายละเอียดความเป็นมาในการจัดสนทนากลุ่ม
- 2.2 กำหนดการสนทนากลุ่ม
- 2.3 สถานที่จัดงาน และแผนผังการนั่งภายในห้องสนทนากลุ่ม
- 2.4 ค่าตอบแทน
- 2.5 เจ้าหน้าที่ในการสนทนากลุ่ม
- 2.6 สถานที่ติดต่อสำคัญ
- ลำดับที่ 3 เรื่องรายละเอียดคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
- ลำดับที่ 4 เรื่องการสรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากข้อคำถามตามลำดับ

ลำดับที่ 1 เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

เนื่องด้วย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อนุมัติให้ นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์ นิสิตระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา การศึกษาพิเศษ ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์ ซึ่งเป็นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยมีรูปแบบเป็นการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฝึกอาชีพ ให้กับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลทั้ง การทำ แบบสอบถามจากผู้บริหารและผู้ฝึกสอนงานอาชีพ การสัมภาษณ์สถานประกอบการ หน่วยงานหรือร้านค้าที่รับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าทำงาน และการสังเกต พฤติกรรมการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในครั้งนี้ เพื่อให้ท่านผู้ปกครองที่มีบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแลของท่าน ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ โรงเรียน สถาบันหรือหน่วยงานที่มีการฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะร่วมกัน

ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการสนทนากลุ่มในครั้งนี้นี้ขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้รับรู้และเข้าใจขั้นตอนของการสนทนา ทั้งภาพรวมและในรายละเอียด
- 2) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้รับทราบกติกาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะร่วมกัน

ในโอกาสนี้ขอขอบคุณที่ทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่าของท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้

ลำดับที่ 2 เรื่องเพื่อทราบ

2.1 รายละเอียดความเป็นมาในการจัดสนทนากลุ่ม

เหตุผลและความจำเป็น

จากสถิติการจ้างงานคนพิการของประเทศไทย ในรอบปี พ.ศ. 2551-2552 พบว่า อัตราการจ้างงานบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นั้นมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งมีจำนวนไม่ถึงร้อยละหนึ่ง หรือในจำนวนคนพิการทั่วไป บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้มีโอกาสในการทำงานไม่ถึงหนึ่งคน และพบความจริงว่าคนพิการทั่วไป จำนวน 300 คน จะมีบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานไม่เกิน 1 คนเท่านั้น เนื่องจากสาเหตุหนึ่งนายจ้างมีความกังวลในการทำงานของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่า จะทำให้เกิดความเสียหายและเกิดอันตรายขึ้นได้ ทั้งที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกอาชีพแล้ว มีทักษะความรู้ความสามารถในการทำงาน และผ่านการฝึกอบรมด้านอาชีพ และทักษะที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับการทำงานด้านต่างๆ เช่นเดียวกับคนพิการอื่นๆ ทั่วไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่แท้จริง จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อสนองต่อความต้องการและเป็นแนวทางในการแก้ไข้ปัญหา การปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย :

การวิจัยนี้มีรูปแบบเป็นการสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- 2) เพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
- 3) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 4) เพื่อนำไปหาแนวทาง การปรับปรุง และพัฒนาการฝึกอาชีพให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีความเหมาะสมและให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการ :

ท่านผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่กำลังฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ สถาบัน หน่วยงานหรือโรงเรียน ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในโครงการวิจัยนี้ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 คน โดยเป็นตัวแทนผู้ปกครองจากศูนย์ฝึกอาชีพ สถาบัน หน่วยงานหรือโรงเรียน ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล และเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม พูดคุยแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพ ในศูนย์ฝึกอาชีพ และผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกภาพและเสียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

คำศัพท์สำคัญในคู่มือ :

สภาพปัญหาการฝึกอาชีพ หมายถึง ลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึก และเหตุที่สังคมนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) ลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อแนวทางการฝึกอาชีพของผู้เข้ารับการฝึก โดยมีรายละเอียด 9 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านหลักการ และจุดหมายในการฝึกอาชีพ
- 1.2 ด้านการจัดการฝึกอาชีพ
- 1.3 ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ
- 1.4 ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ
- 1.5 ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม
- 1.6 ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.7 ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ
- 1.8 ด้านการวัดผลประเมินผลการฝึกอาชีพ
- 1.9 ด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน

2) เหตุที่สังคมนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความบกพร่องทางสติปัญญา (Discrimination on the basis of intellectual disabilities) เพื่อขัดขวางโอกาสในการขอรับบริการฝึกอาชีพหรือปฏิเสธการจ้างงาน ซึ่งกระทำผ่านรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การแบ่งแยก (Distinction) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความเสียหาย หรือทำให้ไร้ผลซึ่งการยอมรับจากสังคม

2.2 การกีดกัน (Exclusion) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลขัดขวางมิให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าถึงโอกาสในการดำรงอยู่และมีส่วนร่วมในสังคมตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวง รวมถึงการปฏิเสธการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล

2.3 การจำกัด (Restriction) หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์หรือส่งผลเป็นเหตุให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพึงเสียสิทธิที่พึงมีเท่าเทียมกับผู้อื่นตามกฎหมายทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นพลเมือง หรือด้านอื่นๆ

ความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ หมายถึง ความคาดหวัง ความมุ่งหวัง ตามทัศนคติของผู้ปกครอง ต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพให้มีศักยภาพเพียงพอในทักษะอาชีพนั้นๆ ทั้ง 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักการและจุดหมายในการฝึกอาชีพ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านหลักสูตรการฝึกอาชีพ ด้านผู้ฝึกสอนงานอาชีพ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการฝึกอาชีพ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านผลสัมฤทธิ์โอกาสในการทำงาน

กฎ กติกาในการร่วมสนทนากลุ่ม :

การสนทนากลุ่มนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างท่านผู้ปกครองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่กำลังฝึกอาชีพ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุดของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกฎ กติกาในสนทนาไว้ ดังนี้

1. การสนทนาควรใช้คำพูดที่สุภาพและควรหลีกเลี่ยงคำพูดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นๆ
2. การสนทนาควรเปิดโอกาสและรับฟังผู้อื่นแสดงความคิดเห็น
3. การสนทนาควรคำนึงถึงการรักษาระยะเวลาในการแสดงความคิดเห็น เพื่อบุคคลอื่นจะได้มีส่วนร่วมในการสนทนา

ความเสี่ยงและความไม่สะดวกที่อาจเกิดขึ้น :

การวิจัยในครั้งนี้มีความเสี่ยงน้อยมากเนื่องจากเป็นเพียงการสนทนา แต่ในการสนทนาบางครั้งท่านอาจมีความรู้สึกไม่สบายใจในบางคำถาม ซึ่งหากท่านไม่สบายใจในการตอบคำถาม ท่านสามารถที่จะไม่ตอบได้ หรือขอลอนตัวออกจากการร่วมสนทนาโดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล และการถอนตัวนี้จะไม่เป็นผลกระทบบิตๆ ต่อการฝึกอาชีพของบุตร/ผู้ที่อยู่ในความดูแลของท่าน

ประโยชน์ที่จะได้รับ :

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในอนาคต ในการได้รับการฝึกอาชีพที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการมีงานทำมากขึ้น

การรักษาความลับ :

ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและจะนำไปใช้เพียงเพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา และผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม ไม่สามารถอ้างอิงมาสู่ตัวบุคคลได้

2.2 กำหนดการสนทนา

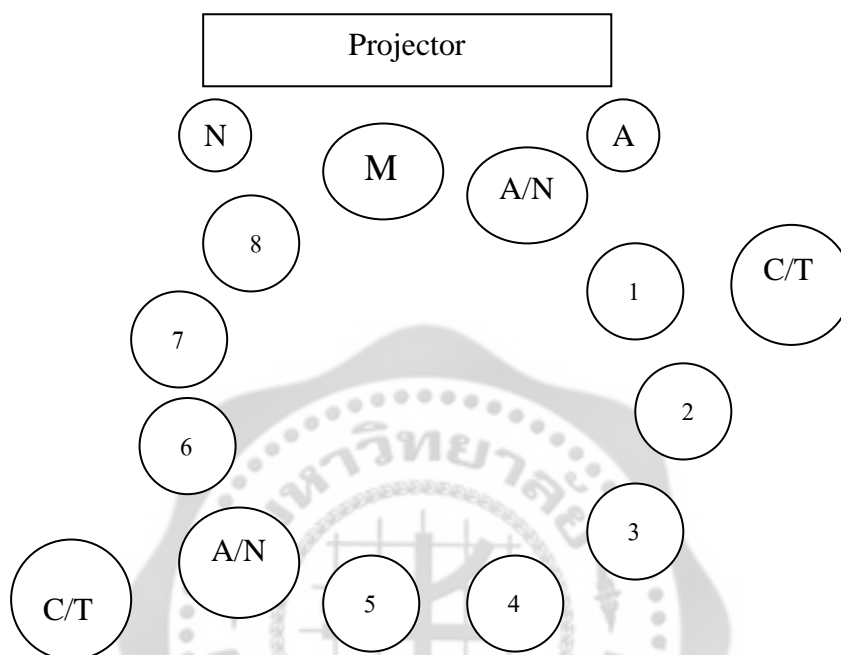
วันจันทร์ ที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาคารเรียนรวม (ตึก14) ห้อง 14-504

เวลา	กิจกรรม
08.45-09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00-10.00 น.	ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น เรื่อง : อุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการ ฝึกอาชีพ ที่ส่งผลกระทบต่ออาชีพของบุคคลที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ตามทัศนคติของผู้ปกครอง ผู้ดำเนินรายการ : นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์และคณะ
10.00-11.00 น.	ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น เรื่อง : ความต้องการหรือความคาดหวังในเรื่อง กระบวนการจัดฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา ที่ต้องการจากศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นอย่างไร ผู้ดำเนินรายการ : นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์และคณะ
11.00-11.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
11.15-11.45 น.	ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็น เรื่อง : ข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไข อุปสรรค ปัญหาและพัฒนา ในเรื่องการฝึกอาชีพของ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา : สรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ : กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนา ผู้ดำเนินรายการ : นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์และคณะ
11.45-12.30 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

2.3 สถานที่จัดงาน และแผนผังที่นั่งสนทนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สุขุมวิท 23 อาคารเรียนรวม ห้อง 14-504
แผนผังที่นั่งสนทนา

M หมายถึง ผู้ดำเนินการสนทนา

A/N หมายถึง ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้ช่วยในการสนทนา/ผู้จัดบันทึก)

C/T หมายถึง ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้บันทึกภาพและเทป)

1-8 หมายถึง ผู้ร่วมการสนทนา

2.4 คำตอบแทน

การเข้าร่วมการสนทนาในครั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา
ผู้วิจัยจึงมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ท่านละ 500 บาท และผู้วิจัยขอเรียนเชิญทุกท่าน
รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

2.5 คณะผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม

1. นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์	ผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้วิจัย)
2. นางภคินีพิชญ์ เลิศปิติภักดิ์	ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้จัดบันทึก)
3. นางสาวณัฐธยาน์ เชาว์เฉลิมกุล	ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้จัดบันทึก)
4. นางสาวสุภัทสรสา จตุโชคอุดม	ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา (ผู้จัดบันทึก)
5. นายชัยพร ชัยทิตา	ผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา
6. นายพูลพัฒน์ วัฒนสิน	ช่างกล้อง
7. นายปัทม สุขารมณี	ช่างภาพ

2.6 คณะผู้วิจัยและสถานที่ติดต่อสำคัญ

ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เบอร์โทรศัพท์หมายเลข 02-649-5289 หรือ
เบอร์โทรสารหมายเลข 02-649-5289

คณะผู้วิจัย :

1. นางสาวอิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์ (ผู้วิจัย).....081-922-4349
2. นางภคินีพิชญ์ เลิศปิติภักดิ์ (ผู้ช่วย).....083-613-8844
3. นางสาวณัฐธยาน์ เชาว์เฉลิมกุล (ผู้ช่วย).....081-297-8847
4. นางสาวสุภัทสรสา จตุโชคอุดม (ผู้ช่วย) 080-619-3438
5. นายชัยพร ชัยทิตา (ผู้ช่วย) 084-970-2459

ลำดับที่ 3 เรื่องรายละเอียดคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เรื่องที่ 1. อุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการฝึกอาชีพ
ที่ส่งผลต่อการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามทัศนคติ
ของผู้ปกครอง

เรื่องที่ 2. ความต้องการหรือความคาดหวังในเรื่องกระบวนการจัดฝึกอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ต้องการจากศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นอย่างไร โดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

เรื่องที่ 3. ข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไข อุปสรรคปัญหาและพัฒนา ในเรื่องการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลำดับที่ 4 เรื่องการสรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากข้อคำถามตามลำดับ

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุขพิทักษ์. (2551). การศึกษาสภาพและความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของผู้ปกครอง. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2550). ทพ 541. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2550). ทพ.540 หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2550). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในวัยผู้ใหญ่. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก(RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย. ศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็ก(RICS) โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2550). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554. (2550). กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. ถ่ายเอกสาร.
- ดารณี ธนะภูมิ. (2542). การสอนเด็กปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ: สมใจการพิมพ์.
- . (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.
- ทองทวี ธนกาญจน์. (2541). การศึกษาพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกรอบรมได้ อายุ 15 -40 ปี. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทัศนาศา (2548). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา นพรัตน์. (2544). *ประสบการณ์การทำงานในการจัดหางานให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. สถาบันราชานุกูล. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2528). *พัฒนาการทางอาชีพ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พิมพ์ครั้งที่ 1. ถ่ายเอกสาร.
- นภมณี ชุนฤทธิ์. (2551). *สภาพการดำเนินชีวิต ปัญหาความต้องการบริการทางสังคมของครอบครัวเด็กพิการทางจิต ออทิสติก ครอบครัวเด็กพิการทางสติปัญญา และพิการด้านการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (บูรณาการนโยบาย-สวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภุติ พูลพัฒน์. (2547). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2538). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2525). *การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน*. เอกสารประกอบคำบรรยาย ลำดับที่ 27. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2544). *การศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ (การศึกษาพิเศษ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2536). *รายงานการวิจัยการศึกษาความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและปัญญา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก (27 กันยายน 2550).
- พลอย สืบวิเศษ. (2548). *การศึกษาการดำเนินงานศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการของรัฐและเอกชน กรณีศึกษาศึกษาศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาดฝน จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนอาชีพพระมหาไถ่ จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ รบ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. (2539). *ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา*. เอกสารประกอบการสอน กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2549). *เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพา ขจรธรรม. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ*. นครปฐม: วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เพียงจันทร์ ทองปาน. (2540). *สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และผู้จัดทำหลักสูตร เกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชาที่มีผู้เรียนน้อยในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา ประเภทนอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ (การศึกษานอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มานัส ศุขรัตน์; และบังอร ต้นปาน. (2524). *รายงานการวิจัย เรื่อง ความต้องการด้านการศึกษาด้านอาชีพของเด็กพิเศษ ในระดับมัธยม*. ภาคนิพนธ์ (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. (2548). *การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน*.
- (2548). *วารสารเฉลิมพระเกียรติ 50 ชั้นชา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย. ในพระบรมราชินูปถัมภ์.
- มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง. (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปมูลนิธิสถาบันแสงสว่าง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.
- ยุวดี วิริยางกูร. (2553). *การศึกษาสภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รายการ คนค้นตน. (2548). *สารคดีอัตถชีวะประวัติบุคคลตัวอย่างที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับโอกาสในการมีงานทำ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เรวัต ผ่องสุวรรณ. (2536). *ความต้องการการศึกษานอกโรงเรียนของคนพิการ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนปัญญาภูมิกร. (2553). *โครงการฝึกอาชีพโรงงานในอารักขา*. เอกสารประกอบการสอน. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์. ถ่ายเอกสาร.
- (2553). *ประวัติ และข้อมูลทั่วไป ปีการศึกษา 2553*. มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.

- วัลลยา เป้าพูนทอง. (2542). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อการรับรู้ด้านอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ อายุ 16-25 ปี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลิกา สังข์ทอง; และคนอื่นๆ. (2543). *การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานบุคคลปัญญาอ่อน ณ โรงพยาบาลราชานุกูล*. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วัลลุณี คมกฤต และคนอื่นๆ. (2548). *การสำรวจการเตรียมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของบุคคลปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วารี ธีระจิตร. (2545). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ตะเกาพงษ์. (2536). *การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ (สวัสดิการแรงงาน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์; และคนอื่นๆ. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- คันสนะ อัศวช่วง. (2548). *ความพึงพอใจของคนพิการที่เข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ ศึกษากรณีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปริญญาานิพนธ์ (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง. (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง*. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.
- ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร. (2553). *เอกสารประวัติ และข้อมูลทั่วไปศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคาร มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์*. แผ่นพับ.
- ศูนย์ฝึกอาชีพเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ครบ 36 พรรษา (2553. ออนไลน์) <http://www.svtc.go.th/th/>
- สดใส คัมทรัพย์อนันต์. (2551). *การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา*. วารสารราชานุกูล. 23(1): 1-18.

- สถาบันราชานุกูล. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.rajanukul.com/>
- (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการทดลองจ้างงานผู้บกพร่องทางสติปัญญา. กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย). (2553). เอกสารประวัติ และ ข้อมูลทั่วไปสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย). กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ.
- (2553). บ้านราชาวดีชาย. เอกสารประกอบการสอนงานอาชีพบำบัด สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีชาย). กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. แผ่นพับ. ถ่ายเอกสาร.
- (2553). บ้านราชาวดีหญิง. เอกสารประวัติข้อมูลทั่วไป และงานอาชีพบำบัด สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา (บ้านราชาวดีหญิง). กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผ่นพับ.
- สถาบันราชานุกูล. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.rajanukul.com/>
- (2530). หนังสือ 25 ปี โรงพยาบาลราชานุกูล กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2551). คู่มือ การดูแลและฝึกทักษะพื้นฐานการทำงานแก่ผู้บกพร่องทางสติปัญญา. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. มุลินธิเพื่อสถาบันราชานุกูล ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. เอกสารประกอบการสอน. ถ่ายเอกสาร.
- สิรินาท บุญเกียรติ. (2535). การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ. วิทยานิพนธ์ (สวัสดิการแรงงาน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2550). การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล. จังหวัดลพบุรี. แผนงานส่งเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย สถาบันวิจัยแบบสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2550). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรินทร์ ยอดคำแปง. (2542). *สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาการศึกษาศิลปะ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวิพิชชา ประสิทธิ์ธัญญิก. (2547). ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพของเด็กพิเศษระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2546. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). จำนวนประชากรพิการที่มีลักษณะความบกพร่อง จำแนกตาม ลักษณะความบกพร่อง กลุ่มอายุ เพศ และเขตการปกครอง ที่ว่าราชอาณาจักร พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2553, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-disable/2550/000/00_S-disable_2550_000_000000_02700.xls
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2552). *สถิติจดทะเบียนคนพิการประเภท บกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามเพศและภูมิภาค*. ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.nep.go.th/upload/stats.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2544). *รายงานการสัมมนาเรื่อง การให้บริการฝึกอาชีพและจ้างงานคนพิการ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ร่วมกับ Japan Association for Employment of the Disabled*. วันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544. กรมประชาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อนงค์ คงถาวร. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการฝึกทักษะทางอาชีพของบุคคลปัญญาอ่อน : กรณีศึกษางานเย็บถุงผ้า. นักอาชีวบำบัด กลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพ. โรงพยาบาลราชานุกูล. กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.*
- AMERICAN JOURNAL ON MENTAL RETARDATION (AJMR). (2003, July). Volume 108. Number 4.
- . (2007, September). Volume 112. Number 5.
- Blake Kathryn A. (1974). *The Mentally Retarded An Educational Psychology*. University of Georgia. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Boyle Joseph R.; & Scot Danforth. (2001). *Cases in Special Education*. Second Edition. McGraw-Hill Companies Inc.
- Brolin Donn E. (1995). *Career Education A Functional Life Skills Approach*. Third Edition. University of Missouri-Columbia. Prentice-Hall, Inc.
- Clark Gary M.; & Oliver P. Kolstoe. (1995). *Development and Transition for Adolescents with Disabilities*. Second Edition. Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster, Inc.

- Gudalefsky Adam ,M.M; & Concepcion Madduma,I.C.M. (2005). Special Educational Programs for Normal People who Happen to be Slow. Hong Kong.
- (2005). Adults, Ageing People and Inclusion. Hong Kong.
- Harris James C.,M.D. (2007). Intellectual Disability Understanding Its Development, Cause, Classification, Evaluatio, and Treatment. Oxford University press Inc.
- Henley Martin, Roberta S. Ramsey; & Robert F. Ramsey. (2006). Characteristics of and Strategies for Teaching Students with Mild Disabilities. Fifth Edition. Pearson Education, Inc.
- Holland, John L. (1966). The Psychology of Vocational Choice. Blaisdell Publishing Co.
- (1968). Current Psychological Theories of Occupation Choice and Thier Implications for national Planning CIRF Abstracts. Vol.7 p.5/b537.
- (1973). Making Vocational Choice : A Theory o Career. New Jersey : Prentice-Hall.
- Kolstoe Oliver P. (1976). Teaching Educable Mentally Retarded Children. Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- President's Committee on Employment of People with Disabilities. (1994). Facts about Mental Retardation. Washington DC. (Online).
- Smith, Deborah Deutsch. (1959). Introduction to Special Education Teaching in an Age of Challenge. Second Edition. Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster, Inc.

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

- ดร.ชัญญา ลีศักดิ์รุฬฟ้า
- ประวัติการศึกษา วิทยาศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ: แบบสอบถาม
- ดร.สดีไส คุ้มทรัพย์อนันต์
- ประวัติการศึกษา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ตำแหน่งปัจจุบัน นักสังคมสงเคราะห์ 9 ช.ช หัวหน้ากลุ่มงานสังคมสงเคราะห์
สถาบันราชานุกูล
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ: แบบสอบถาม
แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และคำถามในการสนทนากลุ่ม
- อาจารย์สุจินต์ สว่างศรี
- ประวัติการศึกษา ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล ลพบุรี
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ: แบบสอบถาม
แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และคำถามในการสนทนากลุ่ม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอิสริยาภรณ์ อามรณ์รัตน์
วันเดือนปีเกิด	28 กรกฎาคม 2519
สถานที่เกิด	สุโขทัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	90/6 ซ. ประชัญคดี ถนนสุขุมวิท 39 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	ปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาภาษาฝรั่งเศส จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2554	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

